

ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย

กุมภาพันธ์ 2559

ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย

กุมภาพันธ์ 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย
กุมภาพันธ์ 2559

เมธีวดี พยัมประโคน. (2559). *ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์* ปรินิพนธ์ ศศ.ด.

(ศิลปวัฒนธรรมวิจัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .

คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ พงษ์ ศุภเศรษฐศิริ ,

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติภรณ์ นพอุดมพันธ์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาเรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ลาย สี การจัดการกลุ่มทอผ้า ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม 2) วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า 3) วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ 4) ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

ผลการวิจัยพบว่า ผ้าไหม ทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ประเด็นที่ 1) ลาย สี การจัดการกลุ่มทอผ้า กระบวนการผลิตผ้าไหม พบว่า ผ้ามีทั้งหมด 5 ชนิด ผ้ามัดหมี่มีการทอมากที่สุด รองลงมาผ้าลายตาราง ผ้ายก ผ้าอันลวยซึ่ม ผ้าพื้น ตามลำดับ ผ้าที่ทอน้อยที่สุด คือ ผ้ามัดหมี่ผ้าขิดหัวขึ้น ผ้าส่วนใหญ่มีคู่สีคอนทราสต์ คือ เหลือง แดง น้ำตาล แทรกสีม่วงหรือเขียวบางส่วนของลาย ปัจจุบันมีโทนสีมากขึ้นจากการย้อมเคมี ลวดลายผ้าแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. ลายเรขาคณิต รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแบบเต็มลายและไม่เต็มลายเป็นแม่ลายหลัก 2.ลายพรรณพฤกษา ส่วนใหญ่เป็นลายดอกมะเขือ รวงข้าว ดอกไม้ 3) ลายรูปสัตว์ส่วนใหญ่เป็นลายนกยูง การจัดการกลุ่ม ทอผ้ามี 2 แบบ คือ 1) แบบพึ่งพาตนเองในระบบเครือญาติ 2) แบบแบ่งงานภายในกลุ่มเครือข่าย

วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการผ้า พบว่า คนในชุมชน ใช้ผ้าในงานประเพณีพื้นบ้านร่วมกับประเพณีหลักของประเทศซึ่งส่งผล ให้เกิดความต้องการผ้าภายใน ชุมชน ช่างทอมีความเชี่ยวชาญเรื่องหมอนไหมและการทอสูง รัฐสนับสนุนกิจกรรมการใช้ผ้าและการทอเชิงอนุรักษ์

วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ พบว่า ช่างทอผ้าส่วนใหญ่สืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษและสามารถถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นหลังได้ รัฐสนับสนุนการสร้างช่างใหม่ด้วยการให้ความรู้ ทุนและสนับสนุนผู้มีความสามารถพิเศษให้เป็นวิทยากร

ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า พบว่า ผู้ใช้ผ้าไหมให้ความสนใจลวดลายสีสันความสวยงามเหมาะสำหรับ ตัดเย็บชุดแต่งกายเป็นลำดับแรก เพราะมีส่วนช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพ และจากการที่ รัฐสนับสนุนกิจกรรมการใช้ผ้า ประชาสัมพันธ์ให้คนเห็นคุณค่า สินค้าจากชุมชนส่งเสริมวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นควบคู่กับประเพณีหลักของชาติ และเปิดพื้นที่ค้าขายครอบคลุมทุกพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างตลาดผ้าที่แข็งแกร่งจากภายในชุมชนก่อนพึ่งพิงตลาดภายนอก

FOLK HANDWEAVING SILK IN SURIN PROVINCE.

Present in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctorial of Arts degree in Arts and Culture Research
at Srinakharinwirot University

February 2016

Maywadee Phayakprakhon. (2016). *Folk Handweaving Silk in Surin Province*. Dissertation,
(Arts and Culture Research). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot
University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Prit Supasersiri,
Asst. Prof. Dr.Noppadol Inchan, Asst. Prof. Dr.Kittikron Nopudomphan.

This research is a study to the hand weaving of silk in Surin Province; It is in four parts. Firstly) Design, color, management group and processes of hand weaving silk. Second) Community life, belief's and demand for hand woven silk. Third) Knowledge training create a new generation of weavers. Fourth) The factor of consumer and social affects of weaving.

Our research revealed that; There are 5 types of design, color, management group and hand weaving process. The most popular of them are ikat, followed by Table cloths, Yok Dorg, Un Looy Some, Samor and Khit. The original colored silks in Surin Province are yellow, red and brown; while purple and green were added in some parts of the design. Most Pa Yok Dorg are monochrome. Nowadays, there are more available colors for every type of textile from chemical dyes. There are three ikat design categories, namely : Geometried design, such as, Rhombus; this design as either full size or half size to master design; floral design, such as Lai Dorg Ma Koe, Lai Dork Mai and etc; and animal design, such as Naga, Pecoock and elephant. There are management group types: Self-independent management and networks of weavers.

A past of local community's life style, belief's and needs for textile's found at weaver's are training weaving. The state supports and encourages. This for conservation of tradition and culture on knowledge and creating a new generation of weavers. Passing is also promoted by state support, training and scholarship for particular talents.

The state support activities for usage of silk, Open trade and encourages the tradition and culture.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์
ของ
เมธวดี พยัฆประโคน

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภี โยเหลา)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ พงษ์ ฤกษ์ศิริ) (รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง)

.....ที่ปรึกษาร่วม.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์) (รองศาสตราจารย์ พงษ์ ฤกษ์ศิริ)

.....ที่ปรึกษาร่วม.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพดล อินทร์จันทร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติกรณ นพอดมพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้สละเวลาในการให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางในการทำวิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ที่ได้สละเวลาอันมีค่ายังตรวจแบบสัมภาษณ์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิจิต เรืองเดช , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร , รองศาสตราจารย์ ดร. สารภี วรรณตรง , รองศาสตราจารย์ สมบัติ ประจัญสานต์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย สมานชาติ

ขอขอบพระคุณช่างทอผ้า และผู้เชี่ยวชาญในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย ทั้งจากการทดลองใช้เครื่องมือ และการเก็บข้อมูลจริง

ขอขอบพระคุณประธานกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ด.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง และกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ ที่ได้ให้คำแนะนำ ประเด็นการปรับปรุงแก้ไขปริญญานิพนธ์ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากที่สุด

ขอขอบพระคุณ ครูบาอาจารย์ทุกระดับชั้นที่เป็นแรงบันดาลใจอันดีงามต่อการศึกษา ศิลปวัฒนธรรมวิจัย รวมถึงครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทั้งความรู้ทั่วไป และความรู้ด้านศิลปะและการออกแบบทั้งหมดให้กับผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ ลิ้มไขแสง และคณบดีคณะ ศิลปกรรมและการออกแบบอุตสาหกรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชิตชัย สายเชื้อ ที่ได้กรุณานุมัติให้ผู้วิจัยลาศึกษาต่อและถามไถ่ความคืบหน้าในการศึกษาอย่างอบอุ่น

และท้ายสุดที่สำคัญยิ่ง คือ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา พี่ชาย และทุกคนที่ได้ให้กำลังใจที่เป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยมุ่งมั่น บากบั่นต่ออุปสรรค จนผ่านช่วงวิกฤตต่างๆ ในระหว่างการทำปริญญานิพนธ์มาได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งมา ณ ที่นี้

เมธวีดี พยัมประโคน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามหลักของการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
นิยามศัพท์.....	5
กรอบคิดการวิจัย.....	6
2 เอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	7
ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์.....	7
การตั้งถิ่นฐาน.....	8
ลำดับการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์.....	8
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุรินทร์.....	10
วิถีชีวิตชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ และความเชื่อในจังหวัดสุรินทร์.....	14
กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุรินทร์.....	14
สังคมวัฒนธรรมและความเชื่อ.....	15
วัฒนธรรม.....	15
ความเชื่อ.....	17
ประเพณีในภาคอีสาน.....	18
การทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์.....	20
ชนิดของผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์.....	20
แหล่งทอผ้าไหมไทยคุณภาพดี ในจังหวัดสุรินทร์.....	21
กรมหม่อนไหม.....	21
แหล่งทอผ้าที่ได้รับการคัดสรรระดับ 5 ดาว.....	23
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	24
ทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	24
การสืบทอดความรู้และการสร้างช่างใหม่.....	25
หลักการตลาดและระบบเศรษฐกิจทุนนิยม.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และพื้นที่ศึกษา	36
การเข้าสู่พื้นที่ศึกษา	37
การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	43
การนำเสนอข้อมูล	45
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
ผลการวิเคราะห์ลักษณะผ้าทอมือพื้นบ้าน	47
ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ สำหรับช่างทอผ้า	121
ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ	159
ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ความคิดเห็นของผู้ใช้ผ้าทอมือพื้นบ้าน	177
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	188
สรุปผลการวิจัย	191
ตอนที่1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพ	191
ตอนที่2 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์	194
สี่ ลาย การจัดการกลุ่มทอผ้า ตลอดจนกระบวนการผลิต	194
วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการผ้า	228
วิถีสืบทอดภูมิปัญญาและการสร้างช่างรุ่นใหม่	238
ปัจจัยของผู้บริโภคและสังคมต่อการทอผ้า	244
อภิปรายผล	246
ข้อเสนอแนะ	249
บรรณานุกรม	250

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	258
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	259
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	261
ภาคผนวก ค รายชื่อช่างทอผ้า.....	263
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ.....	268
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์สำหรับช่างทอผ้า.....	275
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามสำหรับผู้ใช้ผ้า.....	282
ภาคผนวก ช ตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าทอมือพื้นบ้าน.....	288
ภาคผนวก ซ หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ.....	298
ภาคผนวก ฌ หนังสือขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	304
ภาคผนวก ญ หนังสือขอเชิญเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์.....	312
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	314

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่จังหวัดสุรินทร์.....	11
2 ผ้าลายโฮลเปราะ.....	196
3 ผ้าลายแหวนเพชร.....	196
4 ผ้าลายเรือหงส์.....	196
5 ผ้าลายผ้าลายเรือ.....	196
6 ผ้าโฮลปะนะ แบบที่ 1.....	196
7 ผ้าโฮลปะนะ แบบที่ 2.....	196
8 โฮลบรรทัด แบบที่ 1.....	197
9 โฮลบรรทัด แบบที่ 2.....	197
10 โฮลทะนังอำปี้ล แบบที่ 1.....	197
11 โฮลทะนังอำปี้ล แบบที่ 2.....	197
12 โฮลทะนังอำปี้ล แบบที่ 3.....	197
13 โฮลทะนังอำปี้ล แบบที่ 4.....	197
14 โครงสร้างผ้ามัดหมี่ลายโฮล.....	198
15 แม่ลายผ้าโฮล.....	198
16 ลายกระถางดอกไม้ม.....	199
17 ผ้าขึ้นลายดอกพิกุล.....	199
18 ผ้าขึ้นลายขาเป็.....	199
19 ผ้าขึ้นลายขาเป็.....	199
20 ผ้าขึ้นลายขอเกี่ยวเล็ก.....	199
21 ผ้าขึ้นลายขอเกี่ยวเล็ก.....	199
22 ผ้าขึ้นลายขอเกี่ยวใหญ่.....	200
23 ผ้าขึ้นลายขอเกี่ยวใหญ่.....	200
24 ผ้าขึ้นลายโฮลเปราะ.....	200
25 ผ้าขึ้นลายโฮลเปราะ.....	200
26 ผ้าขึ้นรวมลาย.....	200
27 ผ้ามัดหมี่ลายระยูลสตัส.....	202
28 ผ้ามัดหมี่ลายร้อยเส้น.....	202
29 ผ้ามัดหมี่ลายโคม.....	202

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
30 ผ้ามัดหมี่ลายบวก.....	202
31 ผ้ามัดหมี่ลายพนมบะ.....	202
32 ผ้ามัดหมี่ลายโฮลเปราะ.....	202
33 ผ้าลายดอกมะเขือ.....	203
34 ผ้าลายรวงข้าว.....	203
35 ผ้าลายแหวนเพชร.....	203
36 ผ้าลายช้าง.....	203
37 ผ้าลายเต่างับ.....	203
38 ผ้าลายนกยูง.....	203
39 ผ้าอันปรม.....	204
40 ผ้าอันปรมเขี้ยว.....	204
41 ผ้าอันปรมขาด.....	204
42 ผ้าโล่ธงชัย.....	206
43 ผ้าโล่ธงหญิง.....	206
44 ลายขยายผ้าโล่ธงหญิง.....	206
45 ลายผ้าทอมอ/สมอ.....	206
46 ลายผ้าขาวม้า (กลุ่มกุ่ม).....	206
47 ลายผ้าขาวม้า (กลุ่มเขมร).....	206
48 ลายผ้าสาครุกรา.....	207
49 ลายผ้าสาครุ.....	207
50 ผ้าลายลูกแก้ว 4 ตะกั่ว.....	208
51 ผ้าลายลูกแก้ว 5 ตะกั่ว.....	208
52 ผ้าลายลูกแก้ว 6 ตะกั่ว.....	208
53 ผ้าลายลูกแก้ว 8 ตะกั่ว.....	208
54 ผ้าลายละเบ็ก/ราชวัตร.....	208
55 ผ้าลายดอกพริกไทย.....	208
56 ลายยกดอกสมัยใหม่ แบบที่ 1.....	209
57 ลายยกดอกสมัยใหม่ แบบที่ 2.....	209
58 ผ้าอันลุ่มซิม แบบที่1.....	209
59 ผ้าอันลุ่มซิม แบบที่2.....	209

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
60 ผ้าชีนสำหรับสตรีชาวภูยกุยที่แต่งงานแล้ว.....	210
61 ลายผ้าหางกระรอก.....	210
62 สีเส้นของผ้าหางกระรอก.....	211
63 โครงสร้างของลายและสีผ้าไหม.....	212
64 วงจรไหม.....	214
65 วงจรการผลิตผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์.....	223
66 วงจรการทอผ้าตามวิถีชุมชนอย่างยั่งยืน จ.สุรินทร์.....	237
67 แบบฝึกหัดการมัดหมี่ของช่างทอรุ่นใหม่.....	239
68 ปัจจัยที่ส่งผลให้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านดำรงอยู่ได้.....	247
69 ปัจจัยที่ส่งผลให้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านประสบความสำเร็จ.....	248

บัญชีตาราง

[illegible]

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
31 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าอันปรม อ.สังขะ	99
32 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าอันลุ่มซิม อ.สังขะ	100
33 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าลายตาราง อ.สังขะ	101
34 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้าน อ.พนมดงรัก	103
35 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่โฮล อ.พนมดงรัก	104
36 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่ชั้นลายอื่นๆ อ.พนมดงรัก	106
37 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่ลายรูป อ.พนมดงรัก	109
38 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าอันปรม อ.พนมดงรัก	112
39 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าอันลุ่มซิม อ.พนมดงรัก	113
40 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าลายตาราง อ.พนมดงรัก	114
41 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าสาकु อ.พนมดงรัก	116
42 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์	118
43 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของช่างทอผ้า จ.สุรินทร์	122
44 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.เมืองสุรินทร์	126
45 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.เขวาสินรินทร์	127
46 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.สำโรงทาบ	128
47 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.สังขะ	129
48 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.พนมดงรัก	130
49 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญผ้าทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์	160
50 จำนวน และคำร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	177
51 จำนวน และคำร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้ใช้ผ้าไหม ด้านการตลาด	180
52 จำนวน และคำร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้ใช้ผ้าไหม ด้านพฤติกรรม- ผู้ซื้อ	181
53 จำนวน และคำร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ด้านปัจจัยภายในของผู้ซื้อ	182
54 จำนวน และคำร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ด้านปัจจัยภายนอกของผู้ซื้อ	183

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
55 จำนวน และคำร้อยละของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ด้านการตลาด	184
56 จำนวน และคำร้อยละของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ด้านพฤติกรรมผู้ซื้อ	185
57 จำนวน และคำร้อยละของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ด้านปัจจัยภายในของผู้ซื้อ	186
58 จำนวน และคำร้อยละของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ด้านปัจจัยภายนอกของผู้ซื้อ	187
59 วัตถุประสงค์ให้สิทธิธรรมชาติ และเทคนิคการช่วยย้อม	217
60 ขนาดของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์	227
61 ความสัมพันธ์ระหว่างประเพณี การใช้ผ้าและการทอผ้า	232

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

จังหวัดสุรินทร์ อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตด้านทิศตะวันออกติดกับจังหวัดศรีสะเกษ ทิศเหนือติดกับจังหวัดร้อยเอ็ดและมหาสารคาม ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดบุรีรัมย์ ทิศใต้ติดต่อกับประเทศกัมพูชา มีเทือกเขาพนมดงรักเป็นแนวชายแดนระยะทางประมาณ 130 กิโลเมตร ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอพนมดงรัก อำเภอกาบเชิง อำเภอบัวเชด และอำเภอสังขะ มีจุดผ่านแดนถาวร 1 จุด คือ ช่องจอม อำเภอกาบเชิง ติดกับโอรส์เมียด อำเภอสำโรง จังหวัดกัมพูชา (กรมทหารราบเฉพาะกิจ ที่ 239. 2539; อ้างอิงจาก สำนักงานสารสนเทศจังหวัดสุรินทร์. 2553: ไม่ปรากฏเลขหน้า) จากสภาพภูมิศาสตร์ที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ทำให้มีการไปมาหาสู่และหลอมรวมวัฒนธรรมเป็น ประเพณีท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น มาถึงปัจจุบัน การไม่ละทิ้งศิลปวัฒนธรรมของตนเองนั้นแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในชนชาติ พัฒนาเป็นจิตสำนึกร่วมที่สร้างความรู้สึกเป็นพวกพ้องภายในกลุ่มและมุ่งมั่นที่จะประกอบอาชีพเพื่อยกระดับชีวิตให้ดีขึ้น

ประชากรในจังหวัดสุรินทร์ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ การทำนาและเลี้ยงสัตว์ แต่เนื่องจากประสบภาวะน้ำแล้งเกือบตลอดทั้งปีทำให้มีรายได้น้อย หลังฤดูเก็บเกี่ยวผู้ชายจะออกไปรับจ้าง ทำงานในเมืองใหญ่ ผู้หญิง อยู่บ้าน ทอผ้า พร้อมกับการดูแลเด็กและคนชรา เมื่อผ้าได้รับการคัดสรรคเป็นสินค้า OTOP แม่บ้านบางส่วนในชุมชน จึงมีความกระตือรือร้นที่จะทอผ้าเพื่อหารายได้เสริมและพัฒนาเป็น อาชีพที่แท้จริงของสตรีที่ต้องการพึ่งพาตนเอง ถึงแม้ว่า เงินจะเป็นปัจจัยหลักในการทอผ้าแต่เมื่อได้รับการยอมรับ ก็สร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในและ ต้องการรักษาระดับคุณภาพของผ้าให้ดียิ่งขึ้น

ผ้าเป็นสินค้าท้องถิ่น ใน จ.สุรินทร์ที่ได้รับความนิยมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้การทอผ้ากลายเป็นกิจกรรมสำคัญในหลายชุมชน กระทั่งทั่วพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ มีการผลิตผ้าและมีพัฒนาการของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ เสรี พงศ์พิศ (ก ปรีชา คุวินทพันธุ์. 2547: 98; อ้างอิงจาเสรี พงศ์พิศ. ม.ป.ป.) ที่ว่า การสร้างฐานเศรษฐกิจชนบท มีองค์ประกอบที่เป็นเงื่อนไข คือ 1. ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการ 2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน 3. เป็นนวัตกรรมของชุมชน 4. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล 5. มีการบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆอย่างเป็นระบบ 6. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ 7. มีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย

ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน แต่ละชนิดถูกนำไป ใช้ตามโอกาสตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ สีสัน การจัดการกลุ่มทอผ้า ตลอดจนกระบวนการผลิตให้ สอดคล้อง กับความต้องการของตลาด จนกระทั่งผ้าได้รับการยอมรับว่าเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้งามเด่นคู่แผ่นดิน ไทย อาชีพทอผ้า ในจังหวัด ตื่นตัวสูงสุดในช่วงปี พ.ศ.2540 จากนโยบาย "สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" มีการจัดตั้งกลุ่มในรูปแบบกลุ่มผู้ผลิตชุมชน, ผู้ประกอบการ และ

กลุ่ม SMEs ประชาชนตอบรับแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนและทุนนิยมอย่างกว้างขวาง ภาครัฐส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากชุมชน ผ่านโครงการกองทุนหมู่บ้าน ผลักดันกลไกการทอดผ้าให้ กลายเป็นการทอดเพื่อปลดหนี้ เกิดการช่วงชิงผลประโยชน์ ลอกเลียนแบบ มุ่งผลิต ผ้าให้ได้จำนวนมาก เน้นการขายที่รวดเร็วเพื่อนำเงินมาใช้หมุนเวียนในธุรกิจ ลดขั้นตอนการผลิต ที่ยุ่งยากลง ลดการพึ่งพาตนเอง และเลือกใช้เส้นไหมคุณภาพต่ำ ทำให้ผ้าคุณภาพดีลดจำนวนลดลง ขายไม่ได้ราคา ช่างทอพร้อมจะเปลี่ยนอาชีพหากเจอทางเลือกที่ดีกว่า จากคำกล่าวของ วิรุณ ตั้งเจริญ (2553: 57) ที่ว่า ศิลปวัฒนธรรมชุมชนในสังคมไทย จากกระแสทุนนิยม สังคมเมือง ใหญ่ โรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ระบบครอบครัวไทยในชนบทแตกสลาย จิตวิญญาณของชุมชนและระบบครอบครัวไทยปรับเปลี่ยนไปสู่ศิลปวัฒนธรรมเชิงอุตสาหกรรม มวลผลิตระบบอุตสาหกรรมเป็นขยะเป็นรสนิยมที่เป็นปัญหา

จากสถิติเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และสาวเส้นเองด้วยมือ พ.ศ.2517 มีมากกว่า 500,000 ครัวเรือน ปัจจุบันเหลือเพียง 50,000 ครัวเรือน และในปี พ.ศ.2517 มีเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ขายรังให้โรงงาน 2,000 ครัวเรือน ปัจจุบันก็มีอยู่ราวพันเศษๆ (บันฑูร วงศ์สีลโชติ. 2555: ออนไลน์) ประเทศผู้ผลิตเส้นไหมที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ จีน และบราซิล ประเทศผู้ผลิตผ้าไหมดิบ ได้แก่ จีน อินเดีย เวียดนาม ประเทศผู้นำเข้าผ้าไหมดิบ เพื่อย้อมสี พิมพ์ และตกแต่ง ได้แก่ อิตาลี ฝรั่งเศส อังกฤษ ประเทศผู้นำเข้าผ้าไหม ได้แก่ ญี่ปุ่น อิตาลี ฝรั่งเศส อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ประเทศผู้นำเข้าสินค้าสำเร็จรูปจากผ้าไหม ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน อิตาลี ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส อังกฤษ สวิตซ์แลนด์ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (สุพรรณิ ฉายบุตร. 2552: ออนไลน์) จากงานวิจัยของ พจมานแดงสี (2549: 82) กล่าวว่า จีนเป็นประเทศคู่แข่งการค้าผ้าไหมที่สำคัญสุด ของไทย รองลงมาได้แก่ อินเดีย, เวียดนาม และอิตาลี ตามลำดับ

ประเทศไทยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1-10 เป็นทิศทางในการพัฒนาประเทศซึ่งมีการพัฒนามาจนถึงแผนพัฒนาฉบับที่ 11 ที่มุ่งพัฒนาคนเป็นหลัก และนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ (จิรวัดน์ พิระสันต์. 2557: 206) ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ยุทธศาสตร์การพัฒนาค้นสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน มุ่งเตรียมคนให้ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนเพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างศักยภาพคนในทุกมิติให้มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต(สำนักงานคณะกรรมการกาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557: ออนไลน์)

จากการสำรวจแหล่งทอดผ้าที่มีคุณภาพดีในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล ระดับ5 ดาว ประจำปี พ.ศ.2555 ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย ทั้งหมด 55 กลุ่ม แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ กลุ่มผู้ผลิตชุมชน 38 กลุ่ม ผู้ประกอบการ 11 กลุ่ม และSMEs 6 กลุ่ม พบว่า กลุ่มผู้ผลิตชุมชน มีหัวหน้ากลุ่มหรือผู้นำชุมชนเป็นผู้ผลักดันให้มีการรวมตัวเพื่อส่งเสริมการผลิตตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของรัฐบาล เพราะคาดหวังว่าจะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐและพึ่งโครงการเงินกู้ ซึ่งส่วนใหญ่ต้องการนำไป ปิดหนี้อื่นเป็นนิจไม่จบสิ้น เนื่องจากการทอดผ้า

ไม่ใช่แค่เรื่องการทอแต่เป็นธุรกิจครบวงจร ตั้งแต่การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เครื่องมือ พันธุ์หม่อน-ไหม การแปรรูปเส้นไหม สีย้อม และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แม่บ้าน ส่วนใหญ่ทอผ้าโดยไม่รู้จะนำไปขายที่ไหน สุดท้ายประสบภาวะขาดทุนเป็นหนี้ไม่มีท่า งออกและ พร้อมจะเปลี่ยนอาชีพเมื่อมีโอกาสหันไปรับจ้างทอที่ทอขายเข้าเมืองใหญ่เพราะรู้สึกว่าการทอผ้าไม่คุ้มค่าแรงและสนับสนุนให้ลูกหลานทำอาชีพอื่น ส่งผลให้ช่างทอผ้ารุ่นใหม่ลดลงและเสี่ยงที่จะสูญหายในที่สุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง "ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ จากแหล่งทอผ้าคุณภาพดี ระดับ 5 ดาว ที่มีการสืบทอดความรู้สู่คนรุ่นหลังใน 5 อำเภอ คือ 1. อ.เมืองสุรินทร์ ได้แก่ บ้านสวาย ต.สวาย, บ้านปราสาท ต.ตาอ้อ, บ้านทะนงรัตน์ ต.เมืองที่ 2. อ.เขวาสินรินทร์ ได้แก่ ต.เขวาสินรินทร์ และ ต.ตาอุก 3. อ.สำโรงทาบ ได้แก่ บ้านอาลี ต.สำโรงทาบ 4. อ.สังขะ ได้แก่ บ้านโนนสง่า ต.กระเทียม และบ้านกระชาย ต.ทับทัน และ 5. อ.พนมดงรัก ได้แก่ บ้านโคกกลาง ต.โคกกลาง เนื่องจากกลุ่มทอผ้าเหล่านี้ประสบความสำเร็จในเชิงเศรษฐกิจชุมชนและยังมีการสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง ถึงปรากฏการณ์ทางสังคม เชิงช่าง การจัดการกลุ่มทอผ้า กระบวนการเปลี่ยนแปลง วิถีเศรษฐกิจชุมชน และทัศนคติของช่างทอผ้าต่ออาชีพ เพื่อสรุปหาความสอดคล้องของปรากฏการณ์ทางสังคมซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ประสบความสำเร็จในเชิงเศรษฐกิจชุมชน

คำถามหลักของการวิจัย

1. วิถีชีวิตของช่างทอผ้าพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์มีสภาพเป็นอย่างไร ?
2. ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของ สังคมในยุค เศรษฐกิจชุมชน กลุ่มช่างทอผ้ามี วิธีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างไรที่ทำให้การทอผ้ายังคงดำรงอยู่ และสืบทอดสู่คนรุ่นหลังได้ ?

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ประเด็น ดังนี้

1. ลาย สี การจัดการกลุ่มทอผ้า ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม
2. วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อและความต้องการผ้า
3. การสืบทอดภูมิปัญญาและสร้างช่างรุ่นใหม่
4. ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง คุณภาพ ซึ่งมีวิธีดำเนินการเก็บข้อมูลด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตอยู่ ่างมีส่วนร่วม และตารางวิเคราะห์ลักษณะ ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน โดยคัดเลือกแหล่งทอผ้าคุณภาพดีที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลระดับ 5 ดาว จังหวัดสุรินทร์ ประจำปี 2555 ที่มีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง และยินดีให้ความร่วมมือ ในการ วิจัย ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 – พ.ศ.2558

พื้นที่ศึกษา ประกอบด้วย 9 กลุ่ม ใน 5 แหล่ง ดังนี้

1. อ.เมืองสุรินทร์ ได้แก่
 - กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสวาย ต.สวาย
 - กลุ่มทอผ้าไหมบ้านทะนงรัตน์ ต.เมืองที่
 - กลุ่มทอผ้าไหมราชวัตร ต.ตาอ็อง
2. อ.เขวาสินรินทร์ ได้แก่
 - กลุ่มทอผ้าไหม ต.เขวาสินรินทร์
 - กลุ่มทอผ้าไหม ต.ตาถูก
3. อ.สำโรงทาบ ได้แก่
 - กลุ่มทอผ้าไหมพื้นบ้านชาวภูย ต.สำโรงทาบ
4. อ.สังขะ ได้แก่
 - กลุ่มทอผ้าบ้านโนนสง่า ต.กระเทียม
 - กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านกระดาน ต.ทับทัน
5. อ.พนมดงรัก ได้แก่
 - กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโคกกลาง ต.โคกกลาง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ จากกลุ่มทอผ้าคุณภาพดีที่ได้รับการคัดสรรคัสตยอดหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลระดับ 5 ดาว จังหวัดสุรินทร์ประจำปี 2555 ในช่วงตั้งแต่ พ.ศ.2555 - พ.ศ.2558 โดยเก็บตัวอย่างผ้าแหล่งละไม่ต่ำกว่า 100 ผืน

2.2 กลุ่มช่างทอผ้าไหมพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ที่มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 20 ปี เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก มีการพูดคุยสนทนาเป็นรายกลุ่มและรายเดี่ยว แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการจนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัวและไม่มีการเปลี่ยนแปลง

2.3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ จากหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่หลักในการสนับสนุนกิจกรรมทอผ้าไหมแก่เกษตรกรในพื้นที่

2.4 กลุ่มผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัด สพฐ. ที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ ที่มีจำนวนครูเกิน 100 คน ในภาคการศึกษาที่ 1/2558 คือ โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ และโรงเรียนเมืองสุรินทร์

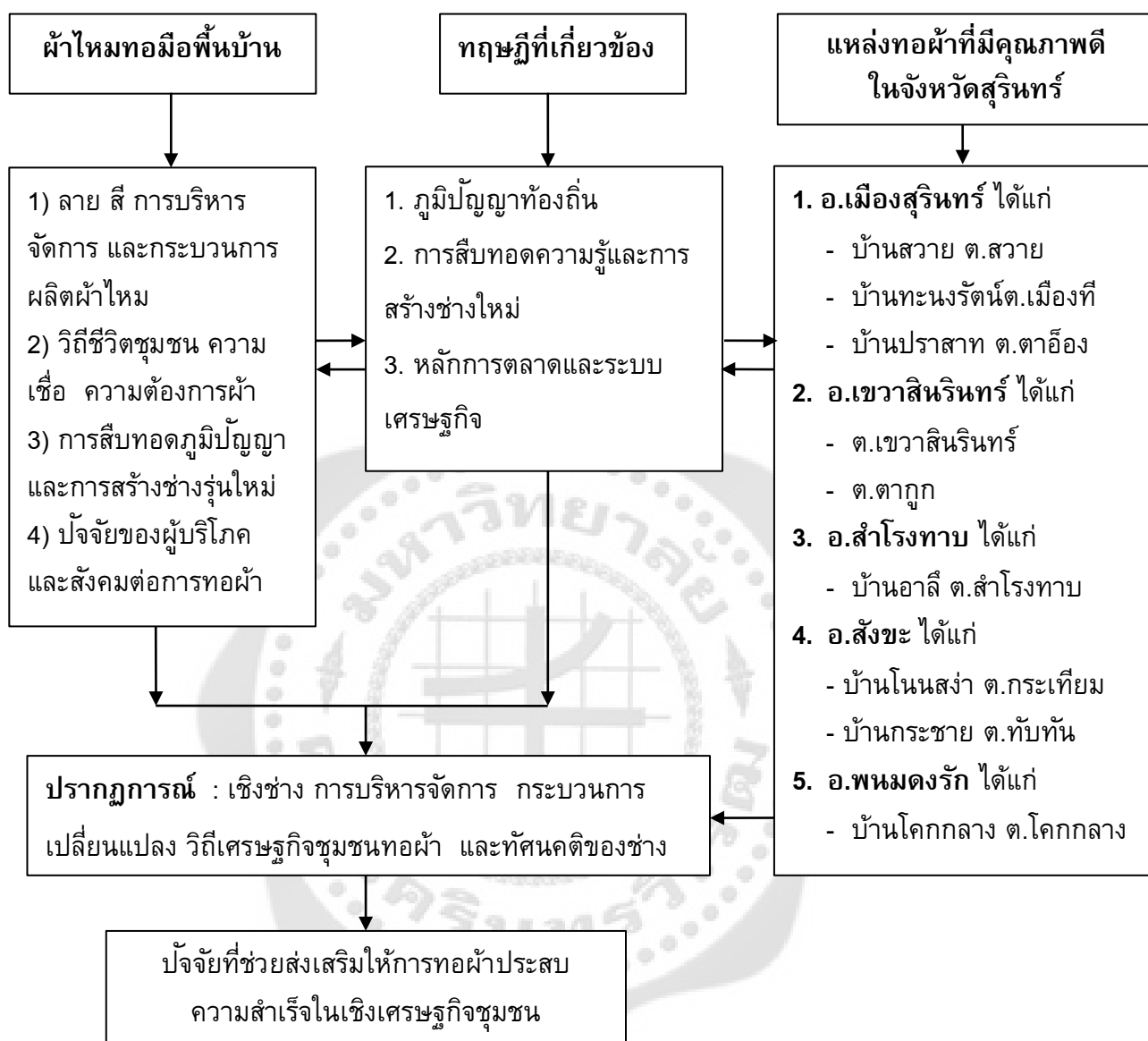
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน คติชนวิทยา รวมทั้งศาสตร์ด้านพัทธาภรณ์
2. ข้อมูลจากการวิจัยจะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อม และการพัฒนาธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวกับงานหัตถกรรมสิ่งทอ

นิยามศัพท์

1. **ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์** หมายถึง ผ้าที่ใช้เส้นไหม เป็นวัตถุดิบ มีลวดลาย สี สัน การจัดการกลุ่มทอผ้า ตลอดจนกระบวนการผลิต ตามภูมิปัญญาบรรพบุรุษของคนในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งอาจมีการผสมผสานและประยุกต์ใช้เครื่อง มือและกระบวนการผลิตในบางขั้นตอนภายในชุมชน โดยผ้า ต้องผลิตจาก เส้นไหม ไทยพันธุ์ พื้นบ้าน หรือพันธุ์ปรับปรุง แท้ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน ย้อมสีธรรมชาติหรือสีเคมี ทอด้วยกี่ทอมือหรือกี่กระตุกก็ได้
2. **วิถีชีวิต** หมายถึง การดำเนินชีวิตที่บอกทัศนคติ ค่านิยม และมุมมองของแต่ละคนที่ทำเป็นประจำจนเป็นรูปแบบและอาจแตกต่างกันตามสภาพเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม
3. **การสืบทอดภูมิปัญญา** หมายถึง แบบแผนการกระทำที่ถือปฏิบัติต่อกันมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง บนพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง จนก่อเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะประจำท้องถิ่น ที่ผู้คนมีจิตสำนึกภาคภูมิใจและคุ้นชินจนเกิดเป็นทัศนคติที่ดีต่อการเลือกประกอบอาชีพ
4. **กระบวนการผลิต** หมายถึง การนำวัตถุดิบและทรัพยากรซึ่งเป็นปัจจัยในการผลิตมาแปรรูป โดยผ่านกระบวนการผลิตตามลำดับขั้นตอน จนกระทั่งสำเร็จเป็นผลิตภัณฑ์
5. **การจัดการกลุ่มทอผ้า** หมายถึง การทำงานของช่างทอเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การดำเนินงาน การควบคุมงาน และการสืบทอด ซึ่งเป็นระบบบริหารทรัพยากรบุคคล เงิน เทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ
6. **ความเชื่อ** หมายถึง ความมั่นใจต่อสิ่งนั้นๆว่าเป็นความจริงที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน

กรอบคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอ ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์
2. วิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ และความเชื่อในจังหวัดสุรินทร์
3. การทอผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์
4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 ทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 4.2 การสืบทอดความรู้และการสร้างช่างใหม่
 - 4.3 หลักการตลาดและระบบเศรษฐกิจทุนนิยม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่ประกอบด้วยกลุ่มชนหลายเผ่า เช่น เขมร ส่วย แสก ย้อ ผู้ไทย กะโส้ และไทยโคราช เขมรถิ่นไทย หมายถึง กลุ่มคนที่พูดภาษาเขมร ซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทยเรียกตัวเองว่า “คแมร” หรือ “คแมร-ลือ” นับถือศาสนาพุทธประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปัจจุบันมีชุมชน กระจายอยู่ในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกของประเทศไทย มีภาษาพูดในท้องถิ่นได้แก่ เขมร ส่วย ญ้อ (กระทรวงวัฒนธรรม. 2557: 1)

1. ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์

สันนิษฐานว่าพวกเขมรป่าดง ได้แก่ เขมรส่วย ข่าส่วย กุย กวย ซึ่งเป็นพลเมืองเดิมแถบสุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ มาตั้งแต่ยุคต้นพุทธศตวรรษที่ 15 ตามปรากฏในจารึกเขาพระวิหาร ที่กล่าวถึงความสามารถในการบังคับช้าง นอกจากนี้มีมอญขอม และลาวได้อพยพเข้าสู่อีสานในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-17 และประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-23 ชนพื้นเมืองรับวัฒนธรรมขอม ซึ่งแสดงฝีมือช่างที่ต่างจากช่างหลวง ประชากรกลุ่มสุดท้าย คือ พวกลาว ที่เชื่อว่าเข้าอีสานช่วงปลายอยุธยา และจากจารึกหลักที่ 1 ประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 ที่กล่าวว่า ชาวอุซางของ ได้ผ่านอีสานมาสู่สุโขทัย แล้วตั้งอาณาจักรสุโขทัย คือ เสียมหรือสยาม ก่อนจะรวมตัวเป็นชาติสยาม (ธิดา สารยา. 2545: 279-281)

1.1 การตั้งถิ่นฐาน

บริเวณจังหวัดสุรินทร์ตั้งอยู่ใน บริเวณที่ราบลุ่มตอนกลางของแม่น้ำมูลด้านตะวันออก เรียกว่าชุมชนทุ่งสำริด โครงสร้างชุมชนแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่อยู่อาศัยมักอยู่บนเนินหรือโคก โดยรอบเป็นที่ลุ่มสำหรับทำกิน ด้านตะวันออกเป็นศาสนสถาน ด้านตะวันตกเป็นป่าช้า การขยายตัวของชุมชนมักขยายไปทางทิศตะวันตก ชุมชนมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเมืองจากการส่งส่วยกวาดต้อนประชากรจากพื้นที่อื่นมารวมกัน มีหลักฐานแสดงความเจริญหลายอย่าง เช่น การถลุงเหล็ก การทำเกลือ ปลูกข้าว การขุดคู กักเก็บน้ำเพื่อการเกษตรและความปลอดภัย

1.2 ลำดับการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์

เมืองสุรินทร์ก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยา

พระยาประชากรกิจกรจักร เชื่อว่าชนที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในพื้นที่ของอีสานล่าง บริเวณจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานีบางส่วน กลุ่มแรกคือ กูย ส่วนนายอีริก ไซเดนฟาเดน (Erick Seidenfaden) นักชาติพันธุ์วิทยาชาวเดนมาร์ก สันนิษฐานว่าพวกกูยเคลื่อนย้ายจากประเทศจีน เข้าสู่ประเทศพม่า และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อาศัยอยู่ บริเวณภายใต้ของลาว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของกัมพูชา และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กลุ่มที่อพยพเข้ามาบริเวณเมืองสุรินทร์ระลอกที่ 2 และที่ 3 คือ เขมร และลาว

หม่อมราชวงศ์วิจิตร (ม.ร.ว.ปฐม คเนจร) กล่าวไว้ในพงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสาน ว่าในช่วงจุลศักราชได้ 1,000 ปี บริเวณนี้เป็นทำเลป่าดง เป็นที่อาศัยของพวกที่สืบเชื้อสายมาแต่ขอม เขมรเป็นชนพื้นเมืองที่อพยพเพิ่มเข้าราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 ภายหลังได้ผสมกลมกลืนกับชาวส่วย ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองเดิม ส่วนกลุ่มลาวอพยพเข้ามา ราวพ.ศ. 2257-2261

เมืองสุรินทร์สมัยกรุงศรีอยุธยา

ในปีพุทธศักราช 2257 ลาวแตกออกเป็น 3 รัฐอิสระ คือ หลวงพระบาง เวียงจันทร์ และจำปาศักดิ์ ทั้ง 3 รัฐ เกิดการแข็งเมือง เมืองจำปาศักดิ์จึงบังคับให้เมืองอัตตะปือแสนปาง (ชนเผ่าส่วย) ส่งช้างป้อนกองทัพ จำปาศักดิ์ จึงหนีข้ามลำน้ำโขงเข้ามาอาศัยกับพวกส่วยดั้งเดิมบริเวณป่าดงดิบ แถบอีสานล่าง คือ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ และบางส่วนของนครราชสีมา มหาสารคาม บางข้ามมาตั้งหลักทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ในช่วง พ.ศ. 2260 ดังนี้

กลุ่มที่ 1 บ้านเมืองที (อยู่ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์) มีหัวหน้าชื่อเชียงปุม

กลุ่มที่ 2 บ้านกุดหวายหรือเมืองเตา(อยู่ในเขตอำเภอรัตนบุรี) หัวหน้าชื่อเชียงลี

กลุ่มที่ 3 บ้านเมืองลิง (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอจอมพระ) มีหัวหน้าชื่อเชียงสง

กลุ่มที่ 4 บ้านปราสาทสี่เหลี่ยมโคกลำดวน (ปัจจุบันคือบ้านดอนใหญ่ อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ) มีหัวหน้าชื่อตากะจะและเชียงขัน

กลุ่มที่ 5 บ้านอจจะปะนึ่ง (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอสังขะ) มีหัวหน้าชื่อเชียงมะ
 กลุ่มที่ 6 บ้านกุดปะไท (ปัจจุบันบ้านจารพัด อำเภอศีขรภูมิ) หัวหน้าชื่อเชียงไชย
 ชาวส่วยเหล่านี้มีความชำนาญในการคล้องช้าง ทำการเกษตร หาของป่า แต่ละชุมชน
 มีการไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ

สมัยสมเด็จพระที่นั่งสุริยา อมรินทร์ (เจ้าฟ้าเอกทัศ กรมขุนอนุรักษ์มนตรี) แห่ง
 กรุงศรีอยุธยา ช้างเผือก ได้หนีออกมาจากกรุงศรีอยุธยาเข้าสู่เขตพินาย เชียงสี เชียงปุม เชียงไชย
 เชียงขัน เชียงมะ ช่วยกันตามหาช้างเผือกได้ และนำมาส่งยังกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระ จักรพรรดิเกล้าฯ
 แต่งตั้งให้มีฐานันดรศักดิ์ให้เป็น หัวหน้าปกครองหมู่บ้าน ขึ้นตรงต่อเมืองพิมาย ต่อมาปีพุทธศักราช
 2306 หลวงสุรินทรภักดี (เชียงปุม) ได้ขอพระบรมราชานุญาตย้ายหมู่บ้านไปตั้งที่บ้านคู ประทายหรือ
 บ้านคูประทายสมันต์(เมืองสุรินทร์ในปัจจุบัน) เพราะมีที่ราบกว้างใหญ่มีกำแพงค่ายคูล้อมรอบ 2 ชั้น
 เหมาะสมที่จะป้องกันและต่อต้านศัตรู

เมืองสุรินทร์สมัยกรุงธนบุรี

ครั้งเมื่อพุทธศักราช 2321 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ในปีพุทธศักราช 2324 ทางฝ่าย
 เขมรเกิดการจลาจล สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก
 กับพระยาสุรสีห์ฯ ยกกองทัพไปปราบปราม โดยเกณฑ์กำลังขุนันท์ ประทายสมันต์ สังขะ ไปช่วย
 ปราบปรามเมืองประทายเพชร ประทายมาศ เมืองรุ่งตำแรย์ กำปงสวายและเสียมราฐ แต่เกิดความ
 ไม่สงบขึ้นในกรุงธนบุรี จึงเลิกทัพกลับคืนมายังกรุงธนบุรี และได้นำชาวเมืองเสียมราฐ กำปงสวาย
 ประทายเพชร และอื่นๆ เข้ามาอยู่ในเมืองประทายสมันต์ และสังขะเป็นจำนวนมาก ต่อมานางตาม
 บุตรีเจ้าเมืองประทายเพชรแต่งงานกับ นายสุน หลานชายของพระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง
 (เชียงปุม) ชาวเขมรจึงเข้ามามากขึ้น และเจ้าเมืองสุรินทร์มีหน้าที่เกลี้ยกล่อมผู้คนในเมืองเขมรให้มา
 ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตเมืองสุรินทร์ เดือนละสองครั้ง และชาวเขมรรุ่นสุดท้ายที่เข้ามาตั้งถือนั้นใน
 จังหวัดศีระเกษ เมื่อปี พ.ศ.2410

เมืองสุรินทร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (พ.ศ.2325 -2352)

พุทธศักราช 2329 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อ เมืองประทายสมันต์
 เป็นเมืองสุรินทร์ ตามสร้อยบรรดาศักดิ์ของเจ้าเมือง

พุทธศักราช 2350 โปรดเกล้าฯ ให้เมืองสุรินทร์ , เมืองสังขะ และเมืองขุนันท์ ขึ้น
 ตรงต่อ กรุงเทพฯ มีอำนาจชำระคดีได้เอง

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2367-2394)

พุทธศักราช 2372 หัวเมืองฝ่ายตะวันออกไม่เรียบร้อยดี ราษฎร หนีภัยสงครามไปอยู่หัวเมือง เช่น หัวเมืองเขมรพากันหลบไปยังแถบเขมร หัวเมืองนครราชสีมาหลบไปยังเมืองลพบุรี เพชรบุรี ปราจีนบุรี เป็นจำนวนมาก ราชการจึงทำสำมะโนครัวอยู่ อำเภอศีขรภูมิ

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411 - 2453)

พุทธศักราช 2436 ฝรั่งเศสได้ยกทัพขึ้นทางเมืองเชียงแตง เมืองสีทันดร และเมืองสมโบก ดังนั้น พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร ให้เกณฑ์กำลังหัวเมืองสุรินทร์ เมืองศรีสะเกษ เมืองขุขันธ์ มหาสารคาม และเมืองร้อยเอ็ด เมืองละ 800 เมืองสุวรรณภูมิ และเมืองยโสธร เมืองละ 500 ทำสงครามกันและสงบลงในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2436

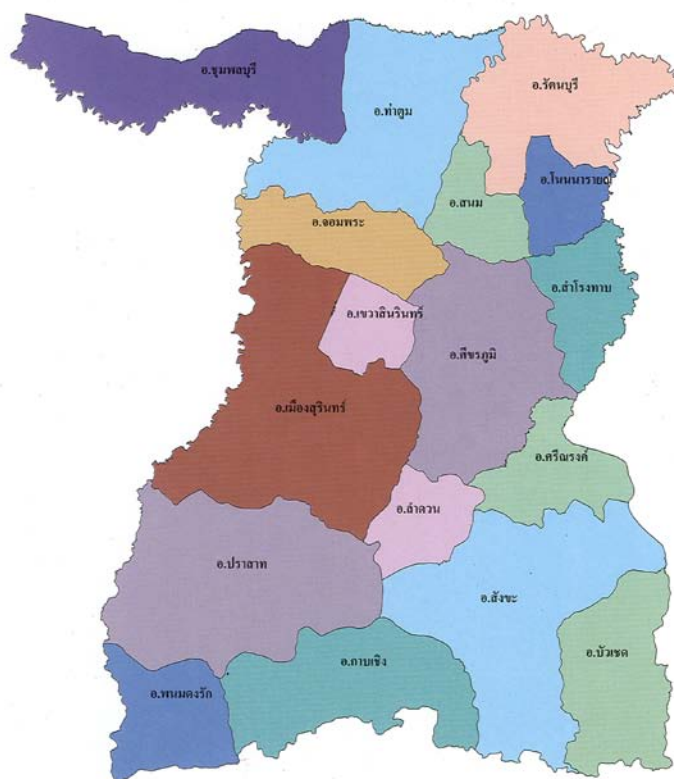
อาจกล่าวได้ว่านับแต่สถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ชาวสุรินทร์มีบทบาทในการป้องกันบ้านเมืองด้วยเสมอ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งข้าหลวงประจำจังหวัดสุรินทร์ ในปี พ.ศ. 2451 คือ พระครูศรีบุรีรักษ์ (สุข สุमानนท์) เหตุการณ์สำคัญตั้งแต่ พ.ศ. 2467 รัฐบาลเปิดเดินรถไฟต่อจาก นครราชสีมาถึงจังหวัดสุรินทร์ทำให้ สองข้างทางรถไฟกลายเป็นแหล่งชุมชน ค้าขาย สินค้าที่สำคัญ ได้แก่ ไม้ พืช ฝรั่ง ข้าว ไข่ และสุกร (หน่วยงานสารสนเทศ สำนักงานจังหวัดสุรินทร์. 2555: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

1.3 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุรินทร์

สัญลักษณ์ประจำจังหวัด รูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ อยู่หน้าปราสาทหินศีขรภูมิ , ดอกไม้ประจำจังหวัด ดอกกันเกรา, ต้นไม้ประจำจังหวัด กันเกรา

คำขวัญประจำจังหวัด คือ สุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่ ผ้าไหมงาม ประคำสวย ร่ำรวยปราสาท ผักกาดหวาน ข้าวสารหอม งามพร้อมวัฒนธรรม

ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 420 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 8,124.056 ตารางกิโลเมตร (ประมาณ 5,077,535 ไร่)

ภาพประกอบ 1 แผนที่จังหวัดสุรินทร์

ที่มา: หน่วยงานสารสนเทศ สำนักงานจังหวัดสุรินทร์. (2555).

สภาพทางภูมิศาสตร์

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดอุตรดิตถ์ ราชอาณาจักรกัมพูชาในพื้นที่ 4 อำเภอ

คือ บัวเชด สังขะ กาบเชิง และพนมดงรัก ความยาวตลอดแนวชายแดนประมาณ 90 กิโลเมตร

สภาพภูมิประเทศ : ตัวจังหวัดตั้งอยู่บนที่ราบสูง มีลักษณะพื้นที่ดังนี้

1. ทางตอนใต้ของจังหวัด เป็นพื้นที่ราบสูง มีภูเขาสลับซับซ้อนหลายลูก มีป่าทึบ สลับป่าเบญจพรรณตามบริเวณแนวเขตชายแดนอ.บัวเขต อ.อำเภอสังขะ อ.กาบเชิง และอ.พนมดงรัก ต่อจากบริเวณภูเขาลงมาเป็นตลาดที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่น ทางตอนกลางและตอนเหนือ
 2. ทางตอนกลางของจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม บางส่วนเป็นที่ดอนสลับที่ ลุ่มแบบลูกคลื่น (อ.เมืองสุรินทร์,อ.เขวาสินรินทร์,อ.ศรีขรภูมิ,อ.สำโรงทาบ,อ.ลำดวนและอ.ศรีณรงค์)
 3. ทางตอนเหนือของจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ (อ.จอมพระ , อ.สนม) (อ.ชุมพลบุรี,อ.รัตนบุรี,อ.ท่าตูมและอ.โนนนารายณ์) อ.ชุมพลบุรี และอ.ท่าตูมที่ราบลุ่มแม่น้ำมูล
- ลักษณะของดินในจังหวัดสุรินทร์ เป็นดินร่วนปนทราย ยกเว้น อ.เขวาสินรินทร์ เป็น ดินเหนียวปนทราย ดังนั้น พื้นดินในจังหวัดส่วนใหญ่จึงอุ้มน้ำได้น้อย

ภูเขา จังหวัดสุรินทร์มีเทือกเขาพนมดงรักทอดยาวตามแนวเขตแดนไทยกัมพูชาทางตอนใต้ และมีภูเขาพนมสวาย ในเขตตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ มียอดเตี้ยๆ 3 ยอด ได้แก่ ยอดเขาชಾಯ (พนมเปราะ) เป็นที่ตั้งของวัดพนมศีลาราม ยอดเขาหญิง (พนมเชรย) เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป และยอดเขาคอก(พนมกรอล) ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง และสถูปบรรจุอัฐิพระราชวุฒาจารย์ (ดูลย์ อดุล) ปัจจุบันประกาศเป็น วนอุทยานพนมสวาย

แหล่งน้ำสำคัญของจังหวัดสุรินทร์ มี 11 สาย ดังนี้

แม่น้ำมูล ต้นน้ำเกิดจากภูเขาดงพญาเย็น เขตอำเภอครบุรี จ .นครราชสีมา ไหลผ่าน จังหวัดสุรินทร์ทางเขตอำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม และอำเภอรัตนบุรี ไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่จังหวัด อุบลราชธานี ใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร เป็นแหล่งอาหารสำคัญของราษฎร

ลำน้ำชี ต้นน้ำเกิดจากเขาพนมดงรัก เป็นลำน้ำที่แบ่งเขตจังหวัดสุรินทร์ กับจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นลำน้ำที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ ไหลผ่านจังหวัดสุรินทร์ ในเขตอำเภอปราสาท อำเภอ เมืองสุรินทร์ อำเภอจอมพระ และบรรจบแม่น้ำมูลที่บ้าดากลาง ต.กระโพ อำเภอท่าตูม

ลำน้ำห้วยพลับพลา ต้นน้ำเกิดจากอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ไหลผ่าน พุ่งถูกร่องให้ ลงสู่แม่น้ำมูลที่อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ เป็นลำน้ำที่แบ่งอาณาเขตจังหวัด สุรินทร์ กับจังหวัดมหาสารคามและจังหวัดร้อยเอ็ด

ลำน้ำห้วยทับทัน ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาพนมดงรัก ไหลผ่านเขตอำเภอสังขะ อำเภอศรีณรงค์ อำเภอสำโรงทาบ อำเภอโนนนารายณ์ อำเภอรัตนบุรี และไหลลงสู่แม่น้ำมูล

ลำน้ำห้วยระวี ไหลผ่านเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอจอมพระ และอำเภอท่าตูม ทางจังหวัด ได้ทำการขุดลอกและสร้างฝายกั้นน้ำล้นเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และอุปโภคบริโภค

ลำน้ำห้วยเสนง ต้นน้ำเกิดจากเขาพนมดงรัก ไหลผ่านเขตอำเภอสังขะ อำเภอศรีณรงค์ เป็นแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ทางด้านการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ในฤดูแล้งน้ำแห้งเป็นบางช่วง

ลำห้วยระหาร ไหลผ่านเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ ในฤดูฝนน้ำจะท่วมหลาก แต่ในฤดูแล้งน้ำจะแห้งขอด ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ได้

ลำห้วยแก้ว ไหลผ่านเขตอำเภอรัตนบุรี และไหลลงสู่มแม่น้ำมูล ฤดูแล้งบางช่วงของลำห้วย น้ำตื้นเขิน ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ได้ เช่นเดียวกัน

ลำห้วยสำราญ เป็นลำห้วยที่แบ่งอาณาเขตจังหวัดสุรินทร์ กับจังหวัดศรีสะเกษ ต้นน้ำเกิดจากเขาพนมดัก (เขาขาด) และพนมเขรยสะนีฮ (เขานางโศก) ไหลผ่าน อ.บัวเซต และอ.สังขะ

ลำห้วยจริง เป็นลำห้วยที่แบ่งอาณาเขต อำเภอศรีขรภูมิ กับอำเภอโนนนารายณ์ และอำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ มีโครงการชลประทาน 1 แห่ง คือ เขื่อนห้วยเสนงเป็นโครงการส่งน้ำทดน้ำ เอื้อประโยชน์ต่อการทำนาในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 46,180 ไร่

ลำห้วยไผ่ ต้นน้ำเกิดจากท้องทุ่งนาในเขตอำเภอสนม ไหลผ่านเขตตำบลโพธิโก อำเภอสนม ใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ โดยปลายน้ำอยู่ที่แม่น้ำมูล ต.น้ำเขียว อ.รัตนบุรี

อ่างเก็บน้ำที่สำคัญได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยเสนง ตั้งอยู่ระหว่างบ้านเจียงกับบ้านโคกกะเพอ ตำบลเจียง อำเภอเมืองสุรินทร์ และอ่างเก็บน้ำอำปิล ตั้งอยู่ที่ตำบลเทนมีย์ อำเภอเมืองสุรินทร์เป็นแหล่งน้ำสำคัญการเกษตรพื้นที่ชลประทาน 3,680 ไร่ และระบบอุตสาหกรรม

การเมืองการปกครอง แบ่งเขตการปกครองเป็น 17 อำเภอ 158 ตำบล 2,120 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง 24 เทศบาลตำบล 147 องค์การบริหารส่วนตำบล ปี 2554 มีประชากรรวม 1,380,399 คน (ตามประกาศกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2554) แบ่งเป็นชาย 690,644 คน เป็นหญิง 689,755 คน ถือเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 9 ของประเทศ (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) จำนวนครัวเรือน 341,922 ครัวเรือน อำเภอเมืองสุรินทร์ ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2440 มี 20 ตำบล 290 หมู่บ้าน ประชากร 258,947 คน (หน่วยงานสารสนเทศ สำนักงานจังหวัดสุรินทร์. 2555: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

2. วิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ และความเชื่อในจังหวัดสุรินทร์

ในอดีตการแต่งกายเป็นเครื่องบอก ชั้นวรรณะของผู้แต่ง เห็นได้จาก สมัยพระพุทธชยดฟ้า จุฬาลงกรณ์ราช รัชกาลที่ 1 มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการแต่งกาย บังคับใช้ผ้าและห้ามใช้ผ้าว่า

“...ธรรมเนียมแต่ก่อนสืบมาจะนุ่งผ้าสมปักท้องนา ก และใส่เสื้อครุยกรองคอ กรองตันแขน กรองปลายแขน จะคาดรัดประคดหนามขนุนได้แต่มหาดไทย กลาโหม จตุสมตภ และแต่งบุตรแล หลานขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อยได้แต่เสมา แลจีกควจันจำหลักประดับพลอยแต่เพียงนี้ และทุกวันนี้ ข้าราชการผู้น้อยนุ่งห่มมิได้ทำตามอย่างธรรมเนียมแต่ก่อน ผู้น้อยก็นุ่งสมปักปมท้องนา..ใส่เสื้อครุย กรองคอ กรองสังเวียน กรองสมรด คาดรัดประคดหนามขนุน กั้ร่่มผ้าสีผึ้งกลตาไปจนตำรวจแล ลูกข้าว่าณชกั้ร่่มสีผึ้งแล้ว แต่งบุตรหลานเล่า ผูกลูกประหล้าจำหลัก ประดับพลอยแลจี้ กุดันประดับ พลอยเพชรถมยาราชาวดี ใส่เกี้ยวมีกระจิง ประ จำยามสีทิต ผูกภควจันถมยาคม ยาประดับเพชร ประดับพลอย สายเข็มขัดมีดอกประจำยามเข้าอย่างต้องห้ามเกินบรรดาศักดิ์ผิดอยู่ แต่สืบไปเมื่อ หน้าให้ข้าราชการแลขุนนางผู้ใหญ่กั้ร่่มผ้าสีผึ้ง คาดรัดประคดหนามขนุน ห้ามอย่าให้ข้าราชการ ผู้น้อยใส่เสื้อครุยกรองคอ กรองสังเวียน น กรองสมรด คาดรัดประคดสมปักนาก สายเข็มขัดอย่าให้มี ดอกประจำยาม กั้ร่่มผ้าสีผึ้ง ใส่เสื้อคุดได้แค่กรองปลายมือ จะแต่งบุตรหลาน ก็ให้ใส่จี้เสมาภควจัน จำหลักประดับพลอยแดงเขียว แต่เท่านี้ อย่าให้ประดับเพชรถมยาราชาวดี ลูกประหล้าเล่าก็ให้แต่ ลายแทงแลเกลี้ยง เกี้ยว อย่าให้มีกระจิงประจำยามสีทิต และอย่าให้ใส่กระจับบังพริกเทศทองคำ กำไลทองคำใส่เท้าอย่าให้ข้าราชการผู้น้อยและราษฎรกั้ร่่มผ้าสีผึ้ง และกระทำให้ผิดแบบอย่างธรรมเนียม เกินบรรดาศักดิ์เป็นอันขาดทีเดียว และห้ามอย่าให้ช่างทอง ึ่งทั้งปวงรับจ้างทำจี้ เสมา ภควจัน ประดับ เพชร ถมยาราชาวดีประดับพลอย ห้ามมิให้ซื้อขายเป็นอันขาดทีเดียว ...” (วิบูลย์ ลีสุวรรณ. 2544: 59-67)

จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2411-2453) โปรดให้มีเสื้อราชปะแตน นุ่งผ้าโจงกระเบน ยกเว้นงานราชพิธีให้แต่งกายเต็มยศ รัชกาลที่ 6 (พ.ศ.2453-2468) สตรีนุ่งซิ่น พันขาว เกลาหมมวย

2.1 กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุรินทร์

2.1.1 กลุ่มชาติพันธุ์ไทยกุก ชาวกุกมีความสามารถในการคล้องช้าง และฝึกช้างป่า เพื่อใช้งาน (สมทรง บุรุษพัฒน์. 2538: สารานุกรมชนชาติกุก) จากหลักฐานกฎหมายอยุธยาฉบับ พ.ศ.1974 กล่าวว่า กุกที่เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ในประเทศลาว ในช่วง พุทธศตวรรษที่ 22 ปัจจุบันมีชาวกุกในจังหวัดสุรินทร์ประมาณ 10-20 เปอร์เซ็นต์ เป็นกุก-เขมรและ กุก-ลาว จากการแต่งงาน (คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2544: 28-29)

2.1.2 กลุ่มชาติพันธุ์เขมร ชาวเขมรถิ่นไทยอาศัยอยู่ใน จ.สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ นครราชสีมา อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ปราจีนบุรี ตราด จันทบุรี ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว ตูจากกลุ่มปราสาทโบราณ ศิลารักษ์ ประติมากรรมที่พบมากในบริเวณดังกล่าวเช่น ปราสาทภูมิโปน ปราสาทพนารวัน ปราสาทหินพิมาย เป็นต้น และอพยพมาสมัยหลังในช่วง พ .ศ.2324 - 2325 (คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2544: 219-220)

2.1.3 กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

จากหลักฐานมีการค้นพบศิลารักษ์ที่ปราสาทศิขร ภูมิด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ กำหนดอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-23 เป็นภาษาลาว กล่าวถึงเจ้าเมืองชื่อขุนเกตและบริวารซึ่งได้ทำการบูรณะปราสาทแห่งนี้ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ . 2544: 78-87) กลุ่มลาวอพยพเพิ่มมาในช่วงปีพ.ศ.2257-2261 ตรงกับสมัยอยุธยาตอนปลาย เนื่องจากเกิดสงครามในประเทศลาว (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2544: 28-29)

2.2 สังคมวัฒนธรรมและความเชื่อ

2.2.1 วัฒนธรรม

วิรุณ ตั้งเจริญ (2557: 73) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ วิธีการดำรงชีวิตที่ปรับเปลี่ยนพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและศิลปกรรม สังคมและวัฒนธรรมมีกลไกคัดกรองให้เหลือผลึกความรู้ ความคิด สติปัญญา ในแต่ละช่วงเวลาและวิถีชีวิตในสังคม ผ่านงานสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ดนตรี การแสดง งานหัตถกรรม งานวรรณกรรม และการดำรงชีวิต สังคมที่สามารถขับเคลื่อนสู่สังคมศักยภาพสูงได้จำเป็นต้องปูพื้นฐาน การดำรงชีวิตและวิถีชีวิตที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิต สภาพการเมือง สังคม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การสาธารณสุข สุขภาพพลานามัย ให้ผู้คนมีวิถีชีวิตที่ดี สัมมาชีพ มีความเท่าเทียม เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549: 15) กล่าวว่า ทูทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เป็นองค์ประกอบหนึ่งของทุนทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องด้วยประเทศไทยมีความโดดเด่นและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีผู้มีความรู้ด้านภูมิปัญญาไทยมากมายกระจายอยู่ทุกพื้นที่ หากสามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ ก็จะนำมาซึ่งการสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าเพิ่มต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย สอดคล้องกับ สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต (ม.ป.ป.: 16) ที่กล่าวว่า ความสำคัญของทุนทางวัฒนธรรม คือ องค์ความรู้ที่แสดงถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความรัก สามัคคี ศักดิ์ศรี ความภูมิใจของชุมชน และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความมั่งคั่ง

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2555: 48) กล่าวว่า เมื่อวัฒนธรรมถูกเปลี่ยนให้เป็นสินค้า จะเกิดสถานการณ์อย่างหนึ่ง ซึ่งเจ้าของ วัฒนธรรมเองจะค่อยๆ หมดความสามารถในการควบคุมสินค้านั้น เพราะเมื่อวัฒนธรรมกลายเป็นสินค้า วัฒนธรรมนั้นจะเป็นอิสระหลุดจากการควบคุมของเจ้าของวัฒนธรรมเอง และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอื่นๆ ให้กลายเป็นสินค้าเพิ่มมากขึ้นจนไม่สนใจตัววัฒนธรรม และลดทอนความเป็นคนของเจ้าของวัฒนธรรมเหล่านั้นให้น้อยลงทุกที เพราะคนเหล่านั้นควบคุมวัฒนธรรมตัวเองได้น้อยลง สอดคล้องกับ อรศิริ ปาณินท์ (2550: 65) ที่กล่าวว่า โครงสร้างของวัฒนธรรมท้องถิ่นทุกแห่งในโลกต่างประสบปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงแบบโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจทุนนิยมรุกรานเศรษฐกิจแบบพอเพียงซึ่งเป็นรากฐานของมรดกวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การรักษาคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมพื้นถิ่น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ที่สำคัญที่สุดคือความเข้าใจและสำนึกในคุณค่าของวัฒนธรรม

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2553: 167) กล่าวว่า สังคมศักดินาไทย มี 2 ส่วน คือ ส่วนรัฐและส่วนหมู่บ้าน หมายความว่า ชุมชนหมู่บ้านไทยเป็นระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในตัวเอง ระบบเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในสังคมไทยประกอบด้วยผู้ผลิตเล็กอิสระ ดำรงอยู่อย่างหนาแน่นทั้งในชนบทและในเมือง ทิศทางการพัฒนาประเทศชาติ คือ การพัฒนาระบบ บทที่ใหญ่ที่สุด คือ ระบบชุมชน จึงจะเป็นการพึ่งตนเอง มีศักดิ์ศรี ไม่ปฏิเสธตัวเอง นำพาและระดมพลังของคนส่วนใหญ่ได้ การเดินบนเส้นทางสมัยใหม่ที่เหมาะสมควรอยู่บนการรักษาไว้ พื้นฟู และพัฒนาต่อยอดชุมชนในมิติต่างๆ สร้างเครือข่ายให้เกิดวัฒนธรรมชุมชนระดับภาคและประเทศชาติ เพื่อสังคมไทยจะเป็นชุมชนเข้มแข็งในองค์กรสังคมและในวัฒนธรรมของประเทศชาติทุกระดับ

นิยพวรรณ วรรณศิริ (2550: 254-258) ที่กล่าวว่า ขบวนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม การอพยพย้ายถิ่น การติดต่อกับคนต่างชาติ ซึ่งมีกลไกการเปลี่ยนแปลงเกิดจาก การประดิษฐ์คิดค้น การแพร่กระจายหรือการหยิบยืมวัฒนธรรมมาปรับใช้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม การละทิ้งวัฒนธรรมเดิม และการรับวัฒนธรรมใหม่จะเกิดขึ้นโดยที่ผู้รับไม่รู้ตัว และไม่รู้สึกถูกกระทบกระเทือน

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงการดำรงชีวิตของผู้ คนในสังคมหนึ่งๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด จากการให้และการรับวัฒนธรรมอื่นมาปรับใช้กับวัฒนธรรมของตนเอง การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจชาติให้มั่นคงได้เพราะชุมชนคือคนส่วนใหญ่ของประเทศ แต่เมื่อเปลี่ยนวัฒนธรรมกลายเป็นสินค้า คนจะพยายามเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอื่นๆ ให้เป็นสินค้ามากขึ้น จนกระทั่งเจ้าของวัฒนธรรมเดิมหมด อำนาจควบคุมวัฒนธรรมในที่สุด การพัฒนาจึงจำเป็นต้องอยู่บนฐานของการอนุรักษ์ พื้นฟู และการสร้างเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็งในทุกระดับ

2.2.2 ความเชื่อ

ฉวีวรรณ ประจบเหมาะ (2550: 91) กล่าวว่า กลุ่มชาติพันธุ์ คือ กลุ่มที่อยู่ร่วมท้องถิ่นและมีวิถีชีวิต การผลิต ความเชื่อ ภาษา เสื้อผ้า คล้ายคลึงกัน อาจแตกต่างกันเล็กน้อย แต่มากพอที่จะแยกแยะตัวเองออกจากกลุ่มอื่นตามความหมายทางประวัติศาสตร์

ธิดา สารระยา (2545: 279) กล่าวว่า ลัทธิการบูชาบุคคลเป็นคติความเชื่อของชนพื้นเมืองโบราณ เช่น จาม ชวา บาหลี ขอม เข้ากันได้กับความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจวิญญาณบรรพบุรุษของคนพื้นเมืองอีสานผสมผสานกับคติพุทธมหายาน ร่วมกับความเชื่อเรื่องผีและอารักษ์ของกลุ่มลาวที่เข้ามาในสมัยหลัง ศาสนาเชื่อมโยงกับความคิด ความเชื่อ การสั่งสมของผู้คนที่อพยพเข้ามาหลายระลอกกลายเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น

จุลทรรศน์ พยาขรนนท์ (2528: 469-470) กล่าวว่า คติความเชื่อเกี่ยวกับผีสาง โฉลก โชคเคราะห์ ล้วนมีอิทธิพลแทรกอยู่กับการดำรงและดำเนินชีวิตของชาวไทยทุกกรณีแต่จะมีคนก็น้อยพอที่จะ“เผาผีวันศุกร์ ตัดจุกวันอังคาร แต่งงานวันพุธ” ย่อมแสดงให้เห็นถึงคติความเชื่ออันเกี่ยวผีสาง โฉลก โชคเคราะห์

มณี พยอมยงค์ (2528: 73-75) กล่าวว่า ความเชื่อแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความเชื่อมหาย และความเชื่อที่มีเจตนาแฝง ความเชื่อเป็นข้อห้ามมิให้กระทำที่รับมาจากบรรพบุรุษ และภายในชุมชนจังหวัดมีความเชื่อทั่วไป

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2554: 21) กล่าวว่า งานหัตถกรรมและศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวกับความเชื่อ ขนบประเพณี และวิถีชีวิตของมนุษย์ สะท้อนให้เห็นการแต่งกาย ความเชื่อ และคตินิยมของกลุ่มชนที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบของผ้าพื้นบ้าน เป็นหลักฐานของวัฒนธรรมพื้นบ้านได้ดี

กฤษฎา วงษาสันต์ (2542: 21-22) กล่าวว่า นักมานุษยวิทยาให้ความสำคัญว่าความเชื่อหรือศาสนาประกอบด้วยคำสอน และพิธีกรรม ศาสนาและความเชื่อในชนบท มี 3 รูปแบบ คือ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ 2) ความเชื่อตามหลักศาสนา 3) ความเชื่อตามคติพราหมณ์

สรุปได้ว่า ความเชื่อ คือ อิทธิพลที่มีผลต่อความคิด วิถีชีวิต และการแสดงออกของคนในสังคมที่สืบทอดต่อกันจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นธรรมเนียมและจารีตที่ถือปฏิบัติของสังคม

อีต 11 เดือนสิบเอ็ด ทำบุญออกพรรษา ในวันขึ้น 15 ค่ำ พระสงฆ์จะแสดงอาบัติ ทำการปวารณา คือ ให้พระภิกษุได้มีโอกาสกล่าวตักเตือนกันได้ และออกไปเยี่ยมบิดามารดาได้ ส่วนชาวบ้านถวายผ้า และถวายกฐิน ตักบาตรเทโว จุดเทียนประทีป กวนข้าวทิพย์ เป็นต้น

อีต 12 เดือนสิบสอง ทำบุญกฐิน ประชาชนที่อยู่ริมน้ำจะแข่งเรือ มีจุดพลุตะไล และบางแห่งโกนจุกลูกสาว

คลองสิบสี่ เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของคนในสังคม ให้เกิดความสงบดังนี้

1. อีตเจ้าคลองขุน เป็นแบบแผนการปฏิบัติของพระเจ้าแผ่นดิน ผู้ครองเมือง หรือผู้ทำงานต่างพระเนตรพระกรรณ
2. อีตท้าวคลองเพี้ย เป็นแนวการปฏิบัติตนแต่ครั้งโบราณของเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ข้าราชการ ขุนนาง โดยยึดหลักพระพุทธศาสนาเป็นหลัก
3. อีตไพร่คลองนาย เป็นการกำหนดตามประเพณีของหัวหน้าและลูกน้อง
4. อีตบ้านคลองเมือง ได้แก่ การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมของแต่ละท้องถิ่น
5. อีตผัวคลองเมีย ได้แก่ เป็นข้อที่สามีภรรยาพึงปฏิบัติต่อกัน เพื่อความสงบสุข
6. อีตลูกคลองหลาน เป็นข้อที่ลูกหลานพึงปฏิบัติต่อบิดามารดา ปู่ย่าตายาย ของตน
7. อีตไภ้คลองเขย เป็นข้อปฏิบัติของผู้เป็นสะใภ้ เป็นเขย
8. อีตวัดคลองสงฆ์ คือการทะนุบำรุงวัดให้มั่นคงสวยงามอยู่เสมอ
9. อีตพ่อคลองแม่ เป็นข้อปฏิบัติที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อกัน กำหนดแนวปฏิบัติไว้ 4 ประการ คือ ถึงพร้อมด้วยศรัทธา เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว สอง ถึงพร้อมด้วยศีล คือ รักษากาย วาจาให้เรียบร้อย สาม ถึงพร้อมด้วยการบริจาคเฉลี่ยสุขให้แก่ผู้อื่น และสี่ รู้จักบาปบุญคุณโทษ
10. อีตป้าคลองลุง เป็นข้อปฏิบัติของญาติชั้นอาวุโสพึงปฏิบัติเพื่อให้ลูกหลานเคารพ
11. อีตปู่คลองย่า-อีตตาคลองยาย เป็นข้อที่พึงปฏิบัติเพื่อให้ลูกหลานเคารพสักการะสมกับเป็นที่พึงสำคัญประจักษ์โพธิ์ร่มไทรของลูกหลาน
13. อีตเฒ่าคลองแก่ เป็นแนวของคนชรา คนอีสานถือเป็นเสาหลักบ้านหลักเมือง
14. อีตปีคลองเดือน คือ การปฏิบัติตามจารีตให้ครบ 12 เดือน

(ขนิษฐา จิตชินะกุล. 2545: 182-186)

3. การทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์

การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในประเทศไทย สันนิษฐานว่ามีมานานกว่า 3,000 ปีมาแล้ว จากหลักฐานเศษผ้าที่ติดอยู่กับกำไลสำริดของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง และบ้านนาดี อ.หนองหาน จ.อุดรธานี ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวอีสานที่มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมากที่สุดในประเทศ ผ้าไหมอีสานมีเอกลักษณ์ตรงความประณีต เนื้อเรียบจากภูมิปัญญาการสาวไหมน้อย ที่แยกเส้นไหมชั้นนอกออกจากไหมชั้นใน ภูมิปัญญาการสาวไหมของเกษตรกร จ.สุรินทร์เป็นวิถีที่สืบทอดต่อกันมาของสตรีภายในครอบครัว จากรุ่นสู่รุ่นนับหลายร้อยปีมาแล้ว คือ แม่ถ่ายทอดวิธีสาวไหม โดยการทำให้ดู และ บุตรทำตามซ้ำๆจนเกิดความชำนาญ มีการปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงวิธีการ บางส่วนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ใช้รังไหมพื้นบ้านที่เลี้ยงเอง ในครอบครัว และส่วนราชการสนับสนุนไหมพันธุ์นางน้อย พันธุ์สำโรง และพันธุ์พื้นบ้านที่เกษตรกรเลี้ยงในแต่ละท้องถิ่น (กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2555: 5-13)

3.1 ชนิดของผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์ มีหลายชนิด ดังนี้

3.1.1 ผ้าโฮล เป็นผ้ามัดหมี่ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในจังหวัดสุรินทร์ ผ้าโฮลเป็นผ้าที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์ "โฮล" เป็นคำในภาษาเขมรที่ใช้เรียกผ้าไหมที่มีลวดลายจากการมัดย้อม (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์. 2556: 4)

3.1.2 ผ้าหางกระรอก หรือผ้ากะเหว เป็นผ้าที่นิยมใช้ในกลุ่มกูย-เขมร เป็นผ้าโบราณทอด้วยไหมควบ สตรีชาวกูยมีความชำนาญในการตีเกลียวไหม เรียกว่า "ระวี" เป็นความเชื่อเรื่องความกลมเกลียวสามัคคีกันในครอบครัวและสายตระกูลที่นับถือผีเดียวกัน การทอผ้าด้วยไหมควบทำให้เกิดลายเหลี่ยมสี่เหลี่ยมคล้ายหางกระรอก จึงเรียกว่า ผ้าหางกระรอก

3.1.3 ผ้าอันปรม เป็นผ้ามัดหมี่สองทางของชาวไทยเชื้อสายเขมร คือ มีการมัดย้อมทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน พบที่สุรินทร์เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย

3.1.4 ผ้าขิด เป็นผ้าที่พบในกลุ่มไทยกูยในจังหวัดสุรินทร์ มีลักษณะเป็นผ้าที่ทอแบบเก็บขิด หรือเก็บดอกให้มีลวดลายหมุนลอยขึ้นมาจากเนื้อผ้า

3.1.5 ผ้าลายมัดหมี่ ส่วนใหญ่ทอเป็นรูปสัตว์ รูปพรรณพฤกษาตามจินตนาการ และรูปเรขาคณิต ผ้ามัดหมี่ลายโฮลหรือผ้าคั่น ใช้เทคนิคการทอผ้ากะเหวผสมการมัดหมี่ด้วยไหม

3.1.5 ผ้าทอยกดอกลูกแก้ว เป็นผ้าของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมร นิยมทอเป็นผ้าสไบ

3.1.7 ผ้าอันลุนซิม เป็นผ้าลายตารางที่ใช้ไหมพุ่งและไหมยืนหลายสีทอเรียงแบบเดียวกัน ให้เกิดเป็นลายตารางขนาดเล็ก เรียก อันลุนตุ้ง ถ้าลายตารางขนาดใหญ่ เรียก อันลุนทม

3.1.8 ผ้าละเบิก เป็นผ้าของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมร มีลักษณะเป็นผ้ายกดอกลายตารางสี่เหลี่ยมใช้เส้นพุ่งและเส้นยืน ตั้งแต่ 2-4 สีเรียงสลับเส้นตามหน้ากว้างของผืนผ้า ทอยกทีละ 2 ตะกอ มองดูเผินๆเป็นลายตารางสี่เหลี่ยม เมื่อดูใกล้ๆจะพบว่าเป็นผ้ายกสี่เหลี่ยม

3.1.9 ผ้าทอมอ เป็นผ้าของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรนิยมใช้นุ่งอยู่บ้านระบบสารสนเทศ ศูนย์อนุรักษ์ผ้าไหม กรมหม่อนไหม. ม.ป.ป.: ออนไลน์)

3.2 แหล่งทอผ้าไหมไทยคุณภาพดี ในจังหวัดสุรินทร์

3.2.1 กรมหม่อนไหม

3.2.1.1 ข้อมูลทั่วไป สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริม การวิจัยและพัฒนาในเรื่องหม่อนไหม ซึ่งผู้ผลิตผ้าควรรู้จักกันพอสมควร ดังนี้

ประวัติ กรมหม่อนไหม เดิมเรียกกรมช่างไหม ก่อตั้งในปี พ.ศ.2546 โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แต่ในระยะต่อมาได้มีการยุบกรมดังกล่าว เข้ารวมกับกอง ในสังกัดกรมกสิกรรม กระทั่งเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ตามพระราชดำริของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จึงได้มีการยกฐานะสถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิม พระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในขณะนั้นสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ จัดตั้ง เป็นกรมหม่อนไหม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาในเรื่องหม่อนไหม

หน่วยงานในสังกัดกรมหม่อนไหม แบ่งการบริหารออกเป็นหน่วยงาน ในส่วนกลาง 4 สำนักงาน 2 กลุ่ม หน่วยงานที่อยู่ในภูมิภาคประกอบด้วย สำนักงานหม่อนไหม เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ 5 สำนักงาน และศูนย์หม่อนไหม เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ 21 ศูนย์ ทั่วประเทศ ดังนี้

1. สำนักงานบริหารส่วนกลาง
2. สำนักวิจัยและพัฒนาหม่อนไหม
3. สำนักอนุรักษ์และตรวจสอบมาตรฐานหม่อนไหม
4. สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีหม่อนไหม
5. กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
6. กลุ่มตรวจสอบภายใน
7. สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ๕ เขต

สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต1 จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดเชียงใหม่ ,ตาก, น่าน และแพร่

สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต จังหวัดอุดรธานีประกอบด้วย ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดเลย, สกลนคร, หนองคาย และอุดรธานี

สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดชัยภูมิ, มุกดาหาร, ร้อยเอ็ด และขอนแก่น

สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต 4 จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯจังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สระบุรี, สุรินทร์, อุบลราชธานี และนครราชสีมา

สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต 5 จังหวัดชุมพร ประกอบด้วย ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดกาญจนบุรี , นราธิวาส และชุมพร (กรมหม่อนไหม. 2557: ออนไลน์)

3.2.1.2 ตราสัญลักษณ์พระราชทานเป็นเครื่องหมายรับรองมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ ผ้าไหมไทย สถาบันวิจัยหม่อนไหม (ชื่อเดิมของกรมหม่อนไหม ขณะนั้นสังกัดกรมวิชาการเกษตร) ร่วมกับคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ได้ขอบังคับว่าด้วยการใช้ตรารับรอง

สืบเนื่องจากปัญหาการนำเข้าเส้นไหมและ เส้นใยสังเคราะห์อื่นจากต่างประเทศ ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมายทำให้เส้นไหมที่ไหม้ทั้งที่ได้คุณภาพและด้อยคุณภาพ และอ้างชื่อไหมไทยในการค้าผ้าทำให้ภาพลักษณ์ของผ้าไหมไทยไม่เป็นที่เชื่อถือของผู้ซื้อทั้งในประเทศและต่างประเทศ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน สัญลักษณ์นกยูงไทยให้เป็นเครื่องหมายรับรองผ้าไหมไทย 4 ชนิด ประกอบด้วย นกยูงสีทอง นกยูงสีเงิน นกยูงสีน้ำเงิน และนกยูงสีเขียว ดังนี้

Royal Thai Silk : นกยูงสีทอง ใช้เส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านเป็น ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน , เส้นไหมต้องสาวด้วยมือผ่านพวงสาวลงภาชนะ , ทอด้วยกี่ทอมือแบบพื้นบ้านชนิดพุ่งกระสวยด้วยมือ ย้อมด้วยสีธรรมชาติหรือสีเคมีที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและผลิตในประเทศไทยเท่านั้น

Classic Thai Silk : นกยูงสีเงิน ใช้ไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านหรือพันธุ์ไทยปรับปรุง เป็นเส้นพุ่งหรือเส้นยืน เส้นไหมต้องสาวด้วยมือ , ทอด้วยกี่ทอมือ, ย้อมด้วยสีธรรมชาติ หรือสีเคมีที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และต้องผลิตในประเทศไทยเท่านั้น

Thai Silk : นกยูงสีน้ำเงิน ใช้เส้นไหมแท้เป็นทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน ทอด้วยกี่แบบใดก็ได้ ย้อมด้วยสีธรรมชาติ หรือสีเคมีก็ได้ ต้องผลิตในประเทศไทยเท่านั้น

Thai Silk Blend : นกยูงสีเขียว ใช้เส้นไหมแท้เป็นส่วนประกอบหลัก มีเส้นใยอื่นเป็นส่วนประกอบรอง ต้องระบุส่วนประกอบของเส้นใยอื่นให้ชัดเจน ทอด้วยกี่แบบใดก็ได้ ย้อมด้วยสีธรรมชาติหรือสีเคมีก็ได้ ต้องผลิตในประเทศไทยเท่านั้น (กรมหม่อนไหม. 2556: ออนไลน์)

3.2.2 แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลระดับ

5 ดาว

ยุทธศาสตร์สู่เป้าหมายชุมชนเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากมั่นคงด้วยกระบวนการพัฒนาระบบและกลไกในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การจัดการควา มรู้ การอาชีพ การออม และการบริหารจัดการเงินทุนของชุมชน กรมพัฒนาชุมชน จึงได้คัดสรรผลิตภัณฑ์ OTOP สุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย จังหวัดสุรินทร์ ประจำปี 2555 จัดระดับผลิตภัณฑ์ 5 ดาว จะต้องเป็นสินค้าที่มีคุณลักษณะที่มีคุณภาพมาตรฐาน หรือมีศักยภาพในการส่งออก

ประเภทการลงทะเบียน คัดสรรฯ ปี 2555 จ.สุรินทร์

ประเภทกลุ่มเป้าหมาย	ปี 2553	ปี 2555
กลุ่มผู้ผลิตชุมชน	670	857
ผู้ประกอบการ	250	297
SMEs	15	10
รวม	935	1,164

(สำนักงานพัฒนาชุมชน จ.สุรินทร์ : 2)

สรุปผลการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย จ .สุรินทร์ 2555 นั้น อำเภอเมืองสุรินทร์ มีจำนวนกลุ่มที่ลงทะเบียน OTOP ปี 2555 ทั้งสิ้น 192 กลุ่ม จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP ปี 2556 ทั้งสิ้น 263 ผลิตภัณฑ์ จำนวนกลุ่มที่ลงทะเบียนคัดสรรฯ ปี 2555 ทั้งสิ้น 88 กลุ่ม ได้ผลเป็น 1 ดาว จำนวน 1 กลุ่ม, 2 ดาว จำนวน 11 กลุ่ม, 3 ดาว จำนวน 10 กลุ่ม, 4 ดาว จำนวน 26 กลุ่ม, 5 ดาว จำนวน 31 กลุ่ม รวม 79 กลุ่ม ไม่ประกาศผล 9 กลุ่ม (สำนักงานพัฒนาชุมชน จ.สุรินทร์ : 5)

ฐานข้อมูลกลุ่มผู้ผลิตชุมชนที่ลงทะเบียนคัดสรรฯ ปี 2555 ประเภทผ้า,เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ ที่รับลงทะเบียน 689 ราย มีจำนวนผลิตภัณฑ์ 864 ชนิด เป็นกลุ่มใหม่ 206 ราย และรายเก่า 289 ราย เมื่อจัดอันดับดาวของการคัดสรรOTOP ระดับประเทศประจำปี 2555 จ.สุรินทร์อยู่ในลำดับที่ 2 ของประเทศ มีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรดาวทั้งสิ้น 307 ดวง แบ่งเป็นประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย จำนวน 216 ผลิตภัณฑ์ ได้ผลดังนี้ 5 ดาว จำนวน 70 ผลิตภัณฑ์, 4 ดาว จำนวน 117 ผลิตภัณฑ์, 3 ดาว จำนวน 15 ผลิตภัณฑ์ และ 2 ดาว จำนวน 14 ผลิตภัณฑ์ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2555)

สรุปได้ว่า การทอผ้า แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ กลุ่มผู้ผลิตชุมชน, ผู้ประกอบการ และ SMEs มีแหล่งผลิตผ้าไหมทอมือคุณภาพ ดี ระดับ 5 ดาว ทั้งสิ้น 31 กลุ่ม แยกตามอำเภอได้ ดังนี้ กลุ่มอำเภอเมืองสุรินทร์ จำนวน 23 กลุ่ม, กลุ่มอำเภอเขวาสินรินทร์ จำนวน 10 กลุ่ม, กลุ่มอำเภอศีขรภูมิ จำนวน 3 กลุ่ม, กลุ่มอำเภอท่าตูม จำนวน 3 กลุ่ม, กลุ่มอำเภอจอมพระ จำนวน 3 กลุ่ม, กลุ่มอำเภอปราสาท จำนวน 3 กลุ่ม, กลุ่มอำเภอชุมพลบุรี 3 กลุ่ม, กลุ่มอำเภอสังขะ 2 กลุ่ม, กลุ่มอำเภอลำดวน 2 กลุ่ม อำเภออื่นๆ อำเภอละ 1 กลุ่ม จำนวน 6 กลุ่ม

4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.1 ทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom Theory)

กระทรวงวัฒนธรรม (2557: 54-55) กล่าวว่า ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิตของคนที่เกิดจากการผสมผสานความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรมเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อช่วยในการแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ และ การอยู่ร่วมกันระหว่างคน ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และ สิ่งเหนือธรรมชาติ ปัจจัยที่ทำให้เกิดภูมิปัญญา มีอย่างน้อย 4 ประการ คือ 1) สภาพธรรมชาติ 2) การสร้างสรรค์ เช่น การสร้างความมั่นคงในสังคม การสืบทอดอาชีพ คติ ความเชื่อ และ 4) คติ ความเชื่อ และความศรัทธาทางศาสนา

กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ (พระครูวินัยธรประจักษ์ . 2545: 8-18; อ้างอิงจาก กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ . ม.ป.ป.) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง ความรู้และความสามารถที่คนในท้องถิ่นสั่งสมและสืบทอดความรู้ต่อกันมา อันเป็นศักยภาพหรือความสามารถที่จะใช้แก้ปัญหา ปรับตัว เรียนรู้ และมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อแก้ปัญหาของชุมชนให้อยู่รอดมาถึงปัจจุบัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นความรู้จากจิตวิเคราะห์ เพื่อแก้ไขปัญหาที่คนในชุมชนยอมรับ

รัตน์ บัณฑิต (พระครูวินัยธรประจักษ์ . 2545: 9; อ้างอิงจาก รัติน บัณฑิต . ม.ป.ป.) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการของบุคคลที่มีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรากฐานจากศาสนา คติ จารีตประเพณีที่สืบทอดกันมา สามารถปรับเข้ากับเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ , ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับระบบอาชีพในลักษณะการผลิตเพื่อพึ่งตนเอง

พัชรินทร์ สิริสุนทร (2550: 15) กล่าวว่า ตามแนวคิดทางสังคมวิทยาว่าด้วยเรื่องระบบวัฒนธรรมย่อย (Sub-Culture system) สามารถจำแนกภูมิปัญญาได้เป็น 3 ส่วนตามชั้นทางสังคม กระบวนการถ่ายทอด และพัฒนาการของภูมิปัญญา ได้แก่ 1) ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือภูมิปัญญาดั้งเดิม (Traditional Wisdom) 2) ภูมิปัญญาหลวง หรือภูมิปัญญาของชนชั้นปกครอง 3) ภูมิปัญญาสากล รากฐานของภูมิปัญญาประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและธรรมชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและแหล่งเรียนรู้

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2553: 103) กล่าวว่า วัฒนธรรมประกอบด้วย 1) ระบบคุณค่า คือ การให้ความสำคัญกับความคิด ความเป็นธรรม และการเคารพเพื่อนมนุษย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2) ระบบภูมิปัญญา มักปรากฏในรูปกระบวนการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ การผลิตใหม่ และการถ่ายทอด 3) ระบบอุดมการณ์อำนาจ เพื่อเป็นพลังในการเรียนรู้ สร้างสรรค์ ผลิตใหม่ และถ่ายทอด ภูมิปัญญา

ปรียา หิรัญประดิษฐ์ (2532: 23-25) กล่าวว่า วัฒนธรรมพื้นบ้านมีลักษณะโดยทั่วไป ได้แก่ 1. การสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน 2. การคงอยู่ด้วยการบอกเล่า 3. การผสมผสานร่วมกับ วัฒนธรรมอื่นและเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย 4. ปกป้องเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม

เสรี พงศ์พิศ (2546: 44-45) ที่กล่าวว่า ภูมิปัญญาคือศาสตร์และศิลป์ของการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้คนสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ปัจจัยสี่ การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกันในสังคม ภูมิปัญญา คือ องค์ความรู้ที่เกิดจากการบูรณาการ

สันติ เล็กสุขุม (2536: ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า ศิลปะพื้นบ้านชาวบ้านสร้างขึ้นเพื่อใช้ใน ชีวิตประจำวัน หรือเพื่อประกอบประเพณีความเชื่อของท้องถิ่นในท้องถิ่น รูปแบบศิลปะ เรียบง่ายตรงตามประโยชน์ใช้สอย และการสื่อความหมายตรงไปตรงมา มีการสืบทอดปรับปรุง ดัดแปลง ตามการปรับเปลี่ยนของสังคม ช่างที่ทำเรียกว่าช่างชาวบ้าน หรือช่างพื้นบ้าน ส่วนศิลปะ ประเพณีหลวง หมายถึง ศิลปกรรมที่สร้างขึ้นตามแบบแผนประเพณีของราชสำนัก สื่อความหมาย แห่งเกียรติยศ ของ พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเทียบเท่า กับพระโพธิสัตว์ หรือพระพุทธเจ้า ทำขึ้นเพื่อ เสริมบารมี มีความซับซ้อน งดงาม ประณีต สืบทอดเป็นวิวัฒนาการตามแบบแผน ช่างที่สร้าง เรียก ช่างหลวง

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญา คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับ ความเชื่อ อาจแบ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านและภูมิปัญญาหลวงที่มีลักษณะเฉพาะ กลุ่มผู้ใช้และ ความเชื่อ แตกต่างกัน สามารถถ่ายทอดให้แก่กันได้ จากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะใน แต่ละสังคม

4.2 การสืบทอดความรู้และการสร้างช่างใหม่

พัชรินทร์ สิริสุนทร (2550: 19-25) กล่าวว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ที่จะถ่ายทอดและการตัดสินใจของผู้ถ่ายทอดเป็นหลัก โดยทั่วไปมี 2 วิธี คือ 1) การถ่ายทอดโดยตรง เช่น นำพิธีกรรมมาควบคุมสังคม (Social control) สร้างบรรทัดฐาน (norms) โดยมีระบบความสัมพันธ์เครือญาติ และคติชาวบ้าน (Folklore) เป็นเครื่องมือ 2) การถ่ายทอด โดยอ้อม เช่น จิตรกรรมฝาผนัง การขับร้อง คติ และจารีตต่างๆ เครื่องมือที่ใช้ถ่ายทอดภูมิปัญญา มี 2 แบบคือ แบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ ประเพณีใช้ถ้อยคำ เช่น เพลง นิทาน ไสยศาสตร์ และภาษาถิ่น เป็นต้น ประเพณีไม่ใช้ถ้อยคำ เช่น ศิลปะ สถาปัตยกรรม เป็นต้น และประเภทผสม เช่น ระบาย ลวดลาย และงานปั้นเรขาคณิต เป็นต้น แบบลายลักษณ์อักษร เช่น จารึก เป็นต้น สอดคล้องกับ สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2545: 21) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของคนไทยเป็นแบบ ที่ต้องการให้ผู้เรียนจำ และเลียนแบบเป็นหลัก

พระครูวินัยธรประจักษ์ จักกะธัมโม (2545: 23-25) กล่าวว่า ภูมิปัญญาเป็นเรื่องของการใช้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การปรับตัว และเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคมตามยุคสมัย จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ภูมิปัญญาทางกายภาพ มีขึ้นเพื่อช่วยให้มีชีวิตอยู่ได้ 2) ภูมิปัญญาด้านจิตวิทยา เป็นภูมิปัญญาที่เน้นการปรุงแต่งจิต

พระมหาสนอง ปัจโจปการี (ม.ป.ป.: 343-345) กล่าวว่า การดำรงอยู่และวิถีสืบทอดศิลปวัฒนธรรม สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้
2. วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม สามารถถ่ายทอดสืบทอดได้โดยใช้สัญลักษณ์
3. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย
4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

สรุปได้ว่า การสืบทอดความรู้ของช่างใหม่ มี 3 แนวทางคือ 1) แบบเป็นลายลักษณ์อักษร คือ การจดบันทึก ตำราและเอกสารต่างๆ 2) แบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ การบอกเล่า ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง 3) แบบผสม คือ บอกเล่าและทำให้ดูเป็นตัวอย่าง โดยผู้เรียนต้องฝึกฝนและสังเกตงานต้นแบบจนเกิดความชำนาญ

4.3 หลักการตลาดและระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

4.3.1 หลักการตลาด คือ การสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า คำนึงถึงความต้องการและพฤติกรรมของลูกค้า โดยใช้หลักการ "ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix)" หรือ 4Ps ของ McCarthy หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 4 ประการ คือ

4.3.1.1 ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า ผลิตภัณฑ์ประกอบด้วยสินค้า บริการ และความคิดผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ (Utility) และมีมูลค่า (Value) ในสายตาของลูกค้า จึงทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้ ดังนั้น การกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ต้องคำนึงถึงปัจจัย ดังต่อไปนี้

- ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation)
- ความแตกต่างทางการแข่งขัน (Competitive Differentiation)
- ส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ (Product Component)
- การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Product Positioning)
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development)
- ส่วนประสมผลิตภัณฑ์ (Product Mix) และสายผลิตภัณฑ์ (Product Line)

4.3.1.2 ราคา (Price) หมายถึง มูลค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน อันเป็นต้นทุน (Cost) ของลูกค้าในการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างมูลค่า (Value) กับราคาของผลิตภัณฑ์ ถ้ามูลค่าเหมาะสมกับราคาก็จะตัดสินใจซื้อ

4.3.1.3 การจัดจำหน่าย (Place หรือ Distribution) หมายถึง ช่องทางการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ไปยังตลาดเป้าหมาย ส่วนกิจกรรมในการกระจายสินค้าประกอบด้วย การขนส่ง การคลังสินค้า และการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง แบ่งองค์ประกอบหลักเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Channel of Distribution) หมายถึง เส้นทางผลิตภัณฑ์ไปยังตลาด เริ่มต้นจากแหล่งผลิต-ผู้ขาย-ผู้ซื้อ จึงประกอบด้วยผู้ผลิต-คนกลาง-ผู้บริโภค

2) การกระจายสินค้า (Physical Distribution) หมายถึง การเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคหรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม จึงประกอบด้วย การขนส่ง (Transportation) การเก็บรักษาและการคลังสินค้า (Storage and Warehousing) และการบริหารสินค้าคงเหลือ (Inventory Management)

4.3.1.4 การส่งเสริมการขาย (Promotion) หมายถึง การสื่อสารข้อมูลผลิตภัณฑ์ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย เพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ อาจใช้พนักงานขายโดยตรง (Personal Selling) หรือใช้สื่อเป็นเครื่องมือ (Non-personal Selling) แบ่งออกเป็น 5 ประการ ดังนี้

1) การโฆษณา (Advertising) เป็นการเสนอข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ สื่อเคลื่อนที่ และป้ายโฆษณา เป็นต้น โดยมีค่าใช้จ่ายในรูปแบบของอุปถัมภ์

2) การขายโดยใช้พนักงานขาย (Personal Selling) แจกข่าวสารและจูงใจซึ่งหน้า

3) การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) เป็นกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดความสนใจและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่นอกเหนือจากโฆษณาประชาสัมพันธ์

4) การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relation) คือการให้ข้อมูลผ่านสื่อ สามารถอธิบายได้ดังนี้

- การให้ข่าว เป็นการให้ข้อมูลความจริงโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- การประชาสัมพันธ์ เป็นการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ซึ่งอาจมีค่าใช้จ่าย

5) การตลาดทางตรง (Direct Marketing) เป็นการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายโดยตรงเพื่อการกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจทันที เช่น อินเทอร์เน็ต แค็ตตาล็อก เป็นต้น

6) การส่งเสริมการตลาดโดยใช้กิจกรรมพิเศษ (Event Marketing) หมายถึง การจัดกิจกรรมทางการตลาดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่อยู่ในความสนใจของผู้คน เพื่อกระตุ้นเป้าหมายให้เกิดความสนใจและเปิดการขาย ณ บริเวณจัดกิจกรรมได้ทันที (ฉัตรยาพร เสมอใจ. 2549: 22-25; อ้างอิงจาก แซมฮิลล์ และเกลนน. 2543: 16)

4.3.2 การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภค ประกอบด้วยหลัก 7 ประการ เรียกว่าหลัก 6Ws 1H หรือเรียกว่า 7Os ดังนี้

4.3.2.1 ใครคือตลาดเป้าหมาย (Who is the target market?) ต้องหาว่าใครมีแนวโน้มที่จะเป็นลูกค้าได้และมีลักษณะอย่างไร (Occupant) เรียกว่า "กลุ่มเป้าหมาย (Target Group)" และต้องศึกษาว่าคนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมในการซื้อและการใช้อย่างไร

4.3.2.2 ตลาดซื้ออะไร(What Does the market buy?) ความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า

4.3.2.3 ทำไมจึงซื้อ (Why Does the Market Buy?) เป็นการพิจารณาถึงเหตุผลที่จริง (Objectives) ในการตัดสินใจซื้อ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและรักษาลักษณะและคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ในส่วนที่สามารถตอบสนองเหตุผลที่ทำให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อได้

4.3.2.4 ใครมีส่วนร่วมในการซื้อ(Who Participates in the Buying?) การศึกษาผู้มีส่วนร่วมในการซื้อเพื่อใช้พิจารณาความสนใจและอ้างอิงการเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้ เช่น ผลิตภัณฑ์เด็ก

4.3.2.5 ซื้อเมื่อใด (When Does the Market Buy?) เป็นการพิจารณาถึงโอกาสในการซื้อของลูกค้า (Occasion) เพื่อเตรียมการผลิตและแผนส่งเสริมการตลาดในช่วงเวลาที่เหมาะสม

4.3.2.6 ซื้อที่ไหน (Where Does the Market Buy?) เพื่อทราบถึงแหล่งที่ลูกค้านิยมหรือสะดวกที่จะไปซื้อ (Outlets) เพื่อบริหารช่องทางจัดจำหน่ายที่เหมาะสมกับลูกค้าในแต่ละกลุ่ม

4.3.2.7 ซื้ออย่างไร (How Does the Market Buy?) เพื่อทราบถึงวิธีการซื้อว่ามีขั้นตอนอย่างไร (จิตยาพร เสมอใจ. 2549: 51-54)

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ตลาดจะช่วยเลือกตลาดที่เหมาะสมกับสินค้าหรือบริการ และสามารถเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับเป้าหมายนั้นได้ หลัก 6Ws 1H ทำให้ได้คำตอบว่าใครคือตลาดเป้าหมาย ลักษณะกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง ตลาดซื้ออะไร สิ่งที่ลูกค้าต้องการอย่างแท้จริง

Who : ใครคือตลาดเป้าหมาย	→	Occupant : กลุ่มเป้าหมาย
What : ตลาดซื้ออะไร	→	Objects : ความต้องการ
Why : ทำไมซื้อ	→	Objectives : เหตุผล
Whom : ใครมีส่วนร่วมในการซื้อ	→	Organization : กลุ่มอิทธิพล
When : ซื้อเมื่อใด	→	Occasion : โอกาสการซื้อ
Where : ซื้อที่ไหน	→	Outlets : แหล่งซื้อ
How : ซื้ออย่างไร	→	Operation : วิธีการซื้อ

จากผลิตภัณฑ์ ทำไมจึงซื้อ เหตุผลในการตัดสินใจซื้อ ใครมีส่วนร่วมในการซื้อ สินค้าบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ช่วงเวลาที่ต้องการซื้อ โอกาสในการซื้อ แหล่งซื้อ และวิธีการซื้อ

4.3.3 ปัจจัยภายในของบุคคล

4.3.3.1 ความจำเป็น (Need) ความต้องการ (Want) และความปรารถนา (Desire) หมายถึง ความจำเป็นเพื่อการดำรงชีพ หรือความรู้สึกจำเป็นต้องมีด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม

4.3.3.2 แรงจูงใจ (Motives) หมายถึง สิ่งกระตุ้นหรือความรู้สึกที่เป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีการกระทำหรือพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความพึงใจ

4.3.3.3 บุคลิกภาพ (Personality) หมายถึง ลักษณะพิเศษของมนุษย์หรือลักษณะอุปนิสัยที่ได้สร้างขึ้นในตัวบุคคลที่ทำให้แต่ละคนแตกต่างไปจากคนอื่นๆ

4.3.3.4 การตระหนักรู้ (Awareness) หมายถึง การมีความรู้บางสิ่งบางอย่างซึ่งมักเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมภายนอก แยกได้เป็น 3 ประเภท คือ การรับรู้ ทักษะ การเรียนรู้

4.3.3.5 การรับรู้ (Perception) หมายถึง ความสามารถในการการตีความของบุคคลที่มีต่อสิ่งบางสิ่งหรือสิ่งที่ตีความได้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5

4.3.3.6 การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความนึกคิด การตอบสนองหรือพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการได้ปฏิบัติ

4.3.3.7 ทักษะ (Attitudes) หมายถึง ความรู้สึกที่มีอยู่ภายในตัวมนุษย์ที่ผลักดันให้เห็นเป็นรูปธรรมในรูปแบบพฤติกรรมของบุคคล

4.3.4 ปัจจัยภายนอกของบุคคล

4.3.4.1 อิทธิพลจากครอบครัว (Family Influences) เป็นผลจากสมาชิกครอบครัว

4.3.4.2 อิทธิพลของสังคม (Social Influences) เป็นผลจากการติดต่อกับผู้อื่น

4.3.4.3 อิทธิพลของธุรกิจ (Business Influences) เป็นผลจากการติดต่อค้าขาย

4.3.4.4 อิทธิพลของวัฒนธรรม (Cultural Influences) เป็นผลความเชื่อและระบบการลงโทษที่มีในสังคม

4.3.4.5 อิทธิพลทางเศรษฐกิจหรือรายได้ (Economic or Income Influences) เป็นเรื่องของข้อจำกัดหรือกำลังซื้อในรูปตัวเงินและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง(เสรี วงษ์มณฑา. 2542: 32-46)

สรุปได้ว่า ปัจจัยของผู้บริโภคและสังคมต่อการทอผ้า ประกอบปัจจัยภายใน คือ ความจำเป็น แรงจูงใจ บุคลิกภาพ ความตระหนักรู้ การรับรู้ การเรียนรู้และทักษะ ปัจจัยภายนอก คือ อิทธิพลจากครอบครัว สังคม ธุรกิจ และวัฒนธรรม โดยปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงธุรกิจของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

4.3.5 ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม คือ หลักการหาเงินโดยอาศัยหลักการ ดังนี้

4.3.5.1 ความขาดแคลน คือ สิ่งที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการ

4.3.5.2 ค่าเสียโอกาส คือ ทางเลือกที่จะเกิดประโยชน์กับตัวเราเองมากที่สุด

4.3.5.3 เงินและแรงจูงใจ เป็นแรงกระตุ้นที่ดีที่สุดในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

4.3.5.4 ราคา หมายถึง สิ่งที่ใช้ปลดแอกสินค้า

4.3.5.5 อุปสงค์ คือ ความต้องการซื้อ ซึ่งมีปัจจัยที่ควบคุมการตัดสินใจซื้อของคน (Change in Quantity Demand) ได้แก่ รายได้, อายุ, เพศ, รสนิยม, ฤดูกาล, เทศกาล, การโฆษณาประชาสัมพันธ์

4.3.5.6 พฤติกรรมและการตัดสินใจของผู้บริโภค หมายถึง สิ่งตอบสนองความคาดหวังและสร้างความพอใจสูงสุดแก่ลูกค้าโดยเปรียบเทียบกับ ต้นทุนที่เสียไป (Cost) กับผลประโยชน์ที่ได้รับ (Benefit) หรือ B/C Ratio

4.3.5.7 อุปทาน (Supply) คือ ปริมาณแปรผันตามราคาขาย ยิ่งราคาปรับตัวสูงขึ้นการเสนอขายสินค้าเพิ่มขึ้น เมื่อราคาตกต่ำจะเก็บสินค้าไว้รอปล่อยในช่วงจังหวะที่ราคาดีกว่า นอกจากยังมีปัจจัยอื่นๆอีก ได้แก่ 1) ปัจจัยการผลิต 2) เทคโนโลยีการผลิต 3) ราคา 4) ฤดูกาล

4.3.5.8 ความยืดหยุ่น มี 3 แบบ คือ

1) ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา (EDP) หมายถึง ราคาที่มีผลต่อความอยากซื้อมากหรืออยากซื้อน้อย

2) ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ (DEY) มี 2 แบบ คือ เมื่อคนมีรายได้เพิ่มขึ้น การซื้อยอมเพิ่มขึ้น เรียกสินค้าประเภทนี้ว่า "สินค้าปรกติ" ส่วน "สินค้าไม่ปรกติ" คือ เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นจะลดการซื้อสินค้าประเภทนั้น

3) ความยืดหยุ่นไขว้ (EDC) เป็นสินค้าที่เมื่อราคาเพิ่มขึ้น ปริมาณความต้องการซื้อก็เพิ่มขึ้นตาม เรียกว่า สินค้าทดแทนกันได้ เช่น รถโตโยต้า กับ รถฮอนด้า

4) ความยืดหยุ่นของอุปทาน (ES) เมื่อราคาเพิ่มขึ้นแล้วทำให้ผู้ขายอยากเสนอขายสินค้าออกมามาก เรียกว่า Supply ยืดหยุ่นมาก แต่เมื่อราคาเพิ่มขึ้นแล้วทำให้ผู้ขายอยากเสนอขายสินค้าออกมาน้อย เรียกว่า Supply ยืดหยุ่นน้อย

4.3.5.9 ตลาด เกิดขึ้นได้เมื่อมีองค์ประกอบครบ คือ ผู้ซื้อ ผู้ขาย การติดต่อเพื่อค้าขาย ตลาดไม่จำเป็นต้องใช้สถานที่ แบ่งได้ 4 แบบ ดังนี้

1) ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfectly competitive Market) คือ ผู้ขายและผู้ซื้อมีมากและมีความรู้เรื่องตลาดอย่างสมบูรณ์ (Perfect knowledge) สินค้าในตลาดมีลักษณะเหมือนกันทุกประการ (Homogeneous Product) สามารถใช้ทดแทนกันได้ มีเสรีในการเข้าหรือออกจากตลาด (Free exit-entry) ซื้อขายสินค้าในราคาตลาด (Market Price) โดยไม่มีข้อผูกมัด ในระยะยาวเมื่อผู้ผลิตรายใหม่เข้าตลาดมากขึ้น ราคาสินค้าจะลดลงเท่ากับจุดต่ำสุดของต้นทุนผลิต

2) ตลาดผูกขาด (Pure Monopoly Market) มีลักษณะเป็นผู้ขายคนเดียว, สินค้ามีเพียงชนิดเดียว หรือไม่มีสินค้าอื่นทดแทนได้, ผู้ขายกำหนดราคาเองได้ว่าจะขายราคาเท่าใด ผู้ซื้อต้องยอมควักเงินจ่ายอย่างสงบ สินค้าไม่มีผู้แข่งขัน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา พลังงาน เป็นต้น

3) ตลาดผู้ขายน้อยราย (Oligopoly Market) แบ่งได้ 2 แบบ

Pure Oligopoly คือ ผู้ผลิตสินค้าเหมือนกันทุกประการ จะมุ่งเน้นการแข่งขันที่บริการ ซึ่งจะให้ความรู้สึกแตกต่างกันของผู้ซื้อ

Differentiated oligopoly คือ สินค้าแตกต่างกันแต่สามารถใช้แทนกันได้ ตลาดจะกีดกันไม่ให้ผู้ผลิตใหม่เข้ามาทำการแข่งขันเพื่อรักษาผลกำไรเกินปรกติที่ได้รับ

4) ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic competition Market) มีจุดเด่นที่สินค้ามีรูปร่างหน้าตาแตกต่างกัน แต่ประโยชน์ใช้สอยเหมือนกัน เช่น สบู่ ยาสีฟัน ซึ่งสินค้าจะแตกต่างกันที่กลิ่น สี บรรจุภัณฑ์ และฟรีเซนต์

4.3.5.10 ตลาดแรงงาน เมื่อแรงงาน 1 คนทำงานจะเกิดผลผลิตเรียกว่า Labor Productivity ถ้าแรงงานทำงานเขาสมควรได้ค่าจ้าง (Wage) ดังนั้น ค่าจ้างจึงขึ้นอยู่กับผลผลิต

4.3.5.11 คุณภาพตลาด สภาวะสมดุลย์ คงที่ พอดี เหมาะสม ไม่เยอะ ไม่ขาด โดยปรกติเรามักจะศึกษาคุณภาพของตลาดซึ่งเกิดจากปริมาณการซื้อ (Qd) เท่ากับปริมาณการขาย (Qs) หมายความว่า ปริมาณสินค้าเท่ากับผู้ที่ซื้อได้พอดีไม่เหลือเลย

4.3.5.12 นโยบายและการแทรกแซงราคา หมายถึง การจำกัดการทำงานของตลาดเพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งทางนโยบาย หรือการเข้าไปควบคุมการทำงานของตลาด เช่น การกำหนดราคาขั้นต่ำของสินค้าการเกษตร การจำกัดปริมาณสินค้าที่สามารถขายได้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมคือ ระบบการเงินที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจในการตัดสินใจซื้อของกลุ่มผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ และระบบกลไกของระบบตลาดที่ก่อให้เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยน

4.3.6 ปัจจัยในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน

4.3.6.1 ทุน หมายถึง ทุนที่ไม่ใช่เงินตรา อาจกล่าวได้ กว้างเป็น 4 ประเภท คือ ทุนโภคทรัพย์ คือ ผลผลิตที่ชาวบ้านสร้างขึ้น ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม คือ ชุดความรู้และประสบการณ์ที่ชุมชนสร้างสรรค์ขึ้น และสั่งสมปรากฏให้เห็นเป็นความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม เป็นต้น และทุนทางปัญญา คือ การเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติของชาวบ้าน เพื่อการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับโลกภายนอก

4.3.6.2 ความรู้ คือ องค์รวมของศาสตร์และศิลป์แห่งการดำเนินชีวิต ที่มีชีวิต มีจิตวิญญาณ มีคุณค่าและความสวยงาม มีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน

4.3.6.3 การตลาด คือ หัวใจสำคัญของชุมชนเพราะชุมชนที่มีผู้บริโภคที่แน่นอน สินค้าหลายอย่างมีการจัดการไม่ได้ทำให้ต้องมีคนกลางมาจัดการและได้รับผลประโยชน์จากการจัดการนั้น (ศิริพร ยอดกลมศาสตร์. 2552: 78-81)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกษสุณีย์ บำรุงจิต และคณะ (2557) ศึกษาเรื่อง การสร้างหลักสูตรการทอผ้าพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือและการพัฒนาทักษะการประกวดลายบนพื้นผ้าโดยวิธีเทคนิคสิ่งทอแปรรูปผลิตภัณฑ์สู่เชิงพาณิชย์ พบว่า ภูมิปัญญาการยกตะกอกโดยใช้เชือกผูกโยงกับเท้าเหยียบ ซึ่งเป็นไม้และมีพื้นหวีใช้เหล็ก ไม้ หรือเสตนเลส การขึ้นด้ายยืนใช้คนหลายคนช่วยกันดึงเส้นด้ายยืนให้มีความตึงใกล้เคียงกันและนำไปผูกโยงที่จุดเดียวกัน มีการทอพุ่งด้ายพุ่งก่อนจะพัฒนาเป็นการพุ่งด้วยแรงที่กระตุก ลายผ้าเกิดจากการย้อมสีด้ายพุ่ง และลายที่เกิดจากตะกอกพิเศษ

ฐานิดา อรุณพันธุ์ (2546) ศึกษาเรื่อง การขาดแคลนแรงงาน กรณีศึกษาผ้าทอจากในจังหวัดแพร่ กลยุทธ์การตลาดของกลุ่มสตรี จากการศึกษพบว่า จำนวนผู้ทอลดลงเนื่องจากผ้าราคาตกต่ำ และสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงในตลาดระดับกลางและระดับล่าง ทำให้ผู้ผลิตต้องการผลิตผ้าระดับบนโดยใช้เอกลักษณ์วัฒนธรรม ร่มท้องถิ่นเป็นจุดขาย และผู้ทอ ขายผ้าโดยหักค่าหัว ต่อดิบและค่าแรงให้พ่อค้าคนกลาง

จิตติรัตน์ แวนเรืองรอง และคณะ (2554) ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาจากลายผ้าทอพื้นเมืองที่ได้รับค่านิยม ผลการวิจัยพบว่า ผ้าชิ้นผ้าลายมัดหมี่ลายหมากจับ มีการทอผ้าลายตามที่ถูกคำสั่งเทคนิคการทอผ้าใช้ลายขัด แรงบันดาลใจในการคิดลายใหม่เกิดจากการลายที่ชอบรวมกัน

ณรงค์ฤทธิ์ โสภาก และคณะ (2536) ศึกษาเรื่อง "การผลิตผ้าไหมของชาวพื้นบ้านที่พูดภาษาเขมร ในอีสานตอนใต้" จากการศึกษพบว่า ลายผ้าและทอสี ต่างๆ ดังนี้

1. ผ้ามัดหมี่มีลายต่างๆ มากมาย เช่น มัดหมี่โฮล มัดหมี่ลายแหวนเพชร ลายดอกมะเขือ ลายดอกแก้ว ลายไก่ ลายนก ลายนกยูง ลายลูกช้าง และลายอันปรม เป็นต้น
2. ลายตารางหมากรุก เป็นลายผ้าที่พบมากในผ้าโสร่งและผ้าสไบ
3. ผ้าพื้น เป็นผ้าที่ทอเพื่อทำผ้าถุง ผ้าโจงกระเบน และผ้าสไบเฉียง

ถนอมนวล พรหมบุญ และคณะ (2554) ศึกษาเรื่อง สีย้อมจากธรรมชาติจากภูมิปัญญากลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน จังหวัดเพชรบูรณ์ จากการศึกษพบว่า น้ำย้อมจากพืชที่ให้สีเหลือง สีเขียว และสีน้ำตาล ดีที่สุด คือ ใบมะปราง เปลือกมะม่วง และแก่นยูคาลิปตัส สารช่วยติดสี คือ สารส้ม

ทิพวัลย์ คำคง (2537) ศึกษาเรื่อง "ผ้ามัดหมี่ : อารยธรรมของชาวไทยพวนบ้านหมี่ " ผลการศึกษพบว่า ลวดลายของผ้ามัดหมี่ชาวไทยพวนบ้านพวน ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ หัวชิ้น ตัวชิ้น และตีนชิ้น มีลวดลาย เช่น หมี่ขอ หมี่นาค หมี่ปล้องอ้อย หมี่กระจับ เป็นต้น

นัชรี จิระนคร (2550) ศึกษาเรื่อง ผ้าไหมยกทอง 1000 ตะกอก : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้ายกทอง "จันทร์โสมมา" จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ลักษณะเด่นชัดของผ้า คือ การแบ่งองค์ประกอบลวดลาย และการใช้สีจากพื้นฐานของงานทอผ้าแบบราชสำนักสยามโบราณ ใช้ไหมน้อยซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของผ้าไหมสุรินทร์และไหมทองจากประเทศอินเดีย การใช้สีพบว่า ใช้แม่สีหลัก 3 สี จากวัตถุดิบตาม ธรรมชาติ มีเทคนิคยกที่มีลวดลายบนเนื้อพื้นผ้าด้วยเทคนิคการเสริมเส้นพุ่งร่วมกับเทคนิคการจก และเกาะเพื่อให้ได้ผ้าตามที่ต้องการไว้ ถ่ายทอดความรู้ในหมู่เครือญาติ

นิตยา จัตรเมืองปัก (2555) ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในประเด็น กระบวนการผลิต ลวดลาย การใช้สี และการถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูล จาก 2 แหล่ง คือ กลุ่มทอผ้าศูนย์หัตถกรรมนาโพธิ์ และกลุ่มทอผ้าคุ้มทอง จากการศึกษพบว่า ก กระบวนการผลิต ประกอบด้วย การเตรียมเส้นไหม วัสดุและอุปกรณ์ และ ขั้นตอนการทอ ใช้ไหมสำเร็จรูปพันธุ์พื้นบ้านที่หาได้ภายในชุมชน ไหมเปลือกนอก และย้อมสีเคมี มี 6 ขั้นตอน คือ สาว ฟอก เตรียมเส้นพุ่ง คือ มัดหมี่ เตรียมเส้นยืน คือ การสับเส้นไหม ขึ้นหูก และทอ ลายผ้า แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ลายโบราณ และลายประยุกต์ สีผ้าไหม แบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ สีกลมกลืนกัน สีตัดกัน สีตามวรรณะ และสีเอกฉนรงค์ การถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน ในระบบเครือญาติ และจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้แก่บุคคลภายนอกที่สนใจ

ปิยะนุช พ ยัคฆพงศ์ (2549) ศึกษาเรื่อง คุณค่าผ้าทอย้อมครามในกระแสนิยม จากการศึกษาพบว่า การผลิตในอดีตมีการออกแบบลวดลายและเจดสีตามประโยชน์ใช้สอย แต่ปัจจุบันมีพัฒนาลายเพื่อการค้า มีการบวนการกำหนดคุณภาพมาตรฐานสินค้า การผลิตแยกแรงงานตามความชำนาญ กำหนดราคา โฆษณาประชาสัมพันธ์ แต่ยังคงไว้ซึ่งการผลิตแบบดั้งเดิมเพื่อรักษาจุดขายของชุมชน ผ้าย้อมคราม ภายใต้กระทุนนิยม พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต 3 ด้าน คือ 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ผู้คนในชุมชนมีการผลิตผ้าย้อมครามเพื่อขาย แต่มุ่งห่มเสื้อผ้าสำเร็จรูปตามสมัยนิยมในชีวิตประจำวัน 2) ด้านเศรษฐกิจ ผ้าย้อมครามกลายเป็นอาชีพที่สร้างรายได้แก่ ชุมชน 3) ด้านสัญลักษณ์ ในอดีตผ้าย้อมครามเป็นสัญลักษณ์ของชาวนา ปัจจุบันได้พัฒนาภาพลักษณ์เป็นงานศิลปหัตถกรรม

พจมาน แดงสี (2549) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ ของการส่งออกผ้าทอไหมของไทยไปประเทศญี่ปุ่น จากการศึกษาพบว่า ราคาของวัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้าไหมมีปัญหาที่สุดเนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ต้องเสียภาษีทำให้ผู้ผลิตต้องรับซื้อเส้นไหมในราคาสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าสูงกว่าคู่แข่ง และประเทศญี่ปุ่นเป็นตลาดที่มีการแข่งขันสูงและมีอุปสรรคมา ก และสินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลเข้ามามีส่วนแบ่งตลาดเดียวกับผู้ประกอบการ ผ้าไหมไทยส่งออกสู่ตลาดญี่ปุ่นลดลง และผู้ประกอบการควรหาตลาดใหม่ทดแทน

วรรณา ยุพทะกุล และยุรรัตน์ พันธุยุรา (2536) ศึกษาเรื่อง "ผ้าทอกับวิถีชีวิตของชาวไทย" ผลการศึกษาพบว่า ประเภทของผ้าทอสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ แบ่งตามวัตถุดิบที่ใช้ในการทอ และแบ่งตามกรรมวิธีในการทอ ผ้าทอมีความสำคัญเพื่อสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต เพราะผ้าทอเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ เพื่อแสดงถึงฐานะของผู้สวมใส่ เป็นการแบ่งหน้าที่ระหว่างชายและการทอผ้าเป็นเครื่องแสดงถึงความพร้อมในวัยที่จะมีครอบครัว ประโยชน์ของผ้าทอเป็นเครื่องนุ่งห่มเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและใช้ในพิธีกรรมตั้งแต่เกิดจนตาย

ศิริทิพย์ ผูกพันธ์ (2548) ศึกษาเรื่อง การสืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านหัตถกรรม ผ้าทอตีนจก จากการศึกษาพบว่า ลักษณะการสืบทอดเกิดจากภาระหน้าที่และเป็นคุณสมบัติของลูกผู้หญิงที่ต้องทอเป็นก่อนออกเรือน และทอเพื่อสวมใส่ในงานพิธีกรรมของชุมชน วิธีการเรียน คือ ผูกตั้งแต่เด็กด้วยการสังเกตและเรียนรู้ภายในครอบครัว ปัจจัยการเรียนรู้ คือ ความเชื่อ ทำเพื่อใช้เองและเพื่อหารายได้ ตลาดที่สำคัญมีทั้งในประเทศและต่างประเทศ

สิริกานต์ วงษ์ที (2550) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมผ้าทอลายโบราณจังหวัดอุทัยธานี จากการศึกษาพบว่า ผ้าควรมีการตรารับรองคุณภาพ สร้างภาพลักษณ์ให้เป็นสินค้าระดับบน ให้ความรู้สึกของความเป็นสินค้าชั้นเดียวในโลก ควรจำหน่ายแบบทางตรง เช่น งานออกร้านแสดงสินค้า ควรส่งเสริมให้มีการสร้างแรงงานรุ่นใหม่ และทำสัญญาระยะยาวกับผู้ผลิตวัตถุดิบเพื่อป้องกันภาวะชะงักจากการขาดแคลนวัตถุดิบ ควรมีเอกสารเผยแพร่ให้แก่ผู้สนใจ ออกแบบสินค้าให้มีหลากหลาย และสร้างเครือข่าย

สุวณี สุรเสียงสังข์ (2547) ศึกษาเรื่อง "ความต้องการทักษะแรงงานในอนาคตสำหรับการผลิตผ้าไทยและผลิตภัณฑ์ประกอบผ้าไทย : กรณีศึกษาจังหวัดน่าน" จากการศึกษาพบว่า ผ้าไทยจัดว่าเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง que แสดงถึงเอกลักษณ์ไทย ตลาดของผ้ามีขนาดใหญ่พอควรประมาณ 60 ล้านบาทต่อปี การรวมตัวของกลุ่มทอผ้ามีลักษณะรวมตัวกันเป็นกลุ่มๆ ตามแบบดั้งเดิม ยังขาดการส่งเสริมและขาดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ การถ่ายทอดทักษะมีลักษณะแบบประเพณีหรือเพียงภายในกลุ่มทอผ้า ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เกิดจากการลอกเลียนแบบ สำหรับกลุ่มลูกค้าในอนาคตไม่แตกต่างจากเดิมคือเป็นคนในวัยทำงานและนักท่องเที่ยว

สุมาลย์ โทมัส (2536) ศึกษาเรื่อง "ผ้าถุง ข้อสังเกตของผ้าทอมือไทยและประเทศเพื่อนบ้าน" พบว่า งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผ้าทอมือที่ใช้เป็นผ้าถุง ที่ผลิตในประเทศไทย และในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ลาว กัมพูชา พม่า และเวียดนาม จากการศึกษาพบว่า ผ้าถุงเป็นเครื่องแต่งกายที่สำคัญของประชาชนในประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้าน คนในชุมชนต่างก็ให้ความสำคัญกับความสามารถในการทอผ้าของสตรีเป็นอย่างมาก สตรีสาวที่มีความชำนาญในการทอผ้า จะได้รับการยกย่องในสังคม และเป็นที่หมายปองของชายหนุ่มในสังคมเหล่านั้น และพบว่าเทคนิคการทอผ้ามีความคล้ายคลึงกันในประเทศเหล่านี้ เทคนิคดังกล่าว ได้แก่ การทอยก และการทำมัดหมี่ สำหรับการทำมัดหมี่นั้น เป็นเทคนิคที่สำคัญและแพร่หลายไปทั่วไม่เฉพาะภูมิภาคนี้เท่านั้น แต่ยังพบในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกด้วย

อัจฉรา ภาณุรัตน์ และธนพร เวทย์ศิริยานนท์ (2536) ศึกษาเรื่อง "กระบวนการทอผ้ามัดหมี่ 2 ทางอันปรม ของชาวสุรินทร์" จากการศึกษาพบว่า ผ้าอันปรม เป็นชื่อที่เรียกผ้าทอมือลายโครงสร้างที่ใช้เส้นพุ่งและเส้นยืน ที่ใช้เทคนิคการมัดย้อมแบบ "จองกรด" ที่ให้สีกรด ทำให้เกิดการปะกันระหว่างจุดปะของเส้นพุ่งและเส้นยืน ด้วยกระบวนการมัดย้อมที่สะดวกง่ายบนระวางที่เป็นอุปกรณ์ประกอบการทอ ให้ได้ผ้าพื้นสีเปลือกมังคุด มีลายเป็นจุดปะเล็ก ๆ คล้ายเครื่องหมาย "+" จำนวนนับไม่ถ้วน ท่ามกลางความมั่งคั่งของผืนผ้า อันปรมเหมาะสมกับการเป็นผ้าสำหรับใช้สอยในชีวิตประจำวัน เพราะประหยัดเวลาทอกว่าผ้ามัดหมี่สองทางแบบอื่น ๆ เน้นการปะหรือชนลายระหว่างเส้นพุ่ง และเส้นยืน ให้เป็นดวงเล็ก ๆ (+) ตลอดผืน

อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ (2536) ศึกษาเรื่อง "ความเชื่อและระบบสัญลักษณ์ของชาวไทยภูเขา" จากการศึกษาพบว่า ผ้าของชาวไทยภูเขา มีลวดลายและสีสันสัมพันธ์กับธรรมชาติ สีที่ใช้ย้อมผ้ามาจากครั่ง เข หรือแก่นแกแล คราม และมะเกลือ ใช้เทคนิคการปัก และการแซวทางตะกวด ผ้าจะมัดหมี่และขีดเป็นลายช้างบริเวณตีนซิ่น หัวซิ่น และสไบ ท้องผ้าซิ่นนิยมมัดหมี่เป็นลายขอ และลายไม้คาน ผ้าชาวไทยภูยสะท้อนความเชื่อ และสัญลักษณ์ที่มีความสืบเนื่องจากประเพณี ภาษา ผีประจำ ช้าง แกลมอ ยะจื้อ การเกิด การแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ การตาย วันสารท ฯลฯ สื่อความหมายถึงความกลมเกลียวในหมู่คณะและความอุดมสมบูรณ์ของชีวิตและครอบครัว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง "ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์" มุ่งศึกษาความสอดคล้องของปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ประสบความสำเร็จในเชิงเศรษฐกิจชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth-Interview) และศึกษาลักษณะทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้าน โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และพื้นที่ศึกษา
2. การเข้าสู่พื้นที่ศึกษา
3. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. การนำเสนอข้อมูล

ในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และพื้นที่ศึกษา

ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้น เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางพื้นฐานในการวิจัย จากหนังสือ วารสาร เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แหล่งข้อมูลการศึกษา ได้แก่ ห้องสมุดสถาบันการศึกษา หน่วยงานการศึกษา เป็นต้น

พื้นที่ศึกษา (Field) เพื่อให้ได้สนามวิจัยตอบรับกับเป้าประสงค์ และได้ข้อมูลที่มีน้ำหนัก น่าเชื่อว่าชุมชนแห่งนั้นสามารถเป็นตัวแทนที่สะท้อนภาพของการศึกษาเรื่อง "ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์" ได้ ผู้วิจัยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มผู้ผลิตชุมชน จากแหล่งทอผ้าไหมคุณภาพดี ที่ได้รับการคัดสรรสุดยอด สินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลระดับ 5 ดาว จังหวัดสุรินทร์ ประจำปี 2555 ที่มีการถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นหลัง ในช่วงปี พ.ศ.2555 - พ.ศ.2558

2. การเข้าสู่พื้นที่ศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ แบบเจาะลึกให้ได้ข้อมูลมากและถูกต้องเพียงพอต่อการวิเคราะห์ตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยผู้วิจัยเริ่มทำความรู้จักประธานกลุ่มทอผ้าที่ได้รับการคัดสรรคุณภาพระดับ 5 ดาว ประจำปี พ.ศ.2555 ทั้งหมดด้วยตัวเอง ก่อนแนะนำตัวต่อช่างทอคนอื่นในแต่ละกลุ่ม แบบบอกต่อ (Snow ball sampling) จากนั้นนำข้อมูลเบื้องต้นกลับมาทำแนวคำถาม(Guideline Question) ก่อนพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ ลักษณะปลายเปิดกึ่งโครงสร้าง(Semi-structure interview) ให้มีรายละเอียดสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก(In Dept Interview), ตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าและแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการเลือกใช้ผ้าไหมตามกรอบแนวคิดการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของช่างทอผ้า

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับการทอผ้าไหมพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ประเด็นสำคัญ คือ

1. ลาย สี การจัดการกลุ่มทอผ้า ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม
2. วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการผ้า
3. วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่
4. ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบเจาะจง กลุ่มทอผ้าที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลระดับ 5 ดาว จังหวัดสุรินทร์ ประจำปี พ.ศ.2555 ที่มีการสืบทอดความรู้สู่คนรุ่นหลัง ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่สนามที่สามารถเข้าเก็บข้อมูลต่างๆ รวมทั้งการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และค้างแรมในหมู่บ้านได้ทุกช่วงเวลา เพื่อให้งานวิจัยเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ตามวิธีการวิจัยภายใต้กรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้

พื้นที่ศึกษา : กลุ่มทอผ้าคุณภาพดี OTOP ระดับ 5 ดาว จำนวน 9 กลุ่ม ใน 5 แหล่ง ดังนี้

1. อ.เมืองสุรินทร์ ได้แก่
 - กลุ่มทอผ้าไหมตำบลสวาย ต.สวาย
 - กลุ่มทอผ้าไหมบ้านทะนงรัตน์ ต.เมืองที่
 - กลุ่มทอผ้าไหมราชวัตร ต.ตาอ็อง

2. อ.เขวาสินรินทร์ ได้แก่

- กลุ่มทอผ้าไหม ต.เขวาสินรินทร์
- กลุ่มทอผ้าไหม ต.ตาตุ๊ก

3. อ.สำโรงทาบ ได้แก่

- กลุ่มทอผ้าไหมพื้นบ้านชาวภูย ต.สำโรงทาบ

4. อ.สังขะ ได้แก่

- กลุ่มทอผ้าบ้านโนนสง่า ต.กระเทียม
- กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านกระชาย ต.ทับทัน

5. อ.พนมดงรัก ได้แก่

- กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโคกกลาง ต.โคกกลาง

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จากกลุ่มผู้ผลิตชุมชนที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลระดับ 5 ดาว จังหวัดสุรินทร์ ประจำปี 2555 และยังคงมีการสืบทอดความรู้สู่คนรุ่นหลัง เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2556 - 29 กันยายน พ.ศ.2558 จาก 5 แหล่ง ดังนี้

1. แหล่งทอผ้าไหม อ.เมืองสุรินทร์	จำนวน	122	ผืน
2. แหล่งทอผ้าพื้นบ้าน อ.เขวาสินรินทร์	จำนวน	151	ผืน
3. แหล่งทอผ้าพื้นบ้าน อ.สำโรงทาบ	จำนวน	168	ผืน
4. แหล่งทอผ้าไหมพื้นบ้าน อ.สังขะ	จำนวน	122	ผืน
5. แหล่งทอผ้าไหมพื้นบ้าน อ.พนมดงรัก	จำนวน	116	ผืน
สรุป ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านทั้งหมด	รวม	679	ผืน

2. กลุ่มช่างทอผ้าไหมพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ จากกลุ่มผู้ผลิตชุมชนที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลระดับ 5 ดาว จังหวัดสุรินทร์ ประจำปี 2555 ที่มีประสบการณ์ทอผ้าไม่ต่ำกว่า 20 ปี มีการพูดคุยแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งรายกลุ่มและรายเดี่ยวจนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว

1. ช่างทอผ้าไหม อ.เมืองสุรินทร์	จำนวน	41	คน
2. ช่างทอผ้าพื้นบ้าน อ.เขวาสินรินทร์	จำนวน	40	คน
3. ช่างทอผ้าพื้นบ้าน อ.สำโรงทาบ	จำนวน	11	คน
4. ช่างทอผ้าไหมพื้นบ้าน อ.สังขะ	จำนวน	19	คน
5. ช่างทอผ้าไหมพื้นบ้าน อ.พนมดงรัก	จำนวน	10	คน
สรุป ช่างทอผ้าพื้นบ้านทั้งหมด	รวม	103	คน

3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

1. ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จ.สุรินทร์	จำนวน 3	คน
2. โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อ.บัวเชด จ.สุรินทร์	จำนวน 1	คน
3. โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ จ.สุรินทร์	จำนวน 2	คน
4. โครงการนิคมสร้างตนเองเลี้ยวใหม่ จ.สุรินทร์		
ในพระบรมราชานุเคราะห์ อ.กาบเชิง	จำนวน 2	คน
5. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์	จำนวน 1	คน
สรุป ผู้เชี่ยวชาญผ้าสุรินทร์ทั้งหมด	รวม 9	คน

4. กลุ่มผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

ครูผู้สอนสายชั้น ป.1-ป.6 โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัด สพฐ.ในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์ ในภาคการศึกษาที่ 1/2558 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ และโรงเรียนเมืองสุรินทร์ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือใน “โครงการสุรินทร์สวยใส ด้วยผ้าไหมสุรินทร์” โดยในโรงเรียนแต่ละแห่งมีจำนวนครูแยกตามรายสังกัด ดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนสายชั้น ป.1-ป.6 โรงเรียนเมืองสุรินทร์ จำนวน 76 คน สามารถเก็บแบบสอบถามจากครู ได้จำนวน 32 คน

2. ครูผู้สอนสายชั้น ป.1-ป.6 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ จำนวน 104 คน สามารถเก็บแบบสอบถามจากครู ได้จำนวน 95 คน

รวมกลุ่มตัวอย่าง ผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ทั้งหมด 180 คน สามารถเก็บแบบสอบถามกลับคืนได้ทั้งหมดรวม 157 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.22 ของจำนวนครูสายชั้น ป.1-ป.6 ที่สอนทั้งหมด อาจสรุปได้ว่าข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อมั่นสูง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าทอมือพื้นบ้าน เป็นแบบเลือกตอบ (Cheek List) และแบบปลายเปิด (Opened-end) เกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผ้าแต่ละชนิด 7 ด้าน ดังนี้ คือ

1. วรรณะสี
2. การจัดคู่สี
3. องค์ประกอบสี
4. เทคนิคการทอ
5. การย้อมสี
6. องค์ประกอบผ้าผ้า
7. แบบลวดลายผ้า

(ผู้วิจัยอาจเพิ่มหรือลดในบางรายชื่อ เนื่องจากผ้าแต่ละชนิดมีลักษณะแตกต่างกัน)

2. แบบสัมภาษณ์สำหรับช่างทอผ้าและผู้เชี่ยวชาญ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure interview) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นกับการทอผ้าไหมพื้นบ้านในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ประเด็น คือ

1. ลาย สี การจัดการกลุ่มทอผ้า ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม
2. วิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า
3. วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่
4. ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. แบบสอบถาม สำหรับผู้ใช้ผ้าทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยของผู้บริโภคและสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และแบบเติมคำ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ใน 4 ด้าน คือ 1. การตลาด 2. พฤติกรรมผู้ซื้อ 3. ปัจจัยภายในของผู้บริโภค 4. ปัจจัยภายนอกของผู้บริโภค

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ

5. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าไหมทอมือพื้นบ้านแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

การสร้างแบบตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

1. ศึกษาลักษณะผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ เพื่อสร้างกรอบแนวคิด
2. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติม ในเรื่องความครอบคลุม ละเอียด ความถูกต้องชัดเจนของภาษา การใช้ถ้อยคำ เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไข พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความครอบคลุมของเนื้อหา การใช้ภาษาและนำมา ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4. นำตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าไหมทอมือพื้นบ้านไปทดลองใช้(Try Out) กับกลุ่มประชากร ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่จะศึกษาเพื่อนำผลมาสรุปว่าตารางวิเคราะห์นั้นมีประสิทธิภาพ มากพอที่จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

5. นำตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าไหม ทอมือพื้นบ้านมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

การสร้างแบบสัมภาษณ์ สำหรับการลงพื้นที่

1. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ เพื่อตรวจแก้ไขเพิ่มเติมใน เรื่องความครอบคลุมของ เนื้อหา ความถูกต้องชัดเจนของภาษา การใช้ถ้อยคำ เพื่อปรับปรุงให้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปขอคำแนะนำ จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

เกณฑ์คุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังนี้

2.1 อาจารย์ผู้สอนด้านการออกแบบสิ่งทอ หรือสายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ โดยเป็นอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีประสบการณ์ ทางการวิจัยเรื่องผ้า จำนวน 2 ท่าน

2.2 อาจารย์ผู้สอนด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอน ระดับอุดมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีประสบการณ์ทางการวิจัยเรื่องผ้า จำนวน 2 ท่าน

2.3 อาจารย์ผู้สอนด้านศิลปะหรือศิลปศึกษา ซึ่งมีประสบการณ์สอนในระดับอุดมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีประสบการณ์วิจัย จำนวน 1 ท่าน

3. นำเครื่องมือที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาแล้ว มาแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นให้อาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องอีกครั้ง

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ นำไปทดลองสัมภาษณ์ช่างทอผ้า และผู้เชี่ยวชาญ ซึ่ง ไม่ใช้กลุ่มประชากร จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้เหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการและเวลาในการสัมภาษณ์

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ทดลองใช้แล้วปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างวิจัย

การสร้างแบบสอบถาม สำหรับผู้ใช้ผ้าทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการกำหนดโครงสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

2. นำเครื่องมือที่ได้สร้างขึ้น ตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องความครอบคลุม ของเนื้อหา ความถูกต้องชัดเจนของภาษา การใช้ถ้อยคำ เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไข พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความครอบคลุมของเนื้อหา และการใช้ภาษาและ นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ กลุ่มประชากรที่จะศึกษา หาค่าความเที่ยง (Reliability) เพื่อวัดความสอดคล้องภายใน (Measures of Internal Consistency) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left| \frac{1 - \sum S_i^2}{S^2x} \right|$$

α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

k = จำนวนข้อทั้งหมดในแบบสอบถาม

S_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S^2x = ความแปรปรวนของคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง

(ประคอง กรรณสูตร. 2542)

การทดลองใช้เครื่องมือแบบสอบถามผู้ใช้ผ้าทอมือพื้น โดยเลือกโรงเรียนประโคนชัยวิทยา จ.บุรีรัมย์ จำนวน 20 คน ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรจริง ได้ค่าความเชื่อมั่นจากแบบสอบถามทั้งฉบับ = 0.886 อาจสรุปได้ว่าแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อมั่นสูง จัดเป็นแบบสอบถามที่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ได้

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข สร้างแบบสอบถามฉบับ สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือ ร้องขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ และโรงเรียนเมืองสุรินทร์ โดยมีเจ้าหน้าที่ธุรการฝ่ายวิชาการของแต่ละโรงเรียนเป็นผู้เก็บแบบสอบถาม

การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือ ร้องขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมหม่อนไหมแก่เกษตรกร ดังนี้

- ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ จ.สุรินทร์
- โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อ.บัวเชด จ.สุรินทร์
- โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ จ.สุรินทร์
- โครงการนิคมสร้างตนเองเล้งไหม อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์ ในพระบรมราชานุเคราะห์
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์

จากนั้นผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ แล้วเดินทางไปสัมภาษณ์ตามตารางที่นัดหมาย พร้อมอุปกรณ์การสัมภาษณ์

การเก็บข้อมูลจากตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ผู้วิจัยบันทึกภาพผ้าทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ จากกลุ่มทอผ้า ที่ได้รับการคัดสรรเป็นสินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว ประจำปี พ.ศ. 2555 ที่พบในช่วงเวลา พ.ศ. 2555 - 2558 ทั้งหมดด้วยตนเอง

7. การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปใช้สรุปผลโดยกำหนดค่าสถิติ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์กลุ่มช่างทอผ้า

ตอนที่ 3 การสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 4 การสอบถามผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

การวิเคราะห์ตอนที่ 1, 2 และ 3 ใช้วิธีการหาค่าร้อยละ(Percent) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบ}}{\text{จำนวนประชากร}} \times 100$$

จำนวนประชากร

จากนั้น นำมาสรุปและอภิปรายผลในรูปแบบ ตารางประกอบ ความเรียง เชิงพรรณนา ตามลำดับค่าร้อยละ(Percentage) จากมากไปหาน้อย

การวิเคราะห์ ตอนที่ 4 ใช้วิธีการหาคำตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ด้วยวิธีการหาค่ามัธยฐานเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

นำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทนค่า	มัธยฐานเลขคณิต
	$\sum fx$	แทนค่า	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทนค่า	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด
	f	แทนค่า	ความถี่ของคะแนน

(อุทุมพร จามรมาน. 2531)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D.. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left[\frac{\sum fx}{N} \right]^2}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทนค่า	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	N	แทนค่า	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด
	$\sum fx$	แทนค่า	ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่
	$\sum fx^2$	แทนค่า	ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนกำลังสองกับความถี่

(บุญเรียง ขจรศิลป์. 2539)

โดยการกำหนดการแปลความค่าระดับคะแนนของคำตอบ ดังนี้

ค่าคะแนน

ระดับความคิดเห็น

5	ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้ามากที่สุด
4	ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้ามาก
3	ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าปานกลาง
2	ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าน้อย
1	ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าน้อยที่สุด

แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เมื่อได้คะแนนแล้ว ผู้วิจัยนำคะแนนดังกล่าวไปหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายตามคะแนนที่กำหนด โดยแปลความหมายทางด้านสภาพความเป็นจริง ดังนี้

- 4.50 - 5.00 ข้อความนั้นตรงการตัดสินใจเลือกใช้ผ้ามากที่สุด
- 3.50 - 4.49 ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้ามาก
- 2.50 - 3.49 ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าปานกลาง
- 1.50 - 2.49 ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าน้อย
- 1.00 - 1.49 ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าน้อยที่สุด

จากนั้นนำมาวิเคราะห์ และนำเสนอรูปแบบตารางประกอบความเรียง

8. การนำเสนอข้อมูล

นำผลการวิเคราะห์มาอภิปรายผลนำเสนอในรูปแบบความเรียง สรุปหาความสอดคล้องที่แสดงให้เห็น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและ ปัจจัยที่ส่งผลให้ กลุ่มผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์ ประสบความสำเร็จในเชิงเศรษฐกิจชุมชน ในประเด็นสำคัญ 4 ข้อ คือ

1. ลาย สี การบริหารจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม
2. วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า
3. วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่
4. ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม โดยนำเสนอการวิเคราะห์ตามกรอบการวิจัย ดังมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์ลักษณะผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์

1. สภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่ อ.เมืองสุรินทร์
2. สภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่ อ.เขวาสินรินทร์
3. สภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่ อ.ลำโรงาบ
4. สภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่ อ.สังขะ
5. สภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่ อ.พนมดงรัก
6. สภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์การสัมภาษณ์ช่างทอผ้า ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
2. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์
3. ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ : แนวโน้มการทอผ้าพื้นบ้านใน

อนาคต ท่านมีการวางแผนไว้บ้างหรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
2. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์
3. ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ : แนวโน้มการทอผ้าพื้นบ้านใน

อนาคต ท่านมีการวางแผนไว้บ้างหรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 4 ผลวิเคราะห์แบบสอบถาม เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ สำหรับผู้ใช้ผ้าไหม

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ระดับของการเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ตามความเป็นจริง ในประเด็นสำคัญ 4 ด้าน คือ 1.ด้านการตลาด , 2.ด้านพฤติกรรมผู้ซื้อ , 3.ด้านปัจจัยภายในของผู้ซื้อ และ 4.ด้านปัจจัยภายนอกของผู้ซื้อ
3. ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์ลักษณะผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์

ตาราง 1 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับชนิดของผ้าทอมือพื้นบ้าน อ.เมืองสุรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. ผ้ามัดหมี่	68	55.74
1.1 ผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล	29	23.77
1.2 ผ้ามัดหมี่ลายรูป	39	31.97
2. ผ้าอันปรม	1	0.82
3. ผ้ายกดอก	31	25.41
4. ผ้าลายตาราง	22	18.03
4.1 ผ้าสรวงชาย	8	6.56
4.2 สรวงหญิง	2	1.64
4.3 ผ้าขาวม้า	6	4.92
4.4 ผ้าสาकु	5	4.01
4.5 ผ้าทอมอ	1	0.82
รวม	122	100

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าทอมือพื้นบ้าน อ.เมืองสุรินทร์ จำนวน 142 ผืน

1. จำแนกตามลักษณะผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ (ร้อยละ 47.89) รองลงมาเป็นผ้าลายตาราง (ร้อยละ 29.85) ผ้ายกดอก (ร้อยละ 21.83) และผ้าอันปรม (ร้อยละ 0.82) ตามลำดับ

2. จำแนกตามผ้ามัดหมี่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ลายรูป (ร้อยละ 31.97) รองลงมาเป็นผ้ามัดหมี่ลายโฮล (ร้อยละ 23.77) ตามลำดับ

3. จำแนกตามผ้าลายตาราง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้า สรวงชาย (ร้อยละ 6.56) รองลงมาผ้าขาวม้า (ร้อยละ 4.92) ผ้าสาकु (ร้อยละ 4.92) ผ้าสรวงหญิง (ร้อยละ 1.64) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ ผ้าทอมอ (ร้อยละ 0.82)

ตาราง 2 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่โฮล อ.เมืองสุรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	22	75.86
1.2 เย็น	7	24.14
2. คู่สี		
2.1 เอกรงค์	5	17.24
2.2 พาสเทล	3	10.34
2.3 ตรงข้าม/คอนทราสต์	21	72.41
3. องค์ประกอบสี		
3.1 แม่สีชั้นที่1 (เหลือง-แดง-น้ำเงิน)	14	48.28
3.2 แม่สีชั้น1+2 (เหลือง-แดง-น้ำเงิน-เขียว-ม่วง)	14	48.28
3.3 แม่สีชั้น1+สีพิเศษ	1	3.45
4. องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย		
4.1 ไม่มี	2	6.90
4.2 เส้นชั้นลาย 2 อย่าง	2	6.90
4.3 เส้นชั้นลาย 3 อย่าง	11	37.93
4.4 เส้นชั้นลาย 4 อย่าง	4	13.79
4.5 เส้นชั้นลาย 5 อย่าง	10	34.48
5. สีเส้นไหมชั้นลาย		
5.1 สีแดง	14	48.28
5.2 สีนํ้าเงิน	12	41.38
5.3 สีเขียว	18	62.07
5.4 ไหมมัดหมี่จุดประสีแดง-ขาว	13	44.83
5.5 ไหมหางกระรอกสีเหลืองควบแดง	15	51.72
5.6 ไหมมัดหมี่จุดประสีน้ำเงิน-ขาว	4	13.79
5.7 อื่นๆ	15	51.72
5.7.1 สีดำ	8	27.59
5.7.2 สีส้ม	4	13.79
5.7.3 ไหมหางกระรอกม่วงควบขาว, ม่วง	6	20.69
5.7.4 ไหมมัดหมี่สีขาว-ดำ, สีเหลือง, สีนํ้าเงิน	3	10.34

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
6. ลายผ้า		
6.1 ลายซิกแซก	2	6.90
6.2 ลายน้ำไหล	18	62.07
6.3 ลายประยุกต์	9	31.03
7. เทคนิคการมัดหมี่ลายโฮล		
7.1 โคม 4	10	34.48
7.2 โคม 5	14	13.79
7.3 โฮลประยุกต์ เช่น หมี่ข้อ, หมากจับ, พิกุล ฯลฯ	5	17.24
8. ประเภทของผ้าโฮล		
8.1 โฮลประยุกต์	5	17.24
8.2 โฮลยกลายลูกแก้ว 6 ตะกอ	2	10.53
8.3 โฮลบรรทัด	17	58.62
8.4 โฮลปะนะ	5	17.24
9. การย้อมสี		
9.1 ธรรมชาติ	15	51.72
9.2 เคมี	14	44.83
10. เชิงผ้า		
10.1 ล่าง	2	6.90
10.2 บน-ล่าง	18	62.07
10.3 ไม่มี	8	27.59
รวม	29	100

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ของผ้ามัดหมี่โฮล อ.เมืองสุรินทร์ จำนวน 29 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่าส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 75.86) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 24.14) ตามลำดับ

2. จำแนกตามคู่สี พบว่าส่วนใหญ่ มีการจัดองค์ประกอบสีเป็นคู่สีตรงข้าม/คู่สีคอนทราสต์ (ร้อยละ 72.41) รองลงมา เป็นสีเอกรงค์ (ร้อยละ 17.24) และคู่สีพาสเทล (ร้อยละ 10.34) ตามลำดับ

3. จำแนกตามองค์ประกอบสี พบว่าส่วนใหญ่ ผ้าประกอบด้วยแม่สีชั้นที่ 1 (เหลือง-แดง-น้ำเงิน) และแม่สีชั้น 1 และสีชั้น 2 (เหลือง-แดง-น้ำเงิน-เขียว-ม่วง) (ร้อยละ 48.28) รองลงมา ผ้าประกอบด้วยแม่สีชั้น 1 และ สีพิเศษ ได้แก่ สีฟ้า และสีบานเย็น (ร้อยละ 3.45) ตามลำดับ

4. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้น พบว่าส่วนใหญ่ ผ้าประกอบด้วยเส้นชั้น 3 อย่าง (ร้อยละ 37.93) รองลงมา ประกอบด้วยเส้นชั้น 5 อย่าง (ร้อยละ 34.48)

ค่าต่ำสุด คือ เส้นชั้น 2 อย่าง และไม่มีเส้นชั้น (ร้อยละ 6.90)

5. จำแนกตามสีเส้นไหมชั้นลาย พบว่าส่วนใหญ่ ผ้าชั้นลายด้วยเส้นไหมสีเขียว (ร้อยละ 62.07) รองลงมา ไหมหางกระรอกสีเหลืองควบแดง (ร้อยละ 51.72), ไหมสีแดง (ร้อยละ 48.28), ไหมมัดหมี่จุดประสีแดง-ขาว (ร้อยละ 44.83), ไหมสีน้ำเงิน (ร้อยละ 41.38) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ ไหมมัดหมี่สีขาว-ดำ, สีเหลือง, สีน้ำเงิน (ร้อยละ 10.34)

6. จำแนกตามลาย ผ้า พบว่าส่วนใหญ่ ผ้าไหมมัดหมี่โฮลเป็นลายน้ำไหล (ร้อยละ 62.07) รองลงมา เป็นผ้าลายประยุกต์ (ร้อยละ 31.03) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ ผ้ามัดหมี่โฮลลายซิกแซก (ร้อยละ 6.90)

7. จำแนกตามเทคนิคการมัดหมี่ พบว่าส่วนใหญ่ มัดลายโคม 5 (ร้อยละ 13.79) รองลงมา มัดลายโคม 4 (ร้อยละ 34.48) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ มัดลายโฮลประยุกต์ (ร้อยละ 17.24)

8. จำแนกตามประเภทของผ้าโฮล พบว่าส่วนใหญ่ เป็นผ้าโฮลบรรทัด/บันไดทอด (ร้อยละ 58.62) รองลงมา โฮลปะนะ และโฮลประยุกต์ (ร้อยละ 17.24) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ โฮลเหยียบตะกอก 6 ยกลายลูกแก้ว (ร้อยละ 10.53)

9. จำแนกตามการย้อมสี พบว่าส่วนใหญ่ ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 51.72) รองลงมาย้อมด้วยสีธรรมชาติ (ร้อยละ 44.83) ตามลำดับ

10. จำแนกตามเชิงผ้า พบว่าส่วนใหญ่ มีการจับสีเขียวหรือสีขาวเป็นพิเศษที่บริเวณเชิงผ้า ด้านบน-ล่าง (ร้อยละ 62.07) รองลงมา ไม่มีการจับสีเชิงผ้า (ร้อยละ 27.59) และ มีการจับสีเขียว/สีขาว เฉพาะเชิงผ้าด้านล่าง (ร้อยละ 6.90)

ตาราง 3 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่ลายรูป อ.เมืองสุรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	28	71.80
1.2 เย็น	11	28.20
2. คู่สี		
2.1 เอกรงค์	8	22.22
2.2 กลมกลืน	16	41.03
2.3 ตรงข้าม/คอนทราสต์	15	38.46
3. เทคนิคการย้อม		
3.1 สีธรรมชาติ	11	28.21
3.2 สีเคมี	28	64.11
4. องค์ประกอบสี		
4.1 สีพื้น+สีลาย	16	41.03
4.2 สีพื้น + สีลาย 2 สี	18	46.15
4.3 สีพื้น + สีลาย 3 สี	4	10.26
4.4 สีพื้น + สีลาย 4 สี	1	2.56
5. สี		
5.1 สีแดง	21	53.85
5.2 สีเหลือง	23	58.97
5.3 สีนํ้าเงิน	5	12.82
5.4 สีเขียว	10	25.64
5.5 สีม่วง	4	10.26
5.6 สีนํ้าตาล	19	48.72
5.7 สีอื่นๆ เช่น ชมพู, ดำ, ขาว, เขียว	7	17.95
6. เชิง		
6.1 เชิง 1 ชั้น	30	76.92
6.2 เชิง 2 ชั้น	6	15.38
6.3 ไม่มีเชิง	3	7.69
7. ลายเชิง		
7.1 เชิงลายรากแห	13	33.33
7.1.1 โคม 3	2	5.13

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
7.1.2 โคม 5	12	30.77
7.1.3 โคม 7	3	7.70
7.2 เชิงลายซิกแซก	23	58.97
7.2.1 บายศรียอดโคม 3-5 (อุบะคว่ำ/หงาย)	7	17.95
7.2.2 บายศรี 5 ยอด	3	7.69
7.2.3 บายศรี 7 ยอด	2	5.13
7.2.4 ลายโคมกลมมีระย้า/อุบะ/กระแสด	16	41.03
8. ลายทอผ้า		
8.1 ลายรูปสัตว์	5	12.82
8.1.1 ช้าง	3	7.70
8.1.2 นกยูง	5	12.82
8.1.3 นก	2	5.43
8.1.4 อื่นๆ ได้แก่ คน, ผีเสื้อ	1	2.56
8.2 ลายพันธุ์พฤกษา	10	25.64
8.2.1 ดอกมะเขือ	4	10.26
8.2.2 ต้นบายศรี	4	10.26
8.2.3 รวงข้าว	2	5.42
8.3 ลายเรขาคณิต	21	53.85
8.3.1 ร้อยเส้น	3	7.70
8.3.2 โคม 3, โคม 5 และโคม 7	6	15.38
8.3.3 คมซ้อนใหญ่ / ลายก้านแย่ง	1	2.56
8.3.4 แหวนเพชร / โฮลเปราะห์	5	12.82
8.4. อื่นๆ : หมี่ข้อ, ผ้าปุมทอโล่ง, อันลุยสตั๊ส	3	7.70
รวม	39	100.00

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่ลายรูป อ.เมืองสุรินทร์ จำนวน 39 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่สีร้อน (ร้อยละ 71.80) รองลงมาสีเย็น (ร้อยละ 25.64)
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดองค์ประกอบสีเป็นคู่สีกลมกลืนกัน (ร้อยละ 41.03) รองลงมา เป็นคู่สีตรงข้าม/คอนทราสต์ (ร้อยละ 38.46) และคู่สีเอกรงค์ (ร้อยละ 22.22) ตามลำดับ

3. จำแนกตามเทคนิคการย้อม พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 64.11) รองลงมา ย้อมด้วยสีธรรมชาติ (ร้อยละ 28.21) ตามลำดับ

4. จำแนกตามองค์ประกอบสีของผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าสีพื้น และสีลาย 2 สี (ร้อยละ 46.15) รองลงมา สีพื้น และสีลาย (ร้อยละ 41.03), สีพื้น และสีลาย 3 สี (ร้อยละ 10.26) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ สีพื้น และสีลาย 4 สี (ร้อยละ 2.56)

5. จำแนกตามสีพบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีสีเหลือง (ร้อยละ 62.07) รองลงมา สีแดง (ร้อยละ 53.85), สีน้ำตาล (ร้อยละ 48.72), สีเขียว (ร้อยละ 25.64) สีน้ำเงินและชมพู (ร้อยละ 12.82) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ สีดำ และสีบานเย็น (ร้อยละ 2.56)

6. จำแนกตามเชิงผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีลายเชิง 1 ชั้น (ร้อยละ 76.92) รองลงมา ผ้ามีลายเชิง 2 ชั้น (ร้อยละ 15.38) ซึ่งผ้าที่มีจำนวนชั้นเชิงต่ำสุด คือ ผ้าไม่มีลายเชิง (ร้อยละ 7.69)

7. จำแนกตามลายเชิง พบว่า ส่วนใหญ่ลายซิกแซก (ร้อยละ 58.97) รองลงมา ลายรากแห (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

8. จำแนกตามเชิงลายรากแห พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลาย โคม 5 (ร้อยละ 30.77) รองลงมา เป็นลายโคม 7 (ร้อยละ 7.70) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ โคม 3, โคม 5 (ร้อยละ 5.13)

9. จำแนกตามเชิงลายซิกแซก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลายโคมกลมมีระยะห่าง/อุบะ/กระแสด 1 (ร้อยละ 41.03) รองลงมา เป็น บายศรียอดโคม 3 / 5 / อุบะคว่ำ-หงาย (ร้อยละ 17.95), บายศรี 5 ยอด ร้อยละ 7.69) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ บายศรี 7 ยอด (ร้อยละ 5.13)

10. จำแนกตามลายท้องผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าประกอบด้วย ลายเรขาคณิต (ร้อยละ 58.97) รองลงมา ลายพันธุ์พฤกษา (ร้อยละ 20.51) และ ลายรูปสัตว์ (ร้อยละ 12.82) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ หมี่ข้อ, ผ้าปูมท้องโล่ง และลายอันลุ่มสตั๊ส (ร้อยละ 7.70)

11. จำแนกตามท้องผ้าลายเรขาคณิต พบว่า ส่วนใหญ่ลายเชื่อมต่อกันแบบ รากแห ลายโคม 3, โคม 5 และโคม 7 (ร้อยละ 15.38) รองลงมา เป็น แหวนเพชร, ลายโฮลเปราะห์ (ร้อยละ 12.82), ลายร้อยเส้น (ร้อยละ 7.70) ตามลำดับ ซึ่งท้องผ้าลายเรขาคณิตที่พบต่ำสุด คือ ลายโคมซ้อนใหญ่ และลายลายก้านแยก / กั้นแยง (ร้อยละ 2.56)

12. จำแนกตามท้องผ้าลายพันธุ์พฤกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลายดอกมะเขือ และลายต้นบายศรี (ร้อยละ 10.26) รองลงมา เป็น รวงข้าว (ร้อยละ 5.43) ตามลำดับ

13. จำแนกตามท้องผ้าลายรูปสัตว์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลายนกยูง (ร้อยละ 12.82) รองลงมา เป็นลายช้าง (ร้อยละ 7.70) ลายนก / ผีเสื้อ (ร้อยละ 5.43) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ ผ้าลายรูปคน (ร้อยละ 2.56) ตามลำดับ

ตาราง 4 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ายกดอก อ.เมืองสุรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	20	62.50
1.2 เย็น	12	37.50
2. คู่สี		
2.1 เอกรงค์	17	53.13
2.2 พาสเทล	1	3.13
2.3 กลมกลืน	14	43.75
3. เทคนิคพิเศษ		
3.1 ใหม่ต่างสี	23	71.88
3.2 ผ้าพื้น	9	28.13
4. องค์ประกอบผ้า : ยกดอกตลอดหน้าผ้า	32	100
5. การย้อม		
5.1 ธรรมชาติ	28	87.50
5.2 เคมี	4	12.50
6. สีใหม่		
6.1 ชมพู	11	34.38
6.2 เหลือง / เทา / ขาว	4	12.50
6.3 น้ำเงิน	6	18.75
6.4 สีอื่นๆ เช่น ฟ้ำ, ส้ม, แดง, ม่วง, ดำ, เขียว	5	9.38
7. ลายยก		
7.1 ลายลูกแก้ว	8	25.00
7.1.1 ยก 6 ตะกั่ว	6	18.75
7.1.2 ยก 8 ตะกั่ว	2	6.25
7.2 ลายละเบึก/ระเบิด/ราชวัตร	16	50.00
7.3 ลายพริกไทย	3	9.38
7.4 ลายประยุกต์ใหม่	5	15.63
รวม	32	100.00

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้า ยกดอก อ.เมืองสุรินทร์ จำนวน 32 ผืน

1. จำแนกตามวรรณคดี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณคดีร่อน (ร้อยละ 62.50) รองลงมาเป็นวรรณคดีเย้น (ร้อยละ 37.50) ตามลำดับ
2. จำแนกตามคู่สี่ พบว่า ส่วนใหญ่เอกรงค์ (ร้อยละ 53.13) รองลงมา เป็นคู่สี่กลมกลืน (ร้อยละ 43.75) และคู่สี่พาสเทล (ร้อยละ 3.13) ตามลำดับ
3. จำแนกตามเทคนิคพิเศษ พบว่า ส่วนใหญ่ใหม่ต่างสี่ (ร้อยละ 71.88) รองลงมา เป็นผ้าพื้น (ร้อยละ 28.13) ตามลำดับ
4. จำแนกตามองค์ประกอบผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ยกดอกลายเดี่ยวตลอด (ร้อยละ 100.00)
5. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสีพบว่า ส่วนใหญ่ผ้าย้อมสีธรรมชาติ (ร้อยละ 87.50) รองลงมา ผ้าย้อมสีเคมี (ร้อยละ 12.50) ตามลำดับ
6. จำแนกตามสีไหม พบว่า ส่วนใหญ่ไหมสีชมพู (ร้อยละ 34.38) รองลงมา ไหมสีน้ำเงิน (ร้อยละ 18.75) ไหมสีเหลือง, ไหมสีเทา และไหมขาว (ร้อยละ 12.50)
ค่าต่ำสุด คือ ผ้า/ ส้ม/ แดง (ร้อยละ 3.13)
7. จำแนกตามลายยก พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าลายละเบิก/ระเบิด/ราชวัตร (ร้อยละ 50.00) รองลงมา ลายลูกแก้ว (ร้อยละ 25.00) ลายประยุกต์ใหม่ (ร้อยละ 15.63) ตามลำดับ
ค่าต่ำสุด คือ ลายพริกไทย (ร้อยละ 9.38) ตามลำดับ
8. จำแนกตาม การเย็บ ลายลูกแก้ว พบว่า ส่วนใหญ่ ลายเย็บ 6 ตะกอ (ร้อยละ 18.75) รองลงมาเย็บ 8 ตะกอ (ร้อยละ 6.25) ตามลำดับ

ตาราง 5 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าลายตาราง อ.เมืองสุรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	16	84.21
1.2 เย็น	3	15.79
2. คู่สี		
2.1 กลมกลืน	2	10.53
2.2 ตรงข้าม/คอนทราสต์	17	89.47
3. ชนิดผ้า		
3.1 โสร่งชาย	8	42.11
3.2 โสร่งหญิง	2	10.53
3.3 ผ้าขาวม้า	6	31.58
3.4 ผ้าลายตารางแบบประยุกต์	3	15.79
4. สีชั้นลาย		
4.1 ชั้น 2 สี(ขาว-น้ำตาล)	3	15.79
4.2 ชั้น 3 สี (ขาว-เขียว-น้ำตาล)	9	47.37
4.3 ชั้น 4 สี (ขาว-เขียว-น้ำตาล-น้ำเงิน)	7	36.84
5. เทคนิคการย้อม : เคมี	19	100.00
6. เส้นชั้น		
6.1 แดงควบเหลือง / เขียวควบเหลือง	13	68.42
6.2 น้ำเงิน	5	26.32
6.3 แดง	11	57.89
6.4 เหลือง	7	36.84
6.5 สีอื่นๆ ได้แก่ น้ำตาล / ฟ้ำ / น้ำตาลควบขาว / ขาว / ม่วง / แดงควบเขียว	4	21.05
7. เทคนิคอื่นๆ : ขิดลายผ้าขาวม้า	5	26.31
รวม	19	100.00

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าลายตาราง อ.เมืองสุรินทร์ จำนวน 32 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 84.21) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 15.79) ตามลำดับ

2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคู่สีตรงข้าม/คอนทราสต์ (ร้อยละ 89.47) รองลงมา เป็นคู่สีกลมกลืน (ร้อยละ 10.53) ตามลำดับ

3. จำแนกตามชนิดผ้า พบว่า ส่วนใหญ่โสร่งชาย (ร้อยละ 42.11) รองลงมา ผ้าขาวม้า (ร้อยละ 31.58) ผ้าลายตารางแบบประยุกต์ (ร้อยละ 15.79)

ค่าต่ำสุด คือ โสร่งหญิง (ร้อยละ 10.53)

4. จำแนกตามสีชั้นลาย พบว่า ส่วนใหญ่ ชั้น 3 สี (ร้อยละ 47.37) รองลงมาชั้น 4 สี (ร้อยละ 36.84) และชั้นลาย 2 สี (ร้อยละ 15.79) ตามลำดับ

5. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ (ร้อยละ 100.00)

6. จำแนกตามเส้นชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ ไหมสีแดงควบเหลือง และไหมสีเขียวควบเหลือง (ร้อยละ 68.42) รองลงมา ชั้นด้วยเส้นไหมสีแดง (ร้อยละ 57.89) เส้นไหมสีเหลือง (ร้อยละ 36.84) และ ไหมสีน้ำเงิน (ร้อยละ 26.32) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ ไหมสีน้ำตาล/ฟ้า/น้ำตาลควบขาว/ขาว/ม่วง/แดงควบเขียว (ร้อยละ 21.05)

7. จำแนกตามเทคนิคพิเศษอื่นๆ พบว่า ส่วนใหญ่ขิดลายที่ชายผ้าทั้ง 2 ด้าน (ร้อยละ 26.31)

ตาราง 6 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าโสร่งชาย อ.เมืองสุรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	7	87.50
1.2 เย็น	1	12.50
2. คู่สี		
2.1 ตรงข้าม/คอนทราสต์	7	87.50
2.2 กลมกลืน	1	12.50
3. สีชั้นลาย		
3.1 ชั้น 3 สี	5	62.50
3.2 ชั้น 4 สี	3	37.50
4. การย้อม : เคมี	8	100.00
5. เส้นชั้น		
5.1 แดงควบเหลือง / เขียวควบเหลือง	7	87.50
5.3 น้ำเงิน	4	50.00
5.4 ชั้นแดง	8	100.00
5.5 อื่น : เหลือง / บานเย็น	2	25.00
รวม	8	100.00

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของ ผ้าโสร่งชาย อ.เมืองสุรินทร์ จำนวน 8 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่สีร้อน (ร้อยละ 87.50) รองลงมาสีเย็น (ร้อยละ 12.50)
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคู่สีคอนทราสต์ (ร้อยละ 87.50) รองลงมา เป็นคู่สีกลมกลืน (ร้อยละ 12.50) ตามลำดับ
3. จำแนกตามสีชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ชั้น 3 สี (ร้อยละ 62.50) รองลงมาชั้น 4 สี (ร้อยละ 37.50)
4. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)
5. จำแนกตามเส้นชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ชั้นลายด้วยเส้นไหมสีแดง (ร้อยละ 100.00) รองลงมา ชั้นด้วยเส้นไหมสีเขียวควบเหลือง และเส้นไหมสีแดงควบเหลือง (ร้อยละ 87.50) ตามลำดับ

ตาราง 7 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าโสร่งหญิง อ.เมืองสุรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี : ร้อน	2	100.00
2. คู่สี : ตรงข้าม/คอนทราสต์	2	100.00
3. สีชั้นลาย : ชั้น 2 สี คือ น้ำตาล-ขาว	2	100.00
4. เทคนิคการย้อม : เคมี	2	100.00
5. เส้นชั้น : น้ำตาลอมแดงควบเหลือง และสีขาว	2	100.00
รวม	2	100.00

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของ ผ้าโสร่งหญิง อ.เมืองสุรินทร์ จำนวน 2 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 100.00)
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคู่สีตรงข้าม (ร้อยละ 100.00)
3. จำแนกตามสีชั้นลาย พบว่า ส่วนใหญ่ชั้น 2 สี คือ น้ำตาล-ขาว (ร้อยละ 100.00)
4. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)
5. จำแนกตามเส้นชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ชั้นลายด้วยเส้นไหม สีน้ำตาลอมแดงควบเหลือง และเส้นไหมสีขาว (ร้อยละ 100.00)

ตาราง 8 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าขาวม้า อ.เมืองสุรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี : ร้อน	6	100.00
2. คู่สี : ตรงข้าม/คอนทราสต์	6	100.00
3. องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย		
3.1 เส้นชั้นลาย 3 อย่าง	2	33.33
3.2 เส้นชั้นลาย 4 อย่าง	4	66.67
4. เทคนิคการย้อม : เคมี	6	100.00
5. เส้นชั้น		
5.1 เขียวดีเกลียวควบเหลือง	5	83.33
5.2 แดงดีเกลียวควบเหลือง	6	100.00
5.3 สีเหลือง	5	83.33
5.4 บานเย็น	1	16.67
6. เทคนิคพิเศษ : ลวดลายขีดที่ชายผ้าทั้ง 2 ด้าน	6	100.00
รวม	6	100.00

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของ ผ้าขาวม้า อ.เมืองสุรินทร์ จำนวน 6 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 100.00)
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคู่สีตรงข้าม (ร้อยละ 100.00)
3. จำแนกตามองค์ประกอบเส้น พบว่า ส่วนใหญ่เส้นชั้นลาย 4 อย่าง (ร้อยละ 66.67) รองลงมา เส้นชั้นลาย 3 อย่าง (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ
4. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)
5. จำแนกตามเส้นชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ชั้นลายด้วยสีเส้นไหมแดงดีเกลียวควบเหลือง (ร้อยละ 100.00) รองลงมา เส้นไหมสีเขียวดีเกลียวควบเหลือง และเส้นไหมสีเหลือง (ร้อยละ 83.33) ตามลำดับ ค่าต่ำสุด คือ สีบานเย็น (ร้อยละ 16.67)
6. จำแนกตามเทคนิคพิเศษ พบว่า ผ้ามีลวดลายขีดที่ชายผ้าทั้ง 2 ด้าน (ร้อยละ 100.00)

ตาราง 9 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าสาฎุ อ.เมืองสุรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	4	80.00
1.2 เย็น	1	20.00
2. โทนสีผ้า : สีแดงอมส้ม / สีแดงอมม่วง / สีแดงอมน้ำตาล	3	60.00
3. องค์ประกอบของเส้นชั้น		
3.1 เส้นชั้น 3 อย่าง : ผ้าสาฎุ	1	20.00
3.2 เส้นชั้น 4 อย่าง	4	80.00
3.2.1 ผ้าสาฎุกรา	1	20.00
3.2.2 ผ้าสาฎุ	3	60.00
4. แบบผ้า		
4.1 สาฎุกรา : เส้นชั้น กรา(น้ำเงิน-ขาว) / สีแดงอมม่วง / สีแสด / สีเขียว	1	20.00
4.2 สาฎุ : เส้นชั้น	4	80.00
4.2.1 สีแดงอมม่วง / สีน้ำเงิน / สีเขียวขี้ม้า	4	80.00
4.2.2 สีแสด	3	60.00
5. การย้อม		
5.1 ธรรมชาติ	1	20.00
5.2 เคมี	4	80.00
6. เทคนิคอื่นๆ : ยกलयลูกแก้ว	1	20.00
รวม	5	100.00

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าสาฎุ อ.เมืองสุรินทร์ จำนวน 5 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 80.00) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 20.00) ตามลำดับ

2. จำแนกตามโทนสีผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นโทนสีแดงอมส้ม (ร้อยละ 60.00) รองลงมาเป็นโทนสีแดงอมม่วง และโทนสีสีแดงอมน้ำตาล (ร้อยละ 20.00) ตามลำดับ

3. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ชั้น 4 อย่าง (ร้อยละ 80.00) รองลงมา ชั้นเครื่อง 3 อย่าง (ร้อยละ 20.00) ตามลำดับ

4. จำแนกตามชั้น 4 อย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นผ้าสาตุ (ร้อยละ 60.00) รองลงมา ผ้าสาตุกรา (ร้อยละ 20.00)

5. จำแนกตาม แบบผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้า สาตุ (ร้อยละ 80.00) รองลงมา ผ้าสาตุกรา (ร้อยละ 20.00) ตามลำดับ

6. จำแนกตามเส้นชั้น ของผ้าสาตุ พบว่า ส่วนใหญ่ไหมสีแดงอมม่วง ไหมสีน้ำเงิน และไหม สีเขียวขี้ม้า (ร้อยละ 80.00) รองลงมา ไหมสีแสด ส้ม (ร้อยละ 60.00)

7. จำแนกตามเส้นชั้นของผ้าสาตุกรา พบว่า ส่วนใหญ่ไหมกรา (น้ำเงิน-แดง), สีแดงอมม่วง สีแสด และสีเขียวขี้ม้า (ร้อยละ 20.00)

8. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)

9. จำแนกตามเทคนิคอื่นๆ พบว่า ผ้ายกลายลูกแก้ว (ร้อยละ 20.00)

ผ้าอื่นๆ ที่พบในเขตพื้นที่ อ.เมืองสุรินทร์

ผ้าอันปรม จำนวน 1 ผืน

จำแนกตามสภาพทั่วไปของผ้าอันปรม พบว่า เป็นผ้าอันปรมกา มีวรรณะสีร้อน ในโทนสีแดง อมม่วง ย้อมด้วยสีเคมี ประกอบด้วยเส้นชั้น เส้นกรา(ขาวควบแดง), ดำ, แสด, เขียว และแดง

ผ้าทมอ จำนวน 1 ผืน

จำแนกตามสภาพทั่วไปของผ้าทมอ พบว่า ผ้ามีวรรณะสีเย็น ในโทนสีแดงอมน้ำตาล ประกอบด้วย เส้นชั้น สีเหลือง และสีเขียว ย้อมด้วยสีเคมี

2. สภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่ อ.เขวาสินรินทร์ จ.สุรินทร์

ตาราง 10 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้าน อ.เขวาสินรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. กลุ่มผ้ามัดหมี่	117	77.48
1.1 ผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล	31	20.53
1.2 ผ้ามัดหมี่ลายรูป	81	53.64
1.3 ผ้าอันปรม	5	3.31
2. ผ้ายกดอก	18	11.92
3. ผ้าอันลวยซิม	3	1.99
4. ผ้าลายตาราง	13	8.61
4.1 ผ้าสร่งชาย	5	3.31
4.2 ผ้าขาวม้า	1	0.66
4.3 ผ้าสาकु	5	3.31
4.4 ผ้าทอมอ	2	1.32
รวม	151	100.00

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าทอมือพื้นบ้าน อ.เขวาสินรินทร์ จำนวน 151 ผืน

1. จำแนกตามลักษณะผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ (ร้อยละ 77.48) รองลงมาเป็นผ้ายกดอก (ร้อยละ 11.92) ผ้าลายตาราง (ร้อยละ 8.61) และผ้าอันลวยซิม (ร้อยละ 1.99) ตามลำดับ

2. จำแนกตามรายชื่อผ้ามัดหมี่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ลายรูป (ร้อยละ 53.64) รองลงมาเป็นผ้ามัดหมี่ลายโฮล (ร้อยละ 20.53) และผ้าอันปรม (ร้อยละ 3.31) ตามลำดับ

3. จำแนกตามรายชื่อผ้าลายตาราง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าสร่งชาย (ร้อยละ 3.31) ผ้าสาकु (ร้อยละ 3.31) รองลงมา ผ้าทอมอ (ร้อยละ 1.32) และผ้าขาวม้า (ร้อยละ 0.66) ตามลำดับ

ตาราง 11 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่โฮล อ.เขวาสินรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณศิลป์		
1.1 ร้อย	16	88.89
1.2 เย็บ	2	11.11
2. คู่สี		
2.1 พาสเทล	2	11.11
2.2 ตรงข้าม/คอนทราสต์	16	88.89
3. องค์ประกอบสี		
3.1 แม่สีชั้นที่1 / แม่สีชั้น1+สีพิเศษ	2	11.11
3.2 แม่สีชั้น1+2 (แดง,น้ำเงิน,เหลือง,เขียว,ม่วง)	16	88.89
4. องค์ประกอบเส้นชั้น		
4.1 เส้นชั้น 3 อย่าง	5	27.78
4.2 เส้นชั้น 4 อย่าง	7	38.89
4.3 เส้นชั้น 5 อย่าง	5	27.78
4.4 ไม่มีเส้นชั้น	1	5.56
5. เส้นชั้น		
5.1 แดง	3	16.67
5.2 น้ำเงิน	15	83.33
5.3 เขียว / กระรอกสีเหลืองควบแดง	14	77.78
5.4 มัดหมี่จุดประสีแดง-ขาว	13	72.22
5.5 มัดหมี่จุดประสีน้ำเงิน-ขาว	6	33.33
5.6 อื่นๆ เช่น ดำ, เหลือง, เหลืองควบเขียว	4	22.22
6. ลายผ้า		
6.1 ซิกแซก/ประยุกต์	2	11.11
6.2 น้ำไหล	16	88.89
7. เทคนิคการมัดหมี่		
7.1 โคม4	4	22.22
7.2 โคม5	14	77.78
8. จำแนกตามประเภทของผ้าโฮล		
8.1 ลายผ้าโฮลบรรทัด	11	61.11
8.2 ลายท่อน้ำอำปี้ล/ปะนะ	7	38.89

ตาราง 11 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
9. เทคนิคการย้อม		
9.1 ธรรมชาติ	4	22.22
9.2 เคมี	14	77.78
10. เชิงผ้า		
10.1 บน-ล่าง	15	83.33
10.2 เชิงเฉพาะด้านล่าง/ไม่มีเชิง	3	16.67
รวม	18	100.00

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่โฮล อ.เขวาสินรินทร์ จำนวน 18 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่าส่วนใหญ่ วรรณะสีร้อน (ร้อยละ 88.89) รองลงมาสีเย็น (ร้อยละ 11.11)
2. จำแนกตามคู่สี พบว่าส่วนใหญ่ มีการจัดองค์ประกอบสีเป็นคู่สีตรงข้ามคู่สีคอนทราสต์ (ร้อยละ 88.89) รองลงมา เป็นสีพาสเทล (ร้อยละ 11.11) และ ตามลำดับ
3. จำแนกตามองค์ประกอบสี พบว่าส่วนใหญ่ ผ้าประกอบด้วยแม่สีชั้น 1 และสีชั้น 2 (ร้อยละ 88.89) รองลงมา ผ้าประกอบด้วยแม่สีชั้น 1 และสีพิเศษ (ร้อยละ 5.56) ตามลำดับ
4. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นพบว่าส่วนใหญ่ ผ้าประกอบด้วยเส้นชั้น 4 อย่าง (ร้อยละ 38.89) รองลงมา ประกอบด้วยเส้นชั้น 5 อย่าง และเส้นชั้น 3 อย่าง (ร้อยละ 27.78) ตามลำดับ
5. จำแนกตามสีเส้นไหมชั้นลาย พบว่าส่วนใหญ่ ผ้าชั้นลายด้วยเส้นไหมน้ำเงิน (ร้อยละ 83.33) รองลงมา ไหมสีเขียว และไหมหางกระรอกสีเหลืองควบแดง (ร้อยละ 77.78), ไหมมัดหมี่จุดประสีแดง-ขาว (ร้อยละ 72.22), มัดหมี่จุดประสีน้ำเงิน-ขาว (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ
6. จำแนกตามลายผ้า พบว่าส่วนใหญ่ ผ้าลายน้ำไหล (ร้อยละ 88.89) รองลงมา ผ้าลายซิกแซก และผ้าลายประยุกต์ (ร้อยละ 5.56) ตามลำดับ
7. จำแนกตามเทคนิคการมัดหมี่ พบว่าส่วนใหญ่ มัดลายโคม 5 (ร้อยละ 77.78) รองลงมา มัดลายโคม 4 (ร้อยละ 22.22) ตามลำดับ
8. จำแนกตามประเภทของผ้าโฮล พบว่าส่วนใหญ่ เป็นผ้าโฮลบรรทัดบันเต็ด (ร้อยละ 61.11) รองลงมา โฮลปะนะ (ร้อยละ 38.89) ตามลำดับ
9. จำแนกตามการย้อมสี พบว่าส่วนใหญ่ ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 77.78) รองลงมาย้อมด้วยสีธรรมชาติ (ร้อยละ 22.22) ตามลำดับ
10. จำแนกตามเชิงผ้า พบว่าส่วนใหญ่ มีการจับสีเขียว / สีขาวเป็นพิเศษที่บริเวณเชิงผ้า ด้านบน-ล่าง (ร้อยละ 83.33) รองลงมา ไม่มีการจับสีเชิงผ้า (ร้อยละ 11.11) ตามลำดับ

ตาราง 12 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่ชั้นลายอื่นๆ อ.เขวาสินรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	10	76.92
1.2 เย็น	3	23.07
2. คู่สี		
2.1 พาสเทล	1	7.69
2.2 กลมกลืน	4	30.77
2.3 ตรงข้าม/คอนทราสต์	8	61.54
3. องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย		
3.1 เส้นชั้น 2 อย่าง : ลายหมี่ข้อ	1	7.69
3.2 เส้นชั้น 3 อย่าง	4	30.77
3.2.1 ดอกพิกุล	3	23.07
3.2.2 เต่างับ	1	7.69
3.3 เส้นชั้น 4 อย่าง	6	46.15
3.3.1 กระถาง	3	23.07
3.3.2 พิกุล	2	15.38
3.3.3 ขอบเกี่ยวเล็ก/s	1	7.69
3.4 เส้นชั้น 5 อย่าง : ลายกระถางดอกไม้	1	7.69
4. ลายรูป		
4.1 กระถางดอกไม้	4	30.77
4.1.1 องค์ประกอบเส้นชั้นลาย		
4.1.1.1 ไหมสีแดง	4	30.77
4.1.1.2 ไหมสีเหลือง, เขียว, แดงควบเหลือง	3	23.07
4.1.1.3 ไหมสีน้ำเงิน	1	7.69
4.1.1.5 ลายมัดหมี่	2	15.38
4.2 ลายดอกพิกุล	5	38.46
4.2.1 องค์ประกอบเส้นชั้นลาย		
4.2.1.1 ไหมสีแดง, เขียว, ลายมัดหมี่	4	30.77
4.2.1.2 ไหมสีเหลือง	2	15.38
4.2.1.3 ไหมสีน้ำเงิน	1	7.69
4.2.1.4 ไหมสีแดงควบเหลือง	5	38.46

ตาราง 12 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
4.3 ลายขาเป็ย องค์ประกอบเส้นชั้นลาย 5 อย่าง คือ แดง, เหลือง, น้ำเงิน, เขียว และแดงควบเหลือง	1	7.69
4.4 ลายขอเกี่ยว/S		
องค์ประกอบเส้นชั้นลาย คือ เหลือง,เขียว,แดง-เหลือง	1	7.69
4.5 ลายอื่นๆ ได้แก่ ต่างับ และมัดหมี่ข้อ	2	15.38
4.5.1 องค์ประกอบเส้นชั้นลาย		
4.5.1.1 ไหมสีแดง, เหลือง, มัดหมี่	1	7.69
4.5.1.2 ไหมสีแดงควบเหลือง	2	15.38
5. การย้อม : เคมี	13	100.00
รวม	13	100.00

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่ชั้นลายโขนเขวาสินรินทร์ จำนวน 13 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสีพบว่าส่วนใหญ่สีร้อน(ร้อยละ 76.92)รองลงมาสีเย็น(ร้อยละ 23.07)
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่คู่สีตรงข้าม /คู่สีคอนทราส (ร้อยละ 61.54) รองลงมา เป็น สีกลมกลืน (ร้อยละ 30.77) และคู่สีพาสเทล (ร้อยละ 7.69) ตามลำดับ
3. จำแนกตามองค์ประกอบเส้นชั้นลาย พบว่า ส่วนใหญ่เส้นชั้น 4 อย่าง (ร้อยละ 46.15) รองลงมา เส้นชั้น 3 อย่าง (ร้อยละ 30.77) ตามลำดับ
4. จำแนกตามเส้นชั้น 4 อย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ลายกระถางดอกไม้ (ร้อยละ 23.07)
5. จำแนกตามเส้นชั้น 3 อย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ลายดอกพิกุล (ร้อยละ 23.07)
6. จำแนกตามเส้นชั้น 2 อย่าง พบว่า ผ้าลายหมี่ข้อ (ร้อยละ 7.69)
7. จำแนกตามเส้นชั้น 5 อย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ลายกระถางดอกไม้ (ร้อยละ 7.69)
8. จำแนกตามลายรูป พบว่า ส่วนใหญ่ลายดอกพิกุล (ร้อยละ 38.46)
9. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นลาย ดอกพิกุล พบว่า ส่วนใหญ่ ไหมสีแดง (ร้อยละ 30.77) รองลงมา ไหมสีเหลือง ไหมสีเขียว และไหมสีแดงควบเหลือง (ร้อยละ 23.07) ตามลำดับ
10. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้น ลายขาเป็ย พบว่า ส่วนใหญ่ ไหมสีแดง ไหมสีเหลือง ไหมสีน้ำเงิน ไหมสีเขียว และไหมสีแดงควบเหลือง (ร้อยละ 7.69) เท่ากัน
11. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นลายขอเกี่ยว/S พบว่า ส่วนใหญ่ ไหมสีเหลือง ไหมสีเขียว และไหมสีแดงควบเหลือง (ร้อยละ 7.69) เท่ากัน
12. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นลายอื่นๆ พบว่า ส่วนใหญ่ไหมสีแดงควบเหลือง (ร้อยละ 15.38) รองลงมา ไหมสีเหลือง ไหมสีแดง และไหมมัดหมี่ (ร้อยละ 7.69) เท่ากัน
13. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)

ตาราง 13 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่ลายรูป อ.เขวาสินรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	54	66.67
1.2 เย็น	27	33.33
2. คู่สี		
2.1 เอกรงค์	20	24.69
2.2 พาสเทล	1	1.23
2.3 กลมกลืน	26	32.09
2.4 ตรงข้าม/คอนทราสต์	33	40.47
3. เทคนิคการย้อม		
3.1 สีธรรมชาติ	43	53.09
3.2 สีเคมี	37	45.68
4. องค์ประกอบของสี		
4.1 สีพื้น + สีลาย	20	24.69
4.2 สีพื้น + สีลาย 2 สี	35	43.21
4.3 สีพื้น + สีลาย 3 สี	23	28.39
4.4 ผ้าปูมท้องโล่ง	2	2.47
5. สี		
5.1 แดง	60	74.07
5.2 เหลือง	58	71.61
5.3 น้ำเงิน	19	23.46
5.4 เขียว	28	34.57
5.5 ม่วง	8	9.87
5.6 น้ำตาล	43	53.09
5.7 อื่นๆ เช่น ชมพู , ขาว-ดำ	8	9.88
6. เชิง		
6.1 ลายเชิง 1 ชั้น	23	28.39
6.2 ลายเชิง 2 ชั้น	31	37.04
6.3 ลายเชิง 3 ชั้น	4	4.94
6.4 ไม่มีเชิง	23	28.39

ตาราง 13 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
7. ลายเชิง		
7.1 รากแห	34	41.98
7.1.1 โคม 5	25	33.33
7.1.2 โคม 9	9	11.11
7.2 ชิกแซก	24	29.63
7.2.1 บายศรียอดโคม 3 (อุบะคว่ำ/หงาย)	11	13.58
7.2.2 บายศรี 9 ยอด	8	9.87
7.2.3 ชิกแซก+โคมกลม(หางนกยูง)	5	6.17
7.3 อื่นๆ ได้แก่ ครึ่งลายรูปแบบเดียวกับท้องผ้า	2	2.47
8. ลายท้องผ้า		
8.1 ลายรูปสัตว์	11	13.58
8.1.1 นาค / เต่าจับ	3	3.70
8.1.2 นกยูง	2	2.47
8.1.3 นกหงส์	6	4.86
8.2 ลายพันธุ์พฤกษา	10	12.35
8.2.1 ดอกมะเขือ / ดอกไม้	6	7.41
8.2.3 ต้นบายศรี (ใหญ่)	4	4.94
8.2.4 ลายรวงข้าว	1	1.23
8.2.5 สัปประรด	3	3.70
8.3 ลายเรขาคณิต	51	62.96
8.3.1 รากแห / ถ้วย / ขาเปี้ยว / กาชาด(+)	6	7.41
8.3.2 ลายก้านแย่ง / ก้านแย่ง	11	13.58
8.3.3 โฮลเปราะห์	23	28.40
8.3.5 โคมหกเหลี่ยม/ใบไม้	7	8.64
8.4 อื่นๆ ได้แก่ หมี่ข้อ, ปุ่มท้องโล่ง, เทพพนม, ปิदान, สี่เหลี่ยม, ชิกแซก, อันลวยสตั๊ส, โคมฝรั่ง และลายผสมอื่นๆ	12	14.81
รวม	81	100.00

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่ลายรูป อ.เขวาสินรินทร์ จำนวน 81 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 66.67) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคู่สีตรงข้าม/คอนทราสต์ (ร้อยละ 40.74) รองลงมา คู่สีกลมกลืนกัน (ร้อยละ 32.09) คู่สีเอกรงค์ (ร้อยละ 24.69) และคู่สีพาสเทล (ร้อยละ 1.23)
3. จำแนกตามเทคนิคการย้อม พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ (ร้อยละ 53.09) รองลงมา ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 45.68) ตามลำดับ
4. จำแนกตามองค์ประกอบสี พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าประกอบด้วย สีพื้นและสีลาย 2 สี (ร้อยละ 43.21) รองลงมา สีพื้นและสีลาย 3 สี (ร้อยละ 28.39), สีพื้น และสีลาย (ร้อยละ 10.26) ตามลำดับ
ค่าต่ำสุด คือ ผ้าปุมท้องโล่ง (ร้อยละ 2.47)
5. จำแนกตามสี พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีสีแดง (ร้อยละ 74.07) รองลงมา สีเหลือง (ร้อยละ 71.60), สีน้ำตาล (ร้อยละ 53.09), สีเขียว (ร้อยละ 34.57) ค่าต่ำสุด คือ ผ้าโทนขาว-ดำ (ร้อยละ 2.47)
6. จำแนกตามเชิง พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีลายเชิง 2 ชั้น (ร้อยละ 37.04) รองลงมา ไม่มีเชิง (ร้อยละ 29.63) ลายเชิง 1 ชั้น (ร้อยละ 28.40) และลายเชิง 3 ชั้น (ร้อยละ 4.94) ตามลำดับ
7. จำแนกตามลายเชิง พบว่า ส่วนใหญ่เชิงลายรากแห (ร้อยละ 41.98) รองลงมา เชิงลายซิกแซก (ร้อยละ 29.63) และเชิงลายรูปแบบเดียวกับท้องผ้า (ร้อยละ 2.47) ตามลำดับ
8. จำแนกตามเชิงลายรากแห พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลาย โคม 5 (ร้อยละ 33.33) รองลงมาเป็นลาย โคม 9 (ร้อยละ 11.11)
9. จำแนกตามเชิงลาย ซิกแซก พบว่า ส่วนใหญ่เป็น ลายบายศรียอดโคม 3 (อุบะคว่ำ/หงาย) (ร้อยละ 13.58) รองลงมาเป็นบายศรี 9 ยอด (ร้อยละ 9.87) ตามลำดับ
10. จำแนกตามลายท้องผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าประกอบด้วย ลายเรขาคณิต (ร้อยละ 62.96) รองลงมาลายรูปสัตว์ (ร้อยละ 13.58) ลายพันธุ์พฤกษา (ร้อยละ 12.35) และอื่นๆ (ร้อยละ 11.11)
11. จำแนกตามท้องผ้าลายเรขาคณิต พบว่า ส่วนใหญ่ลายโฮลเปราะห์ (ลายรูปต่างๆที่ดัดแปลงเป็นทรงเรขาคณิตอยู่ภายในกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน) (ร้อยละ 28.40) รองลงมาเป็น ลายก้านแยก/ก้านแยง (ร้อยละ 13.58) และ ลายรากแห (ร้อยละ 7.41) ตามลำดับ
12. จำแนกตามท้องผ้าลายรูปสัตว์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลายนกหงส์ (ร้อยละ 4.49) รองลงมาเป็นลายเต่า (ร้อยละ 3.70) ลายพญานาค, ลายนกยูง, ลายเรือหงส์ (ร้อยละ 2.47) ตามลำดับ
13. จำแนกตามท้องผ้าลายพันธุ์พฤกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลายดอกมะเขือ และลายดอกไม้ (ร้อยละ 7.41) รองลงมาเป็น ลายต้นบายศรี (ใหญ่) (ร้อยละ 4.94) และลายสัปปะรด (ร้อยละ 3.70)
14. จำแนกตามท้องผ้าลายอื่นๆ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลายลายผสมแนวขวาง (ร้อยละ 4.94) รองลงมา ลายหมี่ข้อ, ผ้าท้องโล่ง, ลายกรวยเชิงเทพพนม, ผ้าปิตานและสีเหลือง (ร้อยละ 1.23)

ตาราง 14 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าอันปรม อ.เขวาสินรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี : ร้อน	5	100.00
2. แบบผ้า : อันปรมขวะ โทนสีแดงอมน้ำตาล ชั้นลายด้วยไหมสีดำ, เขียว และแดง	1	100.00
2.2 อันปรมกรา	4	80.00
2.2.1 โทนสี		
2.2.1.1 แดงอมส้ม	1	20.00
2.2.1.2 แดงอมม่วง	3	60.00
2.2.2 เส้นชั้นลาย		
2.2.2.1 กรา, แสด, เขียว	4	100.00
2.2.2.2 ดำ	3	80.00
3. การย้อม : เคมี	5	100.00
รวม	5	100.00

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าอันปรม อ.เขวาสินรินทร์ จำนวน 5 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 100.00)
2. จำแนกตามแบบผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นอันปรมกรา (ร้อยละ 80.00) รองลงมา อันปรมขวะ (ร้อยละ 20.00)
3. จำแนกตามโทนสีอันปรมขวะ พบว่า ส่วนใหญ่โทนสีแดงอมน้ำตาล (ร้อยละ 100.00)
4. จำแนกตามเส้นชั้นลายผ้า พบว่าส่วนใหญ่สีแดง, สีเขียว และสีดำ (ร้อยละ 100.00)
5. จำแนกตามโทนสีผ้าอันปรม พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าโทน แดงอมม่วง (ร้อยละ 60.00) รองลงมา แดงอมส้ม (ร้อยละ 20.00)
6. จำแนกตามเส้นชั้นลายผ้าอันปรม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นมัดหมี่กรา (สีแดง-ขาว), สีแสด และ สีเขียว (ร้อยละ 100.00) รองลงมา สีดำ (ร้อยละ 80.00)

ตาราง 15 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ายกดอก อ.เขวาสินรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	17	94.44
1.2 เย็น	1	5.56
2. คู่สี : เอกรงค์	18	100.00
3. เทคนิคพิเศษ : โหมดต่างสี	18	100.00
4. องค์ประกอบผ้า : หน้านางและกรวยเชิง	18	100.00
5. เทคนิคการย้อม : เคมี	18	100.00
6. สีผ้า		
6.1 ชมพู	8	44.44
6.2 เหลือง	4	22.22
6.3 น้ำตาล	2	11.11
6.4 สีอื่นๆ เช่น น้ำเงิน / เทา / ครีม / เขียวไข่กา	1	5.56
7. ลายยก		
7.1 หางนกยูง	4	22.22
7.2 ดอกหญ้า	4	22.22
7.7 อื่นๆ เช่น ดอกคุณนายตื่นสาย / กาญจนากิษะก / พัดหน้ากาล / ใบโพธิ์ / ดอกจอก / ดอกกลม	2	11.11
รวม	18	100.00

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้า ยกดอก อ.เขวาสินรินทร์ จำนวน 18 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 94.44) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 5.56) ตามลำดับ

2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคู่สีเอกรงค์ (ร้อยละ 100.00)

3. จำแนกตามเทคนิคพิเศษ พบว่า ส่วนใหญ่โหมดต่างสี (ร้อยละ 100.00)

4. จำแนกตามองค์ประกอบผ้า พบว่า ส่วนใหญ่หน้านางและกรวยเชิง (ร้อยละ 100.00)

5. จำแนกตามเทคนิคการย้อม พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)

6. จำแนกตามสีผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีสีชมพู (ร้อยละ 44.44) รองลงมา สีเหลือง (ร้อยละ 22.22) สีน้ำตาล (ร้อยละ 11.11) ตามลำดับ

ค่าต่ำที่สุด คือ น้ำเงิน, เทา, ครีม และสีเขียวไข่กา (ร้อยละ 5.56)

7. จำแนกตามลาย พบว่า ส่วนใหญ่ลายหางนกยูงและลายดอกหญ้า (ร้อยละ 22.22) รองลงมา ลายดอกคุณนายตื่นสาย, ลายกาญจนากิษะก และลายพัด (ร้อยละ 11.11) ตามลำดับ

ตาราง 16 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าอันลวยซิม อ.เขวาสินรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	2	66.67
1.2 เย็น	1	33.33
2. คู่สี : เอกรงค์ / กลมกลืน / ตรงข้าม	1	33.33
3. องค์ประกอบของเส้นชั้น 3 อย่าง	3	100.00
4. แบบผ้า		
4.1 โบราณ	2	66.67
4.2 ประยุกต์	1	33.33
5. เส้นชั้น		
5.1 แดง	1	33.33
5.2 เขียว	3	100.00
5.3 แดงควบเหลือง	2	66.67
5.4 เขียวควบเหลือง	2	66.67
5.5 ดำ	1	33.33
6. การย้อม		
6.1 เคมี	2	66.67
6.2 ธรรมชาติ	1	33.33
รวม	3	100.00

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าอันลวยซิม อ.เขวาสินรินทร์ จำนวน 3 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 66.67) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า มีจำนวน คู่สีเอกรงค์, กลมกลืน และตรงข้าม เท่ากัน (ร้อยละ 33.33)
3. จำแนกตามแบบผ้าพบว่าส่วนใหญ่ผ้าแบบโบราณ (ร้อยละ 66.67) รองลงมา ผ้าแบบประยุกต์ (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ
4. จำแนกตามเส้นชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ไหมสีเขียว (ร้อยละ 100.00) รองลงมา ไหมสีแดงดีเกลียวควบสีเหลือง และไหมสีเขียวดีเกลียวควบสีเหลือง (ร้อยละ 66.67) ตามลำดับ
ค่าต่ำสุด คือ สีดำ และสีแดง (ร้อยละ 33.33)
5. จำแนกตามเทคนิคการย้อม พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 66.67) รองลงมา ย้อมด้วยสีธรรมชาติ (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

ตาราง 17 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าลายตาราง อ.เขวาสินรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	5	83.33
1.2 เย็น	1	16.67
2. ชนิดผ้า		
2.1 โสร่งชาย	5	83.33
2.1.1 แบบผ้า		
2.1.1.1 แบบโบราณ	2	33.33
2.1.1.2 แบบประยุกต์	3	50.00
2.1.2 คู้สี		
2.1.2.1 พาสเทล	3	50.00
2.1.2.2 ตรงข้าม	2	33.33
2.1.3 องค์ประกอบของเส้นชั้น		
2.1.3.1 เส้นชั้น 3 อย่าง	3	50.00
2.1.3.2 เส้นชั้น 4 อย่าง	2	33.33
2.1.4 เส้นชั้นลาย		
2.1.4.1 ไหมสีแดงตีเกลียวควบเหลือง	3	50.00
2.1.4.2 ไหมสีเขียวตีเกลียวควบเหลือง	3	50.00
2.1.4.3 ไหมสีน้ำเงิน	3	50.00
2.1.4.4 ไหมสีแดง / ชมพู / ฟ้า / เหลือง	2	33.33
2.1.4.6 ไหมโทนสีน้ำตาล	1	16.67
2.2 ผ้าขาวม้า	1	16.67
2.2.1 แบบผ้า : ลายริ้วแบบโบราณ	1	16.67
2.2.2 คู้สี : ตรงข้าม	1	16.67
2.2.3 เครื่องชั้นลาย 3 อย่าง	1	16.67
2.2.4 เส้นชั้นลาย		
2.2.4.1 ไหมสีแดงตีเกลียวควบเหลือง	1	16.67
2.2.4.2 ไหมสีเขียวตีเกลียวควบเหลือง	1	16.67
2.2.4.3 ไหมสีแดง / สีเขียว	1	16.67
รวม	6	100.00

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานของผ้าลายตาราง อ.เขวาสินรินทร์ จำนวน 6 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 83.33) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 16.67) ตามลำดับ
2. จำแนกตามชนิดผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าโครงสร้าง (ร้อยละ 83.33) รองลงมาเป็น ผ้าขาวม้า (ร้อยละ 16.67)

ผ้าโครงสร้าง

3. จำแนกตามแบบผ้า ของผ้าโครงสร้าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าแบบประยุกต์ (ร้อยละ 50.00) รองลงมา ผ้าแบบโบราณ (ร้อยละ 33.33)
4. จำแนกตามคู่สี ของผ้าโครงสร้าง พบว่า ส่วนใหญ่สีพาสเทล (ร้อยละ 50.00) รองลงมา คู่สีตรงข้าม (ร้อยละ 33.33)
5. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นของผ้าโครงสร้าง พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบด้วยเส้นชั้น 3 อย่าง (ร้อยละ 50.00) รองลงมา ประกอบด้วยเส้นชั้น 4 อย่าง (ร้อยละ 33.33)
6. จำแนกตามเส้นชั้นลาย ของผ้าโครงสร้าง พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบด้วยไหมสีแดงตีเกลียวควบเหลือง, ไหมสีเขียวตีเกลียวควบเหลือง, ไหมสีน้ำเงิน (ร้อยละ 50.00) รองลงมา ไหมสีแดง, ชมพู, ฟ้าม, เหลือง (ร้อยละ 33.33) และ ไหมโทนสีน้ำตาล (ร้อยละ 16.67)

ผ้าขาวม้า

7. จำแนกตามแบบผ้า ของผ้าขาวม้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าแบบโบราณ (ร้อยละ 16.67)
8. จำแนกตามคู่สี ของผ้าขาวม้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคู่สีตรงข้าม (ร้อยละ 16.67)
9. จำแนกตาม องค์ประกอบของเส้น ชั้นของผ้าขาวม้า พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบด้วยเส้นชั้น 3 อย่าง (ร้อยละ 16.67)
10. จำแนกตามเส้นชั้นลาย ของผ้าขาวม้า พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบด้วย ไหมสีแดงตีเกลียวควบเหลือง, ไหมสีเขียวตีเกลียวควบเหลือง และไหมสีแดง / สีเขียว (ร้อยละ 16.67)

ตาราง 18 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าสาคร อ.เขวาสินรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณสี		
1.1 ร้อน	4	80.00
1.2 เย็น	1	20.00
2. โทนสี		
2.1 แดงอมส้ม	3	60.00
2.2 แดงอมม่วง	2	40.00
3. แบบผ้า		
3.1 สาครกรา	1	20.00
3.2 สาคร	4	80.00
4. องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย		
4.1 เส้นชั้นลาย 4 อย่าง	3	60.00
4.2 เส้นชั้นลาย 5 อย่าง	2	40.00
5. เส้นชั้นลาย		
5.1 ไหมสีกรา(น้ำเงิน-ขาว)	2	40.00
5.2 ไหมสีแดงอมม่วง, น้ำเงิน, แสดอมแดง, ขี้ม้า	5	100.00
6. การย้อม : เคมี	5	100.00
รวม	5	100.00

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานของผ้าลายตาราง อ.เขวาสินรินทร์ จำนวน 5 ผืน

1. จำแนกตามวรรณสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณสีร้อน (ร้อยละ 80.00) รองลงมาเป็นวรรณสีเย็น (ร้อยละ 20.00) ตามลำดับ
2. จำแนกตามโทนสี พบว่า ส่วนใหญ่แดงอมส้ม (ร้อยละ 60.00) รองลงมาเป็น แดงอมม่วง (ร้อยละ 40.00)
3. จำแนกตามแบบผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าสาคร (ร้อยละ 80.00) รองลงมา สาครกรา (ร้อยละ 20.00)
4. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้น ชั้นลาย พบว่า ส่วนใหญ่เส้นชั้น 4 อย่าง (ร้อยละ 60.00) รองลงมา เส้นชั้น 5 อย่าง (ร้อยละ 40.00)
5. จำแนกตามเส้นชั้นลาย พบว่า ส่วนใหญ่ ไหมสีแดงอมม่วง, ไหมสีน้ำเงิน, ไหมสีแสดอมแดง และไหมสีเขียวขี้ม้า (ร้อยละ 100.00) รองลงมา ไหมสีกรา (น้ำเงิน-ขาว) (ร้อยละ 40.00)
6. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)

ตาราง 19 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าทอมอ อ.เขวาสินรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี : ร้อน / เย็น	1	50.00
2. โทนสี : แดงอมม่วง / แดงอมน้ำตาล	1	50.00
3. องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย 3 อย่าง	2	100.00
4. เส้นชั้นลาย		
4.1 เหลือง	2	100.00
4.2 น้ำตาล / เขียว	1	50.00
5. การย้อม : เคมี	2	100.00
รวม	2	100.00

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าทอมอ อ.เขวาสินรินทร์ จำนวน 2 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 50.00) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 50.00) ตามลำดับ
2. จำแนกตามโทนสี พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีสีโทนสี แดงอมม่วง (ร้อยละ 50.00) และ โทนสีแดงอมน้ำตาล (ร้อยละ 50.00) ตามลำดับ
3. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นลาย พบว่า ส่วนใหญ่ชั้นลาย 3 อย่าง (ร้อยละ 100.00)
4. จำแนกตามเส้นชั้นลายพบว่า ส่วนใหญ่ไหมสีเหลือง (ร้อยละ 100.00) รองลงมาไหมสีน้ำตาล และไหมสีเขียว (ร้อยละ 50.00) ตามลำดับ
5. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)

3. สภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่ อ.ลำโรงทาน

ตาราง 20 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้าน อ.ลำโรงทาน

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. ผ้ามัดหมี่	65	38.69
1.1 ผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล	16	9.52
1.2 ผ้ามัดหมี่ชั้นลายอื่นๆ	18	11.11
1.3 ผ้ามัดหมี่ลายรูป	31	18.45
2. ผ้ายกดอก	18	10.71
3. ผ้าอันลุ่มซึ่ม	33	48.53
4. ผ้าลายตาราง	35	20.83
4.1 ผ้าโล่งชาย	19	11.31
4.2 ผ้าโล่งหญิง	1	0.59
4.3 ผ้าขาวม้า	15	8.93
5. ผ้าอื่นๆ	17	8.33
5.1 ผ้าขิดหัวชั้น	6	3.57
5.2 ผ้ามัดหมี่ตีนชั้น	1	0.59
5.3 ริปบิ้น	3	1.79
5.4 ผ้าพื้น	4	2.38
5.5 ผ้าหางกระรอก	3	1.79
รวม	168	100.00

จากตาราง 20 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าทอมือพื้นบ้าน อ.ลำโรงทาน จำนวน 168 ผืน

1. จำแนกตามลักษณะผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ (ร้อยละ 38.69) รองลงมาเป็นผ้าลายตาราง (ร้อยละ 20.83) ผ้าอันลุ่มซึ่ม (ร้อยละ 48.53) และผ้ายกดอก (ร้อยละ 10.71) ตามลำดับ
ค่าต่ำที่สุด คือ ผ้าแบบอื่นๆ ได้แก่ ผ้าขิดหัวชั้น , ผ้ามัดหมี่ตีนชั้น , ริปบิ้น , ผ้าพื้น และผ้าหางกระรอก (ร้อยละ 8.33)

2. จำแนกตามผ้ามัดหมี่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ ลายรูป (ร้อยละ 18.45) รองลงมา เป็นผ้ามัดหมี่ชั้นลายอื่นๆ (ร้อยละ 11.11) และผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล (ร้อยละ 9.52) ตามลำดับ

3. จำแนกตามรายชื่อผ้าลายตาราง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าโล่งชาย (ร้อยละ 11.31) รองลงมา ผ้าขาวม้า (ร้อยละ 8.93) และผ้าโล่งหญิง (ร้อยละ 0.59) ตามลำดับ

4. จำแนกตามผ้าอื่นๆ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าขิดหัวชั้น (ร้อยละ 3.57) รองลงมา ผ้าพื้น (ร้อยละ 2.38) ริปบิ้นและผ้าหางกระรอก (ร้อยละ 1.79) ตามลำดับ

ตาราง 21 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่โฮล อ.ลำโรงทาน

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี : ร้อน	16	100.00
2. คู่สี : กลมกลืน	16	100.00
3. องค์ประกอบสี		
3.1 แม่สีชั้น1+2	6	37.50
3.2 แม่สีชั้นที่1+สีพิเศษ	10	62.50
4. องค์ประกอบเส้นชั้น		
4.1 เส้นชั้นลาย 3 อย่าง / 5 อย่าง	3	18.75
4.2 เส้นชั้นลาย 4 อย่าง	10	62.50
5. สีเส้นชั้น		
5.1 แดง	6	37.50
5.2 น้ำเงิน / เขียว / มัดหมี่จุดประสีแดง-ขาว	3	18.75
5.5 กระรอกสีเหลืองควบแดง	7	43.75
5.6 มัดหมี่จุดประสีน้ำเงิน-ขาว / ชมพู / ฟ้ำ / ดำ	1	6.25
6. ลายผ้า		
6.1 น้ำไหล	15	93.75
6.2 ประยุกต์	1	6.25
7. เทคนิคการมัดหมี่ : โคม 4	16	100.00
8. ประเภทของผ้าโฮล : ลายทะนังอำปูล	16	100.00
9. การย้อม : เคมี	16	100.00
10. เชิงผ้า		
10.1 บน-ล่าง	7	47.75
10.2 ไม่มีเชิง	9	56.25
รวม	16	100.00

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล อ.ลำโรงทาน จำนวน 8 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 100.00)
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่มีคู่กลมกลืน และคู่สีแบบตรงข้าม (ร้อยละ 100.00)
3. จำแนกตามองค์ประกอบสี พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าประกอบด้วย แม่สีชั้น1และสีพิเศษ (ร้อยละ 62.50), รองลงมา แม่สีชั้น1 และสีชั้น 2 (แดง,น้ำเงิน,เหลือง,เขียว,ม่วง) (ร้อยละ 37.50)

4. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นพบว่า ส่วนใหญ่ผ้าประกอบด้วยเส้นชั้น 4 อย่าง (ร้อยละ 62.50) รองลงมา ประกอบด้วยเส้นชั้น 3 อย่าง และ 5 อย่าง เท่ากัน (ร้อยละ 18.75) ตามลำดับ
5. จำแนกตามสีเส้นไหมชั้นลาย พบว่า ส่วนใหญ่สีเหลืองควบแดง (ร้อยละ 87.50) รองลงมา สีแดง (ร้อยละ 75.00), น้ำเงิน, เขียว และมัดหมี่จุดประแดง-ขาว (ร้อยละ 37.50) ตามลำดับ
ค่าต่ำสุด คือ มัดหมี่จุดประสีน้ำเงิน-ขาว, ชมพู, ฟ้าย, ดำ (ร้อยละ 12.50)
6. จำแนกตามลายผ้า พบว่าส่วนใหญ่ ผ้าลายน้ำไหล(ร้อยละ 100.00)
7. จำแนกตามเทคนิคการมัดหมี่ พบว่า ส่วนใหญ่ มัดลายโคม4 (ร้อยละ 100.00)
8. จำแนกตามประเภทของผ้าโฮล พบว่า ส่วนใหญ่ ลายทะนังอำปูล (ร้อยละ 100.00)
9. จำแนกตามการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)
10. จำแนกตามเชิงผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ ไม่มีการจับสีเชิงผ้า (ร้อยละ 56.25) รองลงมา มีเชิงบน-ล่าง (ร้อยละ 12.50)

ตาราง 22 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่ชั้นลายอื่นๆ อ.ลำโพงทาบ

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณคดี : ร้อย	18	100.00
2. คู่สี		
2.1 กลมกลืน	17	94.44
2.2 ตรงข้าม	1	5.56
3. องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย		
3.1 ไม่มีเส้นชั้นลาย	1	5.56
3.2 เส้นชั้นลาย 2 อย่าง	5	27.78
3.2.1 ลายขอเกี่ยวใหญ่	3	16.67
3.2.2 ลายโฮลเปราะ, โฮล และลายขอเกี่ยว	2	11.11
3.3 เส้นชั้นลาย 3 อย่าง	9	50.00
3.3.1 หมากรับ,ลายโฮล,ขอเกี่ยวเล็ก	3	16.67
3.3.2 ลายขอเกี่ยวใหญ่	4	22.22
3.3.3 ลายโฮลเปราะ	2	11.11
3.4 เส้นชั้นลาย 4 อย่าง : ลายขอเกี่ยวเล็ก	3	16.67
4. การย้อม : เหม	18	100.00
5. ผ้าชั้นลายรูป		
5.1 ลายโฮลผสมลายขอเกี่ยว	3	16.67
5.1.1 เส้นชั้นลาย		
5.1.1.1 เหลือง / น้ำเงิน	1	5.56
5.1.1.2 เขียว	2	11.11
5.1.1.3 กระรอกแดงควบเหลือง	3	16.67
5.2 ลายหมากรับ	1	5.56
เส้นชั้นลาย : แดง, มัดหมี่,แดงควบเหลือง, ชมพู	1	5.56
น้ำตาล, น้ำตาลควบชมพู		
5.3 ขอเกี่ยวเล็ก	2	11.11
เส้นชั้นลาย		
5.3.1 แดง / เหลือง / น้ำเงิน	2	11.11
5.3.2 มัดหมี่น้ำเงิน-ขาว	1	5.56

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
5.4 ขอเกี่ยวใหญ่	7	38.89
เส้นชั้นลาย		
5.4.1 แดง / เขียว	3	16.67
5.4.2 เหลือง / น้ำเงิน / มัดหมี่	1	5.56
5.4.3 แดงควบเหลือง / กรรน้ำเงิน	4	22.22
5.6 ลายโฮลเปราะ	4	22.22
เส้นชั้นลาย		
5.6.1 แดง / มัดหมี่น้ำเงิน-ขาว	3	16.67
5.6.2 เหลือง	2	11.11
5.6.3 กระรอกแดงควบเหลือง	1	5.56
รวม	18	100.00

จากตาราง 22 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล อ.สำโรงทาบ จำนวน 26 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่วรรณะสีร้อน (ร้อยละ 100.00)
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่สีกลมกลืน (ร้อยละ 94.44) รองลงมาสีตรงข้าม (ร้อยละ 5.56)
3. จำแนกตามองค์ประกอบเส้นชั้นลาย พบว่าส่วนใหญ่ ผ้ามีเส้นชั้นลาย 3 อย่าง (ร้อยละ 50.00) รองลงมา ผ้ามีเส้นชั้นลาย 2 อย่าง (ร้อยละ 27.75) และเส้นชั้นลาย 4 อย่าง (ร้อยละ 16.67)
4. จำแนกตามผ้าชั้นลาย 2 อย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าลายขอเกี่ยวใหญ่ (ร้อยละ 16.67) รองลงมา ลายโฮลเปราะ และลายโฮลและลายขอเกี่ยว มีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 5.56)
5. จำแนกตามผ้าชั้นลาย 3 อย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ ลายขอเกี่ยวใหญ่ (ร้อยละ 22.22) รองลงมา ผ้าลายโฮลเปราะ (ร้อยละ 11.11) ตามลำดับ
6. จำแนกผ้าชั้นลาย 4 อย่าง พบว่า ลายขอเกี่ยวเล็ก (ร้อยละ 16.67)
7. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)
8. จำแนกตามลาย พบว่า ส่วนใหญ่ขอใหญ่ (ร้อยละ 38.87) รองลงมาโฮลเปราะ (ร้อยละ 22.22)
9. จำแนกตามเส้นชั้นลายผ้าลายขอเกี่ยวใหญ่ พบว่า ส่วนใหญ่ชั้นลายด้วยไหมกระรอกแดงควบเหลือง และมัดหมี่น้ำเงิน-ขาว (ร้อยละ 22.22) รองลงมาสีแดง และเขียว (ร้อยละ 16.67)
10. จำแนกตามเส้นชั้นลายผ้าลายโฮลเปราะ พบว่า ส่วนใหญ่ชั้นลายด้วยไหมสีแดง และไหมมัดหมี่น้ำเงิน-ขาว (ร้อยละ 16.67) รองลงมา ไหมสีเหลือง (ร้อยละ 11.11) กระรอกแดงควบเหลือง (ร้อยละ 5.56) ตามลำดับ

ตาราง 23 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่ลายรูป อ.สำโรงทาบ

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	23	74.19
1.2 เย็น	8	25.81
2. คู่สี		
2.1 เอกรงค์	1	3.23
2.2 กลมกลืน	13	41.94
2.3 ตรงข้าม	17	54.84
3. เทคนิคการย้อม : สีเคมี	31	100.00
4. องค์ประกอบสีของผ้า		
4.1 สีพื้นและสีลาย	8	25.81
4.2 สีพื้นและสีลาย 2 สี	21	67.74
4.3 สีพื้นและสีลาย 3 สี	2	6.45
5. องค์ประกอบสี		
5.1 แดง	25	80.65
5.2 เหลือง	22	70.97
5.3 น้ำเงิน	7	22.58
5.4 เขียว	11	35.48
5.5 ม่วง	4	12.90
5.6 น้ำตาล	12	38.71
5.7 อื่นๆ เช่น จับสีขาวเล็กน้อยเป็นจุดๆ	2	6.45
6. เชิง		
6.1 เชิง 1 ชั้น / เชิง 2 ชั้น	10	32.26
6.2 ไม่มีเชิง	11	35.48
7. ลายเชิง		
7.1 รากแห	16	51.61
7.1.1 โคม 5	13	41.94
7.1.2 โคมخاب	1	3.23
7.1.3 โคม 7	2	6.45

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
7.2 ชิกแซก	12	38.71
7.2.1 บายศรียอดโคม 3 (อุบะคว่ำ/หงาย)	8	25.81
7.2.2 ชิกแซก+อุบะกระแส 1	4	12.90
7.3 รายละเอียดอื่นๆ เช่น โคมต่างๆ	4	12.90
8. ลายทอผ้า		
8.1 ลายพันธุ์พฤษา		
8.1.1 ดอกมะเขือ	2	6.45
8.1.2 ลายรวงข้าว	3	9.68
8.2 ลายเรขาคณิต		
8.2.1 รากแห / ลายก้านแย่ง / รวงข้าว	3	9.78
8.2.2 โคมใหญ่	5	16.13
8.2.3 โฮลเปราะห์	7	22.58
8.2.4 ร้อยเส้น / เรือบายศรี	2	6.45
8.2.5 ขาเปี้ย	1	3.23
8.3 อื่นๆ เช่น หมี่ข้อ / ตาหกเหลี่ยม / เทียนกระแส1	6	19.35
รวม	31	100.00

จากตาราง 23 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่ลายรูป อ.สำโรงทาบ จำนวน 31 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 74.19) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 25.81) ตามลำดับ
 2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคู่สีตรงข้าม/คอนทราสต์ (ร้อยละ 54.84) รองลงมา คู่สีกลมกลืนกัน (ร้อยละ 41.94) คู่สีเอกรงค์ (ร้อยละ 3.23) ตามลำดับ
 3. จำแนกตามเทคนิคการย้อม พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00) ตามลำดับ
 4. จำแนกตามองค์ประกอบสี พบว่า ส่วนใหญ่ ผ้าสีพื้นและสีลาย 2 สี (ร้อยละ 67.74) รองลงมา สีพื้นและสีลาย (ร้อยละ 25.81), สีพื้นและสีลาย 3 สี (ร้อยละ 6.45)
 5. จำแนกตามสี พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีสีแดง (ร้อยละ 80.65) รองลงมา สีเหลือง (ร้อยละ 70.97), สีน้ำตาล (ร้อยละ 38.71), สีเขียว (ร้อยละ 35.48) ตามลำดับ
- ค่าต่ำสุด คือ จีบสีขาวเล็กน้อยเป็นจุดๆ ล้อมรอบลาย (ร้อยละ 6.45)

6. จำแนกตามเชิง พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าไม่มีเชิง (ร้อยละ 35.48) รองลงมา ลายเชิง 2 ชั้น และลายเชิง 1 ชั้น (ร้อยละ 32.26) ตามลำดับ

7. จำแนกตามลายเชิง พบว่า ส่วนใหญ่เชิงลายรากแห (ร้อยละ 51.61) รองลงมา เชิงลายซิกแซก (ร้อยละ 38.71) และลายอื่นๆ (ร้อยละ 12.90) ตามลำดับ

8. จำแนกเชิงลายรากแห พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลายโคม 5 (ร้อยละ 41.94) รองลงมาเป็น โคม 7 (ร้อยละ 6.45) และลายโคมขาบ (ร้อยละ 3.23) ตามลำดับ

9. เมื่อจำแนกเชิงลาย ซิกแซก พบว่า ส่วนใหญ่เป็น ลายบายศรียอดโคม 3 (อุบะคว่า/หงาย) (ร้อยละ 25.81) รองลงมาเป็น ซิกแซกและอุบะกระแสด 1 (ร้อยละ 12.90) ตามลำดับ

10. จำแนกตามลายท้องผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าลายเรขาคณิต (ร้อยละ 83.87) รองลงมาลายพันธุ์พฤษา (ร้อยละ 25.81) และลายอื่นๆ (ร้อยละ 19.35) ตามลำดับ

11. จำแนกตามท้องผ้าลายเรขาคณิต พบว่า ส่วนใหญ่ลายไฮลเปราะห์ (ลายรูปต่างๆที่ดัดแปลงเป็นทรงเรขาคณิตอยู่ภายในกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน) (ร้อยละ 28.40) รองลงมาเป็น ลาย โคมใหญ่ (ร้อยละ 16.13) ลายรากแหขนมเปียกปูน, ลายกันแยง และลายรวงข้าว (ร้อยละ 9.68) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ ลายขาเป็ย (ร้อยละ 3.23)

12. จำแนกตาม ท้องผ้าลายพันธุ์พฤษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็น ลายรวงข้าว (ร้อยละ 19.35) รองลงมาเป็น ดอกมะเขือ (ร้อยละ 6.45) ตามลำดับ

13. จำแนกตามรายข้อผ้าลาย อื่นๆ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลายเทียนกระแสด 1 (ร้อยละ 12.90) รองลงมา ลายหมี่ซ้อ และตาหกลี้นม (ร้อยละ 1.23) ตามลำดับ

ตาราง 24 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ายกดอก อ.ลำโรงทาน

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	8	44.44
1.2 เย็น	10	55.56
2. คู่สี		
2.1 เอกรงค์	16	88.89
2.2 ตรงข้าม	12	66.67
3. เทคนิคพิเศษ		
3.1 ไหมต่างสี	1	5.56
3.2 ไหมสีเดียวกันทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน	17	94.44
4. องค์ประกอบผ้า : ผ่าสีพื้น	18	100.00
5. การย้อม		
5.1 เคมี	10	55.56
5.2 ธรรมชาติ	8	44.44
6. สีผ้า		
6.1 ชมพู / เทา / ขาว	2	11.11
6.2 ดำ / น้ำตาล / เขียว	3	16.67
6.3 น้ำเงิน / ม่วง / รีด	1	5.56
7. ลายเหยียบ 5 ตะก		
7.1 ลูกแก้ว 2 ชั้น	2	11.11
7.2 ลูกแก้ว 3 ชั้น	14	77.78
7.3 ลูกแก้ว 4 ชั้น	1	5.56
รวม	18	100.00

จากตาราง 24 แสดงให้เห็นผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานผ้ายกดอก อ.ลำโรงทาน จำนวน 18 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่สีเย็น (ร้อยละ 55.56) สีร้อน (ร้อยละ 44.44)
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่สีเอกรงค์ (ร้อยละ 88.89) สีตรงข้าม (ร้อยละ 66.67)
3. จำแนกตามเทคนิคพิเศษ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เส้นพุ่ง-ยืนสีเดียวกัน (ร้อยละ 94.44)
4. จำแนกตามองค์ประกอบผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าพื้นยกลายลูกแก้ว (ร้อยละ 100.00)
5. จำแนกตามเทคนิคการย้อม พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 55.56)
6. จำแนกตามสีผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีสีดำ, สีน้ำตาล, สีเขียว (ร้อยละ 16.67)
7. จำแนกตามลายเหยียบ พบว่า ส่วนใหญ่ลายลูกแก้ว 3 ชั้น (ร้อยละ 77.78)

ตาราง 25 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าอันลุ่มซึม อ.สำโรงทาบ

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	12	36.36
1.2 เย็น	21	63.63
2. คู่สี		
2.1 กลมกลืน	31	93.93
2.2 ตรงข้าม	2	6.06
3. องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย		
3.1 เส้นชั้นลาย 2 อย่าง	17	51.51
3.2 เส้นชั้นลาย 3 อย่าง	16	48.48
4. เส้นชั้น		
4.1 แดง	11	33.33
4.2 เขียว	6	18.18
4.3 ขาว / เขียวควบเหลือง	13	39.39
4.4 แดงควบเหลือง	23	69.69
4.5 ม่วง	9	27.27
4.6 ชั้นอื่นๆ เช่น ม่วง/ขาวควบแดง / น้ำเงินควบแดง / น้ำเงินควบขาว / เทา	7	48.48
5. การย้อม		
5.1 เคมี	25	75.75
5.2 ธรรมชาติ	8	24.24
6. แบบผ้า		
6.1 โบริณ	30	90.90
6.2 ประยุกต์	3	9.09
รวม	33	100.00

จากตาราง 25 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าอันลุ่มซึม อ.สำโรงทาบ จำนวน 33 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่าส่วนใหญ่มีวรรณะสี เย็น (ร้อยละ 63.63) รองลงมาเป็นวรรณะสี ร้อน (ร้อยละ 36.36) ตามลำดับ

2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคู่สีกลมกลืน (ร้อยละ 93.93) รองลงมาเป็น คู่สีตรงข้าม (ร้อยละ 6.06) ตามลำดับ
3. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นลาย พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบด้วยเส้นชั้นลาย 2 อย่าง (ร้อยละ 51.51) รองลงมา เส้นชั้นลาย 3 อย่าง (ร้อยละ 48.48) ตามลำดับ
4. จำแนกตามเส้นชั้น พบว่าส่วนใหญ่ไหมสีแดงควบเหลือง (ร้อยละ 69.69) รองลงมา ไหมสีขาวและไหมสีเขียวควบเหลือง (ร้อยละ 39.39), ไหมสีแดง (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ
5. จำแนกตามเทคนิคการย้อม พบว่าส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 75.75) รองลงมา ย้อมด้วยสีธรรมชาติ (ร้อยละ 24.24)
6. จำแนกตามแบบผ้า พบว่าส่วนใหญ่เป็นผ้าแบบโบราณ (ร้อยละ 90.90) รองลงมา ผ้าแบบประยุกต์ (ร้อยละ 9.09)

ตาราง 26 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าลายตาราง อ.ลำโรงทาน

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	31	88.57
1.2 เย็น	4	11.43
2. คู่สี		
2.1 กลมกลืน	7	20.00
2.2 ตรงข้าม	28	80.00
3. แบบผ้า : แบบโบราณ	35	100.00
4. ชนิดผ้า		
4.1 โสร่งชาย	19	54.29
4.1.1 องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย		
4.1.1.1 เส้นชั้น 3 อย่าง	6	31.58
4.1.1.2 เส้นชั้น 4 อย่าง	12	63.16
4.1.2 เส้นชั้นลาย		
4.1.2.1 แดงควบเหลือง/น้ำเงิน/แดง	19	100.00
4.1.2.2 เขียวควบเหลือง / ขาว	12	63.16
4.2 ผ้าขาวม้า	16	45.71
4.2.1 องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย		
4.2.1.1 เส้นชั้น 3 อย่าง	5	31.25
4.2.1.2 เส้นชั้น 4 อย่าง	8	50.00
4.2.2 เส้นชั้นลาย		
4.2.2.1 แดงควบเหลือง	15	93.75
4.2.2.2 เขียวควบเหลือง / แดง	10	62.50
4.2.2.3 น้ำเงิน	4	25.00
4.2.2.4 สีอื่นๆ เช่น ส้ม/เขียว /เหลือง	11	68.75
5. การย้อม		
5.1 เคมี	32	91.43
5.2 สีธรรมชาติ	3	8.57
รวม	35	100.00

จากตาราง 26 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าลายตาราง อ.สำโรงทาบ จำนวน 35 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 88.57) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 11.43) ตามลำดับ
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่คู่สีตรงข้าม (ร้อยละ 80.00) รองลงมาเป็น คู่สีกลมกลืน (ร้อยละ 20.00) ตามลำดับ
3. จำแนกตามแบบผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าแบบโบราณ (ร้อยละ 100.00)
4. จำแนกตามเส้นชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบด้วยเส้นชั้น 4 สี (ร้อยละ 57.14) รองลงมา ชั้น 3 สี (ร้อยละ 34.29) ตามลำดับ
5. จำแนกตามชนิดผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าโสร่งชาย (ร้อยละ 54.29) รองลงมา ผ้าขาวม้า (ร้อยละ 45.71) ตามลำดับ
6. จำแนกตามเทคนิคการย้อม พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 91.43) รองลงมา สีธรรมชาติ (ร้อยละ 8.57)

ผ้าโสร่งชาย

7. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นลายผ้าโสร่งชาย พบว่า ส่วนใหญ่เส้นชั้นลาย 4 อย่าง (ร้อยละ 63.16) รองลงมา เส้นชั้น 3 อย่าง (ร้อยละ 31.58) ตามลำดับ
8. จำแนกตามเส้นชั้นลายของผ้าโสร่งชาย พบว่า ส่วนใหญ่ไหมหางกระรอกสีแดงควบเหลือง, ไหมสีน้ำเงิน, ไหมสีแดง (ร้อยละ 100.00) รองลงมา ไหมหางกระรอกสีเขียวควบสีเหลือง และเส้นไหมสีขาว (ร้อยละ 63.16) ตามลำดับ

ผ้าขาวม้า

9. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นลายของผ้าขาวม้า พบว่า ส่วนใหญ่มีเส้นชั้นลาย 4 อย่าง (ร้อยละ 50.00) รองลงมา เส้นชั้น 3 อย่าง (ร้อยละ 31.25) ตามลำดับ
 10. จำแนกตามเส้นชั้นลายของผ้าขาวม้า พบว่า ส่วนใหญ่ไหมสีแดงควบเหลือง (ร้อยละ 93.75) รองลงมา ไหมสีเขียวควบเหลือง และไหมสีแดง (ร้อยละ 62.50) เส้นไหมสีส้ม (ร้อยละ 31.25) ตามลำดับ
- ค่าต่ำสุด คือ ไหมสีเขียว และไหมสีเหลือง (ร้อยละ 18.75)

ผ้าอื่นๆที่พบในเขตพื้นที่ อ.ลำโรงตาก จ.สุรินทร์

จำนวนทั้งหมด 17 ผืน แบ่งเป็น 5 ชนิด ได้แก่ ผ้าพื้น 3 ผืน, ผ้าหัวขึ้น 6 ผืน, ผ้าตีนขึ้น 1 ผืน, ผ้าริบบิ้น 3 ผืน ผ้าหางกระรอก 4 ผืน

1. จำแนกตามการใช้งาน พบว่าส่วนใหญ่

- ผ้าหัวขึ้น, ผ้าตีนขึ้น และผ้าริบบิ้น สำหรับใช้เป็นส่วนหนึ่งของผ้านุ่ง,
- ผ้าหางกระรอก สำหรับตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่มและใช้ในงานพิธีกรรม,
- ผ้าพื้น สำหรับใช้ตัดเย็บเครื่องนุ่งห่ม

2. จำแนกตามลักษณะและสีสันท พบว่า

- ผ้าพื้น พบว่าส่วนใหญ่ ผ้า 2 ตะกอ นิยมทอจากหัวไหม
- ผ้าหัวขึ้น พบว่าส่วนใหญ่ ผ้า 2 ตะกอ นิยมเก็บขิดลายต่างๆ เป็นระยะด้วยไหม

สีขาว, สีส้ม และสีเขียว

- ผ้าตีนขึ้น พบว่าส่วนใหญ่ ผ้า 2 ตะกอ นิยมทอจากหัวไหม
- ผ้าริบบิ้น พบว่าส่วนใหญ่ ผ้า 2 ตะกอ ด้วยไหมสีแดง, สีขาว, สีส้ม และอื่นๆ
- ผ้าหางกระรอก พบว่าส่วนใหญ่ ผ้าหางกระรอกสีเขียว ที่เกิดจากการเข็นไหม

สีแดงทีเกลียวควบเหลือง รองลงมาผ้าหางกระรอกสีแดง ที่เกิดจากการเข็นไหมสีแดงทีเกลียวควบสีขาว

3. จำแนกตามเทคนิคการทอ พบว่า

- ผ้าพื้น พบว่าส่วนใหญ่ มีสีโทนร้อน 2 ผืน ได้แก่ สีแดง และสีม่วง และสีเย็น 1 ผืน

ได้แก่ สีเขียว

- ผ้าหัวขึ้น พบว่าส่วนใหญ่ สีบานเย็น เก็บขิดลายรูปเรขาคณิตแบบต่างๆ ด้วย

ไหมสีขาว, สีส้ม, และสีเขียวเป็นหลัก

- ผ้าตีนขึ้น พบว่าส่วนใหญ่ มีดหมีลายขอกี๋ยวนวตั้งต่อเนื่องตลอดแนวผ้า

มีสีดำลายแดง หรืออาจแต้มสีดอกหลากหลายสีสันท (ขึ้นอยู่กับผู้ทอ)

- ผ้าริบบิ้น พบว่าส่วนใหญ่ ทอแบบเดียวกับผ้า 2 ตะกอ ทั่วไป
- ผ้าหางกระรอก พบว่าส่วนใหญ่ ผ้า 2 ตะกอ

5. จำแนกตามขนาด พบว่า

- ผ้าพื้น พบว่าส่วนใหญ่ ขนาด 1.00 x 2.00 เมตร
- ผ้าหัวขึ้น พบว่าส่วนใหญ่ ขนาดประมาณ 0.15–0.19 ม. ยาวเท่าความยาวขึ้น
- ผ้าตีนขึ้น พบว่าส่วนใหญ่ ขนาดประมาณ 0.8 -1.00 x 2.00 เมตร
- ผ้าริบบิ้น พบว่าส่วนใหญ่ มี 2 ขนาด คือ ขนาดกว้าง 1.5 เซนติเมตร, และกว้าง

2.5 เซนติเมตร

- ผ้าหางกระรอก พบว่าส่วนใหญ่ขนาด 1.00 x 2.00 เมตร

4. สภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่ อ.สังขะ

ตาราง 27 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน อ.สังขะ

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. กลุ่มผ้ามัดหมี่	101	82.79
1.1 ผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล	11	9.07
1.2 ผ้ามัดหมี่ชั้นลายอื่นๆ	3	2.46
1.3 ผ้ามัดหมี่ลายรูป	87	71.31
2. ผ้าอันลวยซึ่ม	2	1.64
3. ผ้าลายตาราง	19	15.57
3.1 ผ้าโล่รง	11	9.02
3.2 ผ้าขาวม้า	6	4.92
3.3 ผ้าสาकु	1	0.82
3.4 ผ้าทอมอ	1	0.82
รวม	122	100.00

จากตาราง 27 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าทอมือพื้นบ้าน อ.สังขะ จำนวน 122 ผืน

1. จำแนกตามลักษณะผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ (ร้อยละ 82.79) รองลงมาเป็นผ้าลายตาราง (ร้อยละ 15.57) และผ้าอันลวยซึ่ม (ร้อยละ 1.64) ตามลำดับ

2. จำแนกตามผ้ามัดหมี่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ลายรูป (ร้อยละ 71.31) รองลงมา เป็นผ้ามัดหมี่ลายโฮล (ร้อยละ 9.07) และผ้าอันปรม (ร้อยละ 2.46) ตามลำดับ

3. จำแนกตามผ้าลายตาราง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าสโร่งชาย (ร้อยละ 9.02) รองลงมา ผ้าสาकु (ร้อยละ 4.92) ผ้าทอมอ และผ้าสาकु (ร้อยละ 0.82) ตามลำดับ

ตาราง 28 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่โฮล อ.สังขะ

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	10	90.90
1.2 เย็น	1	9.09
2. คู่สี		
2.1 เอกรงค์	1	9.09
2.2 กลมกลืน	8	72.73
2.3 ตรงข้าม	2	18.18
3. องค์ประกอบสี		
3.1 แม่สีชั้นที่ 1	3	27.27
3.2 แม่สีชั้น 1+2	8	72.73
4. องค์ประกอบเส้นชั้น		
4.1 เส้นชั้น 3 อย่าง	1	9.09
4.2 เส้นชั้น 4 อย่าง	6	54.54
4.3 เส้นชั้น 5 อย่าง	4	36.36
5. เส้นชั้น		
5.1 สีแดง	7	63.63
5.2 สีน้ำเงิน / ไหมหางกระรอกสีเหลืองควบแดง	9	81.82
5.3 สีเขียว	4	36.36
5.4 ไหมมัดหมี่จุดประสีแดง-ขาว	10	90.90
5.5 ไหมมัดหมี่จุดประสีน้ำเงิน-ขาว	3	27.27
5.6 อื่นๆ เช่น ไหมดำ / ไหมมัดหมี่ลาย	3	27.27
6. ลายผ้า		
6.1 ชิกแซก	1	9.09
6.2 น้ำไหล	10	90.90
7. เทคนิคการมัดหมี่		
7.1 โคม4	7	63.63
7.2 โคม5	4	36.36
8. จำแนกตามประเภทของผ้าโฮล		
8.1 ลายผ้าโฮลบรรทัด	7	63.64
8.2 ลายทะนิงอำปี้ล	4	36.36

ตาราง 28 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
9. เทคนิคการย้อม		
9.1 ธรรมชาติ	1	9.09
9.2 เคมี	10	90.90
10. เชิงผ้า : บน-ล่าง	11	100
รวม	11	100.00

จากตาราง 28 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่โฮล อ.สังขะจำนวน 11 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 90.90) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 9.09) ตามลำดับ
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่ คู่สีกลมกลืนกัน (ร้อยละ 72.73) รองลงมา คู่สีตรงข้าม (ร้อยละ 18.18) และ คู่สีเอกรงค์ (ร้อยละ 9.09) ตามลำดับ
3. จำแนกตามองค์ประกอบสี พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าประกอบด้วยแม่สีชั้น 1 และสีชั้น 2 (แดง, น้ำเงิน, เหลือง, เขียว, ม่วง) (ร้อยละ 72.73) รองลงมา ผ้าประกอบด้วยแม่สีชั้น 1 (ร้อยละ 27.27) ตามลำดับ
4. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นพบว่า ส่วนใหญ่ผ้าประกอบด้วยเส้นชั้น 4 อย่าง (ร้อยละ 54.54) รองลงมา ประกอบด้วยเส้นชั้น 5 อย่าง (ร้อยละ 36.36) ตามลำดับ
5. จำแนกตามสีเส้นไหมชั้นลาย พบว่าส่วนใหญ่ ไหมมัดหมี่จุดประสีแดง-ขาว (ร้อยละ 90.90) รองลงมา ไหมหางกระรอกสีเหลืองควบแดง และสีน้ำเงิน (ร้อยละ 81.82) ตามลำดับ
ซึ่งสีที่ใช้ชั้นลายต่ำสุด คือ ไหมสีดำ, ไหมมัดหมี่ลาย (ร้อยละ 9.09)
6. จำแนกตามลายผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าลายน้ำไหล (ร้อยละ 90.90) รองลงมา ผ้าลายซิกแซก และผ้าโฮลลายซิกแซก (ร้อยละ 9.09) ตามลำดับ
7. จำแนกตามเทคนิคการมัดหมี่ พบว่า ส่วนใหญ่ มัดลายโคม 4 (ร้อยละ 63.64) รองลงมา มัดลายโคม 5 (ร้อยละ 36.36) ตามลำดับ
8. จำแนกตามประเภทของผ้าโฮลพบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าโฮลบรรทัดบันเตือด (ร้อยละ 63.64) รองลงมา โฮลทะนังอำปูล (ร้อยละ 36.36) ตามลำดับ
9. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 90.90) รองลงมาย้อมด้วยสีธรรมชาติ (ร้อยละ 9.09) ตามลำดับ
10. จำแนกตามเชิงผ้า พบว่า จีบสีเขียว/สีขาวที่บริเวณเชิงผ้าด้านบน-ล่าง (ร้อยละ 100)

ตาราง 29 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่ชั้นลายอื่นๆ อ.สังขะ

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	2	66.67
1.2 เย็น	1	33.33
2. คู่สี		
2.1 กลมกลืน	1	33.33
2.2 ตรงข้าม	2	66.67
3. ลายรูป		
3.1 ลายขอเกี่ยว/S	1	33.33
3.1.1 องค์ประกอบเส้นชั้นลาย		
3.1.1.1 ดำ	2	66.67
3.1.1.2 ชมพู / น้ำตาล	1	33.33
3.2 ลายชั้นลายผสม	2	66.67
3.2.1 องค์ประกอบเส้นชั้นลาย		
3.2.1.1 ไหมเหลือง	1	33.33
3.2.1.2 มัดหมี่ลายต่างๆ	2	66.67
4. การย้อม : เคมี	3	100.00
รวม	3	100.00

จากตาราง 29 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่ชั้น ลายอื่นๆ อ.สังขะ จำนวน 3 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 66.67) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดองค์ประกอบสีเป็นคู่สีตรงข้าม/คู่สีคอนทราสต์ (ร้อยละ 66.67) รองลงมา คู่สีกลมกลืน (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

3. จำแนกตามลายรูป พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าประกอบด้วย ลายผ้ามัดหมี่ต่างๆ (ร้อยละ 66.67) รองลงมา ลายขอเกี่ยว/S (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

4. จำแนกตามองค์ประกอบเส้นชั้นลายผ้าลายขอเกี่ยว พบว่า ส่วนใหญ่ไหมสีดำ (ร้อยละ 66.67) รองลงมา ไหมสีชมพู และไหมสีน้ำตาล (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

5. จำแนกตาม องค์ประกอบเส้นชั้นลาย มัดหมี่ต่างๆ พบว่า ส่วนใหญ่ชั้นด้วย มัดหมี่ (ร้อยละ 66.67) รองลงมา ไหมสีเหลือง (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

6. จำแนกตามเทคนิคการย้อม พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)

ตาราง 30 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่ลายรูป อ.สังขะ

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	40	45.98
1.2 เย็น	47	54.02
2. คู่สี		
2.1 เอกรงค์ / พาสเทล	9	10.34
2.2 กลมกลืน	36	41.38
2.3 ตรงข้าม	33	37.93
3. เทคนิคการย้อม		
3.1 สีธรรมชาติ	2	2.30
3.2 สีเคมี	85	97.70
4. จำนวนองค์ประกอบของสีผ้า		
4.1 สีพื้นและสีลาย	1	1.15
4.2 สีพื้นและสีลาย 2 สี	46	52.87
4.3 สีพื้นและสีลาย 3 สี	32	36.78
4.4 สีพื้นและสีลาย 4 สี	8	9.20
5. องค์ประกอบสี		
5.1 สีแดง	56	64.37
5.2 สีเหลือง	51	58.62
5.3 สีนํ้าเงิน	32	36.78
5.4 สีเขียว	25	28.74
5.5 สีม่วง	7	8.05
5.6 สีนํ้าตาล	27	31.03
5.7 อื่นๆ เช่น จับขอบขาวรอบลาย	6	6.90
6. ชั้นเชิง		
6.1 ลายเชิง 1 ชั้น	31	35.63
6.2 ลายเชิง 2 ชั้น	30	35.63
6.3 ลายเชิง 3 ชั้น	6	6.90
6.4 ไม่มีเชิง	10	11.50
7. ลายเชิง		
7.1 รากแห	34	39.08

ตาราง 30 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
7.1.1 โคม 3 (หมากจับ)	5	5.75
7.1.2 โคม 5	10	11.50
7.1.3 โคม 9 / โคม 5 + อุบะ	3	3.45
7.1.4 โคมซากบ	9	10.34
7.1.5 ขาเปี้ย	4	4.60
7.2 ชิกแซก	21	24.14
7.2.1 บายศรียอดโคม 3 (อุบะคว่ำ/หงาย)	3	3.45
7.2.2 บายศรี 5 ยอด	4	4.60
7.2.3 บายศรี 9 ยอด	7	8.05
7.2.4 ชิกแซก+อุบะกระแสด 1	2	2.30
7.2.5 ชิกแซก+โคมกลม(หางนกยูง)	5	5.75
7.3 รายละเอียดอื่นๆ เพิ่มเติม	22	25.29
7.3.1 กรวยเชิง,โคม,โคมฝรั่ง,นาคเกี้ยว ฯลฯ	17	19.54
7.3.2 ลายรูปแบบเดียวกับท้องผ้า	5	5.75
8. ลายท้องผ้า		
8.1 ลายรูปสัตว์	16	18.40
8.1.1 นาคเกี้ยว / นกยูง	7	8.05
8.1.2 นาค / กวาง / นกบิน	5	5.75
8.1.4 คน/ ผีเสื้อ	1	1.15
8.2 ลายพันธุ์พฤกษา	17	20.99
8.2.1 ดอกมะเขือ	3	3.45
8.2.2 ลายรวงข้าว	14	17.28
8.3 ลายเรขาคณิต	47	63.21
8.3.1 รากแห	11	12.64
8.3.2 โคม(แหวนเพชร) / ลายก้านแยก / กันแยง	4	4.60
8.3.3 โฮลเปราะห์	15	17.24
8.3.4 ถ้วย	6	6.90
8.3.5 ขาเปี้ย / โคมฝรั่ง /อันลวยสดัส/ ปุ่มท้องโล่ง	5	5.75
8.4 อื่นๆ เช่น หมี่ข้อ / ตา	7	8.05
รวม	87	100.00

จากตาราง 30 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่ลายรูป อ.สังขะจำนวน 87 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่สีเย็น (ร้อยละ 54.02) รองลงมาสีร้อน (ร้อยละ 45.98) ตามลำดับ
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นคู่สีกลมกลืน (ร้อยละ 41.38) รองลงมา คู่สี ตรงข้าม (ร้อยละ 37.93) คู่สีพาสเทล และคู่สีเอกรงค์ (ร้อยละ 10.34) ตามลำดับ
3. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 97.70)
4. จำแนกตามองค์ประกอบสี พบว่า ส่วนใหญ่ ผ้าประกอบด้วย สีพื้นและสีลาย 2 สี (ร้อยละ 52.87) รองลงมา สีพื้นและสีลาย 3 สี (ร้อยละ 36.78) ต่ำสุด คือ สีพื้นและสีลาย (ร้อยละ 1.15)
5. จำแนกตามองค์ประกอบสี พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีสีแดง (ร้อยละ 64.37) รองลงมา สีเหลือง (ร้อยละ 58.62) ต่ำสุด คือ การจับขอบขาวรอบลาย (ร้อยละ 6.90)
6. จำแนกตามเชิง พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีลายเชิง 1 ชั้น (ร้อยละ 35.63) รองลงมา ลายเชิง 2 ชั้น (ร้อยละ 35.63) ลายเชิง 3 ชั้น (ร้อยละ 6.90) และไม่มีเชิง (ร้อยละ 11.50)
7. จำแนกตามลายเชิง พบว่า ส่วนใหญ่เชิงลายรากแห (ร้อยละ 39.08) รองลงมา เชิงลายอื่นๆ (ร้อยละ 25.29) และเชิงลายซิกแซก (ร้อยละ 24.14) ตามลำดับ
8. จำแนกตามเชิงลายรากแห พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลาย โคม 5 (ร้อยละ 11.50) รองลงมา เป็นลายโคมขาบ (ร้อยละ 10.34) ต่ำสุด คือ ลายโคม 9 และลายโคม 5 + อุบะ (ร้อยละ 3.45) ตามลำดับ
9. จำแนกตามเชิงลายอื่นๆ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกรวยเชิง, โคมใหญ่, โคมฝรั่ง นาคเกี้ยว (ร้อยละ 19.54) รองลงมา เป็น ลายรูปแบบเดียวกับท้องผ้า (ร้อยละ 5.75)
10. จำแนกตามเชิงลายซิกแซก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลายบายศรี 9 ยอด (ร้อยละ 8.05) รองลงมา ซิกแซกโคมกลม(หางนกยูง) (ร้อยละ 5.75) ต่ำสุด คือ ซิกแซก+อุบะกระแสด 1 (ร้อยละ 2.30)
11. จำแนกตามลายท้องผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าประกอบด้วย ลายเรขาคณิต (ร้อยละ 63.21) รองลงมา ลายพันธุ์พฤษา (ร้อยละ 20.99) ลายลายรูปสัตว์ (ร้อยละ 18.40) ตามลำดับ
12. จำแนกตามท้องผ้าลายเรขาคณิต พบว่า ส่วนใหญ่ลายโฮลเปราะห์ (ร้อยละ 17.24) รองลงมา เป็นรากแห (ร้อยละ 12.64) ต่ำสุด คือ ลายโคมฝรั่ง, ลายขาเปี้ยว (ร้อยละ 2.30)
13. จำแนกตามท้องผ้าลายรูปสัตว์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลาย นาคเกี้ยว และลายนกยูง (ร้อยละ 8.05) รองลงมา เป็นลายนกบิน (ร้อยละ 3.45) ต่ำที่สุด คือ คน ผีเสื้อ (ร้อยละ 1.15) ตามลำดับ
14. จำแนกตามท้องผ้าลายอื่นๆ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลายผ้าปูมท้องโล่ง (ร้อยละ 3.45) รองลงมา เป็น ลายหมี่ข้อ และลายตา (ร้อยละ 2.30) ตามลำดับ

ตาราง 31 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าอันปรม อ.สังขะ

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณสี : ร้อน	5	100.00
2. โทนสี		
2.1 แดงอมส้ม / แดงอมม่วง	2	40.00
2.2 แดงอมน้ำตาล	1	20.00
3. แบบผ้า		
3.1 อันปรมขวะ	3	60.00
ชั้นลาย		
3.1.1.1 กรา	1	20.00
3.1.1.2 ดำ / แสด / แดง	3	60.00
3.2 อันปรมกรา		
ชั้นลาย : กรา, ดำ, แสด, เขียว และแดง	1	20.00
3.3 อันปรมประยุกต์		
ชั้นลาย : สีแสด	1	20.00
4. การย้อม : เคมี	5	100.00
รวม	5	100.00

จากตาราง 31 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าอันปรม อ.สังขะ จำนวน 5 ผืน

1. จำแนกตามวรรณสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณสีร้อน (ร้อยละ 100.00)
2. จำแนกตามโทนสี พบว่า ส่วนใหญ่สีแดงอมส้ม และแดงอมม่วง (ร้อยละ 40.00) รองลงมา สีแดงอมน้ำตาล (ร้อยละ 20.00) ตามลำดับ
3. จำแนกตามแบบผ้า พบว่า ส่วนใหญ่อันปรมขวะ (ร้อยละ 60.00) รองลงมา อันปรมกรา และ อันปรมประยุกต์ (ร้อยละ 20.00) ตามลำดับ
4. จำแนกตามเส้นชั้นลาย ของผ้าอันปรมขวะ พบว่า ส่วนใหญ่ ประกอบด้วยไหมกรา , สีแดง, สีแสด และสีดำ (ร้อยละ 60.00) รองลงมา ไหมมัดหมี่กรา(สีแดง-ขาว) (ร้อยละ 20.00)
5. จำแนกตามเส้นชั้นลายของผ้าอันปรมกรา พบว่า ส่วนใหญ่ ประกอบด้วยไหมรา, สีดำ, สีแสด, สีเขียว และสีแดง (ร้อยละ 20.00)
6. จำแนกตามเส้นชั้นลาย ของผ้าอันปรมประยุกต์ พบว่า ส่วนใหญ่ ประกอบด้วยไหมสีแสด (ร้อยละ 20.00)
7. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)

ตาราง 32 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าอันลุ่มซิม อ.สังขะ

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี : ร้อน / เย็น	1	50.00
2. คู่สี : พาสเทล / กลมกลืน	1	50.00
3. แบบผ้า : โบราณ / ประยุกต์	1	50.00
4. เส้นชั้น		
4.1 แดง / ขาว / แดงควบเหลือง	1	50.00
4.2 เขียว / เขียวควบเหลือง	2	100.00
5. การย้อม : เคมี	2	100.00
รวม	2	100.00

จากตาราง 32 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าอันลุ่มซิม อ.สังขะ จำนวน 2 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า วรรณะสีร้อน และวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 50.00) เท่ากัน
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า คู่สีพาสเทล และคู่สีกลมกลืน (ร้อยละ 50.00) เท่ากัน
3. จำแนกตามแบบผ้า พบว่า ส่วนใหญ่แบบโบราณ และแบบประยุกต์ (ร้อยละ 50.00) เท่ากัน
4. จำแนกตามเส้นชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ไหมสีเขียว และสีเขียวดีเกลียวควบสีเหลือง (ร้อยละ 100.00) รองลงมา ไหมสีแดง, สีขาว และแดงควบเหลือง (ร้อยละ 50.00) ตามลำดับ
5. จำแนกตามเทคนิคการย้อม พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)

ตาราง 33 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าลายตาราง อ.สังขะ

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี : ร้อน	15	100.00
2. คู่สี		
2.1 เอกรงค์	2	13.33
2.2 ตรงข้าม	13	86.67
3. ชนิดผ้า		
3.1 โสร่งชาย	7	46.67
3.1.1 องค์ประกอบเส้นชั้นลาย 4 สี อย่าง	7	46.67
3.1.2 เส้นชั้น		
3.1.2.1 แดงควบเหลือง / เขียวควบ	7	46.67
เหลือง / แดง / เส้นคู่สีขาวชั้นลาย		
3.1.2.2 น้ำเงิน	6	40.00
3.2 โสร่งหญิง	2	13.33
3.2.1 องค์ประกอบเส้นชั้นลาย 2 อย่าง	2	13.33
3.2.2 เส้นชั้น : น้ำตาลอมควบเหลือง / ขาว	2	13.33
3.3 ผ้าขาวม้า	6	40.00
3.3.1 องค์ประกอบเส้นชั้นลาย : 4 สี อย่าง	5	33.33
3.3.2 เส้นคู่สีขาวชั้นลาย	5	33.33
3.3.3 เส้นชั้น		
3.3.3.1 เขียวควบเหลือง/แดงควบเหลือง	6	40.00
3.3.3.2 แดง/น้ำตาล /ชมพู/เหลือง/ ส้ม	5	33.33
4. เทคนิคอื่นๆ		
4.1 ขิดลายบริเวณชายผ้าขาวม้า	4	26.67
4.2 เส้นชั้นแบบอื่นๆ	5	33.33
5. การย้อม		
5.1 เคมี	13	86.67
5.2 สีธรรมชาติ	2	13.33
รวม	15	100.00

จากตาราง 33 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าลายตารางอ.สังขะ จำนวน 15 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 100.00)

2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่คู่สีตรงข้าม (ร้อยละ 86.67) รองลงมาเป็น คู่สีเอกรงค์ (ร้อยละ 13.33) ตามลำดับ

3. จำแนกตามชนิดผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าโสร่งชาย (ร้อยละ 46.67) รองลงมา ผ้าผ้าขาวม้า (ร้อยละ 40.00) และ ผ้าโสร่งหญิง (ร้อยละ 13.33) ตามลำดับ

4. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 86.67) รองลงมา สีธรรมชาติ (ร้อยละ 13.33) ตามลำดับ

โสร่งชาย

5. จำแนกตามองค์ประกอบเส้นชั้นลาย พบว่า เส้นชั้น 4 สี อย่าง (ร้อยละ 46.67)

6. จำแนกตามเส้นชั้นลาย ของผ้าโสร่งชาย พบว่า ส่วนใหญ่ ไหมหางกระรอกสีแดงตีเกลียวควบเหลือง, ไหมหางกระรอกสีเขียวตีเกลียวควบเหลือง, ไหมสีแดง และเส้นคู่สีขาวชั้นลาย (ร้อยละ 46.67) รองลงมา ไหมสีน้ำเงิน (ร้อยละ 40.00) ตามลำดับ

ผ้าโสร่งหญิง

7. จำแนกตามองค์ประกอบเส้นชั้นลายของผ้าโสร่งหญิง พบว่า เส้นชั้น 2 อย่าง (ร้อยละ 13.33)

8. จำแนกตามเส้นชั้นลายของผ้าโสร่งหญิง พบว่า ไหมหางกระรอกสีน้ำตาลอมแดงควบเหลืองและไหมสีขาว (ร้อยละ 13.33) เท่ากัน

ผ้าขาวม้า

9. จำแนกตามองค์ประกอบเส้นชั้นลาย พบว่า ประกอบด้วยเส้นชั้น 4 อย่าง (ร้อยละ 33.33)

10. จำแนกตามเส้นชั้นลายของผ้าขาวม้า พบว่า ส่วนใหญ่ ไหมหางกระรอกสีเขียวควบเหลืองและไหมหางกระรอกสีแดงควบเหลือง (ร้อยละ 40.00) รองลงมา ไหมสีแดง (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

คำต่ำสุด คือ สีชมพู, สีเหลือง และสีส้ม (ร้อยละ 6.67)

11. จำแนกตามเทคนิคอื่นๆ พบว่า ลายขีดบริเวณชายผ้าทั้ง 2 ด้าน (ร้อยละ 26.67)

ผ้าอื่นๆ ที่พบในเขตพื้นที่ อ.สังขะ ได้แก่ ผ้าสาคร จำนวน 1 ผืน และผ้าทอมอ จำนวน 1 ผืน

สภาพทั่วไปของผ้าสาคร พบว่า จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มี วรรณะสีร้อน ในโทนสีแดงอมน้ำตาล ชั้นลายครบองค์ประกอบ ได้แก่ กรา (น้ำเงิน-ขาว), แดงอมม่วง, น้ำเงิน, แดงสด และสีเขียวขี้ม้า ย้อมด้วยสีเคมี

สภาพทั่วไปของผ้าทอมอ พบว่า จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มี วรรณะสีเย็น ในโทนเขียวเหลืองน้ำตาล ประกอบด้วย เส้นยืนสีเขียว เส้นพุ่งสีเหลือง และสีน้ำตาล ย้อมด้วยสีเคมี

5. สภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่ อ.พนมดงรัก จ.สุรินทร์

ตาราง 34 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้าน อ.พนมดงรัก

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. ผ้ามัดหมี่	95	81.90
1.1 ผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล	13	11.21
1.2 ผ้ามัดหมี่ชั้นลายอื่นๆ	28	24.14
1.3 ผ้ามัดหมี่ลายรูป	54	46.55
2. ผ้าอันปรม	3	2.59
3. ผ้าอันลุ่มซิม	2	1.72
4. ผ้าลายตาราง	16	13.79
4.1 ผ้าสโร่ง	14	12.07
4.2 ผ้าสาคุ	2	1.72
รวม	116	100.00

จากตาราง 34 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าทอมือพื้นบ้าน อ.พนมดงรัก จำนวน 116 ผืน

1. จำแนกตามลักษณะผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ (ร้อยละ 81.90) รองลงมาเป็นผ้าลายตาราง (ร้อยละ 13.79) ผ้าอันปรม (ร้อยละ 2.59) และผ้าอันลุ่มซิม (ร้อยละ 1.72) ตามลำดับ

2. จำแนกตามผ้ามัดหมี่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ลายรูป (ร้อยละ 46.55) รองลงมาเป็นผ้ามัดหมี่ชั้นลายอื่นๆ (ร้อยละ 24.14) และผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล (ร้อยละ 11.21) ตามลำดับ

3. จำแนกตามผ้าลายตาราง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าสโร่งชาย (ร้อยละ 12.07) รองลงมาผ้าสาคุ (ร้อยละ 1.72) ตามลำดับ

ตาราง 35 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่โฮล อ.พนมดงรัก

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี : ร้อน	13	100.00
2. คู่สี		
2.1 กลมกลืน	2	15.38
2.2 ตรงข้าม	11	84.61
3. องค์ประกอบสี		
3.1 แม่สีชั้นที่1	1	7.69
3.2 แม่สีชั้น1+2	12	92.30
4. องค์ประกอบเส้นชั้น		
4.1 เส้นชั้นลาย 3 อย่าง	4	30.77
4.2 เส้นชั้นลาย 4 อย่าง	8	61.54
4.3 เส้นชั้นลาย 5 อย่าง	1	7.69
5. เส้นชั้น		
5.1 แดง	2	15.38
5.2 น้ำเงิน / เขียว / กระรอกสีเหลืองควบแดง	10	76.92
5.3 มัดหมี่จุดประสีแดง-ขาว	9	69.23
5.4 อื่นๆ	6	46.15
5.4.1 เหลืองควบเขียว	4	30.77
5.4.2 เหลือง	2	15.38
6. ลายผ้า : น้ำไหล	13	100.00
7. เทคนิคการมัดหมี่		
7.1 โคม4	9	39.23
7.2 โคม5	4	30.77
8. ประเภทของผ้าโฮล : ลายทะนังอำปี้ล	13	100.00
9. การย้อม : เคมี	13	100.00
10. เชิงผ้า		
10.1 บน-ล่าง	8	61.54
10.2 ไม่มีเชิง	5	38.46
รวม	13	100.00

จากตาราง 35 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่ โฮล อ.พนมดงรัก จำนวน 13 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่าส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 100.00)
2. จำแนกตามคู่สี พบว่าส่วนใหญ่ มีการจัดองค์ประกอบสีเป็นคู่สีตรงข้ามคู่สีคอนทราส (ร้อยละ 84.61) รองลงมา เป็นคู่สีกลมกลืน (ร้อยละ 15.38) ตามลำดับ
3. จำแนกตามองค์ประกอบสี พบว่าส่วนใหญ่ ผ่าประกอบด้วยแม่สีชั้น1 และสีชั้น2 (แดง,น้ำเงิน, เหลือง, เขียว, ม่วง) (ร้อยละ 92.30) รองลงมา ผ่าประกอบด้วยแม่สีชั้น1 (ร้อยละ 7.69) ตามลำดับ
4. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้น พบว่าส่วนใหญ่ ผ่าประกอบด้วยเส้นชั้น 4 อย่าง (ร้อยละ 61.54) รองลงมา ประกอบด้วยเส้นชั้น 3 อย่าง (ร้อยละ 30.77) ตามลำดับ
ค่าต่ำสุด คือ เส้นชั้น 5 อย่าง (ร้อยละ 7.69)
5. จำแนกตามสีเส้นไหมชั้นลาย พบว่าส่วนใหญ่ ผ่าชั้นลายด้วยเส้นไหมน้ำเงิน, สีเขียว และไหมทางกระรอกสีเหลืองควบแดง (ร้อยละ 76.92) รองลงมา ไหมมัดหมี่จุดประสีแดง-ขาว(ร้อยละ69.23), ไหมทางกระรอกสีเหลืองควบเขียว (ร้อยละ 30.77) ตามลำดับ
ค่าต่ำสุด คือ ไหมสีแดง และไหมสีเหลือง (ร้อยละ 15.38)
6. จำแนกตามลายผ้า พบว่าส่วนใหญ่ ผ้าลายน้ำไหล(ร้อยละ 100.00)
7. จำแนกตามเทคนิคการมัดหมี่ พบว่าส่วนใหญ่ มัดลายโคม 4 (ร้อยละ 69.23) รองลงมา มัดลายโคม 4 (ร้อยละ 30.77) ตามลำดับ
8. จำแนกตามประเภทของผ้าโฮล พบว่าส่วนใหญ่ เป็นผ้าโฮลท่อนังอำปี้ล (ร้อยละ 100.00)
9. จำแนกตามการย้อมสี พบว่าส่วนใหญ่ ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)
10. จำแนกตามเชิงผ้าพบส่วนใหญ่ มีการจับสีเขียว /สีขาวเป็นพิเศษที่บริเวณเชิงผ้า ด้านบน-ล่าง (ร้อยละ 61.54) รองลงมา ไม่มีการจับสีเชิงผ้า (ร้อยละ 38.46)

ตาราง 36 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่ชั้นลายอื่นๆ อ.พนมดงรัก

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณคดี		
1.1 ร้อย	13	48.15
1.2 เย็น	14	51.85
2. คู่สี		
2.1 กลมกลืน	15	55.56
2.2 ตรงข้าม	12	44.44
3. องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย		
3.1 เส้นชั้น 1 อย่าง	3	11.11
3.1.1 สร้างสรรค์อิสระ	2	7.40
3.1.2 มัดหมี่ลาย	1	3.70
3.2 เส้นชั้น 2 อย่าง	6	22.22
3.2.1 ขาเปี้ยว	1	3.70
3.2.2 มัดหมี่ลาย	5	18.52
3.3 เส้นชั้น 3 อย่าง : ลายขอเกี่ยว(S) / มัดหมี่ลาย	4	14.81
3.4 เส้นชั้น 4 อย่าง	14	58.33
3.4.1 ลายดอกพิกุล	3	11.11
3.4.2 ลายขาเปี้ยว / โฮลเสวยใหญ่ / หมาจับ	1	3.70
3.4.3 ลายขอเกี่ยว/S	4	14.81
3.4.4 สร้างสรรค์อิสระ / มัดหมี่ลาย	2	7.41
4. ลายรูป		
4.1 ลายดอกพิกุล	3	11.11
4.1.1 เส้นชั้นลาย		
4.1.1.1 แดง / เขียว / แดงควบเหลือง	3	11.11
4.1.1.2 เหลือง/ น้ำเงิน/น้ำเงินควบขาว	1	3.70
4.2 ลายขาเปี้ยว	2	7.41
4.2.1 เส้นชั้นลาย		
4.2.1.1 แดง / เหลือง / น้ำเงิน	1	3.70
4.2.1.2 แดงควบเหลือง	2	7.41

ตาราง 36 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
4.3 ลายขอเกี่ยว/S	6	22.22
4.3.1 เส้นชั้นลาย		
4.3.1.1 แดง / เหลือง / น้ำเงิน	3	11.11
4.3.1.2 เขียว / น้ำเงินควบขาว	2	7.41
4.3.1.3 มัดหมี่	1	3.70
4.3.1.4 แดงควบเหลือง	5	18.52
4.4 สร้างสรริสระ	4	14.81
4.4.1 เส้นชั้นลาย		
4.4.1.1 แดง / เหลือง	2	7.41
4.4.1.2 เขียว	1	3.70
4.5 มัดหมี่ลาย	10	37.03
4.5.1 เส้นชั้นลาย		
4.5.1.1 แดง / เหลือง / แดงควบเหลือง	7	25.93
4.5.1.2 น้ำเงิน / เขียว	3	11.11
4.5.1.3 มัดหมี่	1	3.70
4.5.1.4 น้ำเงินควบขาว	2	7.41
4.6 โอลเสวยใหญ่	1	3.70
เส้นชั้นลาย : น้ำเงิน / เขียว / แดงควบเหลือง	1	3.70
4.7 หมากจับ	1	3.70
เส้นชั้นลาย : เขียว / แดงควบเหลือง	1	3.70
5. การย้อม		
5.1 ธรรมชาติ	1	3.70
5.2 เคมี	26	96.30
รวม	27	100.00

จากตาราง 36 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล.พนมดงรัก จำนวน 27 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 51.85) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 48.15) ตามลำดับ

2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคู่สีกลมกลืน (ร้อยละ 55.56) รองลงมา คู่สีตรงข้าม/คู่สีคอนทราสต์ (ร้อยละ 44.44) ตามลำดับ

3. จำแนกตามองค์ประกอบเส้นชั้นลาย พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าประกอบด้วยเส้นชั้น 4 อย่าง (ร้อยละ 58.33) รองลงมา เส้นชั้น 2 อย่าง (ร้อยละ 22.22) ต่ำสุด คือ เส้นชั้น 1 อย่าง (ร้อยละ 11.11)
4. จำแนกตามเส้นชั้น 1 อย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าลายสร้างสรรวิริยะ (ร้อยละ 7.40) รองลงมา ผ้ามัดหมี่ลาย (ร้อยละ 3.70) ตามลำดับ
5. จำแนกตามเส้นชั้น 2 อย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ลาย (ร้อยละ 18.52) รองลงมา ผ้ามัดหมี่ลายขาเป็ย (ร้อยละ 3.70) ตามลำดับ
6. จำแนกตามเส้นชั้น 3 อย่างพบว่า เป็นผ้าลายขอเกี่ยวและมัดหมี่จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 7.40)
7. จำแนกตามเส้นชั้น 4 อย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าลายขอเกี่ยว/S (ร้อยละ 14.81) รองลงมา ผ้าลายดอกพิกุล (ร้อยละ 11.11) พบต่ำสุด คือ ขาเป็ย, โส้ลใหญ่, หมากจับ (ร้อยละ 3.70)
8. จำแนกตามลายรูป พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ลาย (ร้อยละ 37.03) รองลงมา ลายขอเกี่ยว/S (ร้อยละ 22.22) พบต่ำสุด คือ ลายโสร้อยใหญ่ และลายหมากจับ (ร้อยละ 3.70)
9. จำแนกตามเส้นชั้นลายของผ้าลายดอกพิกุล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไหมสีแดง, เขียว และแดงควบเหลือง (ร้อยละ 11.11) รองลงมา สีเหลือง, น้ำเงิน และสีน้ำเงินตีเกลียวควบขาว (ร้อยละ 3.70)
10. จำแนกตามเส้นชั้นลายของผ้า ลายขาเป็ย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไหมสีแดงตีเกลียวควบเหลือง (ร้อยละ 7.41) รองลงมา ไหมสีแดง, ไหมสีเหลือง, สีน้ำเงิน (ร้อยละ 3.70) ตามลำดับ
11. จำแนกตามเส้นชั้นลายของผ้าลายขอเกี่ยว/S พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไหมสีแดงตีเกลียวควบเหลือง (ร้อยละ 18.52) รองลงมา ไหมสีแดง, ไหมสีเหลือง, สีน้ำเงิน (ร้อยละ 11.11) ไหมสีเขียว (ร้อยละ 7.41) ตามลำดับ ที่พบต่ำสุด คือ ไหมมัดหมี่ (ร้อยละ 3.70)
12. จำแนกตามเส้นชั้นลายของผ้าสร้างสรรวิริยะ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไหมสีแดง, ไหมสีเหลือง (ร้อยละ 7.41) รองลงมา ไหมสีเขียว (ร้อยละ 3.70) ตามลำดับ
13. จำแนกตามเส้นชั้นลายของมัดหมี่ลาย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไหมสีแดง, สีเหลือง และไหมสีแดงตีเกลียวควบสีเหลือง (ร้อยละ 25.93) รองลงมา ไหมสีน้ำเงิน, สีเขียว (ร้อยละ 11.11) ตามลำดับ
ค่าต่ำสุด คือ ไหมมัดหมี่ (ร้อยละ 3.70)
14. จำแนกตามเส้นชั้นลายของโสร้อยใหญ่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไหมสีน้ำเงิน, ไหมสีเขียว และไหมสีแดงตีเกลียวควบสีเหลือง (ร้อยละ 3.70)
15. จำแนกตามเส้นชั้นลายของผ้าลายหมากจับ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไหมสีเขียว และ ไหมสีแดงตีเกลียวควบสีเหลือง (ร้อยละ 3.70)
16. จำแนกตามเทคนิคการย้อม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการย้อมสีเคมี (ร้อยละ 96.30) รองลงมา การย้อม ธรรมชาติ (ร้อยละ 3.70)

ตาราง 37 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้ามัดหมี่ลายรูป อ.พนมดงรัก

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	26	48.15
1.2 เย็น	28	51.85
2. คู่สี		
2.1 เอกรงค์	12	22.22
2.2 พาสเทล	9	16.67
2.3 กลมกลืน	14	25.93
2.4 ตรงข้าม	19	35.19
3. เทคนิคการย้อม		
3.1 สีธรรมชาติ	4	7.41
3.2 สีเคมี	50	92.59
4. จำนวนองค์ประกอบของสีผ้า		
4.1 สีพื้นและสียลาย	31	57.41
4.2 สีพื้นและสียลาย 2 สี	22	40.74
4.3 สีพื้นและสียลาย 3 สี	1	1.85
5. องค์ประกอบสี		
5.1 แดง	29	53.70
5.2 เหลือง	28	51.85
5.3 น้ำเงิน	20	37.04
5.4 เขียว	19	35.19
5.5 ม่วง	7	12.96
5.6 น้ำตาล	12	22.22
5.7 อื่นๆ เช่น จับขอบขาวรอบลาย	13	24.07
6. เชิง		
6.1 ลายเชิง 1 ชั้น	27	50.00
6.2 ลายเชิง 2 ชั้น	9	16.67
6.3 ไม่มีเชิง	18	33.33
7. ลายเชิง		
7.1 รากแห	14	25.97
7.1.1 โคม 3 (หมากจับ)	2	3.70

ตาราง 37 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
7.1.2 โคม 5	5	9.26
7.1.3 รากแหอุบะ	7	12.96
7.2 ชิกแซก	16	29.63
7.2.1 บายศรียอดโคม 3 (อุบะคว่ำ/หงาย)	5	9.26
7.2.2 ชิกแซกอุบะรวงข้าว	9	16.67
7.2.3 ชิกแซก+อุบะโคม 5	2	3.70
7.3 รายละเอียดอื่นๆ เพิ่มเติม		
7.3.1 ไก่ / บายศรี 9 ยอด / ชิกแซกแส1 / ขา เปี้ยว / โคมซากบ / ชิกแซกโคมหางนกยูง	1	1.85
8. ลายทองผ้า		
8.1 ลายรูปสัตว์	6	11.11
8.1.1 นาคเกี้ยว / นกยูง / หงส์ / กวาง	2	3.70
8.1.2 ม้า	1	1.85
8.1.3 ช้าง	3	5.56
8.2 ลายพันธุ์พฤกษา	11	20.37
8.2.1 ดอกมะเขือ	6	11.11
8.2.2 ลายรวงข้าว	4	7.40
8.2.3 ต้นไม้	1	1.85
8.3 ลายเรขาคณิต	23	42.56
8.3.1 รากแห	7	12.96
8.3.2 โคม(แหวนเพชร)	6	11.11
8.3.3 ลายก้านแย่ง / ก้านแย่ง	2	3.70
8.3.4 เฉียง	3	5.56
8.3.5 รวงข้าว	4	7.40
8.3.6 อันลุยสตั๊ส(โคมระย้าหลวง)	1	1.85
8.4 อื่นๆ	14	25.93
8.4.1 หมี่ข้อ / ผ้าปุมทองโล่ง	4	7.41
8.4.2 รวมมิตรแนวตั้ง / แนวนอน	5	9.26
8.4.3 แจกกัน	1	1.85
รวม	54	100.00

จากตาราง 37 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้ามัดหมี่ลายรูป อ.พนมดงรัก จำนวน 54 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 51.85) รองลงมาเป็นวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 48.15) ตามลำดับ
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคู่สีตรงข้าม / คู่สีคอนทราสต์ (ร้อยละ 35.19) รองลงมา คู่สีกลมกลืน (ร้อยละ 25.93) ตามลำดับ พบต่ำสุด คือ คู่สีพาสเทล (ร้อยละ 16.67)
3. จำแนกตามเทคนิคการย้อม สี พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วย สีเคมี (ร้อยละ 92.59) รองลงมา ย้อมด้วยสีธรรมชาติ (ร้อยละ 7.41) ตามลำดับ
4. จำแนกตามองค์ประกอบสี พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าประกอบด้วยสีพื้นและสีลาย (ร้อยละ 57.41) รองลงมาสีพื้นและสีลาย 2 สี (ร้อยละ 40.74) พบต่ำสุด คือ สีพื้นและสีลาย 3 สี (ร้อยละ 1.85)
5. จำแนกตามองค์ประกอบสี พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีสีแดง (ร้อยละ 53.70) รองลงมา สีเหลือง (ร้อยละ 51.85), สีน้ำเงิน (ร้อยละ 37.40) ตามลำดับ พบต่ำสุด คือ สีม่วง (ร้อยละ 12.96)
6. จำแนกตามเชิง พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีลายเชิง 1 ชั้น (ร้อยละ 50.00) รองลงมา ไม่มีเชิง (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ พบต่ำสุด คือ ลายเชิง 2 ชั้น (ร้อยละ 16.67)
7. จำแนกตามลายเชิง พบว่า ส่วนใหญ่เชิงลายซิกแซก (ร้อยละ 29.63) รองลงมา เชิงลายรากแห (ร้อยละ 25.93) ตามลำดับ พบต่ำสุด คือ ลายไก่อ, บายศรี 9 ยอด, ซิกแซกแสด 1, ขาเป็ด, โคมขาบ และ ซิกแซกโคมหางนกยูง (ร้อยละ 1.85)
8. จำแนกตามเชิงลาย รากแห พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลาย รากแหอุบะ (ร้อยละ 12.96) รองลงมา เป็น ลายโคม 5 (ร้อยละ 9.26) ตามลำดับ พบต่ำสุด คือ ลายโคม 3 (หมากจับ) (ร้อยละ 3.70)
9. จำแนกตามเชิงลาย ซิกแซก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลายซิกแซกอุบะรวงข้าว (ร้อยละ 16.67) รองลงมาเป็น บายศรียอดโคม 3 (คว่ำ/หงาย) (ร้อยละ 9.26) ต่ำสุดคือ ซิกแซก+อุบะโคม 5 (ร้อยละ 3.70)
10. จำแนกตามลายท้องผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ผ้าประกอบด้วยลายเรขาคณิต (ร้อยละ 42.59) รองลงมา ลายพันธุ์พฤกษา (ร้อยละ 20.37) ตามลำดับ พบต่ำสุด คือ ลายรูปสัตว์ (ร้อยละ 11.11)
11. จำแนกตามท้องผ้า ลายรูปสัตว์ พบว่า ส่วนใหญ่ลายรูป ช้าง (ร้อยละ 5.56) รองลงมา ลายรูปนาคเกี้ยว, นกยูง, หงส์ และกวาง (ร้อยละ 3.70) ลายรูปม้า (ร้อยละ 1.85) ตามลำดับ
12. จำแนกตามท้องผ้า ลายพันธุ์พฤกษา พบว่า ส่วนใหญ่ลาย ดอกมะเขือ (ร้อยละ 11.11) รองลงมา ลายรวงข้าว (ร้อยละ 7.40) ลายรูปต้นไม้ (ร้อยละ 1.85) ตามลำดับ
13. จำแนกตามท้องผ้าลายเรขาคณิต พบว่า ส่วนใหญ่ลาย รากแห (ร้อยละ 12.96) รองลงมา โคม (แหวนเพชร) (ร้อยละ 11.11) ตามลำดับ พบต่ำสุด คือ ลายอันลุยสตั๊ส (ร้อยละ 1.85)
14. จำแนกตามท้องผ้าลายอื่นๆ พบว่า ส่วนใหญ่ลาย หมี่ข้อ และผ้าปุมท้องโล่ง (ร้อยละ 7.41) รองลงมา โคม (แหวนเพชร) (ร้อยละ 11.11) ผ้ามัดหมี่ลาย รวมมิตรแหวนอน / นางงาม (ร้อยละ 3.70) ตามลำดับ พบต่ำสุด คือ ลายแจกันดอกไม้ (ร้อยละ 1.85)

ตาราง 38 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าอันปรม อ.พนมดงรัก

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี : ร้อน	3	100.00
2. โทนสี : แดงอมส้ม / แดงอมม่วง / แดงอมน้ำตาล	1	33.33
3. แบบผ้า		
3.1 อันปรมขวะ	1	33.33
ชั้นลาย : ดำ / แสด / แดง	1	33.33
3.2 อันปรมกรา	2	66.67
ชั้นลาย : กรา / ดำ / แสด / เขียว / แดง	2	66.67
4. การย้อม : เคมี	3	100.00
รวม	3	100.00

จากตาราง 38 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าอันปรม อ.พนมดงรัก จำนวน 3 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 100.00)
2. จำแนกตามโทนสี พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามีโทนสีแดงอมส้ม แดงอมน้ำตาลและโทนแดงอมม่วง (ร้อยละ 33.33) เท่ากัน
3. จำแนกตามแบบผ้า พบว่า ส่วนใหญ่อันปรมกรา (ร้อยละ 66.67) รองลงมา อันปรมขวะ (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ
4. จำแนกตามเส้นชั้นลาย ของผ้าอันปรมขวะ พบว่า ส่วนใหญ่ ประกอบด้วยไหมสีแดง สีดำ และสีแสด (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ
5. จำแนกตามเส้นชั้นลาย ของผ้าอันปรมกรา พบว่า ผ้าประกอบด้วยไหมกรา , สีดำ, สีแสด, สีเขียว และสีแดง (ร้อยละ 66.67) เท่ากัน
6. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)

ตาราง 39 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าอันลูยซิม อ.พนมดงรัก

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี : ร้อน / เย็น	1	50.00
2. คู่สี : กลมกลืน	2	100.00
3. แบบผ้า : โบราณ	2	100.00
4. องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย 3 อย่าง / 4 อย่าง	1	50.00
5. เส้นชั้น		
5.1 แดง / เขียว	2	100.00
5.2 แดงควบขาว / เขียวควบขาว	1	50.00
6. การย้อม : เคมี	2	100.00
รวม	2	100.00

จากตาราง 39 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าอันลูยซิม อ.พนมดงรัก จำนวน 2 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า วรรณะสีร้อน และวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 50.00) เท่ากัน
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า คู่สีกลมกลืน (ร้อยละ 100.00)
3. จำแนกตามแบบผ้า พบว่า ผ้าแบบโบราณ (ร้อยละ 100.00)
4. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นลาย พบว่า องค์ประกอบของเส้นชั้น 3 อย่าง และเส้นชั้น 4 อย่าง (ร้อยละ 50.00) เท่ากัน
5. จำแนกตามเส้นชั้นลาย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นไหมสีแดง , สีเขียว (ร้อยละ 100.00) รองลงมาไหมสีแดงควบขาว และไหมสีเขียวควบขาว (ร้อยละ 50.00) ตามลำดับ
6. จำแนกตามเทคนิคการย้อม พบว่า ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)

ตาราง 40 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าลายตาราง อ.พนมดงรัก

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี		
1.1 ร้อน	11	78.57
1.2 เย็น	3	21.43
2. คู่สี		
2.1 พาสเทล	1	7.14
2.2 กลมกลืน	2	14.29
2.3 ตรงข้าม	11	78.57
3. องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย		
3.1 เส้นชั้นลาย 3 อย่าง	2	14.29
ผ้าโล่งชาย / ผ้าโล่งประยุกต์	1	7.14
3.2 เส้นชั้นลาย 4 อย่าง	9	64.29
ผ้าโล่งชาย	9	64.29
3.3 เส้นชั้นลาย 5 อย่าง	3	21.43
3.3.1 ผ้าโล่งชาย	2	14.29
3.3.2 ผ้าโล่งประยุกต์	1	7.14
4. ชนิดผ้า		
4.1 โสร่งชาย	12	85.71
เส้นชั้น		
4.1.1 แดงควบเหลือง	12	85.71
4.1.2 เขียวควบเหลือง	11	78.57
4.1.3 น้ำเงิน	7	50.00
4.1.4 แดง	12	85.71
4.1.5 ขาว/ส้ม/น้ำตาล/ม่วง/ชมพู	1	7.14
4.2 โสร่งชายประยุกต์	2	14.29
เส้นชั้น : แดงควบเหลือง/เขียวควบเหลือง/ แดง	2	14.29
5. การย้อม		
5.1 เคมี	12	85.71
5.2 สีธรรมชาติ	2	14.29
6. เทคนิคอื่นๆ : ยกปลายลูกแก้ว 4 ตะกั่ว	1	7.14
รวม	14	100.00

จากตาราง 40 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าลายตาราง : ผ้าโสร่ง
อ.พนมดงรัก จำนวน 14 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่มีวรรณะสีร้อน (ร้อยละ 78.57) รองลงมาเป็นวรรณะสีเย็น (ร้อยละ 21.43) ตามลำดับ
2. จำแนกตามคู่สี พบว่า ส่วนใหญ่คู่สีตรงข้าม/สีคอนทราสต์ (ร้อยละ 78.57) รองลงมาเป็น คู่สีกลมกลืน (ร้อยละ 14.29) คู่สีพาสเทล (ร้อยละ 7.14) ตามลำดับ
3. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้นลาย พบว่า ส่วนใหญ่เส้นชั้นลาย 4 อย่าง (ร้อยละ 64.29) รองลงมา เส้นชั้นลาย 5 อย่าง (ร้อยละ 21.43) ตามลำดับ
ค่าต่ำสุด คือ เส้นชั้นลาย 3อย่าง (ร้อยละ 14.29) ตามลำดับ
4. จำแนกตามชนิดผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้าโสร่งชาย (ร้อยละ 85.71) รองลงมาเป็นโสร่งชายประยุกต์ (ร้อยละ 14.29) ตามลำดับ
5. จำแนกตามเส้นชั้นของผ้าโสร่งชาย พบว่า ส่วนใหญ่ไหมหางกระรอกสี แดงควบเหลือง และไหมสีแดง (ร้อยละ 85.71) รองลงมา ไหมหางกระรอกสีเขียวควบเหลือง (ร้อยละ 78.57) และไหมสีน้ำเงิน (ร้อยละ 50.00) ตามลำดับ
6. จำแนกตามเส้นชั้นของผ้าโสร่งประยุกต์ พบว่า ไหมหางกระรอกสีแดงควบเหลือง ไหมสีแดง และไหมหางกระรอกสีเขียวควบเหลือง (ร้อยละ 14.29) เท่ากัน
7. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 85.71) รองลงมา สีธรรมชาติ (ร้อยละ 14.29) ตามลำดับ
8. เทคนิคอื่นๆ พบว่า เทคนิคทอเหยียบ 4 ตะกอ ยกปลายลูกแก้ว (ร้อยละ 7.14)

ตาราง 41 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าสาคร อ.พนมดงรัก

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. วรรณะสี : ร้อน	2	100.00
2. โทนสีผ้า : แดงอมน้ำตาล	2	100.00
3. แบบผ้า : สาครกรา / สาคร	1	50.00
4. องค์ประกอบของเส้นชั้น		
เส้นชั้น 4 อย่าง / 5 อย่าง (ครบเครื่อง)	1	50.00
5. เทคนิคการย้อมสี : เคมี	2	100.00
6. เส้นชั้น		
6.1 กรา(น้ำเงิน-ขาว) / สีแดงอมม่วง / สีน้ำเงิน / แสด	2	100.00
6.2 สีเขียว	1	50.00
รวม	2	100.00

จากตาราง 41 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผ้าสาครอ.พนมดงรัก จำนวน 2 ผืน

1. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ส่วนใหญ่วรรณะสีร้อน (ร้อยละ 100.00)
2. จำแนกตามโทนสี พบว่า ส่วนใหญ่โทนสีแดงอมน้ำตาล (ร้อยละ 100.00)
3. จำแนกตามแบบว่า พบว่า ผ้าสาครกรา และสาคร (ร้อยละ 50.00) มีจำนวนเท่ากัน
4. จำแนกตามองค์ประกอบของเส้นชั้น พบว่า เส้นชั้น 5 อย่าง (ครบเครื่อง) และเส้นชั้น 4 อย่าง (ร้อยละ 50.00) เท่ากัน
5. จำแนกตามเทคนิคการย้อมสี พบว่า ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี (ร้อยละ 100.00)
6. จำแนกตามเส้นชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบด้วย กรา (น้ำเงิน-ขาว), ไหมสีแดงอมม่วง , ไหมสีน้ำเงิน, ไหมสีแดงอมแสด (ร้อยละ 100.00) รองลงมา ไหมสีสีเขียว (ร้อยละ 50.00)

ผ้าอื่น ๆ ที่พบในเขตอำเภอพนมดงรัก จำนวนทั้งหมด 3 ชนิด คือ ผ้าตีนชิ้น 1 ผืน, ผ้าพื้น 2 ผืน และผ้าหางกระรอก 3 ผืน รวม 6 ผืน

ผ้าตีนชิ้น

1. จำแนกตามการใช้งาน พบว่า สำหรับใช้ติดเป็นโบว์ที่ชายผ้านุ่งสำหรับสตรีเชื้อสายกวยที่แต่งงานแล้ว
2. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า ใน 1 ผืน มี 3 สี คือ สีขาว สีแดง และสีดำ
3. จำแนกตามลวดลาย พบว่า ผ้ามีลายมัดหมี่รูปขอเกี่ยวแนวตั้งต่อเนื่องตลอดความยาว
4. จำแนกตามวัตถุดิบ พบว่า ทอจากเส้นไหมย้อมสีธรรมชาติ / สีเคมี
5. จำแนกตามลักษณะ พบว่า ผ้าเนื้อเรียบ ทอด้วยกี่แบบพุ่งกระสวยด้วยมือ 2 ตะกอ ขนาดกว้างประมาณ 8-10 เซนติเมตร ยาวประมาณ 2 เมตร

ผ้าพื้น

1. จำแนกตามการใช้งาน พบว่า สำหรับใช้ตัดเย็บเครื่องนุ่งห่ม
2. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า สีโทนร้อน
3. จำแนกตามวัตถุดิบ พบว่า ทอจากเส้นไหมห้าว ย้อมสีธรรมชาติ / เคมี
4. จำแนกตามลักษณะ พบว่า ผ้าเนื้อเรียบ ทอด้วยกี่แบบพุ่งกระสวยด้วยมือ 2 ตะกอ ขนาดกว้างประมาณ 1 เมตร ยาวประมาณ 2 เมตร

ผ้าหางกระรอก 3 ผืน

1. จำแนกตามการใช้งาน พบว่า สำหรับใช้ตัดเย็บเครื่องนุ่งห่ม
2. จำแนกตามวรรณะสี พบว่า สีโทนร้อน
3. จำแนกตามวัตถุดิบ พบว่า เส้นพุ่งทำจากไหมน้อยปั่นควบ 2 สี ได้แก่ ขาวควบแดง, เหลืองควบแดง, เหลืองควบน้ำตาล
4. จำแนกตามลักษณะ พบว่า ผ้าเนื้อเรียบ ทอด้วยกี่บ้านแบบพุ่งกระสวยด้วยมือ 2 ตะกอ ขนาดกว้างประมาณ 1 เมตร ยาวประมาณ 2 เมตร

ตาราง 42 จำนวน และร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. ผ้าที่พบในแต่ละพื้นที่	679	100.00
1.1 อ.เมืองสุรินทร์	122	17.68
1.2 อ.เขวาสินรินทร์	151	22.24
1.3 อ.สำโรงทาบ	168	24.74
1.4 อ.สังขะ	122	17.97
1.5 อ.พนมดงรัก	116	17.08
2. ชนิดผ้าที่ทอ		
2.1 ผ้ามัดหมี่	441	64.94
2.1.1 ผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล	100	15.41
- อ.เมืองสุรินทร์	29	4.27
- อ.เขวาสินรินทร์	31	4.57
- อ.สำโรงทาบ	16	2.36
- อ.สังขะ	11	1.62
- อ.พนมดงรัก	13	2.00
2.2.2 ผ้าชั้นลายอื่นๆ	49	7.21
- อ.สำโรงทาบ	18	2.60
- อ.สังขะ	3	0.44
- อ.พนมดงรัก	28	0.43
2.2.3 ผ้ามัดหมี่ลายรูป	297	43.74
- อ.เมืองสุรินทร์	39	5.7
- อ.เขวาสินรินทร์	81	11.93
- อ.สำโรงทาบ	31	4.56
- อ.สังขะ	87	12.81
- อ.พนมดงรัก	54	7.95
2.2 ผ้าอันปรม	9	1.33
- อ.เมืองสุรินทร์	1	0.15
- อ.เขวาสินรินทร์	5	0.74
- อ.พนมดงรัก	3	0.44
2.3 ผ้ายกดอก	49	7.22
- อ.เมืองสุรินทร์	31	4.57

ตาราง 42 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
- อ.เขวาสินรินทร์ / อ.สำโรงทาบ	18	2.65
2.4 ผ้าอันลุยซึ่ม	38	5.60
- อ.เขวาสินรินทร์	3	0.44
- อ.สำโรงทาบ	33	4.86
- อ.สังขะ / อ.พนมดงรัก	2	0.29
2.4 ผ้าลายตาราง	83	12.22
2.4.1 ผ้าโสร่งชาย	57	8.39
- อ.เมืองสุรินทร์	8	1.18
- อ.เขวาสินรินทร์	5	0.74
- อ.สำโรงทาบ	19	2.80
- อ.สังขะ	11	1.62
- อ.พนมดงรัก	14	2.06
2.4.2 โสร่งหญิง	3	0.44
- อ.เมืองสุรินทร์	2	0.29
- อ.สำโรงทาบ	1	0.15
2.4.3 ผ้าขาวม้า	12	1.77
- อ.เมืองสุรินทร์ / อ.สำโรงทาบ	5	0.74
- อ.เขวาสินรินทร์	1	0.15
- อ.สังขะ	6	0.88
2.4.4 ผ้าสาตุ	8	1.18
- อ.เมืองสุรินทร์ / อ.เขวาสินรินทร์	5	0.74
- อ.สังขะ	1	0.15
- อ.พนมดงรัก	2	0.29
2.4.5 ผ้าทอมอ	3	0.44
- อ.เมืองสุรินทร์ / อ.สังขะ	1	0.15
- อ.เขวาสินรินทร์	2	0.29
2.5 ผ้าอื่นๆ : หัวชั้น ดินชั้น ริปบั้น ผ้าพื้น ทาง กระรอก ฯลฯ	17	2.50
- อ.สำโรงทาบ	17	2.50
รวม	679	100.00

จากตาราง 42 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาข้อมูล สภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้าน จังหวัด สุรินทร์ จำนวน 679 ผืน

1. จำแนกตามผ้าที่พบในแต่ละพื้นที่พบว่า ส่วนใหญ่พบที่ อ.ลำโรงทราบ (ร้อยละ 24.74) รองลงมา อ.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 22.24) อ.เมืองสุรินทร์ และอ.สังขะ (ร้อยละ 17.97) ตามลำดับ
ค่าต่ำสุด คือ อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 17.08)
2. จำแนกตามชนิดผ้าที่ทอ พบว่า ส่วนใหญ่ผ้ามัดหมี่ (ร้อยละ 64.94) รองลงมา ผ้าลายตาราง (ร้อยละ 12.22) ผ้ายกดอก (ร้อยละ 7.22) อันลุ่มซึ่ม (ร้อยละ 5.60) ผ้าอันปรม (ร้อยละ 1.33)
ค่าต่ำที่สุด คือ ผ้าอื่นๆ : หัวซิ่น ตีนซิ่น ธิบับัน ผ้าพื้น ทางกระรอก ฯลฯ (ร้อยละ 2.50)
3. จำแนกตามแหล่งทอผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล พบว่า ส่วนใหญ่ อ.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 4.57) รองลงมา อ.เมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 4.27) อ.ลำโรงทราบ (ร้อยละ 2.36) ตามลำดับ
4. จำแนกตามแหล่งทอผ้าชั้นลายอื่นๆ พบว่า ส่วนใหญ่ อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 0.43) รองลงมา อ.ลำโรงทราบ (ร้อยละ 2.60) ตามลำดับ
5. จำแนกตามแหล่งทอ ผ้ามัดหมี่ลายรูป พบว่า ส่วนใหญ่ อ.สังขะ (ร้อยละ 12.81) รองลงมา อ.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 11.93) อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 7.95) ตามลำดับ
6. จำแนกตามแหล่งทอผ้าอันปรม พบว่า ส่วนใหญ่ อ.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 0.74) รองลงมา อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 0.44) และอ.เมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 0.15) ตามลำดับ
7. จำแนกตามแหล่งทอผ้า ยกดอก พบว่า ส่วนใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 4.57) รองลงมา อ.เขวาสินรินทร์ และ อ.ลำโรงทราบ (ร้อยละ 2.65) ตามลำดับ
8. จำแนกตามแหล่งทอผ้าอันลุ่มซึ่ม พบว่า ส่วนใหญ่ อ.ลำโรงทราบ (ร้อยละ 4.86)
9. จำแนกตามแหล่งทอ ผ้าโล่งซาย พบว่า ส่วนใหญ่ อ.ลำโรงทราบ (ร้อยละ 2.80) รองลงมา อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 2.06) อ.สังขะ (ร้อยละ 1.62) ตามลำดับ
10. จำแนกตามแหล่งทอผ้าโล่งหึ่ง พบว่า ส่วนใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 0.29) รองลงมา อ.ลำโรงทราบ (ร้อยละ 0.15) ตามลำดับ
11. จำแนกตามแหล่งทอ ผ้าขาวม้า พบว่า ส่วนใหญ่ อ.สังขะ (ร้อยละ 0.88) รองลงมา อ.เมืองสุรินทร์ และ อ.ลำโรงทราบ (ร้อยละ 0.74) ตามลำดับ
12. จำแนกตามแหล่งทอผ้าสาอู พบว่า ส่วนใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ และอ.เขวาสินรินทร์มีจำนวน เท่ากัน (ร้อยละ 0.74) รองลงมา อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 0.29) ตามลำดับ
13. จำแนกตามแหล่งทอ ผ้าทอมอ พบว่า ส่วนใหญ่ อ.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 0.29) รองลงมา อ.เมืองสุรินทร์ และอ.สังขะ (ร้อยละ 0.15) ตามลำดับ
14. จำแนกตามแหล่งทอผ้าอื่นๆ หัวซิ่น ตีนซิ่น ธิบับัน ผ้าพื้น ทางกระรอก ฯลฯพบว่า ส่วนใหญ่ อ.ลำโรงทราบ (ร้อยละ 2.50)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ สำหรับกลุ่มช่างทอผ้า แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า จากการสัมภาษณ์ช่างทอผ้าที่บ้านในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์ จากกลุ่มที่ได้รับการคัดสรรคเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว จ.สุรินทร์ ประจำปี 2555 ทั้งในรายเดี่ยวและรายกลุ่มจนกระทั่งข้อมูลส่วนตัว เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2555 ถึง พ.ศ.2558 รวมระยะเวลา 3 ปี จำนวน 5 แหล่ง ดังนี้

ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.เมืองสุรินทร์ ได้แก่

- กลุ่มทอผ้าไหมตำบลสวาย ต.สวาย
- กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตะนงรัตน์ ต.เมืองที่
- กลุ่มทอผ้าไหมราชวัตร ต.ตาอ้อ

ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.เขวาสินรินทร์ ได้แก่

- กลุ่มทอผ้าไหม ต.เขวาสินรินทร์
- กลุ่มทอผ้าไหม ต.ตาถูก

ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.สำโรงทาบ ได้แก่

- กลุ่มทอผ้าไหมพื้นบ้านชาวกูย ต.สำโรงทาบ

ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.สังขะ ได้แก่

- กลุ่มทอผ้าบ้านโนนสง่า ต.กระเทียม
- กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านกระชาย ต.ทับทัน

ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.พนมดงรัก ได้แก่

- กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโคกกลาง ต.โคกกลาง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

3. ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ : แนวโน้มการทอผ้าพื้นบ้านในอนาคต ท่านมีการวางแผนไว้บ้างหรือไม่ อย่างไร

รายชื่อและกลุ่มช่างทอผ้าผู้ให้สัมภาษณ์อยู่ในภาคผนวก

ตาราง 43 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า จ.สุรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 หญิง	100	97.09
1.2 ชาย	3	2.91
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 40 ปี	17	16.50
2.2 41 - 45 ปี	17	16.50
2.3 46 - 50 ปี	14	13.59
2.4 51 - 55 ปี	21	20.39
2.5 56 - 60 ปี	8	7.77
2.6 61 ปีขึ้นไป	26	25.24
3. สถานภาพ		
3.1 สมรส	101	98.06
3.2 โสด / หม้าย	1	0.97
4. จำนวนช่างทอผ้า		
4.1 ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.เมืองสุรินทร์ ได้แก่	41	39.81
4.1.1 กลุ่มทอผ้าไหมตำบลสวาย ต.สวาย	10	9.71
4.1.2 กลุ่มทอผ้าไหมบ้านทะนงรัตน์ ต.เมืองที่	9	8.74
4.1.3 กลุ่มทอผ้าไหมราชวัตร ต.ตาอ้อ	3	2.91
4.2 ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.เขวาสินรินทร์ ได้แก่	40	38.83
4.2.1 กลุ่มทอผ้าไหมยกดอก ต.เขวาสินรินทร์	11	10.68
4.2.2 กลุ่มทอผ้าโฮลสีธรรมชาติ บ้านนาตั้ง	7	6.80
4.2.3 กลุ่มทอผ้าไหมพื้นบ้าน ต.ตาถูก	22	21.36
4.3 ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.สำโรงทาบ ต.สำโรงทาบ		
4.3.1 กลุ่มทอผ้าไหมพื้นบ้านชาวภู	11	10.68
4.4 ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.สังขะ ได้แก่	19	18.45
4.4.1 กลุ่มทอผ้าบ้านโนนสง่า ต.กระเทียม	3	2.91
4.4.2 กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านกระชาย ต.ทับทัน	16	15.53
4.5 ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.พนมดงรัก ได้แก่		
4.5.1 กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโคกกลาง ต.โคกกลาง	10	9.71

ตาราง 43 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
5. ภูมิสำเนา		
5.1 กลุ่มคนดั้งเดิม	63	61.17
5.2 กลุ่มคนต่างถิ่น	40	38.83
6. อาชีพหลัก : ทำนา	103	100.00
7. ที่ดินทำกินของตนเอง		
7.1 มี	101	98.06
7.2 ไม่มี	2	1.94
8. จำนวนบุตร-ธิดา		
8.1 ไม่มีบุตร	9	8.74
8.2 บุตร 1 คน	2	1.94
8.3 บุตร 2 คน	51	49.51
8.4 บุตร 3 คน	18	17.48
8.5 บุตร 4 คน	16	15.53
8.6 บุตร 5 คนขึ้นไป	7	6.80
9. จำนวนบุตร-ธิดาที่สืบทอดอาชีพทอผ้า		
9.1 ไม่มีผู้สืบทอด	101	98.06
9.2 มีผู้สืบทอด	2	1.94
10. ช่วงอายุที่เริ่มต้นทอผ้า		
10.1 ต่ำกว่า 11 ปี	39	37.86
10.2 12-15 ปี	35	33.98
10.3 16-19 ปี	26	25.24
10.4 19 ปีขึ้นไป	3	2.91
11. เทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ		
11.1 ผ้ามัดหมี่โฮล และผ้ามัดหมี่ชนิดอื่นๆ	23	22.33
11.2 มัดหมี่ลายรูป	41	39.81
11.3 ผ้าลายตาราง 2 ตะกอล ผ้าอันปรม, อันลวยซิมฯลฯ	28	27.18
11.4 ผ้ายกดอก	11	10.68
12. หน้าที่หลัก		
12.1 ออกตลาด / จำหน่ายให้กับช่างทอ / มัดหมี่	3	2.91
12.2 ย้อมสี	2	1.94

ตาราง 43 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
12.3 ทอผ้า	15	14.56
12.4 มัดหมี่, ย้อมสี, ทอผ้า	55	53.40
12.5 ปลุกหม่อน-เลี้ยงไหม-มัดหมี่และทอผ้า	25	24.27
13. การเข้าร่วมอบรม		
13.1 เคยเข้าร่วมอบรม	103	100.00
13.1.1 การเก็บตะกอลาย	82	79.61
13.1.2 การมัดหมี่ การย้อมสี และทอผ้า	103	100.00
13.1.3 การปลุกหม่อนเลี้ยงไหม และการสาวไหม	97	94.17
13.1.4 เข้าร่วมทุกการอบรม	15	14.56
รวม	103	100.00

จากตาราง 43 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า จ.สุรินทร์ จำนวน 103 คน

1. จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เพศหญิง (ร้อยละ 97.09) รองลงมาชาย (ร้อยละ 2.91)
2. จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่อายุ 61 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 25.24) รองลงมา อายุ 51 - 55 ปี (ร้อยละ 20.39) อายุต่ำกว่า 40 ปี และ 41 - 45 ปี (ร้อยละ 16.50) ตามลำดับ
ค่าต่ำสุด คือ อายุ 56 - 60 ปี (ร้อยละ 7.77)
3. จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่สถานภาพ สมรส (ร้อยละ 98.06) รองลงมา โสด และหม้าย (ร้อยละ 0.97)
4. จำแนกตามจำนวนช่างทอผ้า พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่ม อ.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 38.83) รองลงมา กลุ่ม อ.เมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 21.359) กลุ่ม อ.สังขะ (ร้อยละ 18.45) ตามลำดับ
ค่าต่ำสุด คือ ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 9.71)
5. จำแนกตามจำนวนช่างทอผ้ากลุ่ม อ.เมืองสุรินทร์ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มทอผ้าไหมตำบลสวาย ต.สวาย (ร้อยละ 9.71) รองลงมา กลุ่มทอผ้าไหมบ้านทะนงรัตน์ ต.เมืองที่ (ร้อยละ 8.74)
ค่าต่ำสุด คือ กลุ่มทอผ้าไหมราชวัตร ต.ตาอ้อ (ร้อยละ 2.91)
6. จำแนกตามจำนวนช่างทอผ้าช่างทอผ้ากลุ่ม อ.เขวาสินรินทร์ พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มทอผ้าไหมพื้นบ้าน ต.ตาถูก (ร้อยละ 21.36) รองลงมา กลุ่มทอผ้ายกดอก ต.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 10.68)
ค่าต่ำสุด คือ กลุ่มทอผ้าโฮลสีธรรมชาติ บ้านนาตัง (ร้อยละ 6.80)
7. จำแนกตามจำนวนช่างทอผ้ากลุ่ม อ.ลำโรง พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มทอผ้าไหมพื้นบ้านชาวกูย ต.ลำโรง (ร้อยละ 10.68)

8. จำแนกตามจำนวนช่างทอผ้ากลุ่ม อ.สังขะ พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านกระชาย ต.ทับทัน (ร้อยละ 15.53) รองลงมา กลุ่มทอผ้าบ้านโนนสง่า ต.กระเทียม (ร้อยละ 2.91)

9. จำแนกตามภูมิสำเนา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนดั้งเดิม (ร้อยละ 61.71) รองลงมา กลุ่มคนต่างถิ่น (ร้อยละ 38.83)

10. จำแนกตามอาชีพหลัก พบว่า ส่วนใหญ่ทำนา (ร้อยละ 100.00)

11. จำแนกตามที่ดินทำกินของตนเอง พบว่า ส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินของตนเอง (ร้อยละ 98.06) รองลงมา ไม่มีที่ดินทำกินของตนเอง (ร้อยละ 1.94)

12. จำแนกตามจำนวนบุตร-ธิดา พบว่า ส่วนใหญ่มีบุตร 2 คน (ร้อยละ 49.51) รองลงมา บุตร 3 คน (ร้อยละ 17.48) บุตร 4 คน (ร้อยละ 15.53)

ค่าต่ำสุด คือ บุตร 1 คน (ร้อยละ 8.74)

13. จำแนกตามจำนวนบุตร-ธิดาที่สืบทอดอาชีพทอผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีผู้สืบทอด (ร้อยละ 98.06) รองลงมา มีผู้สืบทอด (ร้อยละ 1.94)

14. จำแนกตามช่วงอายุที่เริ่มต้นทอผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ เริ่มต้นทอตั้งแต่อายุ ต่ำกว่า 11 ปี (ร้อยละ 37.86) รองลงมา อายุ 12 -15 ปี (ร้อยละ 33.98), อายุ 16-19 ปี (ร้อยละ 25.24)

ค่าต่ำสุด คือ 19 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 2.91)

15. จำแนกตามเทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษ พบว่า ส่วนใหญ่ทอผ้ามัดหมี่ลายรูป (ร้อยละ 39.81) รองลงมา ผ้าลายตาราง 2 ตะกอ ผ้าอันปรม, อันลุ่มซิม, สาคุ, สมอ/ทมอ, ผ้าโสร่ง, ผ้าขาวม้า (ร้อยละ 27.18), ผ้ามัดหมี่โฮล และผ้ามัดหมี่ชิ้นอื่นๆ (ร้อยละ 22.33)

ค่าต่ำสุด คือ ผ้ายกดอก (ร้อยละ 10.68)

16. จำแนกตามหน้าที่หลัก พบว่า ส่วนใหญ่ช่างทอมัดหมี่, ย้อมสี และทอผ้าด้วยตนเอง (ร้อยละ 53.40) รองลงมา ปลูกหม่อน-เลี้ยงไหม-มัดหมี่และทอผ้า (ร้อยละ 24.27), ผ้ามัดหมี่โฮล และผ้ามัดหมี่ชิ้นอื่นๆ (ร้อยละ 22.33)

ค่าต่ำสุด คือ ย้อมสีเพียงอย่างเดียว (ร้อยละ 1.94)

17. จำแนกตามประสบการณ์การเข้าอบรม พบว่า ช่างทอเคยเข้าร่วมอบรม (ร้อยละ 100.00) ส่วนใหญ่เข้าอบรมเรื่อง การมัดหมี่ การย้อมสี และทอผ้า (ร้อยละ 100.00) รองลงมา การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการสาวไหม (ร้อยละ 94.17)

ตาราง 44 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.เมืองสุรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. เพศ : หญิง	22	100.00
2. ภูมิลำเนาเดิม : กลุ่มคนดั้งเดิม	22	100.00
3. เทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ		
3.1 มัดหมี่ลายรูป	10	45.45
3.2 ผ้าราชวัตร	3	13.63
3.3 ผ้าชั้นลายโฮล	9	20.90
4. หน้าที่หลัก		
4.1 ออกตลาด,จำหน่ายให้กับช่างทอ	2	9.09
4.2 มัดหมี่	1	4.45
4.3 มัดหมี่,ย้อมสี,ทอผ้า	16	72.73
4.4 ปลูกหม่อน-เลี้ยงไหม-มัดหมี่และทอผ้า	3	13.64
รวม	22	100.00

จากตาราง 44 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.เมืองสุรินทร์ จำนวน 22 คน

1. จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 100.00)
2. จำแนกตามภูมิลำเนา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนดั้งเดิม (ร้อยละ 100.00)
3. จำแนกตามเทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษ พบว่า ส่วนใหญ่ทอผ้ามัดหมี่ลายรูป (ร้อยละ 45.45) รองลงมา ผ้าชั้นลายโฮล (ร้อยละ 20.90) ผ้าราชวัตร (ร้อยละ 13.63) ตามลำดับ
4. จำแนกตามหน้าที่หลัก พบว่า ส่วนใหญ่ช่างทอมัดหมี่,ย้อมสี และทอผ้าด้วยตนเอง (ร้อยละ 72.73) รองลงมา ปลูกหม่อน-เลี้ยงไหม-มัดหมี่และทอผ้า (ร้อยละ 13.64), ออกตลาด,จำหน่ายให้กับช่างทอ (ร้อยละ 9.09) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ มัดหมี่เพียงอย่างเดียว (ร้อยละ 4.55)

ตาราง 45 จำนวน และร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.เขวาสินรินทร์

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 หญิง	40	97.56
1.2 ชาย	1	2.44
2. ภูมิลำเนาเดิม : กลุ่มคนดั้งเดิม	41	100.00
3. ที่ดินทำกินของตนเอง : มี	41	100.00
4. เทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ		
4.1 ผ้ามัดหมี่โฮล และผ้ามัดหมี่ชั้นลายริ้วแบบต่างๆ	19	46.34
4.2 มัดหมี่ลายรูป	3	7.32
4.3 ผ้าลายตาราง 2 ตะกอก ผ้าอันปรม, อันลุ่มซิม, สาคุ, สมอ/ ทมอ, ผ้าโสร่ง, ผ้าขาวม้า	8	19.51
4.4 ผ้ายกดอก	11	26.83
5. หน้าที่หลัก		
5.1 ออกตลาด / จำหน่ายให้กับช่างทอ	1	2.44
5.2 มัดหมี่	2	4.88
5.3 ย้อมสี	1	2.44
5.4 ทอผ้า	15	26.58
5.5 มัดหมี่,ย้อมสี,ทอผ้า	10	24.39
5.6 ปลูกหม่อน-เลี้ยงไหม-มัดหมี่และทอผ้า	12	29.29
รวม	41	100.00

จากตาราง 45 แสดงให้เห็นว่า ผลการ ศึกษาสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.เขวาสินรินทร์ จำนวน 41 คน

1. จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นหญิง (ร้อยละ 97.56) ชาย (ร้อยละ 2.44)
2. จำแนกตามภูมิลำเนา พบว่า วนใหญ่เป็นกลุ่มคนดั้งเดิม (ร้อยละ 100.00)
3. จำแนกตามที่ดินทำกินของตนเอง พบว่า ส่วนใหญ่มีของตนเอง (ร้อยละ 100.00)
4. จำแนกตามเทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษ พบว่า ส่วนใหญ่ทอ ผ้ามัดหมี่โฮล และผ้ามัดหมี่ชั้นลายริ้วแบบต่างๆ (ร้อยละ 46.34) รองลงมา ผ้ายกดอก (ร้อยละ 26.83) ผ้าลายตาราง 2 ตะกอก ผ้าอันปรม, อันลุ่มซิม, สาคุ, สมอ/ทมอ, ผ้าโสร่ง, ผ้าขาวม้า (ร้อยละ 19.51) ตามลำดับ
 ค่าต่ำสุด คือ มัดหมี่ลายรูป (ร้อยละ 7.32)
5. จำแนกตามหน้าที่หลัก พบว่า ส่วนใหญ่ทอผ้า (ร้อยละ 26.58) รองลงมา ปลูกหม่อน-เลี้ยงไหม-มัดหมี่และทอผ้า (ร้อยละ 29.29) มัดหมี่,ย้อมสี,ทอผ้า (ร้อยละ 24.39) ตามลำดับ
 ค่าต่ำสุด คือ ออกตลาด,จำหน่ายให้กับช่างทอ, ย้อมสี (ร้อยละ 2.44)

ตาราง 46 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.ลำโรงทาน

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. เพศ : หญิง	11	100.00
2. ภูมิสำเนาเดิม : ย้ายถิ่นฐานมาจากชุมชนอื่น	11	100.00
3. ที่ดินทำกินของตนเอง : มี	11	100.00
4. เทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษหมัดหมี่โฮล, หมัดหมี่ชั้นลายริ้วแบบต่างๆ, ผ้าเก็บตะกอเหยียบ5, อันลวยซึ่ม, ผ้าโสร่ง และ ผ้าขาวม้า	11	100.00
5. หน้าที่หลัก		
5.1 ออกตลาด	7	63.63
5.2 ปลุกหม่อน-เลี้ยงไหม-มัดหมี่และทอผ้า	11	100.00
รวม	11	100

จากตาราง 46 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษา สถานภาพ ทั่วไปของช่างทอผ้า อ.ลำโรงทาน จ.สุรินทร์ จำนวน 11 คน

1. จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 100.00)
2. จำแนกตามภูมิสำเนา พบว่า ส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากชุมชนอื่น (ร้อยละ 100.00)
3. จำแนกตามที่ดินทำกินของตนเอง พบว่า ส่วนใหญ่มีที่ทำกินของตนเอง (ร้อยละ 100.00)
4. จำแนกตามเทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษ พบว่า ส่วนใหญ่ทอ ผ้ามัดหมี่โฮล, ผ้ามัดหมี่ชั้นลายริ้วแบบอื่นๆ, ผ้าอันลวยซึ่ม, ผ้าโสร่ง, ผ้าขาวม้า และผ้าตะกอเหยียบ 5 (ร้อยละ 100.00)
ค่าต่ำสุด คือ มัดหมี่ลายรูป (ร้อยละ 9.09)
5. จำแนกตามหน้าที่หลัก พบว่า ส่วนใหญ่ปลุกหม่อนเลี้ยงไหมมัดหมี่และทอผ้า (ร้อยละ 100.00)
รองลงมา ออกตลาด (ร้อยละ 63.63) ตามลำดับ

ตาราง 47 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.สังขะ

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 หญิง	18	97.74
1.2 ชาย	1	5.06
2. ภูมิลำเนาเดิม		
2.1 รัตนบุรี	2	10.53
2.2 เขวาสินรินทร์	16	84.21
2.3 คนในชุมชนเดิม	1	5.26
3. จำนวนบุตร-ธิดาที่สืบทอดอาชีพทอผ้า (ครอบครัว)	2	10.53
4. เทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ		
4.1 มัดหมี่ลายรูป	13	68.42
4.2 อันลุยซิม, สาคุ , อันปรม, ผ้าโสร่ง, ผ้าขาวม้า	6	31.58
4.3 ผ้าเยียบตะกอกพิเศษ เช่น ลายลูกแก้ว, พิกุล เป็นต้น	1	2.56
5. หน้าที่หลัก		
5.1 ออกตลาด	3	15.79
5.2 มัดหมี่, ย้อมสี, ทอผ้า	19	100.00
รวม	19	100.00

จากตาราง 47 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า ในเขตพื้นที่ อ.สังขะ จ.สุรินทร์ จำนวน 19 คน

1. จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 97.47) รองลงมาเพศชาย (ร้อยละ 5.26)

2. จำแนกตามภูมิลำเนา พบว่า ส่วนใหญ่ย้ายมาจากเขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 84.21) รองลงมา รัตนบุรี (ร้อยละ 10.53) ต่ำสุด คือ เป็นคนเดิมในชุมชน (ร้อยละ 2.56)

3. จำแนกตาม จำนวนบุตร-ธิดาที่สืบทอดอาชีพทอผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีบุตรธิดาสืบทอด (ร้อยละ 89.47) รองลงมามีบุตร-ธิดาสืบทอด (ร้อยละ 10.53) ตามลำดับ

4. จำแนกตามเทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษพบว่า ส่วนใหญ่มัดหมี่ลายรูป (ร้อยละ 68.42) รองลงมาอันลุยซิม, สาคุ, อันปรม, ผ้าโสร่ง, ผ้าขาวม้า (ร้อยละ 31.58) ตามลำดับ
ค่าต่ำสุด คือ ผ้ายกดอก เช่น ลายลูกแก้ว, ลายราชวัตร และอื่นๆ (ร้อยละ 2.56)

5. จำแนกตามหน้าที่หลัก พบว่า ส่วนใหญ่มัดหมี่ ย้อมสี และทอผ้าด้วยตนเอง (ร้อยละ 100.00)

ตาราง 48 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.พนมดงรัก

รายการ	จำนวน (n)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 หญิง	9	90.00
1.2 ชาย	1	10.00
2. ภูมิลำเนาเดิม : ย้ายถิ่นฐานมาจากรัตนบุรี	10	100.00
3. เทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ		
3.1 ผ้ามัดหมี่โฮล และผ้ามัดหมี่ชั้นลายริ้วแบบต่างๆ	3	30.00
3.2 มัดหมี่ลายรูป	3	30.00
3.3 ผ้าลายตาราง 2 ตะกอล ผ้าอันปรม, อันลวยซิม, สาคุ, สมอ/ทมอ, ผ้าโสร่ง และผ้าขาวม้า	4	40.00
4. หน้าที่หลัก		
4.1 ออกตลาด,จ่ายงานให้กับช่างทอ	1	10.00
4.2 มัดหมี่,ย้อมสี,จ,ทอผ้า	7	70.00
4.3 ปลุกหม่อน, เลี้ยงไหม, มัดหมี่ และทอผ้า	2	20.00
รวม	10	100.00

จากตาราง 48 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า อ.พนมดงรัก จำนวน 10 คน

1. จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 90.00) รองลงมา เพศชาย (ร้อยละ 10.00) ตามลำดับ

2. จำแนกตามภูมิลำเนา พบว่า ส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากรัตนบุรี (ร้อยละ 100.00)

3. จำแนกตามเทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษพบว่า ส่วนใหญ่ผ้าลายตาราง 2 ตะกอล ผ้าอันปรม, อันลวยซิม, สาคุ, สมอ/ทมอ, ผ้าโสร่ง, ผ้าขาวม้า (ร้อยละ 40.00) รองลงมา มัดหมี่ลายรูป (ร้อยละ 30.00) และผ้ามัดหมี่โฮล และผ้ามัดหมี่ชั้นลายริ้วแบบต่างๆ (ร้อยละ 30.00)

4. จำแนกตามหน้าที่หลัก พบว่า ส่วนใหญ่ มัดหมี่,ย้อมสี,ทอผ้า (ร้อยละ 70.00) รองลงมา ปลุกหม่อน-เลี้ยงไหม-มัดหมี่และทอผ้า (ร้อยละ 20.00)

ค่าต่ำสุด คือ ออกตลาด,จ่ายงานให้กับช่างทอ (ร้อยละ 10.00) ตามลำดับ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ จากการสัมภาษณ์ช่างทอผ้า ใน 4 ด้าน คือ

1. ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม
2. วิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า
3. วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่
4. ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

วิเคราะห์โดยคำนวณเป็นค่าร้อยละ และสรุปเป็นสาระสำคัญในแต่ละด้าน แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

1. ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม

1.1 ด้านสีและลายผ้า

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : ด้านสีและลายผ้า พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 47 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 45.63 ของช่างทอผ้า มีความเห็นว่า ผ้ามัดหมี่ลายรูปในอดีตนิยมย้อมโทนสีเข้ม คือ สีน้ำตาล, แดง, เหลือง ปัจจุบันสีผ้ามีหลากหลายปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย โดยมีลายแบบโบราณ สุรินทร์ คือ ลายลูกฮั้ว/หมี่ข้อ/หนอนท้อง, ลายก้านแย่ง/ก้นแย่ง และลายโฮล ลายในปัจจุบันเรียกเป็น โคม 5,7,9 และขาเป๋ย ปรับเปลี่ยนชนิดผ้า ตามการใช้งานของ สมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก คือ ผ้ามัดหมี่ ผ้าลาย ผ้ามัดหมี่นิยมทอตะกอเหยียบ 3 ตะกอเพื่อให้เห็นลายเส้นพุ่งชัดเจน ผ้าลายตารางทอตะกอเหยียบ 2 ได้ผ้าสองหน้าเหมือนกัน บางแห่งทอผ้ามัดหมี่ตะกอเหยียบ 4 และ 6 ได้ผ้า 2 หน้าต่างกัน คือ โข้วลายเส้นพุ่ง 1 ด้านและเส้นยืน 1 ด้าน

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน 36 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 34.95 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ผ้าโฮล มี 2 แบบ คือ โฮลเปราะ (ชาย) ผ้านุ่งสำหรับผู้ชาย และโฮลเสรย (หญิง) ผ้านุ่งสำหรับผู้หญิง แบบโบราณจะมีแม่สี 2 ชั้นแบบเดียวกัน คือ แม่สีชั้น 1 ได้แก่ เหลือง, แดง, น้ำเงิน และแม่สีชั้น 2 ที่เกิดจากการผสมสีชั้นแรก คือ สีม่วง และสีเขียว ลายผ้าโฮล แบ่งเป็น 2 แบบ คือ ลายโฮลเปราะ (ชาย) หมายถึง ลายผ้ารูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเต็มลายเป็นแม่ลายหลักและ มีลายประกอบเป็น รูปทรงเรขาคณิต อยู่ภายใน และลายโฮลเสรย (หญิง) คือ ผ้ามัดหมี่ชั้นลายริ้วแนวตั้งตลอดผืน เรียกชื่อแตกต่างกันตามเทคนิคการมัดลาย คือ 1. มัดเทียบจากแม่ลาย เรียกว่า โฮลบรรทัด 2. มัดกระยะตามลำไหม เรียกว่า โฮลปะนะ หรือโฮลทะนังอำบิล ผ้าโฮลขึ้นลำไหมจำนวน 21-25 ลำ ใช้เทคนิคการดัดไหมให้เกิดเป็นลายระหว่างทอ คือ ลายโคม ลายเคลื่อนไหว ลายซิกแซก นอกจากนี้ ช่างทอบางคนเรียงหลอดไหม สลับเช่น สลับหลอดที่ 6 กับหลอดที่ 3,5 จะเกิดการเว้นช่องไฟของลายไหม ทำให้ได้ ผ้าลายแปลกขึ้น ทั้งนี้การสลับหลอดจะต้องทำเมื่อกรอไหมลงหลอดเรียบร้อยแล้วจึงเรียงหลอดไหมทั้งหมด

ลายผ้าสาकु

ผ้าลายตารางที่เกิดจากการเรียงลำดับไหมพุ่งและไหมยืนแบบเดียวกัน ส่วนใหญ่มีสีเข้มในโทนน้ำตาลอมแดง ลายผ้าสาकु มี 2 ชนิด คือ สาคุกรา(แทรกไหมมัดหมี่ลายประสีน้ำเงิน-ขาว) และสาคุ (ไม่มีการแทรกไหมมัดหมี่ลายประสีน้ำเงิน-ขาว) มีลาย 2 แบบ คือ ลายตารางเล็ก(สาคุกรา) และลายตารางใหญ่(สาคุ) (ร้อยละ 33.98)

ลายผ้ายกดอก

ผ้าที่มีลายหุ่นตลอดหน้าผ้าที่เกิดจากการเก็บตะกอพิเศษที่เส้นยืน แบ่งลายได้ 2 แบบ คือ 1) ลายโบราณ มีลายหุ่นลายเดียวตลอดหน้าผ้า ได้แก่ ลายพริกไทย , ลายราชวัตร , ลายลูกแก้ว , ลายเกล็ดเต่า (เป็นลายโบราณที่มีมาแต่เดิมในจังหวัดสุรินทร์) ลายลูกแก้ว มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตลอดหน้าผ้า จากการ เหยียบ ตะกอ 4, 5, 6 และ 8 (4 ตะกอเหยียบจะเป็นลายลูกแก้วไม่มีไส้ ตะกอเหยียบ 5 ลายใหญ่ขึ้น ตะกอเหยียบ 6 มีไส้ และตะกอเหยียบ 8 มีรอบ 2 ชั้นและมีไส้), ลายราชวัตร มีลักษณะเป็นรูป สี่เหลี่ยม, ลายเกล็ดเต่าคล้ายลายสานชั้นลง 1:1, ลายพริกไทย เป็นลายคล้ายดอกไม้บานมีสี่กลีบ 2) ลายสมัยใหม่ มีโครงสร้างลายประกอบด้วยลายเชิง ท้องผ้า และหน้านาง มีหลายลาย ได้แก่ คุณนายตื่นสาย ลายเฉลิมพระเกียรติ ลายหางนกยูง ฯลฯ (ร้อยละ 33.01)

ลายผ้าขาวม้า มี 2 แบบ คือ

1. ผ้ากลุ่มเขมร : ลายตารางขนาดเล็ก สีน้ำตาลอมแดงตัดขาวครีม ชายผ้าลายริ้ว
2. ผ้ากลุ่มกุ่ม : ผ้าลายริ้วสีแดง ตัดสีเขียว บริเวณท้องผ้าใช้เส้นพุ่ง เป็นไหมควบสีเหลือง - สีเขียว (2รอบ) และไหมควบสีเหลือง-สีแดง(4รอบ) ชายผ้าเป็นลายริ้วสีแดง (ร้อยละ 32.04)

ผ้าอันปรม

ผ้าลายตารางขนาดเล็กที่เกิดจากการเรียงเส้นพุ่งและเส้นยืนแบบเดียวกันมี 3 แบบ คือ อันปรม อันปรมคิ้ว อันปรมขვე ส่วนใหญ่มีสีแดงเข้มอมสีม่วง ตลอดผืนผ้ามีลายประที่เกิดจากเส้นพุ่งและเส้นยืนมัดหมี่สีขาว-แดงกระจายอยู่ทั่วผืนผ้า (ร้อยละ 26.21)

ผ้าโสร่ง

ผ้าลายตารางขนาดใหญ่ มีลักษณะเหลื่อมแหววจากเส้นยืนไหมสี และไหมพุ่งเป็นเส้น ควบ 2 ส่วนใหญ่มีสีเหลือง-สีเขียว และไหมควบสีเหลืองและสีแดง เป็นหลัก มีเส้นชั้นเป็นคู่สีน้ำเงิน และสีขาว ปัจจุบันมีโทนสีมากขึ้นอยู่กับการเรียงลำดับเส้นชั้นและเส้นยืน (ร้อยละ 20.09)

ผ้าทอมอ

ผ้าลายตารางขนาดเล็ก มี 2 โทนสี คือ สีเขียวเหลืองน้ำตาล และสีเขียวเหลืองเหลือง (ร้อยละ 17.48) ตามลำดับ

1.2 ด้านกระบวนการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่ พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : กระบวนการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม พบว่า

ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 25 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 69.44 ของช่างทอผ้า มีความเห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ เลือกลี้ยงไหม พันธุ์พื้นบ้านเพียงอย่างเดียว เนื่องจาก เพาะพันธุ์ง่าย วางไข่ตลอดปี แข็งแรงทนโรคและแมลง นิยมทอใช้เองเพราะไม่มีราคา

วิธีการเลี้ยงไหม

1. หลังจากไหมฟักเป็นตัวต้องรอให้ตัวพร้อมกันจึงให้ใบหม่อน ลูกไหมจะตื่น 4 วันนอน 1 วัน รวม 4 ครั้ง หลังจากนั้นรออีก 5-8 วันจะเริ่มสุก หยุดกินใบหม่อนและอยู่นิ่งๆ ให้นำไหมไปเรียงในจ่อ
2. เมื่อไหมตัวใหญ่ขึ้นจะต้องแยกกระดังและทำความสะอาดเพื่อให้ไหมแข็งแรง
3. การเลี้ยงไหมจะอยู่ในรอบ 3 เดือน 2 ครั้ง แต่ละรุ่นอยู่ที่ประมาณ 22 วัน วนเลี้ยงตลอดปี
4. หลังจากไหมหยุดฟั่นรัง กิ่งไว้ได้ 5 วัน ไม่ควรเกิน 7 วัน หากยังไม่สาว จะต้องนำรังไหมไปตากแดดให้ตัวไหมตาย มิฉะนั้นผีเสื้อจะเจาะรังทำให้เส้นไหมขาด
5. การคัดเลือกรังไหมพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ รังตัวเมียมีลักษณะหัวบ้านท้ายป้ายหนักแน่น รังตัวผู้จะมีลักษณะหัวแหลมท้ายแหลมน้ำหนักเบากว่า จับแยกกลุ่มใช้ผ้าขาวบางๆ คลุมไว้กันผีเสื้อหนี
6. เมื่อผีเสื้อเจาะรังแล้วให้เลือกเฉพาะตัวที่แข็งแรงมากๆ มาอยู่รวมกัน
7. หลังผสมพันธุ์แล้วให้นำแม่ผีเสื้อไปวางบนกระดาษหรือผ้า แล้วนำฝาครอบเจาะรูด้านบน เล็กน้อยเพื่อให้อากาศถ่ายเท ครอบไว้เพื่อให้ผีเสื้อไหมไข่ในบริเวณที่กำหนด
8. ไข่ไหมเมื่อทิ้งไว้ในอุณหภูมิห้องจะฟักตัวในช่วง 8-10 วัน หากอยู่ในที่อุณหภูมิต่ำกว่า 4 องศาจะช่วยยืดเวลาการฟักตัวออกไปแต่จะลดเปอร์เซ็นต์การฟักลง

รองลงมา คือ ช่างทอผ้า จำนวน 11 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 30.56 ของช่างทอผ้า มีความคิดเห็นว่า เลือกลี้ยงไหม พันธุ์พื้นบ้าน สลับกับพันธุ์ลูก ผสมเพราะน้ำหนักเส้นไหมดีกว่า เลี้ยงแล้วคุ้ม แม้จะมีโรคมากและตายง่าย ไหมพันธุ์ลูกผสมมีวิธีการเลี้ยงแบบเดียวกันกับไหมพื้นบ้าน

1.3 ด้านกระบวนการสาวเส้นไหมพื้นบ้าน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : กระบวนการสาวเส้นไหมพื้นบ้าน พบว่าช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างทอผ้า มีความเห็นว่า กระบวนการสาวไหมด้วยมือแบบพื้นบ้าน ประกอบด้วย

1. คัดแยกรังไหมเสีย (ลูกไหมตายคารัง) ออกจากรังไหมที่ดี แล้วเริ่ม ปอกเส้นใยที่สกปรกออก เพราะหากสาวรวมกันจะทำให้ผ้าดำ และเส้นไหมก็จะดำไปด้วย

2. เตรียมอุปกรณ์สาวไหม ได้แก่ พวงสาวไหม หม้อต้มน้ำ ทรงสูง เตา ฟืน ไม้พาย กระบุง สำหรับใส่เส้นไหม ช้อนกะลา/ไม้สำหรับตักดักแด้ หม้อเก็บดักแด้ ช้อนสังกะสี และแก้อีสาวไหม
3. นำหม้อทรงสูงใส่น้ำจนเกือบเต็ม วางพวงสาวไหมหนีบกับปากหม้อด้านบน
4. รอให้น้ำร้อนควั่นระอุ อย่าให้เดือดสักครู่จนน้ำร้อนทั่วถึงที่ หม้อ จึงหย่อนรังไหมลงไป ประมาณ 1 กำมือ (น้ำต้องเป็นน้ำที่พักไว้ในโอ่ง ไม่ใช่น้ำปะปาที่เปิดจากหัวก๊อกทันที หรือน้ำบาดาล)
5. ใช้ไม้พายกดรังไหมเบาลงในน้ำร้อนเพื่อให้เส้นใยละลายออกมา
6. คีบเส้นไหมกะประมาณไม่ให้เส้นเล็กหรือเส้นใหญ่ คล้อง เป็นเงื่อนผ่านพวงสาวไหม แล้ว เริ่มสาวลงกระบุง ระหว่างสาวต้องระวัง ไฟไม่ให้ถึงกับเดือด เพราะรังไหมจะเปื่อยและละลายเส้นไหม มากเกินไปทำให้เส้นไหมใหญ่ไม่ได้ขนาด
7. หากต้องการไหมเลย ผู้สาวไหมจะสาวไปจนหมดเลยทีเดียว จะสาวเอาหัวไหมจนเห็นรัง เกี้ยงเกลาคิดแล้วช้อนออกพักไว้ ค่อยนำกลับมาสาวไหมน้อยจนหมดในรอบที่ 2
8. ขณะสาวไหมต้องเร่งไฟให้เดือดเป็นครั้งคราว เพื่อให้ ดักแด้ลอยขึ้นและตักออก มิฉะนั้นจะ ติดเส้นไหมและทำให้น้ำดำ และใส่รังไหมเพิ่มตามดักแด้ที่ตักออกเพื่อเส้นมีขนาดสม่ำเสมอ
9. นำเส้นไหมที่ได้ไปตากแดดให้แห้งสนิท
10. กรอไหมจากกระบุงลงอีกเพื่อให้เส้นแน่น ไม่หักงอ ระหว่างกรอนิยมโรยกรวดหรือเม็ดถั่ว เพื่อกดเส้นไหมไว้ไม่ให้ลอยพันกันยุ่งขณะสาวเข้าอีก
11. การทำใจไหม โดยการนำเส้นไหมจาก อักมาพัดด้วยกงให้เป็นวง วงละ 100 เส้น แล้ว คล้องเชือกโทรเไว้ เรียกว่า 1 ปอย/ใจ ไหมบ้าน 8 ใจ จะมีน้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม
12. นำไหมที่ได้ขมวดเก็บให้เรียบร้อยห่อด้วยผ้าให้มิดชิด

1.4 ด้านการฟอกไหมแบบธรรมชาติและสารเคมี

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : การฟอกไหมแบบธรรมชาติและสารเคมี พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 79 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 76.70 ของช่างผ้า กล่าวว่า ฟอกต่างด้วยเคมี ดังนี้

1. ขั้นตอนการฟอกต่างด้วยเคมี นำเส้นไหมดิบแช่น้ำไว้ 2-3 ชั่วโมงถึง 1 คืนเพื่อให้เส้นนุ่มซบ สีได้ดี จากนั้นนำลงในน้ำด่างที่ต้มจนเดือด ใส่ผงด่างในน้ำในสัดส่วน ต่าง 2 ขวด : น้ำ 1 กาละมัง
2. พลิกเส้นไหมเป็นระยะให้ด่างซึมตลอดเส้น สังเกตว่าเส้นไหมจะค่อยๆเปลี่ยนจากสีเหลือง กลายเป็นสีขาว พลิกกลับไปมาจนเส้นไหมไม่มีสีเหลืองติดอยู่ จึงนำไปล้างจนน้ำใสสะอาด
3. สามารถนำเส้นไหมที่ฟอกต่างเรียบร้อยแล้วย้อมสีเคมีได้ทันที

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 24 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 23.30 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การฟอกไหมด้วยต่างธรรมชาติ มีขั้นตอน ดังนี้

1. นำขี้เถ้าที่ได้จากธรรมชาติแช่น้ำไว้จนตกตะกอน ตักใช้เฉพาะน้ำใส (น้ำต่ายยิ่งอายุมาก ความเป็นต่างจะยิ่งสูงขึ้น)
2. ก่อนนำเส้นไหมลงฟอกต้องแช่เส้นไหมให้นิ่มก่อนอย่างน้อยหนึ่งคืน
3. ตักน้ำต่ายใส่กะละมังก่อนแล้วจึงนำเส้นไหมลงฟอก
4. ขยี้ไหมให้นวมจนไม่มีสีเหลืองติดอยู่ แล้วล้างด้วยน้ำจนสะอาด (ต้องเป็นน้ำที่พักไว้ในโอ่ง ไม่ใช่น้ำประปาที่เปิดจากก๊อกทันที)
5. นำเส้นไหมไปตากแดดจนแห้งสนิท
6. ก่อนมัดเข้าอีกเพื่อให้เส้นกลม เหนียว และไม่หักงอ

1.5 ด้านขนาด และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ในเรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : ขนาด และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า

1. ขนาด พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 101 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างทอผ้า มีความเห็นว่า ขนาดผ้าไหมสุรินทร์ คือ

- ผ้าชิ้นมัดหมี่ ขนาด 1 x 2 เมตร ลายลูกแก้ว 4-5 ตะกั่ว
- ผ้าชิ้นมัดหมี่ ขนาด 1 x 2 เมตร ลายลูกแก้ว 3 ตะกั่ว
- ผ้าโจงกระเบน 1 x 3.50 เมตร
- ผ้าปูม 1 x 4 เมตร
- ผ้าสไบ 0.35 x 1.80 เมตร เป็นผ้า 4 ตะกั่วเหยียบ ลายลูกแก้ว
- ผ้าสไบ 0.17 x 1.80 เมตร เป็นผ้า 4 ตะกั่วเหยียบ ลายลูกแก้ว
- ผ้าขาวม้า ขนาด 0.40 x 2.00 เมตร
- ผ้าโสร่ง ขนาด 1.00 x 2.00 เมตร

2. ขนาดพืม พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 58 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 57.43 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ใช้พืม 40 หลบ สำหรับทอผ้าถุง, ผ้าขาวม้า และผ้าโสร่ง

รองลงมา พบว่าช่างทอผ้า จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 26.73 ของช่างผ้า กล่าวว่า ใช้พืม 45 หลบ สำหรับผ้าถุง

3. กี่ทอ พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 77.23 ของช่างผ้า กล่าวว่า ใช้กี่บ้านในการทอผ้า

รองลงมา พบว่าช่างทอผ้า จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 22.77 ของช่างผ้า กล่าวว่า ใช้กี่กระตุกในการทอผ้า

4. การใช้เส้นไหม พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 54.46 ของช่างผ้า กล่าวว่า ใช้ไหมโรงงานดีเกลียว ควบ 6 เส้น

รองลงมา พบว่าช่างทอผ้า จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 24.75 ของช่างผ้า กล่าวว่า ไหมบ้านสาวมือ

1.6 ด้านการเตรียมเส้นยืนแบบพื้นบ้าน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : การเตรียมเส้นยืนแบบพื้นบ้าน

พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของช่างผ้า กล่าวว่าฟืมหรือพื้นหวี ปัจจุบันมีการใช้หลายขนาด เช่น 40, 45, 50 หลบ แต่ละหลบมี 40 ช่องฟัน แต่ละช่องฟันใส่ไหมเส้นยืน 2 เส้น ดังนั้น หากทอผ้าไหมด้วยฟืม 50 หลบ ต้องใช้เส้นไหม $50 \times 40 \times 2 = 4,000$ เส้น

วิธีการคันไหม/เตรียมเส้นยืน

1. นำเส้นไหมที่ฟอกย้อมเรียบร้อยแล้วคล้องใส่กงเพื่อพัดลงอัก เจลี่ย 6-8 อัก
2. จากนั้นนำอิกวางไว้ด้านข้างหลักคันเครือ คล้องเส้นไหมในห่วงที่แขวนไว้ในที่สูงก่อนที่พันกับหลักคันเพื่อช่วยไม่ให้เส้นไหมพันกัน
3. ผูกปลายเส้นไหมที่หลักคันลูกแรกขวามือ แล้ววนไปทางซ้ายผ่านหลักคันทุกหลัก กลับไปกลับมา และทำเครื่องหมายทุกๆ ห่วงหนึ่งรอบ /ไฟเชือก เพื่อให้่ายต่อการคำนวณเส้นที่ต้องการ
4. เมื่อคันไหมครบตามที่ต้องการแล้ว ให้นำเชือกฝ้ายมาไฟตามรอยขีด ก่อนถอดไหมออกจากหลักคัน แล้วตัดเส้นไหมให้ปลายเปิดทุกเส้น ตรงที่คล้องกับหลักคันลูกแรก

การสืบเส้นไหม (อาจทำก่อนม้วนหัวไหม หรือหลังม้วนหัวไหมก็ได้)

1. นำเส้นไหมที่คันเรียบร้อยแล้ว ต่อเข้ากับเส้นที่เหลือติดอยู่กับตะกอกเดิมที่ละคู่จนหมด
2. นำก้านไม้ไผ่มาวางสอดระหว่างเส้นไหมสำหรับไล่เส้นไหมให้เรียงเป็นระเบียบ
3. นำกระดาน/แผ่นม้วนหัวไหม วางลงไประหว่างความยาวของเส้นไหมทั้งหมด ม้วนหนึ่งรอบ แล้วไล่กระดานไปจนสุดปลายเส้นไหม ใช้ไม้หนีบข้างกระดานให้แน่น แล้วม้วนจนหมดความยาว
4. หากเส้นไหมยาวไม่มากสามารถม้วนเข้าแกนได้เลย ถ้าเส้นยาวมากต้องทำตามข้อ(3)

1.7 ด้านการมัดหมี่ลายรูป

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบ ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : การมัดหมี่ลายรูป พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของช่างผ้า กล่าวว่า

1. นำไหมแช่น้ำหนึ่งคืนเพื่อให้เส้นไหมชื้นน้ำและมีความอ่อนนุ่ม หากต้องการย้อมสีอ่อนต้องนำเส้นไหมไปฟอกด้วยด่าง(ธรรมชาติ/เคมี) หากต้องการย้อมผ้าสีเข้มไม่จำเป็นต้องฟอกสี
2. นำเส้นไหมที่ฟอกเรียบร้อยแล้วเข้ากงพัดเพื่อกรอเข้าอักเตรียมคันไหม
3. การคันไหมขึ้นอยู่กับขนาดของลายผ้าแต่ละผืน การกะลำจะนับตามร่องของลายผ้า เช่น รูปม้าประมาณ 61 ลำ จะได้ลายขนาดประมาณ 10 ซม. (ขนาดเส้นพุ่งเสมอมิผลต่อสัดส่วนลาย)

4. นำเส้นไหมจากอีกเข้าเครื่องแยกเส้น / อันตวง ลายรูปสัตว์ ที่หันหน้าชนกันต้องอันตวงพิเศษ เพราะถ้า คั่นปรกติลายจะวิ่งตามกัน คั่นปรกติ คือ ไส้จากจุดเริ่มต้นไปจุดสุดท้าย แล้วคั่นกลับจากจุดสุดท้ายไล่ถึงจุดเริ่มต้น คั่นพิเศษ คือ ไส้จากจุดเริ่มต้นไปจุดสุดท้าย แล้วเริ่มที่จุดแรกใหม่ (ไม่คั่นย้อน)

5. การมัดลายผ้าปูม ท้องผ้ากับลายหน้านาง จะมัดแยกกัน ลำหนึ่งใส่ไหมมากน้อยขึ้นอยู่กับขนาดเส้น การใส่ไหมจะนับเป็นรอบ ถ้าจำนวนลำ 70-80 ลำ ใช้ 8 รอบ กะลำดูว่าเส้นไหมเล็กใหญ่ขนาดไหน ถ้าใส่ไหมเยอะเกินไปลายก็จะออกมาใหญ่ ต้องดูความกว้างของลายก่อนกะลำ

6. ผ้า 2 เมตร อย่างพยายามใช้ลาย 25 ลำ เพราะลายผ้าจะใหญ่และไม่คม ให้ใช้ 31- 33 ลำ ลายจะคมพอดี ถ้าคั่น 25 ลำ ใช้ 13 รอบ แต่คั่น 33 ลำ ใช้ 9-10 รอบ ลายจะคมและได้ผ้า 2 เมตร ถ้าคั่น 25 ลำ จะได้ผ้า 3 เมตร จำนวนลำเยอะขนาดลำจะเล็กลง ใช้ไหม 80 เส้น 21 ลำ

7. คั่น 60-70 ลำ ก็ใส่ 10+ รอบ(ได้ผ้า 2 ผืน) แต่ถ้าลำ 33+ ใส่ 9-10 รอบ ได้ผ้า 2 เมตร (ลายคม) ถ้า 25 ลำ คั่น 33 รอบได้ผ้า 3 เมตร, 70-80 ลำ คั่น 7-8 รอบ จะได้ผ้า 2 ผืน (ผืนละ 4 เมตร)

1.8 ด้านการมัดหมี่ผ้าโฮล

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : การมัดหมี่ผ้าโฮล พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 22 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 64.70 ของช่างผ้า กล่าวว่า

ผ้าโฮล ทำได้หลายแบบ ขึ้นอยู่กับเทคนิคที่ได้รับสืบทอดจากครูแต่ละคน เช่น โฮล กะโมล ปะเตียะ (ลายโคม) ลายโฮลปะนะสร้างลายจากการกระยะบนลำไหม 25 ลำ มัดไล่ขึ้นถึง 13 แล้วลงมาเป็นรูปสามเหลี่ยม ไส้ไปไล่มาเรื่อยๆ ถ้ามัดลายถูกต้อง เวลาทอจะเป็นตัวเอง และได้ลายผ้าเดียวกับโฮลบรรทัด(เทียบจากแม่ลาย) ข้อแตกต่าง คือ ลายเรียงไม่เป็นระเบียบ และไม่คมชัดเท่าโฮลบรรทัด

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 26.47 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ผ้าโฮลบันทัดคั่นลำโฮลใช้ 21 ลำ ลำละ 80 เส้น การมัดลายโฮลต้องมีแบบเทียบให้มันตรง เวลาทอลาย จะเรียงตัวสวยเลิศ การเทียบลายโฮล คือ นำแบบมาวางบนหลักคั่น แล้วนำเส้นไหมมาพันแยกลำ ลำละ 80 เส้น แล้วมัดขาวตามลายแม่แบบ ลายโฮลบันทัดลายหนึ่งทอได้ถึง 4-5 แบบ แล้วแต่จะประยุกต์ เวลาทอจะดึงให้ลายเป็นลาย ให้จุดตรงกัน แล้วจึงใส่เส้นปัก ถ้าลายไม่เสมอเขาก็ต้องดึงไหมให้เสมอกัน จึงเรียกว่างาม การสร้างลายที่เหนือชั้นขึ้นไป คือ การ เรียงหลอดไหมลำที่ 6 สลับกับหลอด 3, 5 ลายจะห่างกันหน่อยดูสวยกว่าลายที่ติดกันเป็นพริ้ว ซึ่งต้องเรียงหลอดแต่ต้น

ค่าต่ำสุด คือ โฮลทะนังอำปูล ขึ้นลายโฮล 25 ลำ ด้วยการกระยะบนลำไหมเช่นเดียวกับโฮลปะนะ ใช้เทคนิคการทอดึงลายโคมให้ตรงกันเช่นเดียวกับโฮลอื่น แต่ลายผ้าจะมีเอกลักษณ์ที่ลายติดกันเป็นแผ่น ไม่มีชอกชอยเท่าโฮลปะนะ และโฮลบรรทัด (ร้อยละ 8.82)

1.9 ด้านการย้อมสีผ้าโพลีเอสเตอร์

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : การย้อมสีผ้าโพลี พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 19 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 55.88 ของช่างผ้า กล่าวว่า

โพลีชั้นสูงต้องมีครบ 5 สี 4-5 โคม จากการย้อม 3 ครั้ง คือ ครั้ง (แดง) เข,ประโหด (สีเหลือง) และคราม (สีฟ้า) การมัดครั้งแรกมัดขาวเก็บลาย ย้อมเหลืองประโหด แกะเก็บ ขาว เก็บเหลือง แล้วย้อมคราม,แกะเก็บเหลือง และปล่อยเหลืองบางจุดที่ต้องการสีเขียว จากนั้นนำไปย้อมคราม แกะเชือกมัดเก็บเหลือง,เขียว แล้วย้อมแดง จะได้สีน้ำตาล สีแดง สีเขียว สีเหลือง และฟ้า

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 15 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 44.11 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การมัดครั้งแรก คือ แม่ลายแล้วย้อมสีแดง แกะเก็บแดงเก็บขาว ปล่อยดอกเขียว ย้อม ประโหด(เหลือง) แกะเก็บเหลือง (ปล่อยเหลืองที่ชายผ้า), แดง, ขาว แล้วย้อมครามได้ผ้าลายจุดขาว(อาซัด)

การมัดครั้งแรกจับขาว ย้อมเหลือง แกะเก็บจุดขาวและเก็บจุดเหลือง ย้อมแดง ดังนั้น จะได้ ดอกแดง, ดอกขาว และดอกเหลือง บนพื้นน้ำตาล (ร้อยละ 35.29)

การมัดครั้งแรกมัดสีขาว ย้อมเหลือง แกะเก็บเหลือง เก็บขาว ย้อมแดง แกะขาวที่มัดไว้ สามารถ ลงม่วง ลงชมพูอะไรก็ได้ (ร้อยละ 20.59)

ค่าต่ำสุด คือ การมัดครั้งแรกมัดขาวเก็บลาย ย้อมเหลืองประโหด แกะเก็บเหลืองย้อม ฟ้า แกะเก็บเหลือง,เขียว,คราม แล้วย้อมแดง จะได้สีม่วง (ร้อยละ 8.82)

1.10 ด้านการย้อมผ้ามัดหมี่ด้วยสีเคมี

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม: การย้อมผ้ามัดหมี่ทั่วไปด้วยสีเคมี พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 58 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 73.42 ของช่างผ้า กล่าวว่า การย้อมร้อน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ต้มน้ำให้เดือดทั่วถึง ใส่สีย้อมลงในน้ำจากนั้นเติมสารช่วยติดสีนำเส้นไหมลงไปแช่ในน้ำพลิกไป-มาให้ติดสี และนำขึ้นมายีให้สีซึมติดเข้าไปในเนื้อไหม
2. จากนั้นนำผ้าลงย้อมสีในกานะมังสีที่กำลังเดือดอีกครั้ง ดูจนแน่ใจว่า ได้สีที่ต้องการแล้ว (ไม่ควรแช่เส้นไหมทิ้งไว้นานเพราะสีจะซึมกินลายที่มัดไว้)
3. เมื่อเส้นไหมติดสีตามต้องการแล้ว จึงนำเส้นไหมไปล้างน้ำจนน้ำใส
4. นำไปตากให้แห้ง จึงแกะปอแล้วมัดอ้อมลายที่ต้องการให้สีติดไว้
5. การย้อมสีที่ 2-3 ทำเช่นเดียวกับสีที่ 1 คือ แกะมัดเก็บลายที่ต้องการแล้วย้อมสีใหม่จนครบตามต้องการ หากย้อมสีผิดสามารถล้างทิ้งได้ด้วยด่าง

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 21 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 26.58 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การย้อมเย็น มีขั้นตอน ดังนี้

1. เตรียมต้มน้ำให้เดือดทั่วถึง
2. นำสีมาละลายในน้ำที่อุณหภูมิปกติ จากนั้นนำเส้นไหมมาขยี้จนได้สีตามต้องการ
3. นำเส้นไหมที่ติดสีแล้วลงต้มในน้ำเดือด สามารถนำออกมาซักสีได้ตามต้องการ
3. เมื่อเส้นไหมติดตามต้องการ จึงนำเส้นไหมไปล้างจนน้ำใส
4. นำเส้นไหมที่ได้ไปตากให้แห้ง แทะพอแล้วมัดอ้อมลายที่ ต้องการให้ติดไว้ แล้วเริ่มย้อมสีใหม่จนครบตามต้องการ

1.11 ด้านการตีเกลียวไหมเส้นคู่

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : การตีเกลียวไหมเส้นคู่ พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 72 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 69.90 ของช่างผ้า กล่าวว่า การขึ้นไหมกระรอก หรือมะไม นิยมใช้สีเหลือง-แดง, เหลือง-เขียว เป็นต้น

การตีเกลียวไหมเส้นคู่ ไหมแบบที่ 1

1. นำเส้นไหมที่ย้อมสีและมัดลงอีกเรียบร้อยแล้วมา 2 อัก/หลอด
2. นำปลายเส้นไหมคล้องห่วงสูงเพื่อกันไม่ให้เส้นพันกันยุ่ง
3. นำปลายเส้นไหมพันเข้ากับหลอดด้ายที่เสียบเข้ากับหลาเรียบร้อยแล้ว จากนั้นจึงหมุนงล้อเพื่อตีเกลียวเส้นไหม
4. นำเส้นไหมที่ตีเกลียวแล้วปั่นซ้ำอีกครั้งเพื่อขึ้นลาย
5. นำเส้นไหมที่ขึ้นลายเรียบร้อยแล้วปั่นใส่หลอดสำหรับบรรจุกระสวย

รองลงมา ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 31 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 30.10 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การขึ้นไหมแบบที่ 2

1. นำเส้นไหมที่ย้อมสีแล้ว 2 ใจ เข้ากัมัดฝัลงละด้าน ตีเกลียวลงหลอด
2. นำเส้นไหมจากหลอดปั่นกรอใส่หลอดสำหรับบรรจุกระสวย

1.12 ด้านเทคนิคการเหยียบตะกอล

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : เทคนิคการเหยียบตะกอล พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 38 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 36.89 ของช่างผ้า กล่าวว่า

การยกกล้วยลูกแก้ว 4 ตะกอลเหยียบ มีวิธีการ ดังนี้

แบบที่ 1 : 12, 34, 12, 24, 12, 24, 13, 14, 23, 14, 23, 24 ไป 2 รอบ กลับ 2 รอบ ครบ

แบบที่ 2 : 34, 12, 34, 12 (3 ครั้ง) 24, 13, 24, 12, 14 (3 ครั้ง)

แบบที่ 3 : ผ้าพื้นเรียบ : 3, 1 สลับกันไปเรื่อยๆ

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 29 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 28.16 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การทอผ้าตะกอลเหยียบ 3 มีวิธีการ ดังนี้ :

การเหยียบตะกอล 3 มีวิธีการ ดังนี้

แบบที่ 1 : 123, 23,123 จบรอบ เริ่ม 123,...

แบบที่ 2 : 123, 321 จบรอบ เริ่ม 123,...

แบบที่ 3 : 123, 21, 23 จบรอบ เริ่ม 123,...

การยกกล้วยลูกแก้ว 6 ตะกอลเหยียบ มีวิธีการ ดังนี้ :

1234 (2 รอบ) 234, 1234, 234, จบรอบ (เริ่ม 1234,...)

เหยียบตะกอลคู่ ดังนี้ (1 เหยียบ5, 2 เหยียบ6 , 3 เหยียบ5, 4 เหยียบ6) (ร้อยละ 21.036)

ฝ่ายกดอก : นิยมเลือกใช้เส้นไหมจากบริษัทจุลไหมไทย นำเส้นไหมมาตีเกลียวควบ 4 เส้น สำหรับผ้าพื้น, ส่วนเกสรใช้เส้นไหมตีเกลียวควบ 2 เส้น, ตัวดอกใช้เส้นไหมตีเกลียวควบ 3 เส้น ปรกติทอเป็นชุด คือ ผ้าพื้น 2 เมตร ฝ่ายกดอก 2 เมตร มีวิธีการเหยียบคือ : ตะกอลปรกติ 1,2 (ไป-กลับ) พร้อมกับเหยียบไล่ตะกอลพิเศษที่ละชั้นไปจนจบลายแล้วเหยียบกลับ (ครบรอบ) (ร้อยละ 10.68)

เทคนิคการเหยียบตะกอลที่พบต่ำสุด คือ การทอผ้าราชวัตร 4 ตะกอลเหยียบ

ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 4 ท่าน คิดเป็นของช่างทอผ้า กล่าวว่า มีวิธีดังนี้

เหยียบตะกอล 1, 2 พร้อมกัน ฟุ้งกระสวยไป

เหยียบตะกอล 3, 4 พร้อมกัน ฟุ้งกระสวยกลับ

เหยียบตะกอล 1,4 พร้อมกัน ฟุ้งกระสวยไป (จบรอบ) (ร้อยละ 3.88)

1.13 ด้านเทคนิคการเหยียบตะกอล

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : เทคนิคการเหยียบตะกอล พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 51 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า

ผ้าอันปรม , ผ้าสาคร และผ้าทอมอ เป็นผ้า 2 ตะกอล ทอเรียงลำดับของเส้นพุ่งและ เส้นยืนแบบเดียวกัน เพื่อให้ได้ผ้าลาย ตาราง อาจแทรกเส้นพุ่งเป็นไหมหางกระรอกเพื่อเพิ่มความแวววาว การทอต้องครบเครื่องจึงนับว่างาม

ผ้าอันปรม มี 3 แบบ คือ อันปรม (เป็นผ้าลายตารางมีจุดประทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน ประสานกันเป็น + กระจ่ายทั่วผ้า), อันปรมผกามะอ้อม (เป็นผ้าลายริ้ว/ ไม่มีเส้นชั้นสีเขี้ยว), อันปรมคิ้ว (มีเครื่องชั้นสีเขี้ยว ไม่มีลายประ) ผ้าอันปรมจะเว้นริมผ้าสีแดงประมาณ 1 หลบ/40 เส้น ที่ริมทั้ง 2 ด้าน

การทอ

แบบที่ 1 : ดำ 2, แดง 2, กระ 1 , แดง 2 , ดำ 2, แสด 2, แดง 1, เขี้ยว 3, แดง 1, แสด 2 (จบรอบ) เริ่มใหม่ ดำ 2....(จนได้ขนาดที่ต้องการ)

แบบที่ 2 : ดำ 2, แสด 2, แดง 1, เขี้ยว 3, แดง 1, แสด 2 (จบรอบ) เริ่มต้นใหม่ (**ในช่วงแดง 1 จะใส่ไหมยืน 2 เส้น เฉพาะผ้าอันลวยคิ้ว)

ผ้าสาอู : มี 2 แบบ คือ ตารางใหญ่ และตารางเล็ก

เรียงไหมเส้นพุ่งและเส้นยืนแบบเดียวกันด้วยไหม 5 สี ได้แก่ ใบตอง น้ำเงิน เหลือง แดง และ กระ(มัดหมี่สีน้ำเงิน-ขาว) จะใส่หรือไม่ก็ได้ ถ้าใส่ต้องใส่ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน

การทอ : กระ 1, เหลือง 1, แดง 2, เขี้ยว 2 และน้ำเงิน 2

ผ้าทอมอ : เป็นผ้าลายตารางมี 2 สี คือ สีเขี้ยวเหลือง และสีแดงเหลือง

แบบที่ 1 : เหลือง 1, เขี้ยว 2 (จบรอบ) เริ่มใหม่

แบบที่ 2 : ม่วงดำ 1, แดง 2 (จบรอบ) เริ่มใหม่

1.14 ด้านผ้าอื่นๆ ที่พบในชุมชน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่ พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : ผ้าอื่นๆ ที่พบในชุมชน พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 11 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 10.67 ของช่างผ้า กล่าวว่า

การย้อมผ้าด้วยมะเกลือ : นำมะเกลือมาตำจนแหลกผสมน้ำเพื่อให้ได้น้ำยางสีดำ นำผ้าไหมมาซักและขยี้จนนุ่มให้ติดสีดำสม่ำเสมอ ก่อนนำไปตากแดดร้อนจัด ทำซ้ำจนกว่าผ้าจะเป็นสีดำสนิทปรกติอยู่ที่ 10-20 ครั้ง ในครั้งสุดท้ายอาจนำผ้าไปต้มกับน้ำผลมะเกลือเพื่อให้สีดำซึมเข้าเนื้อผ้า ก่อนนำมาล้างจนกระทั่งน้ำใสก่อนนำไปอบหอมเพื่อป้องกันมดและแมลงที่นิยมกัดกินผ้าย้อมมะเกลือ

การอบหอมผ้าแบบโบราณ: วัตถุดิบอบหอม ได้แก่ 1. วานเปาะหอม 2.ขมิ้น 3. สายแล้ง-สายกา (พืชชนิดหนึ่งขึ้นในนาข้าวช่วงฤดูเก็บเกี่ยว) 4.ใบเล็บครุฑ 5.ใบอัม 6.รากเผดหอม 7.ลูกตะคอง นำทุกอย่างเผาซี้ไถ่ก่อนเล็กน้อยให้กลิ่นน้ำมันหอมออก จากนั้นนำไปตำให้แหลกก่อนผสมน้ำขลุกขลิกนำผ้ามาขยี้กับสมุนไพรทั้งหมดก่อนนำไปนึ่งในหวดหนึ่งจนไอน้ำขึ้นทั่วผ้าประมาณ 15 นาที แล้วนำไปตากที่ริมจนแห้งสนิทก่อนเก็บในที่มืด

ผ้าหัวขึ้น เป็นผ้าไหมขัดลายสีขาว, สีเขียว สีเหลือง บนพื้นสีแดง กว้างประมาณ 6"-7.4" ยาวเท่ากับความยาวขึ้น ใช้การเก็บขัดลายต่างๆ ด้วยมือ เช่น ลายขอเกี่ยว, ลายหมากจับ, ลายดอกไม้ และลายรูปเรขาคณิต ปัจจุบันมีตะกอกเหียบลายสำเร็จทำให้ทอผ้าได้เร็วกว่าเดิม

ผ้าตีนขึ้น เป็นผ้ามัดหมี่ลายขอเกี่ยวแนวตั้ง พื้นสีดำ ลายแดง-ขาว ขนาดกว้าง 4.4"- 4.6" มีขนาดความยาวเท่ากับตัวขึ้น

ริบบิ้น มี 2 ขนาด คือ 1.5 ซม. และ 3.5 ซม., ด้ายโทเรทอ 2 ตะกอก ใช้สำหรับเย็บทับริมด้านบน-ล่างของตีนขึ้นโดยให้แถบสีขาวอยู่ด้านบนเสมอ ใน 1 เส้น มี 2-4 สี คือ สีขาว, สีแดง, สีน้ำเงิน, สีเหลือง และสีบานเย็น

1.15 ด้านลายที่นิยมทอมากและลายที่นิยมทอน้อย

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่องลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : ลายที่นิยมทอมากและลายที่นิยมทอน้อย พบว่าช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 70 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 67.69 ของช่างผ้า กล่าวว่าลายผ้าที่มีการทอมาก คือ ผ้ามัดหมี่ เช่นลายขอเกี่ยว 7, 9 และคันทวย 19 ลำ, ผ้าโฮลเปราะ, ผ้าโฮลเสวย ผ้าที่ทอน้อย คือ ผ้าสาคร ผ้าทอมือ เพราะขายไม่ได้ราคา

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 57 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 55.34 ของช่างทอผ้า กล่าวว่าผ้าที่ทอมาก คือ ผ้าที่มัดจนเคยชิน เช่น ลายนาคเกี่ยว ลายต้นสน ลายร้อยดาว ลายนกยูง ผ้าที่ทอน้อย คือ ลายโฮลเปราะ ผ้าปุม และผ้าลายใหม่เพราะลายมีความยากต้องใช้เวลามาก

ผ้าที่ทอมาก คือ ผ้ามัดหมี่ลายใบไม้ ลายเต่างับ, โฮลเปราะ และโฮล ผ้าที่ทอน้อย คือ ผ้าตาราง ผ้าอันลวยซิม (ร้อยละ 45.63) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ ผ้าที่ทอมาก คือ ผ้ามัดหมี่ลายรูปสัตว์ ช้าง ม้า กวาง นก ผ้าที่ทอน้อย คือ ผ้าอันลวยซิม (ร้อยละ 31.07)

1.16 ด้านลายเก่า/ลายใหม่

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่องลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : ด้านลายเก่า/ลายใหม่ พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 95 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 92.23 ของช่างผ้า กล่าวว่า ผ้าพื้นบ้านโบราณสุรินทร์ คือ ผ้าสาคร ผ้าสมอ ผ้าอันปรม ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า ลายผ้าก๊วนๆ อยู่อย่างนั้น ส่วนมัดหมี่จะมีลายโฮล, ลายกันแวง, ลายลูกฮ้อย/หนองท้อง ลายใหม่ๆส่วนใหญ่ คือ เรือหงส์ ช้าง ม้า กวาง ลายดอกพิกุลเริ่มทอประมาณ 2-3 ปีนี้เอง

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 89 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 86.41 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ผ้าโฮล ผ้าอันปรม ผ้าสากุ และผ้าอันลวยซิม เป็นผ้าโบราณของเมืองสุรินทร์ มีลักษณะดังนี้ คือ ผ้าโฮล โบราณย้อมสีธรรมชาติมีดลายนยาเบีย 21 ลำ ย้อม 3 ครั้ง จนได้ครบ 5 สี คือ สีแดง น้ำตาล เหลือง เขียว และขาว, ผ้าอันลวยซิม นิยมเข็นไหมสีเขียว-เหลือง หรือ เขียว-แดง เส้นปักเป็นสีที่เข้ากับสีหลักของไหม หางกระรอก, ผ้าอันปรม มี 3 แบบ คือ อันปรมขვე/สาหร่าย คือ ผ้าลายทาง , อันปรมคิ้ว คือ ไม่มีเส้นพุ่ง ประแตมีเส้นพุ่งสีเขียว และอันปรม คือ ผ้าลายตารางและมีจุดประ(+)กระจายทั่วผ้า ซึ่งผ้าอันปรมทุกชนิดเป็นผ้าสีแดงเข้ม, ผ้าสากุ เป็นผ้าลายตารางสีน้ำตาลอมแดง มีลาย 2 แบบ คือ ตารางเล็ก และตารางใหญ่ มีเครื่อง 5 อย่าง

ค่าต่ำสุด ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 73 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 70.87 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ผ้าลายขอเกี่ยวเป็นผ้าโบราณของกลุ่มกูย เกิดจากเทคนิคการมัดหมี่ 5,7 และ 9 ลำ ย้อมสีโทนขมิ้น, ผ้า สไบ/ชุดเล็ก เป็นผ้าลายลูกแก้วสีขาว หน้ากว้างประมาณ 30-45 ยาว ประมาณ 2 เมตร ตะกอเหยียบ 8 ปัจจุบันนิยมทอ 4, 5, 6 ตะกอเหยียบ เพราะเร็วกว่าและใช้เส้นไหมน้อยกว่า

1.17 ด้านกระบวนการทอผ้า

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : กระบวนการทอผ้า พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า การทอผ้าแบบโบราณอยู่บนพื้นฐานการทอเพื่อใช้งานภายในครอบครัวเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย จึงทำอย่างด้วยตนเองเริ่มตั้งแต่การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมพันธุ์พื้นบ้าน ผักลุ่มเขมรจะสาวไหมแยกระหว่างไหมหัวและไหมน้อย กลุ่ม มกยูจะสาวไหมเลย ลักษณะผ้า โบราณจะเป็นผ้าเนื้อน้อย อ่อนนุ่ม ทอแน่น แฉวาวทั้งตัวสวย นิยมย้อมสีเข้มเพราะสวยทน ใช้งานได้ยาวนาน

ปัจจุบันช่างทอเน้นการผลิตให้รวดเร็วขึ้น ลดการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมลง หันไปซื้อเส้นไหมโรงงานจากร้านค้าภายในชุมชน โดยใช้ไหมดีเกลียวควบ 8 เส้นเป็นเส้นยืน และไหมดีเกลียวควบ 6 เส้นเป็นเส้นพุ่ง บางคนใช้หน้าฟืมน้อยเพื่อให้ผ้าดูนุ่ม นิยมย้อมสีอ่อนนวลตาสำหรับตลาด OTOP ในเมือง

รองลงมา ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 74 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 71.84 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การทอผ้าแบบโบราณจะทำทุกอย่างด้วยตนเองทุกขั้นตอน ซึ่งช่างทอปัจจุบันยังคงรักษากระบวนการทอผ้าแบบโบราณไว้ ยกเว้นการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ใครปลูกหม่อนสาวเส้นขายก็ทำอย่างเดียว ลวดลายผ้ายังคงเป็นแบบเดิม โดยจ้างช่างที่ชำนาญมัดเพราะรวดเร็วกว่าทำเองทุกขั้นตอน

การทอผ้าแบบโบราณจะทำทุกอย่างด้วยตนเองทุกขั้นตอน ปัจจุบันช่างทอซื้อเฉพาะเส้นไหมบ้านสาวมือจากคนในชุมชนและ สีย้อมจากร้านค้า กระบวนการที่เหลือทำเองทั้งหมด ซึ่งบางครั้งช่างทออาจแบ่งผ้ากันกับเจ้าของเส้นไหมคนละครั้งขึ้นอยู่กับการตกลง (ร้อยละ 20.39) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ ช่างทอเลือกซื้อเส้นไหมบ้านสาวมือ และจ้างช่างมัดหมี่ โดยช่างทอมีหน้าที่ทอผ้าเพียงอย่างเดียว สำหรับเก็บเอาไว้ใช้ในงานบุญพิธี , งานแต่งหลานสาว หรือแจกลูกหลานในวันสำคัญประจำปี เป็นต้น (ร้อยละ 11.65)

1.18 ด้านแหล่งซื้อวัตถุดิบ

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่องลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : แหล่งซื้อวัตถุดิบ พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 43 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 147.75 ของช่างผ้า กล่าวว่า ร้านค้าภายในชุมชน เพราะประหยัดค่าเดินทาง

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 25 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 24.27 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ผลิตเส้นไหมได้เอง ซื้อเพียงสีย้อมเท่านั้น

ตลาดผ้าในตัวจังหวัด เพราะราคาถูกและสามารถเดินทางได้สะดวกด้วยรถประจำทาง (ร้อยละ 21.36) กลุ่มโครงการศิลปาชีพอีสานใต้ (ร้อยละ 10.68) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ ซื้อจากผู้ผลิต เพราะต้องการซื้อในปริมาณมากเพื่อจ่ายงานให้ช่างทอผ้าในกลุ่มเครือข่าย (ร้อยละ 1.94)

1.19 ด้านยี่ห้อสีเคมี

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่องลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : ยี่ห้อสีเคมี พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 88 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 85.44 ของช่างผ้า กล่าวว่า สีเคมียี่ห้อสิงโต

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 51 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 49.51 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า นิยมใช้สีกระป๋องสำหรับแต้มตรากีเลน ลำดับต่อมา คือ สีย้อมเคมียี่ห้อสมใจ (ร้อยละ 9.71)

ค่าต่ำสุด คือ การสีย้อมธรรมชาติ (ร้อยละ 4.85)

1.20 ด้านการออกแบบลวดลายผ้า

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่องลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : การออกแบบลวดลายผ้า พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 73 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 71.84 ของช่างผ้า กล่าวว่า ทำเฉพาะลายแบบเดิม เพราะมั่นใจว่าขายได้แน่นอน ปรับเพียงสีสันทันเท่านั้นหากเป็นตลาดภายในชุมชนจะย้อม สีสดใส หากเป็นตลาดสินค้า OTOP ในกรุงเทพฯ จะย้อมสีกลมกลืนกัน ไม่ฉูดฉาด

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 59 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 57.28 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ทดลองทำลายตามแบบในเอกสารที่ได้รับจากการอบรมเป็นเล่ม

การฝึกอบรมและเดินทางไปยังแหล่งต่างๆทำให้ได้เห็น ลายแบบต่างๆ และนำมาประยุกต์และพัฒนาลายใหม่ๆ มากกว่าเดิม (ร้อยละ 18.45) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ คิดลดลายใหม่ โดยการประสมประสานลาย และทดลองเทคนิคใหม่ๆ บางครั้งเห็นผ้าของคนอื่นมีลวดลายสวยก็ทำตามบ้าง (ร้อยละ 7.77)

1.21 ด้านการจัดการกลุ่มทอผ้า

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่องลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : การจัดการกลุ่มทอผ้า พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 96 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 93.20 ของช่างผ้า กล่าวว่า หัวหน้ากลุ่มมักจะเก็บวัตถุดิบต่างๆ ที่ได้รับเอาไว้อย่างดี และพยายามเข้าไปแนะนำ ให้สมาชิกกลุ่มปรับเปลี่ยนการทอผ้าเพื่อสนองความต้องการของตลาด ทำให้สมาชิกต่างรู้สึกเบื่อหน่ายและต้องการทอผ้าอย่างอิสระ หากต้องการผ้าผืนไหนก็เลือกซื้อไป หัวหน้ากลุ่มหลายคนจึงกลายเป็นนายทุนที่มีเครือข่ายการลงทุนในหลายชุมชนเพื่อทอผ้าสำหรับจำหน่ายตลาดสินค้า OTOP

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 54 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 52.43 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การทอผ้าเพื่อเข้าคัสเตอร์จะถูกทอขึ้นอย่างพิเศษสุด บางกลุ่มทอเอง บางกลุ่มจ้างช่างทอที่มีความสามารถทอให้โดยเฉพาะ บางกลุ่มเลือกซื้อผ้าที่ได้รับรางวัลมาใช้ในการคัสเตอร์ เป็นต้น แต่สำหรับการทอผ้าเพื่อเข้าสู่ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ จำเป็นต้องทอผ้าทุกผืนให้ได้คุณภาพ ภายในกลุ่มสมาชิกต้องเข้ารับการอบรมสม่ำเสมอเพื่อลดจุดอ่อนและพัฒนาฝีมือการทอผ้า

ช่างทอบางคน กล่าวว่า ภายในกลุ่มมีความคิดเห็นในการทอผ้าแตกต่างกันจึง แยกออกเป็นกลุ่มย่อยๆ บาง คนรวมเข้าเป็นเครือข่าย ผู้ประกอบการ บางคนแยกไปทออิสระและเน้นการขายผ้าภายในชุมชน และไม่ยอมเข้าอบรมเพราะเป็นเรื่องที่รู้อยู่แล้ว (ร้อยละ 21.36) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ การพัฒนาผ้าพื้นบ้านให้ได้ตามมาตรฐาน มผช. ต้องเข้าอบรมบ่อยในเรื่องที่ทำได้บ้างไม่ได้บ้าง โดยเริ่มต้นตั้งแต่การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาวไหม ย้อมสี และทอผ้า บางครั้งหลายวัน บางครั้งนานเป็นสัปดาห์ ซึ่งความรู้ต่างๆ ที่ได้รับไม่สามารถอธิบายให้กับสมาชิกทุกคนเข้าใจและเห็นความสำคัญ และยอมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เคยชินมาทำอย่างใหม่ (ร้อยละ 16.50)

1.22 ด้านกระบวนการผลิตผ้าไหมภายในชุมชน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม : กระบวนการผลิตผ้าไหม ภายในชุมชน พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า ผ้าโฮล ผ้าอันปรม ผ้าสาकु ผ้าทอมอ ผ้าอันลุยซิม ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า ตามที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 97 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 94.17 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ผ้าถูกทอขึ้นบนพื้นฐานการใช้งานภายในครอบครัว ช่างทอจะทอผ้าตามความถนัดและปรับเปลี่ยนเครื่อง การใช้งาน เช่น ผ้าชิ้น ผ้าขาวม้า ผ้าโสร่ง มากกว่าที่จะทอตามความต้องการของตลาด ทำให้ผ้าพื้นบ้าน ยังคงเอกลักษณ์ของสีสันทันและลวดลายแบบดั้งเดิมมาถึงปัจจุบัน

ผ้าไหมสุรินทร์ผลิตตามกรรมวิธีโบราณที่สืบทอดจากพ่อแม่จากรุ่นสู่รุ่นทำให้ผ้ามีลวดลายเป็น เอกลักษณ์ มีเฉพาะผ้ามัดหมี่ที่มีลายใหม่มากกว่าเดิม (ร้อยละ 82.52) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ นิยมทอผ้าไหมสาวเลย เนื้อหน้า สวยนาน ทนทานการใช้งาน (ร้อยละ 33.98)

2. กลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า

2.1 ด้านกลุ่มชาติพันธุ์ และประวัติความเป็นมา

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน เรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ และประวัติความเป็นมา และความต้องการใช้ผ้า : ด้านกลุ่มชาติพันธุ์ และประวัติความเป็นมา พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 41 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 39.81 ของช่างผ้า กล่าวว่า กลุ่ม อ.เขวาสินรินทร์ ประกอบด้วยกลุ่มเขมร และกลุ่มกวยอยู่ร่วมในชุมชน เป็นแหล่งทอผ้า พื้นบ้านที่สำคัญของจังหวัด ใช้ภาษาเขมร, กวย และลาว เป็นภาษาพูดในท้องถิ่น

รองลงมา ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 22 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 21.36 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า กลุ่ม อ.เมืองสุรินทร์ เป็นกลุ่มเขมร-กวยที่อยู่อาศัยในชุมชนเมืองมาแต่เดิม อ.เมือง เป็นแหล่งวัฒนธรรมเก่าที่มีความเจริญรุ่งเรืองก่อนที่จะแผ่กระจายไปยังหัวเมืองรอบนอก

กลุ่ม อ.สังขะ ชุมชนบ้านกระดานเป็นกลุ่มเชื้อ อสายเขมรที่อพยพมาจากบ้านสามโคก อำเภอ เขวาสินรินทร์ ผ่านมาทาง ต.ปราสาท บ้านตาต่าน ช้องจอม ตั้งปีพ.ศ.2506 เพื่อมาหาที่ดินทำกิน จนกระทั่งทหารได้เข้ามาสำรวจพื้นที่และสมัครเข้าร่วมกลุ่มกับศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ เมื่อ พ.ศ.2548 ส่วนชุมชนบ้านแยง ชาวบ้านที่อพยพเข้ามาแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มลาวจากรัตนบุรี,ท่าตูม,ชุมพลบุรี, จอมพระ และสนม กลุ่มกวยท่าตูม และชุมพลบุรีส่วนใหญ่อยู่ที่บ้านโนนสง่า และกลุ่มเขมร อพยพมาจาก จอมพระ และชุมพลบุรี ส่วนใหญ่อยู่ที่บ้านแยง (ร้อยละ 18.45)

กลุ่ม อ.สำโรงทาบ ประกอบด้วยกลุ่มช วากวยที่อพยพมาจากเมืองอัตตะปือแสนแป ตั้งแต่ พ.ศ.2459 เพื่อหนีภัยสงคราม นับถือผีเป็นหลัก ภาษาพูดในท้องถิ่นเป็นภาษากวย และการแต่งกายด้วย ผ้าทอพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ (ร้อยละ 10.68)

กลุ่ม อ.พนมดงรักเดิมเป็นชุมชนโจร และกลุ่มชาวบ้านที่ย้ายมาใหม่จากอำเภอรัตนบุรีในรุ่นพ่อแม่ ผู้ชายทำงานนอกบ้าน สตรีต้องเรียนรู้งานบ้านและทอผ้าสำหรับใช้เอง (ร้อยละ 9.71) ตามลำดับ

2.2 ด้านการทอผ้าตามวิถีชุมชน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า : การทอผ้าตามวิถีชุมชนพบว่า ช่างทอผ้า ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า ช่างทอผ้าแบ่ง ออกเป็นหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มที่มุ่งเน้นการ ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อขายเส้น กลุ่มช่างทอผ้าที่มุ่งเน้นการ ทอเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด แต่ละกลุ่มมีเป้าหมายที่แน่นอนในการผลิต เช่น ร้านค้า, โรง ทอ หรือช่างทอ ที่มาติดต่อรับซื้อหรือสั่งทอไว้ล่วงหน้า โดยกลุ่มผู้มารับซื้อจะทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคน กลางในการนำเส้นไหมไปจำหน่ายยังร้านค้า หรือส่งต่อให้แก่ช่างทอ ผ้าในเครือข่าย หรือการนำผ้าไหม ไปจำหน่ายยังแหล่งอื่นๆ

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวนจำนวน 101 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 98.06 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ช่างทอผ้าในแต่ละชุมชนสุรินทร์เติบโตขึ้นในบ้านที่มีการทอผ้าใช้เองมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ทุกคนเคยมีส่วนในการช่วยเหลือผู้ปกครองในกิจกรรมการทอผ้ามาตั้งแต่อายุน้อย เรียนรู้เรื่องการทอ ผ้าจากแม่และยาย พุดคุยแลกเปลี่ยนกันความรู้และช่วยเหลือกันในกลุ่มเครือญาติ และรู้สึว่าการทอผ้า เป็นเรื่องปรกติที่ต้องทำ คนส่วนใหญ่รู้จักและสามารถทำได้ สตรีส่วนใหญ่เริ่มอาชีพทอผ้าหัดจากการศึกษา โดยทอผ้าร่วมไปกับการดูแลบ้าน เลี้ยงดูบุตร-หลาน และดูแลคนสูงอายุ การซื้อขายผ้าจะวนเวียนขาย กันภายในหมู่บ้าน ตลาดนัดชุมชน หัวหน้ากลุ่ม OTOP เป็นต้น

ช่างทอผ้าสูงอายุจะทอผ้าสำหรับใช้เองเป็นเป้าหมายแรก ก่อนจะขายเป็นลำดับถัดไป และไม่ ปรับเปลี่ยนการทอตามความต้องการของลูกค้า (ร้อยละ 95.15)

ช่างทอผ้าหัวการค้าสร้างกลุ่มเครือข่ายช่างทอผ้าที่มีความสามารถเฉพาะด้าน ก่อนกระจายงาน เป็นส่วนๆ คือ เส้นไหม , คั่นไหม , มัดลาย , ย้อมสี และทอผ้า เน้นการทอผ้าตามคำสั่งซื้อของลูกค้า ร่วมกับการทอผ้าอื่นๆ โดยมีตลาดเป้าหมายหลัก คือ ตลาดในกรุงเทพฯ (ร้อยละ 90.29) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ เจ้าของโรงทอผ้านิยม สร้างเครือข่ายในกลุ่มเครือญาติ และฝึกอาชีพให้แก่ บุตร หลานที่ต้องการรายได้เสริม มีระบบแบ่งงานตามหน้าที่โดยตั้งให้คนที่มีความเชี่ยวชาญด้านนั้นๆ เป็น หัวหน้า เช่น กลุ่มแกะลายผ้าลงก ระดาษกราฟ กลุ่มเตรียมไหม (คั่นไหม,ปั่นไหม) กลุ่มมัดลาย กลุ่มมัด ลาย กลุ่มย้อม กลุ่มทอผ้า กลุ่มออกตลาด โดยมีนายจ้างเป็นคนวางแผนการผลิต (ร้อยละ 75.73)

2.3 ด้านการใช้ผ้าในชีวิตประจำวัน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัด สุรินทร์ ในเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า : การออกแบบลวดลายผ้า พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า ผ้าลายตารางเช่น สาคุ, โสร่ง, ขาวม้า, ผ้าพื้น สำหรับใช้ห่มอยู่บ้านเมื่อมีงานบุญ งานบวช หรืองานชุมชนต่างๆ ที่จัดขึ้น ผ้ามัดหมี่สำหรับใช้ในงานที่เป็นทางการ เช่น เดินทางไป โรงพยาบาล สถานที่ราชการ วัด โรงเรียน เป็นต้น เพื่อเป็นการให้เกียรติเจ้าภาพและแสดงฐานะของผู้ห่ม

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวนจำนวน 100 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 97.09 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ผ้ามัดหมี่สำหรับใช้ในงานงานบุญ,งานแต่ง เพราะมีลวดลายมากและมีสีสัน ผ้าสีขมิ้นสีเข้มสำหรับงานศพ ผู้สูงอายุห่มขึ้นใหม่เพราะช่วยระบายอากาศ และความอบอุ่นได้ดีกว่าผ้าทั่วไป

2.4 ด้านการใช้ผ้าในงานประเพณีท้องถิ่น

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า : ด้านการใช้ผ้าในงานประเพณีท้องถิ่น พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็น ทุกข้อ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า การใช้ผ้าในงานประเพณีท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. เครื่องแต่งกายพิธีการ เช่น นาคจะแต่งกายด้วยการห่มผ้าโสร่ง/ผ้าปูมตามฐานะ, เจ้าภาพในงานพิธีการต่างๆ นิยมแต่งกายด้วยผ้าไหม, ศิลปินพื้นบ้านจะแต่งกายด้วยผ้าพื้นบ้านในการละเล่นกันตรึม, รำเจเรียง และอื่นๆ, การแต่งกายร่วมขบวนแห่ในงานประเพณี เข้าพรรษา สงกรานต์ เป็นต้น
2. งานแต่ง ฝ่ายเจ้าสาวใช้ผ้าไหมเป็นเครื่องสวมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ครอบครัว
3. งานตาย บุตรสาวจะนำผ้าไหมที่สะสมไว้ของผู้ตายและเครือญาติ มาใช้ในงาน โดยแบ่งเป็นเครื่องแต่งกายผู้ตาย และเป็นทาน
4. เครื่องเซ่นไหว้ เช่น การละเล่นแกมอ-แกออ, แชนโหวนตา, มะมวด เป็นต้น

2.5 ด้านความเชื่อ

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า : ความเชื่อ พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า การทอผ้าแต่ละชนิดเมื่อเริ่มเรียนต้องตั้งขันครู เพื่อแสดงความเคารพ โดยมีผู้ถ่ายทอดคือ แม่หรือยาย ขันครูแต่ละแห่งมีองค์ประกอบแตกต่างกันในแต่ละชุมชน เช่น ขันครู อ.เมืองสุรินทร์ ประกอบด้วย กรวย 5 บรรจุดอกไม้, รูปและเทียน ภายในขันมี เงิน,หมาก 1 คำ, ขันครู อ.เขวาสินรินทร์ ประกอบด้วย กรวย 5 บรรจุดอกไม้, รูป เทียน 5 ชุดรดติดกัน, หมาก 4 ผล พลู 4 ใบ เทียนขาวพื้นเกลียว 2 ชุด, เทียนเหลืองพื้นบว 2 ชุด,

เงิน, เรือ 2 ลำ และกระต่าย 2 ตัว ทำจากใบตอง, ชันครู อ.สังขะ ประกอบด้วย กรวย 2 บรรจุดอกไม้ รูป และเทียนเงิน 6 สลึง หนึ่งคำ หากใครเรียนกับครูกระต่ายไม่ต้องยกครู และครูผ้าโฮล, ครูผ้าลายมัดหมี่, ครูผ้าปุม, ครูผ้าราชวัตร, ครูผ้าลายลูกแก้วจะมีครูผ้าต่างหากกัน

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 34 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.01 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การทอผ้าหัวไม้ หรือการขึ้นหัวใหม่ใหม่ จะไม่ขึ้นวันพุธ เพราะพุทธรักษาเสี่ยงคล้ายกุด เชื่อว่าหากขึ้นวันนี้ จะขายผ้าไม่ได้ หรือขายยาก การตัดผ้าหัวไม้หรือผ้าผืนแรกของหัวม้วน จะไม่ตัดใน วันโกน, วันพระ, วันพุธ, วันเสาร์ เพราะเป็นวันแข็งจำทำให้ผ้าขายไม่คล่อง สมัยโบราณจะตัดเฉพาะข้างขึ้นใน วันจันทร์ เพราะเชื่อว่าค่าขายดี มีเสน่ห์

ค่าต่ำสุด คือ การย้อมสีธรรมชาติระหว่างที่ย้อมห้ามพระ, คนท้อง, สามเณร, หญิงมีประจำเดือน เดินผ่าน เพราะจะย้อมไม่ติด /ผ้ามีรอยต่าง/ผ้าสีไม่สด มีทางแก้คือโยนตะปูลง หม้อต้ม แล้วบอกกล่าว เทวดา ปัจจุบันโรงย้อมสีธรรมชาติเกือบทุกแห่งนิยมให้ผู้ขายย้อมเท่านั้น หากในหมู่บ้านมีงานศพก็จะไม่ย้อมสีและทอผ้าจะรอจนกว่าผ้าไปป่าช้าเสียก่อน (ร้อยละ 24.27)

2.6 ด้านความต้องการใช้ผ้าภายในชุมชน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า : ความต้องการใช้ผ้าภายในชุมชน พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า ผ้าโฮล ผ้ามัดหมี่ ผ้าอันปรหมผกามะอ้อมผ้าโฮลทะนังอันปิล ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า จะมีราคาสูงขึ้นช่วงหลังออกพรรษา เพราะหนุ่มสาวต้องการผ้าสำหรับใช้ในพิธีการแต่งงาน และในช่วงก่อนเข้าพรรษาผ้าจะราคาถูกลงเพราะ ช่างทอจะทอขายเพื่อนำเงินไปลงทุนในไร่นา

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 78 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 75.73 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ผ้าขึ้น ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า ส่วนใหญ่ทอติดบ้านไว้สำหรับขายคนแก่ในชุมชน สำหรับไว้ห่อผ้าตายาย เช่น ใหว่บรรพบุรุษ งานแต่ง

ค่าต่ำสุด คือ คนในชุมชนสำหรับคนแก่ก็ชอบผ้าสีเข้มๆ สาวๆก็ชอบผ้าสีสดๆ ลายช้าง ม้า นกยูง กวาง เพราะว่าเวลาทอมองลายเห็นชัดเจนดี (ร้อยละ 39.81)

2.7 ความต้องการใช้ผ้าของคนภายนอกชุมชน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า : ความต้องการใช้ผ้าของคนภายนอกชุมชน พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า พัฒนาชุมชนอยากให้ทอผ้าสีเดียวพื้นขาว ทำลายบางๆ แต่เราอยากทำแบบที่เราชอบ ที่มันแปลกๆ เปลี่ยนลายเรื่อยๆ ไม่ชอบที่มันซ้ำๆ ดูธรรมดา

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 37 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 35.92 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า กลุ่มคุณหญิงคุณนายในกรุงเทพมหานครต้องการผ้าไหมเนื้อน้อย กำแล้วหาย

ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 19 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 18.45 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า คนในเมือง นิยมสีนวลตา ทอยาก มองไม่ชัด และรู้สึกไม่สดชื่น

ค่าต่ำสุด คือ นักท่องเที่ยวชอบผ้าพันคอ ผ้าผืนเล็ก (ร้อยละ 10.68)

2.8 พัฒนาการการทอผ้าภายในชุมชน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ชุมชน ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า : พัฒนาการการทอผ้าภายในชุมชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า การสาวเส้นไหมในอดีต มี 2 แบบ คือ สาวไหมแยก คือ ไหมน้อยและไหมหัว และสาวไหมรวด/ไหมเลย คือ สาวเลยทีเดียวทั้งหัวไหมและไหมน้อย ด้วยพวกสาวหัวเดียว ปัจจุบันมีการสาวไหม 80 รังกับพวงสาว 3 ชั้น และกลุ่มเกษตรกรสนใจเข้ารับการอบรม และต้องการพัฒนาฝีมือการทอผ้ามัดหมี่มากขึ้น เพราะเป็นผ้าเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ดีกว่าผ้าชนิดอื่นๆ หลายคนทด ลองย้อมสีเคมีสลับกับย้อมสีธรรมชาติ และเรียนรู้การให้สีผ้าหลากหลายกว่าเดิมที่เน้นเฉพาะสีโทนขรึม เช่น สีเม็ดมะขาม เหลือง เป็นต้น

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 32 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 31.07 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ในอดีตเกษตรกรเลี้ยงไหมพันธุ์พื้นบ้านสุรินทร์ เพราะเพาะพันธุ์ง่าย ประหยัด ออกลูกตลอดทั้งปี ปัจจุบันเกษตรกรที่มีเงินน้อยจะเลี้ยงพันธุ์ไหมลูกผสม หรือพันธุ์ต่างประเทศ แม้ว่าจะ อ่อนแอกว่าไหมพื้นบ้าน แต่ให้น้ำหนักเส้นใยมากกว่าพันธุ์พื้นบ้านถึง 3 เท่า ซึ่งคุ้มค่ากว่าพันธุ์พื้นบ้านมาก ในระยะเวลาเท่ากัน และเกษตรกรบางส่วนที่เลี้ยงไหมพันธุ์ต่างประเทศโดยเฉพาะตามแนวชายแดน ส่วนใหญ่นิยมขายรังไหมให้แก่โรงงานสาวไหม

ค่าต่ำสุด คือ การทอผ้าเน้นตามความต้องการของลูกค้ามากขึ้น เช่น การทำ ลายจบผ้า ซึ่งในอดีตมีเฉพาะในผ้าโฮล ปัจจุบันลายจบถูกนำมาใส่ลงบนผ้าพื้นบ้านเกือบทุกชนิด (ร้อยละ 7.77)

3. ด้านวิถีชีวิตทอผ้าภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่

3.1 วิธีการสืบทอดลวดลายผ้า

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านวิถีชีวิตทอผ้าภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ : วิธีการสืบทอดลวดลายผ้า พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 94 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 91.26 ของช่างผ้า กล่าวว่า สมัยก่อนการเรียนรู้มัดหมี่ต้องหัดมองลายก่อน เริ่มจาก หมี่ข้อ หมักจับ โคม 4,5,7,9 และขาเป็ย ขาเป็ย คือ ลายที่แตกออกมาจากโคม ถ้าเข้าใจ เรียง ตามลำดับดังนี้ แล้วจะพัฒนาลายได้เรื่อยๆ แต่สมัยนี้บางคนลอกเอาลายแบบเอา จำเอา ทำให้พัฒนาลายไม่ได้ ทำแบบไหนก็ต้องทำแบบนั้นไปตลอดเพราะไม่เข้าใจลาย

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 84 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 81.55 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า เริ่มทอมาตั้งแต่เด็ก ใครเป็นแบบครูพักลักจำ เช่น กันแยง ต้นสน ดังเกี้ยวเพิ่ม (हनอนทอง) โดยเฉพาะ ผ้าโฮลต้องทอจำและฝึกจนชำนาญ ดังนั้น ถ้าทำลายแบบไหนได้ก็จะทำลายนั้นไปตลอด

ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 71 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 68.93 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า เวลาที่แม่ทอ ผ้ามัดหมี่จะรวบรวมเศษด้ายที่เหลือเอาไว้ทอรวมกันเป็นผืน ผ้านั้นจะเก็บเอาไว้ดูเป็นตัวอย่างลาย

ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 24 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 23.30 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า แกะลายผ้า แบบที่ชอบใส่กระดาษกราฟ ซื้อมาดูลายจากกรอบรูป และทดลองทำเฉพาะลายที่ชอบ

ค่าต่ำสุด คือ สมัยก่อนอยากเรียนลายมัดหมี่ก็ต้องแอบดูเขาทำเพราะไม่มีเงินยกครู แล้วก็มา หัดทำ นั่งทำเชือกกล้วยเองสำหรับหัดมัด เอาทางต้นกล้วยมาขูดเอาเฉพาะหนังไปตากแดดให้พอแห้ง แห้งมากก็ไม่ได้จะกรอบมัดไม่ได้ เชือกกล้วยมัดหมี่ทั้งวันนั้นก็ไม่ได้เพราะทางกล้วยเป็นต่างจะกัดสลาย ออก ต้องรีบมัด รีบย้อม ไม่ต้องทำงานอย่างอื่นเลย ไม่อย่างนั้นไหมจะเสีย ผ้ามัดหมี่ในสมัยโบราณกว่า จะได้มาจึงยากมาก น้อยคนจะได้ใส่ มีคุณค่า มีราคามาก (ร้อยละ 21.36)

3.2 หน่วยงานที่ส่งเสริมภูมิปัญญาการทอผ้า

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้าน วิถีชีวิตทอผ้าภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ : หน่วยงานที่ส่งเสริมการสืบทอดภูมิปัญญา พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า พัฒนาชุมชน เพราะมีเครือข่ายร่วมมือกับภาคส่วนจังหวัด, อุตสาหกรรมจังหวัด, พาณิชย์จังหวัด เป็นต้น และ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จ.สุรินทร์

ค่าต่ำสุด คือ หน่วยงานที่บทบาทต่อกลุ่ม คือ ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีวะ (ร้อยละ 57.28)

3.3 หัวข้อเรื่องที่ได้รับการอบรมจากหน่วยงานรัฐ

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือ พื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้าน วิถีชีวิตทอผ้าภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ : หน่วยงานที่ส่งเสริมการสืบทอดภูมิปัญญา พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า อบรมเรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมอุตสาหกรรมและครัวเรือน การสาวไหมให้ได้มาตรฐาน การย้อมสีธรรมชาติ-เคมีให้ได้คุณภาพ การออกแบบลวดลายผ้ามัดหมี่ และการทอ เป็นต้น

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 97 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 94.17 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า อบรมเรื่องการทำผ้านวม, ผ้าเก่า, ผ้าย้อมโคลน, ผ้าเงา, ผ้านาโน ฯลฯ อบรมการเก็บตะกอลายแบบใหม่ (ร้อยละ 82.52) อบรมก็กระตุก (ร้อยละ 62.14) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ อบรมเรื่องการสาวไหมด้วยพวงสาว และการตีเกลียว (ร้อยละ 52.43)

3.4 สภาพการสืบทอดอาชีพช่างทอผ้าในชุมชน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้าน วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ : สภาพการสืบทอดอาชีพช่างทอผ้าในชุมชน พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า งานทอผ้าเป็นงานของคนแก่ คนยาก คนจนที่ไม่อยากอยู่เฉย ทอผ้าทำให้พอมีรายได้บ้าง ส่วน คนหนุ่มสาว มีความรู้สึกภาคภูมิใจและสนใจทำงานในเมืองใหญ่ มากกว่านั่งทอผ้าภายในชุมชน เพราะมีรายได้แน่นอน สวัสดิการ และได้เงินเร็วกว่า

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 101 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 98.06 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การทอผ้าเป็นงานของคนสูงอายุ ที่นิยมทำไปเรื่อยๆจนกว่าจะไม่ไหว ในช่วงต้นจะทอผ้ามัดหมี่ ในช่วงปลายสายตาเริ่มไม่ดีจึงทอผ้าลายตาราง

ช่างทอผ้าเห็นว่า งานทอผ้าแม้สร้างรายได้ไม่มากนักแต่ สร้างรายได้จริง ไม่ต้องรับจ้างทำงานในเมืองใหญ่ และเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับผู้มีการศึกษาน้อยและต้องการรายได้เสริม (ร้อยละ 94.17)

ค่าต่ำสุด คือ ช่างทอผ้าประกอบอาชีพหลายอย่าง พร้อมกัน เช่น ป่ายาง ปลูกมัน ปลูกอ้อย (ร้อยละ 81.55)

4. ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

4.1 เกณฑ์การวัดและประเมินผ้าไหมทอมือพื้นบ้านที่มีคุณภาพ

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้าน ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : เกณฑ์การวัดและประเมินผ้าไหมทอมือพื้นบ้านที่มีคุณภาพ พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า ผ้าเนื้อแน่นสม่ำเสมอ, สีสันทมสม่ำเสมอ, เส้นไหมขาดต้องต่อ, สีกลมกลืนทั่วผืน, หน้าฟิม 45- 50, ลายทอไม่ผิด, ริมผ้าไม่เสีย, ลายไม่เล็กไม่ใหญ่

รองลงมา ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 100 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 97.08 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ผ้าสำหรับประกวด ต้องเลือกไหมน้อยเนื้อสวย ผีทอเรียบสม่ำเสมอ ทอช่วงเช้า-10.00 น และ 15.00-17.00 น เพราะอากาศเย็นเส้นไหมจะขยายตัว หากทอในช่วงอากาศร้อนเส้นไหมจะหดตัว

คุณภาพของเส้นดี เส้นต้องตรงสวย ไม่ผูก ไม่เก่า เส้นยีนเอาสีเข้มไว้ก่อนเพราะ จะช่วยให้สีของเส้นพุ่งเด่นขึ้น และลายมีความสวยงามถูกใจ (ร้อยละ 96.12)

ค่าต่ำสุด คือ คุณภาพของเส้นไหมต้องมีขนาดสม่ำเสมอ ไม่ขาด ไม่เป็นขุย เวลาผ้าจะสวยเสมอกัน, ผีทอแน่น, สีสม่ำเสมอ, เส้นยีนต่อเนื่อง, ริมเรียบร้อย (ร้อยละ 81.55)

4.2 แนวทางการพัฒนาคุณภาพผ้า

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า แนวทางการพัฒนาคุณภาพผ้า พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า ความจริงตั้งใจอยากทอผ้าให้ได้สวยดูดีทุกผืน ไม่ได้ตั้งใจอยากทอให้ขี้เหร่ เพราะทอสวยแล้วเราก็กินสบายใจ

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 94 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 91.26 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า คัดเลือกเส้นไหมที่มีคุณภาพดี ไม่ทอผ้าช่วงที่มีอากาศชื้นเพราะเส้นไหมจะเหนียวขาดง่าย อากาศร้อนมากก็ไม่ทอผ้าเพราะเส้นไหมจะหดตัวทำให้เนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอ

ค่าต่ำสุด คือ ผ้าแต่ละยุคสมัยมีลวดลายแตกต่างกันกัน ถ้าเครือไหนตั้งใจทอขายก็ต้องดูลูกค้าว่าใครอยากได้แบบไหนเราก็กทอแบบนั้น (ร้อยละ 70.87)

4.3 เกณฑ์กำหนดราคา

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : เกณฑ์กำหนดราคา พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 93 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 90.29 ของช่างผ้า กล่าวว่า ผ้าโฮลเปราะโบราณ 4 เมตร ขาย 9,000 บาท, ผ้าชิ้นมัดหมี่ขาย 2,000 ขึ้นไปอยู่กับลาย, โสร่งขาย 1,500 บาท, ผ้าสมอ และผ้าสาคร ขาย 1,200 บาท

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 72 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 39.90 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ผ้ามัดหมี่ผืน 1,500, ผ้าสไบ 8 ตะก้อ 800, ผ้าอันปรอม 1,000 บาท, ผ้าพิกุล ขายผืนละ 2,000-3,000 บาท ถ้าทอเป็นชุดขายชุดละ 2,600

ผ้าไหมบ้านก็ขายอีกราคาหนึ่ง ส่วนใหญ่ขายให้คนในหมู่บ้านราคาไม่แพง 900-1000 บาท ผ้าไหมโรงงานสวยกว่า เส้นไหมเรียกว่า ต้นทุนแพงกว่า ส่วนใหญ่เก็บเอาไว้ขายให้คน ในเมืองเฉพาะผ้ามัดหมี่ราคา 2,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 28.26) ผ้ามีราคาแตกต่างกันขึ้นอยู่กับขนาด , เทคนิคการทอ , คุณภาพไหม และความยากง่ายของลาย (ร้อยละ 13.59)

ค่าต่ำสุด การขายผ้ายังแหล่งผลิตจะมีราคาถูกกว่าแหล่งอื่นๆ (ร้อยละ 7.77)

4.4 กลุ่มเป้าหมายของช่างทอผ้า

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : กลุ่มเป้าหมายของช่างทอผ้า พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า เน้นคนในชุมชน เช่น ผ้ามัดหมี่สำหรับกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะมีกำลังซื้อมาก ตลอดปี ส่วนชาวบ้านต้องการผ้าไหมพื้นบ้านสำหรับใช้ในงานแต่งช่วงหลังออกพรรษา ทำให้ช่วงนี้ผ้าจะมีราคาแพงขึ้นเล็กน้อย และผ้าจะมีราคาถูกลงในช่วงก่อนเข้าพรรษาเพราะช่างทอจะเร่งขายผ้าเพื่อเอาเงินไปทำบุญ

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 76 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 73.79 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า เน้นทอผ้าสำหรับคนในชุมชนที่ต้องการหาในงานพิธีการ ผ้าแต่งงาน และกลุ่มแม่ค้าตลาด OTOP ที่รวบผ้าพื้นบ้านคละสี คละลาย สำหรับจำหน่ายในกม. ซึ่งส่วนใหญ่ลูกค้าจะมาหาซื้อผ้าที่บ้าน

เน้นทอส่งศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ,และจำหน่ายยังตลาดนัดOTOP ทั่วประเทศ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเป็นคนเมืองที่ชื่นชอบผ้าสีนวลอ่อน เนื้อน้อย ลายแบบโบราณ มีแถบแต่งด้านข้าง ยาวเต็ม 2 เมตร และ 4 เมตร (ร้อยละ 24.27)

ค่าต่ำสุด ปรับขนาดผ้าให้เล็กลง สำหรับนักท่องเที่ยว และทอผ้าพื้นบ้านโชนสีขี้มสำหรับ กลุ่มผู้สูงอายุภายในชุมชนที่นิยมมาหาซื้อถึงที่บ้าน (ร้อยละ 10.68)

4.5 สถานที่จัดจำหน่ายผ้าไหม

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : หน่วยงานที่ส่งเสริมการสืบทอดภูมิปัญญา พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 79 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 76.70 ของช่างผ้า กล่าวว่า จำหน่ายให้แก่พ่อค้าเร่ / หัวหน้ากลุ่ม OTOP / ร้านค้า ที่มาซื้อถึงที่บ้าน

รองลงมา จำหน่ายที่บ้าน และตลาดนัดชุมชน (ร้อยละ 23.30) ทอส่งศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพเป็นเป้าหมายแรก และจำหน่ายเป็นลำดับถัดไป (ร้อยละ 18.45)

ค่าต่ำสุด ทอจำหน่ายเฉพาะตลาดนัดสินค้า OTOP กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 4.85)

4.6 เครือข่ายความร่วมมือ

จากตาราง 88 ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : เครือข่ายความร่วมมือ พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า เครือข่ายภายในชุมชน / ช่างทอผ้าในหมู่บ้านเดียวกัน

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 67 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 62.14 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ร้านค้าภายในจังหวัด หรือช่างทอผ้าหวัการค้าภายในชุมชน

ค่าต่ำสุด ของช่างทอผ้า กล่าวว่า โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ (ร้อยละ 14.56)

4.7 ปัจจัยภายใน : ทุนทางสังคม/ทุนทางวัฒนธรรม

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : ปัจจัยภายใน เรื่องทุนทางสังคม/ทุนทางวัฒนธรรม ความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า ครอบครัวช่างทอผ้ามีองค์

ความรู้ในเรื่องการผลิต วัตถุดิบ เครื่องมือ เครื่องใช้ในกา รทอผ้าด้วยเครื่องมือช่างที่มีภายในบ้าน สามารถสร้างใหม่และซ่อมแซมเองได้บนพื้นฐานการพึ่งพาตนเองภายในชุมชน และการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนสุรินทร์ที่ถ่ายทอดให้แก่ คนในครอบครัวแบบรุ่นสู่รุ่นมาหลายชั่วอายุคน รวมถึงการคลุกคลีกับหม่อนไหมตั้งแต่อายุน้อยทำให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญมาก

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 96 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 93.20 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การเรียนรู้เรื่องการทอผ้าเป็น ะงานปกติของสตรี หลังจบชั้น ป .4 ทุกคนต้องช่วยเหลือตนเองในเรื่อง เครื่องนุ่งห่ม ดังนั้นแม่ จะสอนให้คลุกคลีกับหม่อนไหมและเรียนรู้การทอผ้าตั้งแต่ อายุยังน้อยเพื่อให้เกิด ความชำนาญ ภายหลังออกเรือนสตรีส่วนใหญ่จึงทอผ้าเพื่อหารายได้เสริม

ค่าต่ำสุด ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 84 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 81.55 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การทอผ้าเป็นงานยามว่างจากการทำนาและ ดูแลบุตรหลาน สามารถทำได้ ที่บ้านตลอดทั้งปี โดยใช้ วัตถุดิบที่มีภายในชุมชนเพื่อลดต้นทุน

4.8 ด้านปัจจัยภายใน : ความคุ้นเคย

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ใน ด้าน ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : ด้านปัจจัยภายใน เรื่องความคุ้นเคยพบว่า ช่างทอผ้าที่ แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า ช่างทอเติบโตขึ้น ครอบครัวยที่มีการทอผ้าใช้เอง และภายในชุมชน ทุกคนสามารถทอได้เป็นเรื่องปกติ การอบรมเป็นเรื่อง ที่เข้ามาทีหลังจากการเรียนรู้จากแม่และยาย

รองลงมา คือช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 88 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 85.43 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า แม่ทอได้เฉพาะผ้าลายตาราง ตนเองอยากเรียนรู้ผ้าแบบอื่นๆจึงเดินทางไปเรียนกับครูทอผ้าคนอื่นที่เป็น เครือญาติกัน

ค่าต่ำสุด ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 15 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 14.56 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า แม่ และยายมีความสามารถด้านการทอผ้าสูงและเป็นแรงบันดาลใจในการทอผ้าที่ดีแก่ช่าง

4.9 ด้านปัจจัยภายใน : แรงงานฝีมือ, วัตถุดิบ และสภาพแวดล้อม

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ใน ด้าน ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : ด้านปัจจัยภายใน เรื่อง แรงงานฝีมือ , วัตถุดิบ และ สภาพแวดล้อม ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่าง ผ้า กล่าวว่า การทอผ้าไม่ต้องลงทุนมากเพราะ เครื่องมือก็มีอยู่แล้วในบ้าน หม่อน ไหมเลี้ยงสามารถเลี้ยง เองได้ ผู้ชายในครอบครัวมีฝีมือทำงานช่าง สามารถสร้าง ก็ และเครื่องมืออื่นๆที่ขาดเหลือในการทอผ้า ได้ และหากไม่ทอผ้าก็ไม่รู้จะทำงานอะไร ทำนาปัจจุบันมีเครื่องทุ่นแรงทุกอย่างจ้างเขาใช้เวลาไม่กี่วันก็ เรียบร้อย เวลาที่เหลือจึงเลือกทอผ้า

4.10 ด้านปัจจัยภายใน : แรงจูงใจ เช่น ความภูมิใจ, ทศคติที่ดี, รายได้

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : เครือข่ายความร่วมมือพบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า การทอผ้านอกจากจะเป็นงานที่เราถนัด และมีความสุขที่ได้ทำแล้ว การมีผ้าไว้สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ในยามฉุกเฉิน

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 100 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 97.08 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การทอผ้า ช่วยสร้างรายได้ตลอดทั้งปี ทำให้มีรายได้พอค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว สามารถส่งเสียบุตรหลานให้เรียนจบในระดับสูงได้

4.11 ด้านลักษณะพิเศษเฉพาะของบุคคล

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : ด้านลักษณะพิเศษเฉพาะของบุคคล เช่น พรสวรรค์ พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 14 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 13.59 ของช่างผ้า กล่าวว่า แม่กับยายทอผ้าสวยมาก แล้วเวลาที่เห็นใครนุ่งผ้าสวยๆอยากจะทำอยากจะทำดูสวยๆ มีกำลังใจที่จะทอให้สวยเหมือนกัน

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 5 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 4.85 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า รู้สึกว่าตัวเองทอผ้าได้ดีมาตั้งแต่ยังเด็ก ยังมีคนชมทำให้อยากทอขึ้นเรื่อยๆ หลังจากได้รับรางวัล และผ้าขายได้ราคาแพง ก็ยังมีกำลังใจทอให้สวยที่สุด ภายหลังได้เป็นวิทยากรให้แก่กลุ่มอื่นด้วย

4.12 ปัจจัยภายนอก : อิทธิพลของครอบครัว

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : ปัจจัยภายนอก เรื่อง อิทธิพลของครอบครัว พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 101 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 98.05 ของช่างผ้า กล่าวว่า ยาย และแม่สะสมผ้าเอาไว้มากสำหรับใช้ในครอบครัวและงานบุญ ทำให้มีความมุ่งมั่นในการทอผ้าและสืบทอดวิธีการทอผ้า ก่อนที่จะทอเป็นอาชีพเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวตนเอง

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 94 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 91.26 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า การใช้ผ้า นอกเหนือจากการแสดงถึงฐานะความเป็นอยู่แล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความละเอียดอ่อนและมีฝีมือของแม่บ้านที่บ่งบอกถึงภูมิรู้ที่สืบทอดต่อกันมาในแต่ละครอบครัว ผ้าจึงเป็นเครื่องแสดงสถานภาพทางสังคม หากใครไม่มีผ้าดีๆใช้จึงหมายถึงคนยากจนหรือคนไม่มีความรู้ของสังคม

ค่าต่ำสุด คือ การใช้ผ่านนอกเหนือจากการแสดงถึงฐานะความเป็นอยู่แล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความสะดวกและฝีมือของแม่บ้านที่บ่งบอกถึงภูมิรู้ที่สืบทอดต่อกันมาในแต่ละครอบครัว ผ้าจึงเป็นเครื่องแสดงสถานภาพทางสังคม หากใครไม่มีผ้าดีๆใช้จึงหมายถึงคนยากจนหรือคนที่ไม่มีความรู้ของสังคม (ร้อยละ 80.58)

4.13 ปัจจัยภายนอก : อิทธิพลของสังคม

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : ปัจจัยภายนอก เรื่องอิทธิพลของสังคม พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 87 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 84.47 ของช่างผ้า กล่าวว่า เมื่อกลุ่มสามารถพัฒนาผ้า จนได้รับมาตรฐาน มผช . และได้รับการคัดสรรดาว ทำให้มีโอกาสในการออกร้านจำหน่ายสินค้ามากขึ้น

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 16 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 15.53 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้พัฒนาผ้าจนได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกของศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ จึงต้องรักษามาตรฐานของผ้าไว้ให้ได้

4.14 ปัจจัยภายนอก : อิทธิพลของวัฒนธรรม

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : ปัจจัยภายนอก เรื่องอิทธิพลของวัฒนธรรม พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 94 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 91.26 ของช่างผ้า กล่าวว่า ทอผ้าเองเก็บไว้สำหรับใช้สอยในครอบครัว เช่น หลานสาวแต่งงาน ผากลูกหลานวันปีใหม่ และทำบุญงานศพจะได้ไม่น้อยหน้าเขา เป็นต้น

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 77 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 74.76 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ทอผ้าสำหรับครอบครัวสำหรับใช้ในงานประเพณีที่จัดขึ้นตลอดทั้งปี เป็นการประหยัดเงิน

4.15 ปัจจัยภายนอก : อิทธิพลทางเศรษฐกิจหรืออิทธิพลของรายได้

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : ปัจจัยภายนอก เรื่องอิทธิพลทางเศรษฐกิจหรือ อิทธิพลของรายได้ พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 103 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของช่างผ้า กล่าวว่า ไม่ทอผ้าก็ไม่รู้จะทำอะไร ทอผ้ายังได้บ้าง

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 75 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 72.82 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ตอนนี้อายุมากแล้วทอตามใจตัวเอง คนชอบไม่เหมือนกัน ถ้าชอบก็เอาไป ถ้าเราทอผ้าได้ดีจะมีชื่อเสียงแบบปากต่อปากและทำให้มีลูกค้าไปเอง

ค่าต่ำสุด คือ ปรับขนาดผ้าให้เล็กลง สำหรับนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 32.04)

3. ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่น ๆ : แนวโน้มการทอผ้าพื้นบ้านในอนาคตสำหรับช่างทอผ้า

1. ถึงจะมีตลาดที่เปิดกว้างสำหรับผ้าทอ แต่การทอผ้าให้ได้มาตรฐานเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ดังนั้น การทำงานภายในกลุ่มจึงพยายามที่จะรวมกลุ่มพูดคุยกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และลดจุดอ่อนของผ้าแต่ละผืนให้ได้มากที่สุด และระบายผ้าที่ไม่ผ่านการคัดเลือกให้ได้มากที่สุด
2. อนาคตก็คงทอแบบนี้ไปเรื่อย ๆ มีคนสืบต่อหรือไม่ก็แล้วแต่เขาเป็นเรื่องของเขา
3. รูปแบบที่เป็นความต้องการของตลาด ส่วนใหญ่ หัวหน้ากลุ่ม หรือลูกค้าจะเป็นคนกำหนดมาว่าต้องการผ้าแบบไหน เราก็ทอแบบนั้น
4. พัฒนาชุมชนต้องการให้ช่างทอ ผ้าตามแบบโบราณ ตามเรื่องราวประวัติความเป็นมาของจังหวัดสุรินทร์ เช่น นำแถบริมแต่งมัดหมี่ มาทอร่วมกับผ้าสมอ, ผ้าอันปรม และผ้าสาคร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ในหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์ จำนวน 9 คน ดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2558	เวลา 9.30-11.25	น.
ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2558	เวลา 13.30-14.30	น.
ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2558	เวลา 13.30-14.30	น.
ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4	สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2558	เวลา 9.30-11.25	น.
ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5	สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2558	เวลา 9.30 - 14.25	น.
ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 6	สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2558	เวลา 9.30 - 14.25	น.
ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7	สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2558	เวลา 9.30 - 14.25	น.
ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8	สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558	เวลา 13.30 - 15.25	น.
ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 9	สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2558	เวลา 10.30 - 11.30	น.

2. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

3. ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ

รายชื่อและสถานที่ทำงานของผู้เชี่ยวชาญผู้ให้สัมภาษณ์นำเสนออยู่ในภาคผนวก

ตาราง 49 จำนวน และร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญผ้าทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์

รายการ	จำนวนคน (n)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 หญิง	3	33.33
1.2 ชาย	6	66.66
2. หน่วยงาน		
2.1 ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จ.สุรินทร์	3	33.33
2.2 โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ จ.สุรินทร์	2	22.22
2.3 โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อ.บัวเชด จ.สุรินทร์	1	11.11
2.4 นิคมสร้างตนเองเลียงไหมอ.กาบเชิง ในพระบรมราชานุเคราะห์	2	22.22
2.5 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์	1	11.11
3. ตำแหน่ง		
3.1 ผู้อำนวยการ/ผู้บังคับบัญชา	5	55.55
3.2 เจ้าหน้าที่	4	44.44
4. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม		
4.1 ต่ำกว่า 5 ปี	2	22.22
4.2 5-10 ปี	2	22.22
4.3 11-15 ปี	1	11.11
4.4 15 ปีขึ้นไป	4	44.44
5. ระดับการปฏิบัติงาน : ระดับจังหวัด	5	55.55
6. ความเชี่ยวชาญพิเศษที่ช่วยการส่งเสริมหรือสนับสนุนการทอผ้าพื้นบ้าน		
6.1 ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมฯ จ.สุรินทร์ : ผลิตไหมใหม่	3	33.33
6.2 ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้: ประสานงานดูแลสมาชิกศิลปาชีพและขยายพันธุ์หม่อน	2	22.22
6.3 นิคมสร้างตนเองเลียงไหม อ.กาบเชิงฯ : ส่งเสริมการปลูกหม่อน-เลี้ยงไหมเพื่อสาวเส้นสำหรับโรงงานสาวไหมคุณภาพสูง	2	22.22
6.4 ศูนย์บัวเชด : ประสานงานดูแล อ.บัวเชด, อ.สังขะ, อ.กาบเชิง	1	11.11
6.5 พัฒนาชุมชน : จัดตั้งกลุ่ม, ฝึกอบรมพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์จากชุมชนให้ได้มาตรฐาน, เพิ่มช่องทางการจำหน่าย	1	11.11
รวม	9	100.00

จากตาราง 49 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาสถานภาพทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญผ้าทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ จำนวน 9 คน

1. จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 66.66) รองลงมา เพศหญิง (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

2. จำแนกตามหน่วยงาน ได้แก่

ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จ.สุรินทร์ (ร้อยละ 33.33)

โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ จ.สุรินทร์ (ร้อยละ 22.22)

โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อ.บัวเชด (ร้อยละ 11.11)

นิคมสร้างตนเองเลี้ยวไหม อ.กาบเชิง ในพระบรมราชานุเคราะห์ เท่ากัน (ร้อยละ 22.22)

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ (ร้อยละ 11.11)

3. จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่ระดับผู้อำนวยการหรือผู้บังคับบัญชา (ร้อยละ 55.55) รองลงมา เจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 44.44)

4. จำแนกตามระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุงาน 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 44.44) รองลงมา คือ ต่ำกว่า 5 ปี และ 5-10 ปี (ร้อยละ 22.22)

5. จำแนกตามระดับการปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่ทำงานระดับจังหวัด (ร้อยละ 55.55)

6. จำแนกตามความเชี่ยวชาญพิเศษที่ช่วยการส่งเสริมหรือสนับสนุนการทอผ้าพื้นบ้าน

ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จ.สุรินทร์ : ผลิตภัณฑ์ไหม สายพันธุ์ไทยพื้นบ้าน , ไทยลูกผสม และพันธุ์ต่างประเทศ (ร้อยละ 33.33)

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ : ประสานงานดูแลสมาชิกศิลปาชีพ และ ขยายพันธุ์หม่อน (ร้อยละ 22.22)

นิคมสร้างตนเองเลี้ยวไหม อ.กาบเชิงฯ : ส่งเสริมเกษตรกรให้การปลูกหม่อน-เลี้ยงไหมสำหรับโรงงานสาวไหมคุณภาพสูง (ร้อยละ 22.22)

ศูนย์บัวเชด : ประสานงานดูแลสมาชิกศิลปาชีพ ในเขตพื้นที่อ.บัวเชด, อ.สังขะ, อ.กาบเชิง (ร้อยละ 11.11)

พัฒนาชุมชน : จัดตั้งกลุ่ม, ฝึกอบรมพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์จากชุมชนให้ได้มาตรฐาน , เพิ่มช่องทางการจำหน่าย (ร้อยละ 11.11)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 4 ด้าน คือ 1. ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม 2. วิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า 3. วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ 4. ปัจจัยของ ผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า วิเคราะห์โดยคำนวณเป็นร้อยละ และสรุปเป็นสาระสำคัญในแต่ละ ด้าน แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

1. ลาย สี การจัดการ กระบวนการผลิตผ้าไหม

1.1 ด้านการจัดการ : หน้าที่หลักของหน่วยงาน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้าน ลาย สี การจัดการ กระบวนการผลิตผ้าไหม : หน้าที่หลักของหน่วยงาน พบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่ จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า

ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จ.สุรินทร์ มีหน้าที่หลัก

1. ผลิตไหมไหมอนุรักษ์ ได้แก่ พันธุ์ไหมสุรินทร์พื้นบ้าน 7 พันธุ์หลัก ได้แก่ เหลืองสุรินทร์, ปราสาทเบง, นางสี, นางตุ่ย, นางลาย, ลำโรง และพญาราม เป็นต้น และไหมต่างประเทศ 4 พันธุ์ ขาว กลม, วนาสวรรค์, สีชมพูและ J108 โดยในแต่ละปีสามารถ ผลิตไหมไหมพันธุ์ไทย, พันธุ์ไทยลูกผสม และ พันธุ์ต่างๆ ประเทศ รวมไม่ต่ำกว่า 5,000 ผืน/ปี

2. ปรับปรุงคุณภาพต้นหม่อน

3. ฝึกอบรมส่งเสริมความรู้เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เช่น การเลี้ยงไหม, ย้อมสี, ทอผ้า, ออกแบบลายมัดหมี่ และการสาวเส้นไหมให้ได้มาตรฐาน

4. แปลรูปผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหม

5. งานวิจัย เช่น นวัตกรรม, เทคโนโลยี, การแปรรูป

6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พัฒนาชุมชน, อุตสาหกรรมจังหวัด, เกษตรจังหวัด, พาณิชย์ จังหวัด เป็นต้น

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 2 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า นิคมสร้างตนเองเลี้ยงไหม อ.กาบเชิง ในพระบรมราชานุเคราะห์ จ.สุรินทร์ มุ่งส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก หม่อนเลี้ยงไหม พันธุ์ต่างประเทศ และพันธุ์ลูกผสม เพื่อส่งเข้าโรงงานสาวเส้นคุณภาพสูง โดยมี กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ เอเชีย และยุโรป โดยมีกำลังซื้อจากจีนเป็นส่วนมาก

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ ทำหน้าที่ประสานงานและดูแลรับผิดชอบเฉพาะสมาชิกในพื้นที่ อ.เมืองสุรินทร์ และอ.เขวาสินรินทร์ โดยรับผิดชอบดูแลแจกจ่ายเส้นไหมหลวงและรวบรวมผ้าที่ได้จาก กลุ่มสมาชิกส่งเข้าสวนจิตรลดาตามรอบที่กำหนด 4 รอบ/ปี (ร้อยละ 22.22)

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด หน้าที่หลัก คือ สนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่มาจากประชาชนในเขต พื้นที่รับผิดชอบ ในส่วนของ สนง.สุรินทร์สนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรทอผ้าตามกรรมวิธีที่สืบทอดภูมิปัญญา จากบรรพบุรุษเพื่อการอนุรักษ์ (ร้อยละ 11.11)

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีวะบัวเขต ทำหน้าที่ประสานงานและรับผิดชอบ เฉพาะ สมาชิกในพื้นที่ อ.บัวเขต, อ.สังขะ และอ.กาบเชิง โดยแจกจ่ายเส้นไหมหลวงและรวบรวมผ้าจากกลุ่มสมาชิก ส่งเข้าสวนจิตรลดาตามรอบที่กำหนด 4 รอบ/ปี โดยมีเงื่อนไขว่าผ้า ต้องมีคุณภาพดี คือ เนื้อแน่นสม่ำเสมอ สีสม่ำเสมอ ลายมีขนาดสม่ำเสมอทั้งผืนผ้า ก่อนส่งต่อไปยัง สวนจิตรลดาเพื่อตีราคาและทำหน้าที่เบิกจ่ายเงินมอบให้แก่ชาวบ้าน นอกจากนี้ศูนย์ทำงานร่วมกับภาคส่วนจังหวัดในการแจ้งข่าวสาร เกี่ยวกับการสินค้าในโครงการศูนย์ศิลปาชีวะและตลาดนัดสินค้าOTOP ที่จัดขึ้น (ร้อยละ 11.11) ตามลำดับ

1.2 ลายที่นิยมทอมาก และลายที่ทอน้อย

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์ ในด้านลาย สี การจัดการ กระบวนการผลิตผ้าไหม : ลายใดที่นิยมทอมาก และลายใดที่ทอน้อย พบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ผ้าสุรินทร์ดั้งเดิม คือ ผ้าโฮล ผ้าอันลุยซิม ผ้าอันปรม ผ้าสาคุ และผ้าสมอ/ทมอ ปัจจุบันลายผ้ามีมากและ ช่างจะทอสลับปรับเปลี่ยนลายกันไปเรื่อยๆ บอกไม่ได้ว่าลายไหนมากลายไหนน้อย

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 5 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 55.55 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ผ้าของกลุ่มสมาชิกที่ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีวะอีสานใต้ ดูแล มีผ้าอยู่ 5 ชนิด คือ ผ้าอันปรม ผ้าอันลุย ผ้าพื้นผ้าละเบิก ผ้ามัดหมี่ ซึ่งลวดลายขึ้นอยู่กับช่างทอผ้า ทางศูนย์จะดูเฉพาะคุณภาพ โดยมีตัวแทนของแต่ละกลุ่มทำหน้าที่ตรวจสอบว่าผ่านหรือไม่ผ่าน

1.3 ลักษณะลายเก่าและลายใหม่

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้น บ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในด้านลาย สี การจัดการ กระบวนการผลิตผ้าไหม : ลายใดเป็นลายเก่า และลายใดเป็นลายใหม่ พบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 7 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 77.77 ของช่างผ้า กล่าวว่า กลุ่มผ้าที่มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตมากที่สุด คือ ผ้ามัดหมี่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยช่างทอใช้การสังเกตจดจำ และถ่ายภาพ ส่วนผ้าพื้นบ้านชนิดอื่นไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ที่สังเกตได้ชัดคือ ทุกครั้งที่มีการจัดงานแสดงสินค้าจะเห็นว่าแต่ละกลุ่มจะมีผ้าลายใหม่ออกมาอยู่เสมอ

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ลายผ้าโบราณ คือ ลายโฮล สมอ อันปรม อันลุย สาคุ ลายในปัจจุบันและอดีตแทบไม่แตกต่างกัน ถ้าเทียบกับสมัยก็คล้ายคลึงกัน ต่างกันที่ความประณีตละเอียดแบบโบราณหาได้ยากมากในผ้าสมัยนี้

1.4 การทอผ้าแบบโบราณ และการทอผ้าในปัจจุบัน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้าน ลาย สี การจัดการ กระบวนการผลิตผ้าไหม : การทอผ้าแบบโบราณ และการทอผ้าในปัจจุบัน พบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของช่างผ้า กล่าวว่า การทอผ้าแบบโบราณในจังหวัดสุรินทร์เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการซึมซับ ตั้งใจทอเพื่อใช้สอยภายในครอบครัว ผ้าจึงเป็นเรื่องของจิตใจที่สตรีส่วนใหญ่จะทอไปเรื่อย ๆ ตลอดชีวิต ปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ส่งเสริมการอนุรักษ์การทอผ้าตามภูมิปัญญาโบราณ และส่งเสริมเยาวชนให้เรียนรู้การทอผ้าเพิ่มขึ้น

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 8 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 88.88 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ผ้าแบบโบราณ ทอด้วยไหมเส้นเล็ก ลายผ้าแม้จะไม่ซับซ้อนแต่ก็มีความละเอียดประณีตมาก สามารถใช้ได้จริงทุกผืน ผ้าปัจจุบันลวดลายซับซ้อน ไหมเส้นใหญ่สามารถใช้งานในชีวิตได้มีน้อยลง

ค่าต่ำสุด คือ จังหวัดสุรินทร์ส่งเสริมการทอผ้าเชิงอนุรักษ์ตามกระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาบรรพบุรุษ ทำให้ยังคงเอกลักษณ์เฉพาะต่างแตกต่างจากแหล่งอื่นๆ โดยเฉพาะเส้นไหมพันธุ์นางน้อย นางลาย ซึ่งเป็นไหมเหลือง เส้นนุ่ม แฉวฉว เนื้อน้อยโดดเด่นกว่าผ้าไหมอื่นๆ แต่ยุ่งยากในการเลี้ยง เกษตรกรนิยมเลี้ยงไหมพันธุ์ลูกผสมมากขึ้นแต่มีความแฉวฉวน้อยกว่าไหมไทย ลายผ้าในปัจจุบันมีการรื้อฟื้นลายเก่าลายโบราณขึ้นมาใหม่ รวมถึงมีการออกแบบลายใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น (ร้อยละ 77.77)

1.5 การสนับสนุนด้านการผลิต

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้าน ลาย สี การจัดการ กระบวนการผลิตผ้าไหม : การสนับสนุนด้านการผลิต พบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของช่างผ้า กล่าวว่า ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ สนับสนุนการให้ความรู้ด้วยการจัดฝึกอบรมทุกเรื่องเกี่ยวกับหม่อนไหม

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 2 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า นิคมฯ กาบเชิง : สนับสนุนงานในส่วนของต้นน้ำ คือ ส่งเสริมเกษตรกรให้ปลูกหม่อน- การเลี้ยงไหมทั่ว จ.สุรินทร์ เพื่อส่งโรงงานสาวเส้นไหมคุณภาพสูง ในราคาซื้อฝักหลอกอินทรีย์ กก. ละ 160 บาท ฝักหลอกไม่อินทรีย์ กก. ละต่ำกว่า 160 บาท มีสวัสดิการคือ บ้านพักคนงาน และมีมีการแปรรูปโปรตีนไหมเป็นเครื่องสำอางต่างๆ

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสวนจิตรลดา กับสมาชิกศูนย์ศิลปาชีพ และประสานงานกับภาคส่วนจังหวัดเพื่อนำกลุ่มสมาชิกไปออกร้านจำหน่ายผ้า (ร้อยละ 22.22)

สำนักงานพัฒนาชุมชน : มีหน้าที่ส่งเสริมการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำงานร่วมกับเครือข่ายพัฒนาชุมชนอำเภอ ที่ทำหน้าที่ประสานงานกับหัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน กลุ่มผู้ผลิตชุมชน และ SMEs ในแต่ละพื้นที่ เพื่อแจ้งข่าวสารการจัด อบรมและพัฒนาผ้าให้ได้มาตรฐาน ก่อนส่งไปส่วนกลางเพื่อ คัด

สรรค์ดาว เช่น การสร้างStory ออกแบบลายผ้า ลอกลายผ้า ย้อม ทอ และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ฯลฯ ผู้ผลิตที่ขึ้นทะเบียนปี 2558 มีมากกว่า 600 ราย เรื่องการรวมกลุ่มเพื่อจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มเพื่อขอเข้า รับมาตรฐาน มผช./ มอก. /อย. ก่อนเข้าคัดสรรดาว, พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้รับมาตรฐาน และบรรจุภัณฑ์ เป็นหน้าที่ของอุตสาหกรรมจังหวัด (ร้อยละ 22.22)

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ บัวเขต เป็นกองกำลังขึ้นกับกองกำลังสุรนารี จัดสรรพื้นที่เป็นสวน หม่อนให้แก่เกษตรกร ภายใต้การดูแลของทหาร นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ศูนย์การศึกษาเคลื่อนที่ให้บริการ ความรู้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่บัวเขต, สังขะ, กาบเชิง และพนมดงรัก เพื่อ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของพื้ น้องประชาชน (ร้อยละ 11.11)

1.6 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้าน ลาย สี การจัดการ กระบวนการผลิตผ้าไหม : ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น พบว่า ผู้ที่ แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของช่างผ้า กล่าวว่า ผ้าไหมทอมือ พื้นบ้านสุรินทร์สืบทอดจากบรรพบุรุษแต่ละชุมชนชนมีผ้าไม่เหมือนกัน กลุ่มเด่นในจังหวัด ได้แก่

กลุ่มผ้ายกดอก : นาตูหนองไผ่, เขวาหมู 2

กลุ่มทอผ้าโฮล : นาตัง, ทะนงรัตน์, ระงอล

กลุ่มผ้าพื้นี่ธรรมชาติ : นาโพธิ์, เขวา

ยกลายลูกแก้วมัดหมี่ : สวย

ผ้าปูมท้องถิ่น : สังขะ เป็นต้น

ผ้าไหมที่ทอจากเส้นไหมไทย จะมีความเหลือมและแวววาวมาก เนื้อเล็กละเอียดและอ่อนนุ่ม มากกว่าไหมในประเทศอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นลาว เวียดนาม เขมร ไต้หวัน หรือญี่ปุ่น ไหมไทยจึงเป็น ไหมที่มีความเป็นเอกลักษณ์มาก ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯเห็นความสำคัญและส่งเสริมให้อนุรักษ์เอาไว้

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของช่างทอผ้า กล่าวว่า ผ้าไหมในโครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ ทอจากไหมหลวงที่รับซื้อมาจากชาว บ้านในกลุ่มสมาชิก ซึ่งได้ จากรังไหมเหลืออง สาวมื่อด้วยพวงสาวเด่นชัย คัดเลือกเส้นไหมที่มีคุณภาพ ดีและผลิตด้วยกรรมวิธี โบราณดั้งเดิมของคนไทยที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้มาใช้ในการทอผ้า และทางศูนย์มีการจัดวิทยากรไป อบรมความรู้ให้กับกลุ่มสมาชิกอยู่เสมอ และรวบรวมซื้อผ้าในกลุ่มสมาชิก ราคาผ้า : ผ้าไหมธรรมดา 400 บาทลงมา, ผ้าติดตรานกยูง 440 บาทขึ้นไป, เส้นไหมส่วนตัวเมตรละ 680 บาทขึ้นไป

1.7 การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมใน จ.สุรินทร์

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านลาย สี การจัดการ กระบวนการผลิตผ้าไหม : การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมใน จ.สุรินทร์ พบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ปัจจุบันส่งเสริมให้ประชาชนปลูกหม่อนพันธุ์บุรีรัมย์ 60 และสกลนคร 75 แทนหม่อนพันธุ์พื้นบ้านเพราะให้ใบใหญ่ ทนโรค และปลูกได้ดีในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ มีการอนุรักษ์พันธุ์ไหมพื้นบ้าน , เพาะพันธุ์ไหมลูกผสม และพันธุ์ต่างประเทศ เพื่อจำหน่ายแก่เกษตรกร ด้าน กระบวนการผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกร สาวไหมให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานและทอผ้าที่มีคุณภาพ ตามภูมิปัญญาโบราณเพื่อการอนุรักษ์

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 8 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 88.88 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า พันธุ์ไหมพื้นบ้านเฉพาะในเขตอีสานใต้ มีบันทึกไว้ 100 กว่าสายพันธุ์ เรียกรวมน่าไทยพื้นบ้าน เฉพาะที่ศูนย์หม่อนไหมสุรินทร์มีไหมสายพันธุ์ไทย 7 สายพันธุ์ และไหมพันธุ์ต่างประเทศ 4 สายพันธุ์ ได้รับความนิยมสูงสุด 2 สายพันธุ์ คือ นางลาย และสำโรง เนื่องจากแข็งแรง เส้นไหมแวววาว นุ่ม เส้นเล็กละเอียด ออกไข่ได้ตลอดปี ส่วนสายพันธุ์ต่างประเทศ คือ J108 จากประเทศญี่ปุ่น มีลักษณะรังไหมสีขาวใหญ่ หัวบ้าน ท้ายบ้าน วางไข่เป็นฤดูกาลไม่เกิน 2 ครั้งต่อปี ให้ผลผลิตต่อรังสูงมากเมื่อเทียบกับพันธุ์ไทย พันธุ์ไหมที่มีอยู่เรียกรวมๆว่า พันธุ์ไทย, พันธุ์ไทยลูกผสม, พันธุ์ต่างประเทศ ไข่ไหม 1 แผ่นจะมีไขอยู่ประมาณ 23,000 ฟอง ราคาขาย พันธุ์ไทย แผ่นละ 10 บาท, พันธุ์ลูกผสม แผ่นละ 30 บาท พันธุ์ต่างประเทศ แผ่นละ 120 บาท

เนื่องจากไหมพันธุ์ไทยรังเล็กให้น้ำหนักเส้นต่อฝักน้อยกว่าพันธุ์ต่างประเทศ รังไหมไทย 11กก. ให้เส้นไหมหนัก 1 กก., พันธุ์ไทยให้เส้น 10% ของน้ำหนักเปลือก, พันธุ์ลูกผสมให้เส้น 14% ของน้ำหนักเปลือกรัง พันธุ์ต่างประเทศ ให้เส้น 19-20% ของน้ำหนักเปลือกรัง แต่พันธุ์ไทยสามารถวางไข่ได้ตลอดทั้งปี ศูนย์หม่อนไหมสามารถผลิตไข่ไหมได้ประมาณ 5,000 แผ่นต่อปี โดยภาพรวมประเทศไทยมีการส่งออกไข่ไหมไปต่างประเทศประมาณ 0.1%ของโลก จีนส่งออกไข่ไหม ประมาณ 90% ของโลก เฉพาะมณฑลกว่างตุงส่งออกไข่ไหมประมาณ 13 ล้านแผ่นต่อปี

2. ด้านวิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า

2.1 กลุ่มชาติพันธุ์ ประวัติความเป็นมา

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านวิถีชีวิตทอภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ : กลุ่มชาติพันธุ์ ประวัติความเป็นมา พบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า คนสุรินทร์ประกอบไปด้วยคน 4 กลุ่ม คือ เขมร ลาว ส่วย เยอ คนเหล่านี้มีวัฒนธรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผ้าอยู่เสมอ โดยเฉพาะในงานตาย และงานแต่ง ของแต่ละครอบครัวจะ ต้องการใช้ผ้าไหมจำนวนมาก เพราะฉะนั้นเขาจะทอผ้าสำหรับใช้ในครอบครัวก่อนแล้วเมื่อมีเหลือจึงขาย ซึ่งเชื่อว่าการทอผ้าในชั่วชีวิตของเราคงยังไม่หายไปไหนง่ายๆ มีผู้เข้ามาสืบทอดงานเข้า-ออกอยู่เรื่อยๆ ทอแล้วเลิก แล้วก็กลับมาทอใหม่อยู่อย่างนี้ เพราะไหมเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่แม้ไม่ได้ทำให้มีรายได้มากแต่ก็ทำเงินให้แน่

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 8 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 88.88 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ผ้าเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวสุรินทร์โดยตรง เพราะต้องใช้ร่วมกันในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะช่วงนี้ จังหวัดรับสมัครหน่วยงานที่ต้องการเข้าโครงการ "สุรินทร์สวยใส ด้วยผ้าไหมสุรินทร์" ในวาระ 60 พรรษาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งจะมีการแต่งกายด้วยผ้าไหมสุรินทร์ในทุกวันศุกร์ เริ่มโครงการ ตั้งแต่เดือน ธ.ค. ปี 57 ซึ่งได้รับการตอบรับจากเกือบ ทุกหน่วยงาน ทำให้ตอนนี้กระแสการใช้ผ้าไหมสุรินทร์จึงกลับมาดีอีกครั้งหนึ่ง

2.2 ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผ้าของคนในชุมชน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้าน วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ : ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผ้าของคนในชุมชนพบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ผ้าไหมเป็นผ้าที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน การแต่งกายด้วยผ้าแสดงถึงการให้เกียรติคนอื่น ๆ และตนเอง ดังนั้น คนใน ชุมชนส่วนใหญ่จึงนิยมแต่งกายด้วยผ้าไหมทอมือพื้นบ้านในงานพิธีการต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชนอยู่เสมอ เช่น วันเข้าพรรษา ออกพรรษา วันสงกรานต์ งานบุญ งานแต่ง งานบวช เป็นต้น

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 7 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 77.77 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ผ้าทอของที่นี่แต่ละชุมชนเขามีชาติพันธุ์ของเขา แต่ละกลุ่มมีวิธีการทอผ้าของตนเองเพื่อ ใช้เอง ตามพื้นฐานความเชื่อ ของคนในแต่ละกลุ่ม และไม่นิยมแต่งกายข้ามกลุ่ม ภาษาท้องถิ่นเรียกคนที่แต่งกายข้ามกลุ่มว่า "คนไม่คือ" ซึ่งไม่มีโทษทางกฎหมายเพียงแต่ไม่ได้รับการยอมรับในสังคม

2.3 ความต้องการผ้า

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้าน วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ : ความต้องการใช้ผ้า ภายในและภายนอกชุมชน พบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ยังคงผลิตได้ในจำนวนจำกัดและได้รับความนิยมภายในชุมชนมากกว่าตลาดภายนอก โดยสำนักงานจังหวัดได้เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย โดยจัดตั้ง ตลาดนัดผ้าไหมทุกอำเภอ ซึ่งแหล่งที่สามารถ สร้างรายได้มากที่สุด คือ ตลาดนัดผ้าไหมอ.สังข, อ.ศีขรภูมิ และ อ.เมือง โดยเฉพาะตลาดผ้าไหม(วันส.แรกของเดือน) เป็นแหล่งพบปะระหว่างผู้ซื้อและผู้ทอโดยตรง ความต้องการใช้ผ้าของคนในจังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่ ยังคงเป็นผ้าโฮล ผ้าอันลวยซิม ผ้าอันปรม ผ้าสมอ และผ้าสาคุ ที่มีสีสันและลวดลายแบบเดิมๆ ที่ ทอใช้กันเองภายในชุมชน สำหรับคนภายนอกจะเป็น ผ้ามัดหมี่ลายต่างๆ สีต่างๆ

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ผ้าตามความต้องการของศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีวะ ไม่จำกัดชนิดและลวดลาย ช่างทอมีอิสระอย่างเต็มที่ในการทอผ้า ขออย่างเดียวอย่าซีไรมาก เช่น สีดำ ทอแน่นบ้าง หลวมบ้าง ผ้าเป็นขุย ริมรุ่ม ลายไม่สม่ำเสมอเล็กบ้างใหญ่บ้าง

ค่าต่ำสุด คือ การผลิต เส้นไหม สายพันธุ์สุรินทร์ลูกผสม คุณภาพสูง กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในยุโรปและเอเชีย สำหรับเส้นไหมทองที่ฟอกแล้วยังไม่ย้อม อยู่ที่กิโลกรัมละ 2,220 บาท ส่วนการทอผ้าภายในชุมชนนิยมเส้นไหมบ้านสาวมือที่ขายกันในหมู่บ้าน (ร้อยละ 22.22)

3. ด้านวิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่

3.1 การส่งเสริมศักยภาพการทอผ้า

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในด้านวิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ : การส่งเสริมศักยภาพการทอผ้า พบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ภาพรวมการทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์ เน้นกรรมวิธีการผลิตแบบโบราณ ยกเว้นในกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง จะส่งเสริมเรื่องการออกแบบลายผ้าและมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาให้ความรู้ ปัจจุบันส่งเสริมครอบคลุมทุกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ โดยเลือกกลุ่มเกษตรกรที่มีความเข้มแข็งก่อน

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 5 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 55.55 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า สนับสนุนให้เกษตรกรทุกพื้นที่ปลูกหม่อน -เลี้ยงไหมเพื่อจำหน่ายฝักหลอกให้แก่โรงงาน ซึ่งประสบความสำเร็จมาที่ บ้านเพี้ยราม อ.เมืองสุรินทร์ จ.สุรินทร์, อ.กาบเชิง และอ.บัวเชด

3.2 การสร้างช่างใหม่

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหม ทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในด้านวิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ : การสร้างช่างใหม่ พบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า จัดอบรมเรื่องการทอผ้าแก่ผู้ที่สนใจในชุมชน โดยเลือกช่างทอผ้าที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในพื้นที่เป็นวิทยากรให้ความรู้ ด้วยวิธีการบอกเล่าประสบการณ์ เน้นการเรียนรู้ด้วยการทำมากกว่าการจดจำ บางครั้งเชิญนักวิชาการภายนอกมาให้ความรู้ในการออกแบบลวดลายบนกระดาษกราฟ

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 7 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 77.77 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า สร้างช่างทอผ้ารุ่นใหม่ โดยการสร้างหลักสูตรทอผ้าในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดย เลือกรโรงเรียนนำร่องในชุมชนทอผ้าเช่น โรงเรียนบ้านสวาย, โรงเรียนบ้านตาถูก โรงเรียนท่าตูม เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนซึมซาบการทอผ้า ตั้งแต่เด็ก และจัดกิจกรรมการแข่งขัน เช่น สาวไหม ทอผ้า และย้อมสี และให้ทุนการศึกษาแก่บุตรหลานช่างทอผ้าให้เรียนต่อในระดับสูง

ค่าต่ำสุด คือ จังหวัดสุรินทร์มีการทอผ้าอยู่ทุกตำบล เว้นแต่ตำบลไหนดำบล ตำบลไหนด้อยเท่านั้น จึงมีการใช้หลักสูตรการเรียนทอผ้าในโรงเรียนประถม และหลังจบ ป.6 หากต้องการทอผ้าต่อไป มีการให้ทุนการศึกษาโดยส่งไปเรียนกับ อ.บันเท็ง วงษ์ไวย ที่ อ.สังขะ เพื่อเรียนรู้เรื่องการทอผ้าทุกขั้นตอน เพื่อออกมาเป็นช่างทอผ้า (ร้อยละ11.11)

3.3 ผลกระทบของการส่งเสริมการผ้าทอภายในชุมชน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านวิถีชีวิตทอภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ : ผลกระทบของการส่งเสริม การผ้าทอภายในชุมชนพบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า การส่งเสริมอาชีพทอผ้าซึ่งเป็นงานที่คนสุรินทร์มีความเชี่ยวชาญมากอยู่แล้วเป็นการช่วยส่งเสริมให้ คนมีงานทำ และลดการอพยพย้ายแรงงานไปยังแหล่งอื่น

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ทหารเป็นผู้ประสานงานตามพระราชเสาวนีย์ที่ต้องการให้ชาวบ้านมีอาชีพ มีเงิน มีงาน ลดความยากจน และอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าให้เป็นมรดกของลูกหลานเพราะการทอผ้าด้วยไหมเหลืองเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยจริงๆ และกำลังพ่ายแพ้ไหมโรงงานที่กินอาณาเขตมากขึ้นเรื่อยๆและให้ผลตอบแทนดีกว่า ทำให้ยังต้องพยายามอนุรักษ์และส่งเสริมอาชีพทอผ้าให้คงอยู่ภายในชุมชนให้ได้

ค่าต่ำสุด คือ ช่างทอปรับเปลี่ยนสีส้นและลดลายผ้าเป็นประจำหลังดูงาน (ร้อยละ11.11)

3.4 สภาพการสืบทอดภูมิปัญญาและสร้างช่างใหม่

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านวิถีชีวิตทอภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ : สภาพการสืบทอด ภูมิปัญญาและสร้างช่างใหม่ พบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า เด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจการทอผ้าภายในชุมชนเพราะได้เงินช้า ทำงานในเมือง ทำโรงงานได้เงินเร็วกว่า

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 6 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า อาชีพทอผ้ายังคงเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้แก่กลุ่มเกษตรกรแม้จะไม่มากแต่สร้างรายได้แน่นอน แม้ว่าจำนวนเกษตรกรจะลดลง แต่การทอผ้าเป็นอาชีพที่ต้องส่งต่อแก่ลูกหลาน คนสูงอายุแม้ว่าจะทอผ้าไม่ได้แต่ยังชอบที่ดูลูกหลานหรือทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับผ้าตลอดชั่วอายุไข นอกจากนี้จังหวัดมีโครงการส่งเสริมการแต่งกายด้วยผ้าท้องถิ่น “สุรินทร์สวยสดใสด้วยผ้าไหมสุรินทร์” ซึ่งได้รับความร่วมมือจากเกือบทุกหน่วยงานราชการ จึงเชื่อว่าอาชีพนี้จะยังคงอยู่คู่สังคมสุรินทร์ไปอีกยาวนาน

ค่าต่ำสุด คือ พื้นที่ตามแนวชายแดนอ.บัวเขต, อ.สังขะ, อ.กาบเชิง และอ.พนมดงรัก เน้นหาแรงงานในการผลิตเส้นไหมมากกว่า การสร้างช่างทอผ้ารุ่นใหม่จะเป็นในเขต อ.เมืองสุรินทร์ อ.เขวาสินรินทร์ เป็นต้น (ร้อยละ 33.33)

4. ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

4.1 การกำหนดมาตรฐานผ้าไหมทอมือพื้นบ้านคุณภาพดี

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภคและสังคมต่อการทอผ้า : การกำหนดมาตรฐานผ้าไหมทอมือพื้นบ้านคุณภาพดี พบว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า

1. มาตรฐานสินค้าชุมชน (มผช.) ขึ้นตอนดังนี้

1.1 กลุ่มเกษตรกรลงชื่อขึ้นทะเบียน เช่น กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ผลิตชุมชน หรือกลุ่ม SMEs กับเครือข่ายพัฒนาชุมชนที่มีอยู่ทุกอำเภอ ทุกๆ 4 เดือนให้เกษตรกรเข้ามาลงชื่อ

1.2 เมื่อขึ้นทะเบียนจัดตั้งกลุ่มแล้วให้ไป ลงชื่อกับอุตสาหกรรมจังหวัด เพื่อพัฒนาสินค้าให้ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐาน เช่น มผช., มอก., อย. เป็นต้น และรับผิดชอบบรรจุกฎเกณฑ์กลุ่ม

1.3 จากนั้นนำหลักฐาน ต่างๆ และตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ เข้าร่วมการคัดสรร ส่งให้กับพัฒนาชุมชนอำเภอ ซึ่งจะส่งมาที่จังหวัด ก่อนส่งต่อไปยังระดับประเทศ

กรรมการระดับจังหวัด มี 45 คะแนน ได้แก่ ประวัติ วัตถุประสงค์ การมีส่วนร่วมของชุมชน

กรรมการระดับประเทศ มี 45 คะแนน ได้แก่ บรรจุกฎเกณฑ์ ตรวจสอบคุณภาพสินค้า ความเป็นมิตรต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

ระดับคะแนน : 90-100 ระดับ 5 ดาว, 89-80 คะแนน 4 ดาว, 79-70 คะแนน 3 ดาว, 69-60 คะแนน 2 ดาว เป็นต้น

2. ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยตรานกยูงพระราชทานจำนวน 4 ชนิด คือ สีทอง สีเงิน สีน้ำเงิน สีเขียว โดยจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยตรานกยูงที่กรมหม่อนไหม

3. ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านคุณภาพดีสังเกตได้จาก น้ำหนักทอซ้าย-ขวาสม่ำเสมอ เส้นพุ่งเส้นยืนสี่ย้อม ลวดลายเรียงเรียบสม่ำเสมอ เส้นไหมขาดต้องต่อเชื่อมเสมอ ไม่เป็นขุยริมผ้าเรียบร้อย

4.2 หน่วยงานที่มีงบประมาณสนับสนุนผู้ผลิตเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : หน่วยงานที่มีงบประมาณสนับสนุนผู้ผลิตเพื่อ พัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ จัดสรรไหมหลวง และอบรมฟรีมุงเน้นพัฒนาทักษะการทอผ้าให้แก่กลุ่มสมาชิก ส่วนเครื่องมือต่างๆ ชาวบ้านเขามีของเขายู่แล้ว และศูนย์หม่อนไหมฯ มีงบการจัดอบรม และให้บริการความรู้เรื่องหม่อนไหมแบบครบวงจรสำหรับผู้สนใจทุกท่าน

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 2 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า นิคมฯ มีงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพผ้า และจัดอบรมให้แก่กลุ่มชาวบ้านที่เข้าโครงการและเขียนเสนอขอขึ้นมา โดยภายในโครงการจะมีการแจกวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ด้วย

ค่าต่ำสุด คือ สำนักงานพัฒนาชุมชนจัดสรรงบประมาณจัดอบรมส่งเสริมความรู้ การคัดสรรคัตว ส่วนงบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จะเป็นอบจ. อบต. ก็จะมีงบประมาณในส่วนนี้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในเขตพื้นที่ของตนเอง (ร้อยละ 11.11)

4.3 หน่วยงานที่สนับสนุนด้านบรรจุภัณฑ์

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : หน่วยงานที่สนับสนุนด้านบรรจุภัณฑ์ พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า งบประมาณสำหรับบรรจุภัณฑ์มีในอุตสาหกรรมจังหวัด เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนตรง ตามมาตรฐาน มผช. ในบางปีอาจมีงบจากภาคส่วนจังหวัด, อบจ. และอบต. เข้ามาสนับสนุนบรรจุภัณฑ์ในตำบลของตนเอง

4.4 การกำหนดราคาสินค้า

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : การกำหนดราคาสินค้า พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 6 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ช่างทอเขาจะกำหนดของเขาเอง ผ้าบางผืนราคาถูก บางผืนราคาแพงขึ้นอยู่กับความยากง่ายขั้นตอนการทอผ้าแต่ละผืน วัตถุดิบ ความสะดวกและประหยัดของตลาด และชื่อเสียงของช่างทอแต่ละคน

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ผ้าในส่วนของคุณยส่งเสริมทางสวนจิตรลดาเป็นผู้กำหนดราคา

4.5 กลุ่มเป้าหมายหลักของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : กลุ่มเป้าหมายหลักของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 6 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า การส่งเสริมการทอผ้าของจังหวัดสุรินทร์มีเป้าหมายหลัก คือ ผลิตเพื่อขายภายในชุมชน เนื่องจากกำลังการผลิตน้อยและบางส่วนทอสำหรับใช้เองภายในครัวเรือน และในโอกาสเมื่อเปิดประตูอาเซียนจังหวัดสุรินทร์ คือ ประตูบานหนึ่งที่จะเปิดต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางเข้า-ออกประเทศกัมพูชา ดังนั้น จ.สุรินทร์จึงเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์การทอผ้าแบบโบราณตามภูมิปัญญา และพันธุ์ไหมพื้นบ้านสุรินทร์ให้อยู่คู่กับชุมชน โดยผลักดันให้มีโครงการ "สวยสดใส ด้วยผ้าไหมสุรินทร์" ซึ่งส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานในจังหวัด และนักเรียนทุกคนสวมใส่ชุดผ้าไหมพื้นบ้านทุกวันศุกร์ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และการสืบสานงานทอผ้าภายในชุมชนอย่างยั่งยืน

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 2 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพมุ่งเน้นการทอผ้าเพื่อส่งเข้า สวนจิตรลดา และจำหน่ายยังร้านค้าและงานแสดงสินค้าในโครงการศิลปาชีพ

4.6 การสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่าย

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบ ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : การสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า

1. ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ ทำงานประสานงานกับโครง การศิลปาชีพ และภาคส่วนของจังหวัด ในการแสดงสินค้าในงานเทศกาลต่างๆ
2. สำนักงานพัฒนาชุมชนรับหน้าที่หลักในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย และพยายามทำให้สุรินทร์เป็นตลาดผ้า ไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตอีสานใต้ซึ่งเป็นประตูอาเซียน โดยริเริ่ม ตลาดสินค้าโอท็อปในทุกอำเภอ เช่น อ.สังขะ, อ.ศีขรภูมิ, ตลาดเขี้ยว หน้าอำเภอเมือง ทุกวันเสาร์, ตลาดกรีนม. ทุกวันอาทิตย์ และตลาดผ้าไหมสุรินทร์ ทุกวันเสาร์แรกของเดือน
3. ศูนย์หม่อนไหมฯ ทำงานร่วมกับหน่วยงานพัฒนาชุมชน ซึ่งรับหน้าที่หลักในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายเนื่องจากประชาชนที่รับผิดชอบเป็นคนกลุ่มเดียวกัน

4.7 การสนับสนุนความรู้ด้านการจัดจำหน่ายผ้าทอมือพื้นบ้าน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : หน้าที่หลักของหน่วยงาน พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า การสนับสนุนความรู้ด้านการจัดจำหน่ายผ้าทอมือพื้นบ้านน้อยมาก เนื่องจากหน้าที่หลักคือ ส่งเสริมให้ประชาชน มีอาชีพ ลดการอพยพย้ายแรงงาน และ ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมพันธุ์ ตามภูมิปัญญาบรรพบุรุษ สำนักงานพัฒนาชุมชนรับทำหน้าที่เปิดตลาด ใหม่ และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายแต่ยังไม่ มีการอบรมเรื่องเทคนิคการขายให้แก่กลุ่มเกษตรกร

4.8 เครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : หน้าที่หลักของหน่วยงาน พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ทำงานร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหม่อนไหมในจังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากประชาชนเป็นคนกลุ่มเดียวกัน รวมถึงทำงานประสานงานร่วมกับศูนย์หม่อนไหมทั่วประเทศ

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 2 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า นิคมปลูกหม่อนเลี้ยงไหม อ.กาบเชิงขึ้นกับขึ้นกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ นอกเหนือจากทำงานร่วมกับทางจังหวัดแล้ว ปัจจุบันเซ็นสัญญาความร่วมมือกับ นายอาทร แสงโสมวงศ์ แห่งร้านเรือนไหม ไบหม่อน ในการผลิตเส้นไหมทองย้อมสีธรรมชาติคุณภาพสูง ส่งขายทั้งในและต่างประเทศ

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ ทำงานร่วมกับ จังหวัดสุรินทร์, ม.ราชมงคลอีสาน, ม.ราชภัฏสุรินทร์, อบจ., สำนักงานเกษตรและสหกรณ์สุรินทร์, ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด

พัฒนาชุมชน เป็นกรมทำงานร่วมกับเครือข่ายพัฒนาชุมชนในระดับประเทศ จังหวัด และอำเภอ ซึ่งอำเภอจะดูแลทุกตำบลในเขตพื้นที่ของตนเอง โดยมีหัวหน้าชุมชนและหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรทำหน้าที่เป็นตัวแทนในแต่ละหมู่บ้าน (ร้อยละ 11.11)

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ ขึ้นกับกองกำลังสุรนารีซึ่งรับผิดชอบศูนย์บัวเขตทำงานประสานงานกับสวนจิตรลดาเป็นหลัก (ร้อยละ 11.11)

4.9 ข้อจำกัด/ข้อได้เปรียบด้านศักยภาพการทอผ้าภายในชุมชน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : ข้อจำกัด/ข้อได้เปรียบด้านศักยภาพการทอผ้าภายในชุมชนพบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ช่างทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์มี ภูมิปัญญาโบราณ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดต่อกันมา ซึ่งช่างทอผ้าส่วนใหญ่มีความสามารถในการเรื่องกระบวนการผลิตผ้ามากอยู่แล้วเราเพียงเข้าไปจับกลุ่มที่มีความเข้มแข็งและสนับสนุนให้เกิดผลงานที่เห็นผลทันที ซึ่งราษฎรส่วนใหญ่มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการทอผ้าอยู่ที่บ้านครบถ้วนอยู่แล้ว รวมถึงฝีมือแรงงานที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ทางเราทำหน้าที่จัดหาวัตถุดิบต่างๆเพิ่มเท่านั้น

ช่างทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์เป็นช่างทอผ้าที่สืบทอดกันอย่างต่อเนื่องมาหลายชั่วอายุคน มีความเชี่ยวชาญและชำนาญด้านการทอผ้ามากเขามีภูมิความรู้เรื่องการทอผ้า ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสูงมากที่สำคัญเขาทอผ้าเพื่อใช้เองเป็นหลักก่อนที่จะทอผ้าเพื่อจำหน่าย และทอผ้าด้วยความรักความคุ้นเคยผูกพันและไม่อยากละทิ้งเครื่องมือ และส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นเป็นเช่นนั้นตามธรรมชาติ ทำให้เทคนิคการทอผ้าไหมต่างๆของสุรินทร์ยังคงอยู่ซึ่งเป็นสิ่งมีคุณค่ามาก

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 2 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ชาวสุรินทร์มีความเชี่ยวชาญในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสีทอง ซึ่งไหมทองเป็นไหมที่ต้องดูแลเอาใจใส่มากแต่ให้เส้นใยที่มีความละเอียดอ่อนนุ่มมาแต่บรรพบุรุษ ทำให้การตั้งโรงงานตั้งไหมในแถบนี้เป็นเรื่องที่มีความเหมาะสมมาก รวมกับประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจในการมาทำงานภายในโรงงานด้วยงานทำ ปัจจุบันนิคมสร้างตนเองฯได้รับเงินงบประมาณ จำนวน 14 ล้านบาทจากกรมพัฒนาสังคมฯ ลงเครื่องจักรตั้งไหมคุณภาพสูง และให้สมาชิกในกลุ่มมาทำงานภายในนิคมฯ

ชาวสุรินทร์มีความเชี่ยวชาญในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสีทอง ซึ่งไหมทองเป็นไหมที่ต้องดูแลเอาใจใส่มาก แต่ให้เส้นใยที่มีความละเอียดอ่อนนุ่มมาแต่บรรพบุรุษ ทำให้การตั้งโรงงานตั้งไหมในแถบนี้เป็นเรื่องที่มีความเหมาะสมมาก ร่วมกับประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจในการมาทำงานภายในโรงงานด้วยงานทำ ปัจจุบันนิคมสร้างตนเองฯ เซนต์สัญญาร่วมมือกับเอกชน ลงเครื่องจักรตั้งไหมคุณภาพสูงและให้สมาชิกในกลุ่มมาทำงานภายในนิคมฯ (ร้อยละ 22.22)

4.10 ศักยภาพการผลิตผ้าทอมือพื้นบ้าน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : ศักยภาพการผลิตผ้าทอมือพื้นบ้าน พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า กำลังการผลิตมีน้อยเมื่อเทียบกับความต้องการผ้าในตอนนี้ เพราะตอนนี้การสวมใส่ผ้าทอมือพื้นบ้านกำลังเป็นกระแสอีกครั้ง และส่วนมากเขาทอไม่เน้นขายอยู่แล้ว

ผ้าทอมือพื้นบ้านสุรินทร์ที่มีคุณภาพ ตอนนี้ไม่เพียงพอ เนื่องจาก ช่างทอผ้ามีจำนวนลดลงฝีมือทอผ้าก็ลดลงไปด้วย ผ้าดีก็มีน้อย ผ้าที่ไม่ได้คุณภาพมีเยอะ

4.11 การสร้างแรงจูงใจในการผลิตผ้าทอมือพื้นบ้าน

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : หน้าที่หลักของหน่วยงาน พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 6 ท่าน คิดเป็น ร้อยละ 66.66 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า หน่วยงานพยายามสนับสนุนกลุ่มที่มีความเข้มแข็งก่อน โดยนำไปศึกษาดูงาน ผูกอบรมเทคนิคใหม่ๆ การมอบวัตถุดิบและอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่กลุ่มสมาชิก

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า การเป็นสมาชิกของศูนย์ ส่งเสริมศิลปาชีพ นอกจากจะได้ไหมหลวงฟรีทุกๆ 3 เดือนแล้ว นอกเหนือจากต้องทอส่งศูนย์และได้รับค่าตอบแทน ตามความงามและความเรียบร้อยของผ้าแต่ละ ผืน แล้วช่างทอมีอิสระในการทอผ้าจำหน่ายด้วยตนเอง หากผ้าไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสวนจิตร โดยเกษตรกรเกือบไม่ต้องแบกภาระอะไรเลย

นิคมสร้างตนเองหม่อนไหมฯ สนับสนุนคนในพื้นที่ให้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม มีค่าแรง บ้านพักสวัสดิการตามกฎหมายแรงงาน (ร้อยละ 22.22)

4.12 การสนับสนุนช่างทอผ้าพื้นบ้านที่มีความสามารถพิเศษ

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : การสนับสนุนช่างทอผ้าพื้นบ้านที่มีความสามารถพิเศษพบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่า ติดต่อกับเป็นวิทยากรพิเศษเพื่อให้ความรู้แก่ช่างทอผ้าในกลุ่มอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 4 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า แต่งตั้งเป็นหัวหน้างาน และจ้างให้เป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วย

4.13 อิทธิพลของครอบครัว

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : อิทธิพลของครอบครัว พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ชาวสุรินทร์มีความเชี่ยวชาญในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสีทองมานาน เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นทำให้เขามีองค์ความรู้เรื่องผ้าไหมที่ดีมากเหมือนกันผ้าในท้องถิ่นๆ แต่ถ้าสังเกตสีและเทคนิคการทอให้ดีจะเป็นแบบเฉพาะจริง ๆ ซึ่งผ้าทอในแต่ละท้องถิ่นจะมีจิตของตัวเอง การทอผ้าเป็นองค์ความรู้อย่างหนึ่งที่ซึมซาบอยู่ในวิถีชีวิตของคนสุรินทร์

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 6 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ครอบครัวเขามีความผูกพันกับการทอผ้า วัฒนธรรมและประเพณีของเขาเกี่ยวข้องกับการใช้ผ้าโดยตรง ทำให้เขาเรียนรู้การทอผ้าสืบทอดต่อกันมาเรื่อย ๆ โดยมีลวดลายผ้าอย่างโบราณ สีสนอย่างโบราณ ตามความเชื่อตามความชอบของเขา เพราะเขาตั้งใจทอให้เองทำให้ไปบังคับเขาไม่ได้ ช่างทอผ้าเขามีความตั้งใจและระมัดระวังในการทอผ้าเขามาก

4.14 ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : อิทธิพลของสังคม

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า : หน้าที่หลักของหน่วยงาน พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 6 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า การรวมกลุ่มสมาชิกของช่างทอผ้าเพื่อพัฒนาคุณภาพผ้าให้ผ่านการคัดสรร หรือผ่านมาตรฐาน มผช . ช่วยเปิดช่องทางการจัดจำหน่าย และสร้างความมั่นใจในอาชีพและรายได้ที่แน่นอนแก่ช่างทอผ้า

รองลงมา คือ ช่างทอผ้าจำนวน จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ผ้าทุกผืนได้รับการตรวจสอบ อย่างละเอียดโดยกลุ่มที่ชาวบ้านเลือกขึ้นมา ก่อนที่จะส่งเข้า สวนจิตรลดา เพื่อให้ผ้าทุกผืนมีคุณภาพเชื่อถือได้ และการให้ข้อเสนอแนะส่งตรง

4.15 ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอดผ้า : อิทธิพลของวัฒนธรรม

ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาถึงผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน ด้านปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอดผ้า : หน้าที่หลักของหน่วยงาน พบว่า ช่างทอผ้าที่แสดงความ คิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า คนสุรินทร์มีหลายเผ่า หลายกลุ่ม หลายภาษา แต่ละกลุ่มใช้ผ้าในวัฒนธรรมประเพณีของเขาโดยตรง ทำเองใช้เอง มีเหลือใช้ก็ ขายไม่ได้มีการบังคับว่าต้องทอแบบไหน

3. ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ : แนวโน้มการทอดผ้าพื้นบ้านในอนาคต น่าจะมีรูปแบบดังนี้

1. โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อีสานใต้ และโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อ .บัวเขต เป็นโครงการในสมเด็จพระนางเจ้าฯ , นิคมสร้างตนเองปลูกหม่อนเลี้ยงไหม อ .กาบเชิง เป็นโครงการใน พระบรมราชานุเคราะห์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจึงสามารถตั้งอยู่ได้มาจนถึงทุกวันนี้ มีการสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่เข้าทำงานตามวาระ ดังนั้นคำสั่งปฏิบัติงานต่างๆจะมาจากส่วนกลางเท่านั้น
2. โครงการส่งเสริมศิลปาชีพในในองค์สมเด็จพระนางเจ้า ฯ กำลังถูกห้อมล้อมด้วยไหม อุตสาหกรรม ซึ่งเอกชนแจกจ่ายพันธุ์ไหมสายพันธุ์ต่างประเทศให้แก่กลุ่มเกษตรกรเพื่อจำหน่ายเฉพาะ ผักหลอกให้แก่โรงงานโดยไม่ให้ราคาดีกว่ามาก ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่หันไปผลิตไหมอุตสาหกรรม มาก ขึ้นโดยเฉพาะเกษตรกรในเขตพื้นที่ชายแดน ภูมิปัญญาการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมไทยกำลังจะหายไป
3. ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ วางแผนผลิตไหมใหม่ให้มาก ขึ้นกว่าเดิมที่เป็นอยู่ เนื่องจากไหมเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่จะส่งให้อาชีพช่างทอผ้าคงมีอยู่อย่างนี้สืบเนื่องต่อไปในอนาคต

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้ผ้าทอมือพื้นบ้าน เกี่ยวกับปัจจัยของผู้บริโภคและสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Cheek List) และแบบเติมคำ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ 4 ด้าน คือ 1.การตลาด 2.พฤติกรรมผู้ซื้อ 3.ปัจจัยภายในของผู้บริโภค 4.ปัจจัยภายนอกของผู้บริโภค

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตาราง 50 จำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	139	88.54
ชาย	18	11.46
2. อายุ		
- ต่ำกว่า 25 ปี	9	5.73
- 25 - 35 ปี	12	7.64
- 36 - 45 ปี	38	24.20
- 46 - 55 ปี	51	32.48
- 55 - 60 ปี	47	29.94
3. สถานภาพ		
- โสด	33	21.02
- สมรส	114	72.61
- หม้าย	10	6.37
4. สถานศึกษา		
- โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์	62	39.49
- โรงเรียนเมืองสุรินทร์	95	60.51
5. ความถี่ในการซื้อผ้าไหมทอมือ		
- ซื้อทุกเดือน	11	7.01
- 2 - 3 เดือน/ครั้ง	29	18.47

ตาราง 50 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
- 4 - 6 เดือน/ครั้ง	42	26.75
- ปีละ 1 ครั้ง	25	15.92
- 2 - 3 ปี/ครั้ง	15	9.55
- อื่นๆ(โปรดระบุ).....	35	22.29
1) ภรรยาเป็นคนซื้อ ส่วนตัวไม่ซื้อเอง	4	2.55
2) แม่เป็นคนซื้อ	8	5.09
3) ไม่แน่นอนเห็นก็ซื้อ/ชอบก็ซื้อ/ซื้อเรื่อยๆ)	23	14.65
6. สถานที่ซื้อผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน		
- ตลาดนัดชุมชน	60	38.22
- ร้านค้าชุมชน	55	35.03
- ศูนย์การแสดงสินค้า	31	19.75
- ผู้ผลิตโดยตรง	46	29.30
- อื่นๆ	53	33.76
- แม่ค้านำมาขายที่โรงเรียน	29	18.47
- บ้านทอเอง	21	18.47
- ตลาดสดสุรินทร์	3	1.91
7. เหตุผลที่เลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์		
- สำหรับตัดเย็บเครื่องแต่งกายพิธีการ	88	56.05
- สำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน	57	36.30
- สำหรับใช้ในพิธีกรรม	34	21.65
- สำหรับเป็นของฝาก/ของที่ระลึก	33	21.02
- สำหรับเก็บสะสม	42	26.75
- ลวดลายและสีสันตรงตามความเชื่อ	25	15.92
- ชื่อเสียงของผ้าทอมือพื้นบ้าน	41	26.11
- ชื่นชอบผ้าทอมือพื้นบ้าน	52	33.12
- ครอบครัวทอผ้าใช้เอง	23	14.65
- อื่นๆ(โปรดระบุ) : ขายผ้าไหมเป็นอาชีพเสริม	10	6.37
8. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์		
จากสื่อประเภทใดบ้าง		
- วิทยุ	18	11.46
- โทรทัศน์	18	11.46

ตาราง 50 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
- เสี่ยงตามสาย	17	10.83
- ป้ายโฆษณา	33	21.02
- แผ่นพับ	21	13.38
- หนังสือพิมพ์	7	4.46
- อื่นๆ(โปรดระบุ) ได้แก่		
- ปากต่อปาก	56	35.67

จากตาราง 50 แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาข้อมูล ชั้นพื้นฐานของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ จำนวน 157 คน

1. จำแนกตามเพศพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 88.54) รองลงมาเป็นเพศชาย (ร้อยละ 11.46) ตามลำดับ

2. จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่อายุ 46 - 55 ปี (ร้อยละ 33.33) รองลงมา อายุ 55 - 60 ปี (ร้อยละ 29.94) 36 - 45 ปี (ร้อยละ 24.20) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ ต่ำกว่า 25 ปี (ร้อยละ 5.73)

3. จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่สมรส (ร้อยละ 72.61) รองลงมา โสด (ร้อยละ 21.02) หม้าย (ร้อยละ 6.37) ตามลำดับ

4. จำแนกตามสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ โรงเรียนเมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 60.51) รองลงมา โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ (ร้อยละ 39.49) ตามลำดับ

5. จำแนกตามความถี่ในการซื้อผ้าไหมทอมือ พบว่า ส่วนใหญ่ 4 - 6 เดือนครั้ง (ร้อยละ 26.75) รองลงมา 2 - 3 เดือน/ครั้ง (ร้อยละ 26.75) ตามลำดับ

6. จำแนกตามสถานที่ที่นิยมซื้อผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน พบว่า ส่วนใหญ่ ตลาดนัดชุมชน (ร้อยละ 38.22) รองลงมา ร้านค้าชุมชน (ร้อยละ 35.03) ผู้ผลิตโดยตรง(ร้อยละ 29.30) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ ตลาดสดสุรินทร์ (ร้อยละ 1.91)

7. จำแนกตามเหตุผลที่เลือกซื้อผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อสำหรับใช้ ตัดเย็บเครื่องแต่งกายพิธีการ (ร้อยละ 56.05) รองลงมาสำหรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 36.30) ซิ่นขอบสีและลายของผ้า (ร้อยละ 33.12) สำหรับเก็บสะสม (ร้อยละ 26.75) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ ขายผ้าทอมือพื้นบ้านเป็นอาชีพเสริม (ร้อยละ 6.37) ตามลำดับ

8. จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ พบว่า ส่วนใหญ่รับรู้แบบ ปากต่อปาก (ร้อยละ 35.67) รองลงมาป้ายโฆษณา (ร้อยละ 21.02) แผ่นพับ(ร้อยละ 13.38) ตามลำดับ

ค่าต่ำสุด คือ หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 4.46)

ตาราง 51 ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้ใช้ผ้าไหม ด้านการตลาด

รายการ	ระดับความคิดเห็น	
	$\bar{X}$	S.D.
1. ผ้ามีลวดลายสีสันทสวยงาม และเนื้อผ้ามีคุณภาพ	4.33	0.67
2. ผ้ามีกระบวนการผลิตที่ดีและมีตรารับรองคุณภาพสินค้า	4.29	0.69
3. ผ้ามีราคาไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับวัตถุดิบและกระบวนการผลิต	3.79	0.77
4. สถานที่จัดจำหน่ายสะดวกต่อการเดินทาง	3.89	0.71
5. สถานที่จัดจำหน่ายมีบรรยากาศเอื้อต่อการเลือกซื้อ	4.09	0.75
รวมเฉลี่ย	4.08	0.72

จากตาราง 51 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการตลาด โดยภาพรวมพบว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าการตลาดของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ สุรินทร์ มีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ด้านการตลาด ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผ้ามีลวดลายสีสันทสวยงาม และเนื้อผ้ามีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.33$) ผ้ามีกระบวนการผลิตที่ดีและมีตรารับรองคุณภาพสินค้า ($\bar{X} = 4.29$) สถานที่จัดจำหน่ายมีบรรยากาศเอื้อต่อการเลือกซื้อ ($\bar{X} = 4.09$) สถานที่จัดจำหน่ายสะดวกต่อการเดินทาง ($\bar{X} = 3.89$)

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผ้ามีราคาไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับวัตถุดิบและกระบวนการผลิต ($\bar{X} = 3.79$)

ตาราง 52 ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ด้านพฤติกรรมผู้ซื้อ

รายการ	ระดับความคิดเห็น	
	$\bar{X}$	S.D.
1. ผู้ซื้อประเมินความสนใจและความต้องการผ้าจากคุณภาพของวัตถุดิบ และเทคนิคการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	4.07	0.86
2. ผู้ซื้อประเมินความสนใจและความต้องการผ้าตามลวดลายและสีสันทันที่แสดงถึงความประณีตงดงามตลอดทั้งผ้า	3.97	0.76
3. ผู้ซื้อประเมินความสนใจและความต้องการผ้า ตามวัตถุประสงค์การใช้งาน	4.33	0.66
4. ผู้ซื้อต้องการทราบข้อมูลผลิตภัณฑ์ หรือที่มาของผ้า	3.73	0.63
5. ผู้ซื้อเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้าน	4.44	0.67
รวมเฉลี่ย	4.12	0.72

จากตาราง 52 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรมผู้ซื้อ โดยภาพรวมพบว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การตลาดของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์ มีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ด้านพฤติกรรมผู้ซื้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ซื้อเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.44$) ผู้ซื้อประเมินความสนใจและความต้องการผ้า ตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ($\bar{X} = 4.33$) ผู้ซื้อประเมินความสนใจและความต้องการผ้าจากคุณภาพของ วัตถุดิบ และเทคนิคการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.07$) ผู้ซื้อประเมินความสนใจและความต้องการผ้าตามลวดลายและสีสันทันที่แสดงถึงความประณีตงดงามตลอดทั้งผ้า ($\bar{X} = 3.97$)

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้ซื้อต้องการทราบข้อมูลผลิตภัณฑ์ หรือที่มาของผ้า ($\bar{X} = 3.73$)

ตาราง 53 ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ด้านปัจจัยภายในของผู้ซื้อ

รายการ	ระดับความคิดเห็น	
	$\bar{X}$	S.D.
1. ผ้าไหมสามารถประยุกต์ใช้ได้หลายโอกาสในชีวิตประจำวัน	4.27	0.71
2. ผู้ซื้อรู้สึกว่าการแต่งกายด้วยผ้าไหมช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพ	4.46	0.67
3. ผู้ซื้อมีความคุ้นเคยและมั่นใจเมื่อแต่งกายด้วยผ้าไหม	3.71	0.75
4. ผู้ซื้อมีความรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อได้ใช้ผลิตภัณฑ์จากชุมชน	4.42	0.61
5. ผู้ซื้อมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ผ้าไหม	4.33	0.68
รวมเฉลี่ย	4.24	0.68

จากตาราง 53 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยภายในของผู้ซื้อ โดยภาพรวมพบว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าการตลาดของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ สุรินทร์ มีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าไหมทอมือ พื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ด้านปัจจัยภายในของผู้ซื้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ซื้อรู้สึกว่าการแต่งกายด้วยผ้าไหมช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.46$) ผู้ซื้อมีความรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อได้ใช้ผลิตภัณฑ์จากชุมชน ($\bar{X} = 4.42$) ผู้ซื้อมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ผ้าไหม ($\bar{X} = 4.33$) ผ้าไหมสามารถประยุกต์ใช้ได้หลายโอกาสในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.27$)

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้ซื้อมีความคุ้นเคยและมั่นใจเมื่อแต่งกายด้วยผ้าไหม ($\bar{X} = 3.71$)

ตาราง 54 ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ด้านปัจจัยภายนอกของผู้ซื้อ

รายการ	ระดับความคิดเห็น	
	$\bar{X}$	S.D.
1. ครอบครัวสนับสนุนให้แต่งกายด้วยผ้าไหม	3.96	0.79
2. สถานที่ทำงานสนับสนุนให้แต่งกายด้วยผ้าไหม	4.45	0.68
3. นโยบายรัฐที่สนับสนุนให้แต่งกายด้วยผ้าไทย	4.35	0.72
4. การใช้ผ้าในงานเทศกาล งานประเพณี และวันสำคัญต่างๆ เช่น การบวช การแต่ง การตาย ฯลฯ	4.49	0.62
5. ผู้ซื้อต้องการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน	3.71	0.88
รวมเฉลี่ย	4.19	0.74

จากตาราง 54 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านปัจจัยภายนอกของผู้ซื้อ โดยภาพรวมพบว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าการตลาดของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ สุรินทร์ มีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ด้านปัจจัยภายนอกของผู้ซื้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้ผ้าในงานเทศกาล งานประเพณี และวันสำคัญต่างๆ เช่น การบวช การแต่ง การตาย ฯลฯ ($\bar{X} = 4.49$) สถานที่ทำงานสนับสนุนให้แต่งกายด้วยผ้าไหม ($\bar{X} = 4.45$) นโยบายรัฐที่สนับสนุนให้แต่งกายด้วยผ้าไทย ($\bar{X} = 4.35$) ครอบครัวสนับสนุนให้แต่งกายด้วยผ้าไหม ($\bar{X} = 3.96$)

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้ซื้อต้องการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{X} = 3.71$)

ตาราง 55 จำนวน และร้อยละของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
ด้านการตลาด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ด้านการตลาด	จำนวนคน (n)	ร้อยละ
1. ผ้ามีการตั้งราคาไม่แน่นอน ควรมีกำหนดมาตรการราคาที่แน่นอน	25	17.36
2. ผ้าไหมสุรินทร์เป็นผ้าที่มีคุณภาพดี และมีราคาไม่แพง เมื่อพิจารณาจากวัตถุดิบและกระบวนการผลิต เปรียบเทียบกับผ้าไหมในแหล่งอื่นๆ	34	23.61
3. ผ้าไหมสุรินทร์มีลวดลายสวยงามและสีสันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ	23	15.97
4. ควรปรับปรุงลวดลายผ้าให้มีความแปลกใหม่-ร่วมสมัย	15	10.42
5. ผู้ผลิตควรให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์แก่ผู้บริโภค เช่น วัตถุดิบ, ระยะเวลาการผลิต, ประสิทธิภาพของช่างทอผ้า และข้อจำกัดของการผลิตได้สภาพแวดล้อมแบบธรรมชาติ	19	13.19
6. ควรส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกหม่อนเลี้ยงไหมพื้นบ้าน เนื่องจากเส้นใยไหมมีความสวยงามแตกต่างจากไหมพันธุ์อื่นๆ	1	0.69
7. ควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผ้าไหมทอมือพื้นบ้านมากขึ้น	27	18.75
รวม	144	100.00

จากตาราง 55 แสดงให้เห็นว่าผลความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ด้านการตลาด พบว่า ส่วนใหญ่ ผ้าไหมสุรินทร์เป็นผ้าที่มีคุณภาพดี และมีราคาไม่แพง เมื่อพิจารณาจากวัตถุดิบและกระบวนการผลิต เปรียบเทียบกับผ้าไหมในแหล่งอื่นๆ (ร้อยละ 11.46) รองลงมา ควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผ้าไหมทอมือพื้นบ้านมากขึ้น (ร้อยละ 18.75) ผ้ามีการตั้งราคาไม่แน่นอน ควรมีกำหนดมาตรการราคาที่แน่นอน (ร้อยละ 17.36)

ค่าต่ำสุด คือ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกหม่อนเลี้ยงไหมพื้นบ้าน เนื่องจากเส้นใยไหมมีความสวยงามแตกต่างจากไหมพันธุ์อื่นๆ (ร้อยละ 0.69)

ตาราง 56 จำนวน และค่าร้อยละของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
ด้านพฤติกรรมผู้ซื้อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ด้านพฤติกรรมผู้ซื้อ	จำนวนคน (n)	ร้อยละ
1. ซื้อครั้งนานๆตามความจำเป็น เนื่องจากผ้ามีราคาค่อนข้างแพง	47	40.17
2. นิยมซื้อผ้าจากผู้ผลิตโดยตรงเนื่องจากมีราคาถูกทั้งตลาด	17	14.53
3. ซื้อเป็นประจำ เพราะมีความสวยงามนำไปใช้ทั้งใน ชีวิตประจำวัน ที่ทำงาน พิธีการสำคัญ และงานพิธีกรรมต่างๆ	34	29.06
4. ชื่นชอบผ้าไหมบ้านสาวมือ ทอด้วยกี่กระทบ เนื่องจากรู้สึกว่าเป็นงานศิลปะ	5	4.27
5. ต้องการส่งเสริมและอนุรักษ์ผ้าทอมือในท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ต่อไป	14	11.97
รวม	117	100.00

จากตาราง 56 แสดงให้เห็นว่าผลความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ด้านพฤติกรรมผู้ซื้อ พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อครั้งนานๆตามความจำเป็น เนื่องจากผ้ามีราคาค่อนข้างแพง (ร้อยละ 40.17) รองลงมา ซื้อเป็นประจำ เพราะมีความสวยงามนำไปใช้ทั้งในชีวิตประจำวัน ที่ทำงาน พิธีการสำคัญ และงานพิธีกรรมต่างๆ (ร้อยละ 29.06) นิยมซื้อผ้าจากผู้ผลิตโดยตรงเนื่องจากมีราคาถูกทั้งตลาด (ร้อยละ 14.53)

ค่าต่ำสุด คือ ชื่นชอบผ้าไหมบ้านสาวมือ ทอด้วยกี่กระทบ เนื่องจากรู้สึกว่าเป็นงานศิลปะ (ร้อยละ 4.27)

ตาราง 57 จำนวน และค่าร้อยละของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
ด้านปัจจัยภายในของผู้ซื้อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ด้านปัจจัยภายในของผู้ซื้อ	จำนวนคน (n)	ร้อยละ
1. รู้สึกภาคภูมิใจและมีความมั่นใจในบุคลิกภาพเมื่อได้ใช้ผ้าไหม	40	41.67
2. ชื่นชอบลวดลายของผ้าไหมพื้นบ้านสุรินทร์	40	41.67
3. ผ้าไหมสวมใส่สบาย ดีต่อสุขภาพ และดูแลง่าย	7	7.29
4. เห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย ต้องการช่วย อนุรักษ์และส่งเสริมให้การทอผ้ายังคงดำรงอยู่ได้ในสังคม	9	9.38
รวม	96	100.00

จากตาราง 57 แสดงให้เห็นว่าผลความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ด้านปัจจัยภายในของผู้ซื้อ พบว่าส่วนใหญ่รู้สึกภาคภูมิใจและมีความมั่นใจในบุคลิกภาพเมื่อได้ใช้ผ้าไหมและชื่นชอบลวดลายของผ้าไหมพื้นบ้านสุรินทร์ (ร้อยละ 41.67) รองลงมา เห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย ต้องการช่วยอนุรักษ์และส่งเสริมให้การทอผ้ายังคงดำรงอยู่ได้ในสังคม (ร้อยละ 9.38)

ค่าต่ำสุด คือ ผ้าไหมสวมใส่สบาย ดีต่อสุขภาพ และดูแลง่าย (ร้อยละ 7.29)

ตาราง 58 จำนวน และค่าร้อยละของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
ด้านปัจจัยภายนอกของผู้ซื้อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ด้านปัจจัยภายนอกของผู้ซื้อ	จำนวนคน (n)	ร้อยละ
1. การแต่งกายด้วยผ้าไทยถือเป็นการให้เกียรติตนเองและ เจ้าภาพ	16	17.98
2. ข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ของรัฐเรื่องขอความร่วมมือ ให้ใช้ผ้าทอมือในท้องถิ่น	17	19.10
3. เติบโตมาในชุมชนที่มีการทอผ้าตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายทำให้ เคยชินกับการแต่งกายด้วยผ้าไหม	22	24.72
4. ต้องการช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจภายในชุมชน	9	10.11
5. โรงเรียนขอความร่วมมือการแต่งกายด้วยผ้าไหม 1 วัน/ สัปดาห์	18	20.22
รวม	89	100.00

จากตาราง 58 แสดงให้เห็นว่าผลความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการ
ตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ด้านปัจจัยภายนอกของผู้ซื้อ พบว่า ส่วนใหญ่
เติบโตมาในชุมชนที่มีการทอผ้าตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายทำให้เคยชินกับการแต่งกายด้วยผ้าไหม (ร้อยละ
24.72) รองลงมา โรงเรียนขอความร่วมมือการแต่งกายด้วยผ้าไหม 1 วัน/สัปดาห์ (ร้อยละ 20.22)
ข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ของรัฐเรื่องขอความร่วมมือให้ใช้ผ้าทอมือในท้องถิ่น (ร้อยละ 19.10)
ค่าต่ำสุด คือ ต้องการช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจภายในชุมชน (ร้อยละ 10.11)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์งานวิจัย

เพื่อศึกษาเรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ใน 4 ประเด็น คือ 1) ลาย สี การบริหารจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม 2) วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการผ้า 3) วิถีสืบทอดภูมิปัญญาและการสร้างช่างรุ่นใหม่ 4) ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ผลิตชุมชนที่ได้รับการ คัดสรรคหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลระดับ 5 ดาว จังหวัดสุรินทร์ ประจำปี 2555 และมีการสืบทอดความรู้สู่คนรุ่นหลัง คือ ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน รวมทั้งหมด 679 ผืน และกลุ่มช่างทอผ้าที่มีประสบการณ์ทอไม่ต่ำกว่า 20 ปี รวมทั้งหมด 103 คน จาก 5 แห่ง ได้แก่ 1) อ.เมืองสุรินทร์ ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหมตำบลสวาย ต.สวาย กลุ่มทอผ้าไหมบ้าน ทะนงรัตน์ ต.เมืองที, กลุ่มทอผ้าไหมราชวัตร ต.ตาอ้อ 2) อ.เขวาสินรินทร์ ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหม ต.เขวาสินรินทร์, กลุ่มทอผ้าไหม ต.ตาถูก 3) อ.สำโรงทาบ ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหมพื้นบ้านชาวภูย ต.สำโรงทาบ 4) อ.สังขะ ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโนนสง่า ต.กระเทียม, กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้าน กระชาย ต.ทับทัน 5) อ.พนมดงรัก คือ กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโคกกลาง ต.โคกกลาง

1.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ 9 คน ได้แก่ 1) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกีย ยรติ จ.สุรินทร์ 2) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อ.บัวเชด จ.สุรินทร์ 3) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ จ.สุรินทร์ 4) โครงการนิคมสร้างตนเองเลียงใหม่ ในพระบรม ราชานุเคราะห์ อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์ 5) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์

1.3 กลุ่มผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ครูผู้สอน สายชั้น ป.1-ป.6 ภาคเรียนที่ 1/2558 โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ และโรงเรียนเมืองสุรินทร์ จำนวน 180 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวิจัย เพื่อศึกษาผ้าไหมทอมือ พื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์ โดยเครื่องมือเป็นตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้า , แบบสัมภาษณ์สำหรับ ช่างทอผ้า, แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถามสำหรับผู้ใส่ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

ตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้า ทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ เพื่อเก็บข้อมูลของผ้าแต่ละชนิด 7 ด้าน ดังนี้ คือ 1.วรรณะสี 2.การจัดคู่สี 3.องค์ประกอบสี 4.เทคนิคการทอ 5.การย้อมสี 6.องค์ประกอบผ้าผ้า 7.แบบลวดลายผ้า (ผู้วิจัยอาจเพิ่มหรือลดในบางรายชื่อ เนื่องจากผ้าแต่ละชนิด มีลักษณะแตกต่างกัน) การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยนัดหมายช่างทอผ้าเพื่อขออนุญาตบันทึกภาพ ผ้าทอมือพื้นบ้านจากกลุ่มที่ได้รับการคัดสรรเป็นสินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว ประจำปี พ.ศ.2555 ที่พบในช่วง พ.ศ.2555-2558 ด้วยตนเอง

แบบสัมภาษณ์ช่างทอผ้าและผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ประเด็น คือ 1) ลาย สี การจัดการกลุ่มทอผ้า ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม 2) วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการผ้า 3) วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ 4) ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ

การทดลองใช้แบบสัมภาษณ์ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) โดยกลุ่มตัวอย่างในการทดลองไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง คือ ช่างทอผ้า อ.เฉลิมพระเกียรติ จำนวน 3 คน และพัฒนากรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 2 คน เพื่อให้เหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการและเวลาในการสัมภาษณ์ และปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือรับรองขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือไปยังศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จ.สุรินทร์, โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อ.บัวเชด จ.สุรินทร์, โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ จ.สุรินทร์, โครงการนิคมสร้างตนเองเลี้ยงไหม อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์ ในพระบรมราชานุเคราะห์, สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ จากนั้นนัดหมายวัน เวลาและสถานที่สัมภาษณ์ แล้วเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

แบบสอบถาม สำหรับผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Cheek List) และแบบเติมคำ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ ใน 4 ด้าน คือ 1.การตลาด 2.พฤติกรรมผู้ซื้อ 3.ปัจจัยภายในของผู้บริโภค 4.ปัจจัยภายนอกของผู้บริโภค ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ

การทดลองใช้เครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) โดยกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้เครื่องมือไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรจริง คือ ข้าราชการครูโรงเรียนประโคนชัยวิทยา จ.บุรีรัมย์ จำนวน 20 คน นำเครื่องมือที่ได้ทดลองใช้หาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นจากแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.886 และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเพิ่มเติมก่อนใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือรับรองขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ และโรงเรียนเมืองสุรินทร์ โดยเจ้าหน้าที่ธุรการฝ่ายวิชาการของแต่ละโรงเรียนเป็นผู้เก็บแบบสอบถาม จำนวน 180 ชุด ได้รับคืน 154 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.22

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าทอมือพื้นบ้าน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ สำหรับกลุ่มช่างทอผ้า

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ สำหรับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure interview) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับผ้าทอมือพื้นบ้านที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จากนั้นรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เพื่อสร้างเครื่องมือ จากนั้นจึงสัมภาษณ์ช่างทอ จากแหล่งทอผ้าทั้ง 5 แห่ง จำนวน 103 ท่าน ทั้งแบบรายกลุ่มและรายเดี่ยว จนกระทั่งข้อมูลไม่มีการเปลี่ยนแปลง และสรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการอภิปรายผลการวิจัยผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์

การวิเคราะห์ข้อมูล แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาและแจกแจงความถี่ของคำตอบ นำเสนอเป็นความเรียงแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) แบ่งการสรุปผลการวิจัยออกเป็น 4 ด้าน คือ 1.ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม 2.วิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า 3.วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ 4.ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

วิธีการหาค่าร้อยละ(Percent) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบ}}{\text{จำนวนประชากร}} \times 100$$

ตอนที่ 4 วิเคราะห์แบบสอบถาม ผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบ และวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยของผู้บริโภค และสังคม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ โดยให้คำตอบตามอัตราการประมาณค่า ซึ่งมีสเกล 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ มาตรวจให้คะแนนในแต่ละข้อ แล้วนำมาหา

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับการสอนนำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ โดยการวิเคราะห์และนำเสนอในตารางประกอบความเรียง แล้วนำเสนอข้อมูลทีวิเคราะห์ได้ทั้งหมด การแปลความหมายของคะแนนที่ได้จากคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แปลความหมายโดยถือเกณฑ์ดังนี้

4.50 - 5.00	ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้ามากที่สุด
3.50 - 4.49	ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้ามาก
2.50 - 3.49	ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าปานกลาง
1.50 - 2.49	ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าน้อย
1.00 - 1.49	ข้อความนั้นตรงกับการตัดสินใจเลือกใช้ผ้าน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป

1. สถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

สถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้าในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 103 คน พบว่า กลุ่มช่างทอผ้าในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่ อ.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 38.83) รองลงมา ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.เมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 21.359) ช่างทอผ้า กลุ่ม อ.สังขะ (ร้อยละ 18.45) ช่างทอผ้าอำเภอสำโรงทาบ (ร้อยละ 10.68) ช่างทอผ้ากลุ่ม อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 9.71) ด้านเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 97.09) รองลงมา เพศชาย (ร้อยละ 2.91) ด้านอายุ ส่วนใหญ่ อายุ 61 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 25.24) รองลงมาอายุ 51- 55 ปี (ร้อยละ 20.39) และอายุต่ำกว่า 40 ปี- 45 ปี (ร้อยละ 16.50) ตามลำดับ ด้านสถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่ สมรส (ร้อยละ 98.06) ด้านภูมิลำเนา ส่วนใหญ่ กลุ่มคนดั้งเดิม (ร้อยละ 61.17) รองลงมา กลุ่มคนต่างถิ่น (ร้อยละ 38.83) ด้านอาชีพหลัก ส่วนใหญ่ ทำนา (ร้อยละ 100) ด้านพื้นที่ทำกิน ส่วนใหญ่ มีที่ดินทำกิน ของตนเอง (ร้อยละ 98.06) ด้านบุตร- วิชาที่สืบทอดอาชีพทอผ้า พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีผู้สืบทอด (ร้อยละ 98.06) ด้านอายุที่เริ่มต้นทอผ้า ส่วนใหญ่ เริ่มตั้งแต่อายุต่ำกว่า 11 ปี (ร้อยละ 37.86) รองลงมาอายุ 12 -15 ปี (ร้อยละ 33.98) ด้านเทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษ ส่วนใหญ่ ผ้ามัดหมี่ลายรูป (ร้อยละ 39.81) รองลงมาผ้าลาย ตาราง ได้แก่ ผ้าอันปรม, อันลูยซิม, สาคุ, สมอ/ทมอ, ผ้าโสร่ง, ผ้าขาวม้า ตามลำดับ (ร้อยละ 27.18) ผ้ามัดหมี่โฮล และผ้ามัดหมี่ชิ้นอื่นๆ (ร้อยละ 22.33) ด้านกระบวนการผลิต ส่วนใหญ่ มัดหมี่ ย้อมสี และทอผ้าด้วยตนเอง (ร้อยละ 53.40) รองลงมาปลูกหม่อน-เลี้ยงไหม-มัดหมี่และทอผ้า (ร้อยละ 24.27) ด้านการเข้าอบรม ส่วนใหญ่ มีประสบการณ์อบรมเรื่องมัดหมี่ การย้อมสี และทอผ้า (ร้อยละ 100) รองลงมา การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการสาวไหม (ร้อยละ 94.17)

จากการศึกษาสถานภาพทั่วไปของช่างทอผ้า ที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ช่างทอผ้าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงวัยกลางคนถึงสูงอายุ เริ่มต้นเรียนรู้การทอผ้าตั้งแต่อายุยังน้อยในระบบครอบครัว ตามภูมิปัญญาที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ก่อนฝึกอบรมเพิ่มเติมจากภาครัฐ การทอผ้ามีเป้าหมายแรกสำหรับใช้ สอยภายในครอบครัวตาม วัฒนธรรมและ ประเพณีท้องถิ่น ทำให้คาดการณ์ได้ว่าช่างทอผ้ามีความเชี่ยวชาญในกระบวนการทอผ้าสูง และจากการสัมภาษณ์ช่างทอผ้าบางคน พยายามหาความรู้เรื่องเพิ่มเติมด้วยตนเองจากการสังเกตลายผ่านังผู้อื่น ศึกษาลายผ้าโบราณจาก ห้องสมุด และเอกสารการอบรม ก่อนนำมาทดลองทำตามหรือดัดแปลงลายผ้าของตนเอง

2. สถานภาพทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

สถานภาพทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จ.สุรินทร์ (ร้อยละ 33.33) รองลงมา โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ จ.สุรินทร์ (ร้อยละ 22.22) นิคมสร้างตนเองเลียงไหม อ.กาบเชิง ในพระบรมราชานุเคราะห์ เท่ากัน (ร้อยละ 22.22) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อ.บัวเชด (ร้อยละ 11.11) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ (ร้อยละ 11.11) ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการหรือผู้บังคับบัญชา (ร้อยละ 55.55) รองลงมา เจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 44.44) ส่วนใหญ่เป็น เพศชาย (ร้อยละ 66.66) รองลงมา เพศหญิง (ร้อยละ 33.33) ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการปลูกหม่อนเลียงไหม ส่วนใหญ่มีอายุงาน 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 44.44) รองลงมา ต่ำกว่า 10 ปีลงไป (ร้อยละ 22.22) ระดับการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่ทำงานภายในเครือข่ายระดับจังหวัด (ร้อยละ 55.55)

ความเชี่ยวชาญพิเศษที่ช่วยการส่งเสริมหรือสนับสนุนการทอผ้าพื้นบ้าน พบว่า ศูนย์หม่อนไหม เฉลิมฯ จ.สุรินทร์ มุ่งเน้นการผลิตไหมใหม่ สายพันธุ์ไทยพื้นบ้าน , ไทยลูกผสม และ พันธุ์ต่างประเทศ (ร้อยละ 33.33) ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ทำหน้าที่ประสานงานดูแลสมาชิกศิลปาชีพ และร่วมมือกับศูนย์หม่อนไหมฯ จ.สุรินทร์ ขยายพันธุ์หม่อนเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาถูก (ร้อยละ 22.22) นิคมสร้างตนเองเลียงไหม อ.กาบเชิงฯ จัดสรรที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกรและส่งเสริมการปลูกหม่อนเลียงไหมสำหรับโรงงานสาวไหมคุณภาพสูง (ร้อยละ 22.22) ศูนย์บัวเชด ประสานงานระหว่างสวนจิตรลดาและสมาชิกศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ หน่วยงานศึกษาเคลือบที่มีเป้าหมายเพื่อการสร้างงานและลดการอพยพย้ายแรงงาน ในเขตพื้นที่ อ.บัวเชด, อ.สังขะ, อ.กาบเชิง (ร้อยละ 11.11) สำนักงานพัฒนาชุมชน ทำหน้าที่รับจดทะเบียนกลุ่มผู้ผลิตชุมชน ฝึกอบรมพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ คัดสรรผลิตภัณฑ์ชุมชน เพิ่มช่องทางการจำหน่าย และประสานงานร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ที่มาจากชุมชน (ร้อยละ 11.11)

จากการศึกษาสภาพทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งระดับผู้อำนวยการหรือหัวหน้าหน่วย มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีถึงปริญญาโท ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพของประชาชน มีประสบการณ์อบรมเพื่อพัฒนาและช่วยเหลือพี่น้องเกษตรกรให้พ้นจากความยากจน ทำให้คาดการณ์ได้ว่าผู้เชี่ยวชาญสามารถส่งเสริมอาชีพเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้านได้เป็นอย่างดี ครบถ้วนและไม่ติดขัด

3. สถานภาพทั่วไปของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

สถานภาพ ผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ด้านเพศ ส่วนใหญ่เป็นหญิง (ร้อยละ 88.54) รองลงมาเป็นชาย (ร้อยละ 11.46) ด้านอายุ ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 46 - 55 ปี (ร้อยละ 33.33) รองลงมา อายุ 55 - 60 ปี (ร้อยละ 29.94) ด้านสถานภาพ ส่วนใหญ่ สมรส (ร้อยละ 72.61) รองลงมา โสด (ร้อยละ 21.02) ด้านโรงเรียน ส่วนใหญ่ โรงเรียนเมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 60.51) รองลงมา โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ (ร้อยละ 39.49) ด้านความถี่ในการซื้อ ส่วนใหญ่ 4 - 6 เดือน/ครั้ง (ร้อยละ 26.75) รองลงมา 2-3 เดือน/ครั้ง (ร้อยละ 26.75) ด้านสถานที่ซื้อ ส่วนใหญ่ ตลาดนัดชุมชน (ร้อยละ 38.22) รองลงมา ร้านค้าชุมชน (ร้อยละ 35.03) ผู้ผลิตโดยตรง (ร้อยละ 29.30) ด้านความต้องการผ้า ส่วนใหญ่ ตัดเย็บชุดแต่งกายพิธีการ (ร้อยละ 56.05) รองลงมา ใช้ในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 36.30) ด้านการรับรู้ข่าวสาร ส่วนใหญ่ แบบปากต่อปาก (ร้อยละ 35.67) รองลงมา ป้ายโฆษณา (ร้อยละ 21.02) ตามลำดับ

จากการศึกษาสภาพทั่วไปของผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ครูที่ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงวัยกลางคน เพื่อนำไปใช้ตัดชุดแต่งกายโดยมีระยะเวลาซื้อผ้าสม่ำเสมอ ทำให้คาดการณ์ได้ว่าผู้ซื้อผ้าส่วนใหญ่ยอมรับ ว่าผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ว่าจะมีความงดงามช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพเหมาะสมสำหรับชุดที่เป็นทางการ และพบว่าผู้ใช้ผ้า นิยมซื้อผ้าจากตลาดนัด แหล่งผลิต และแม่ค้าเร่ในสถานศึกษาโดยเน้นความสะดวกเป็นหลัก

4. สภาพทั่วไปของผ้าทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

จำแนกตามจำนวนผ้าไหมทอมือพื้นบ้านพบว่า ส่วนใหญ่ อ.ลำโรงท่าบ (ร้อยละ 24.74) รองลงมา อ.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 22.24) อ.เมืองสุรินทร์ และอ.สังขะ เท่ากัน (ร้อยละ 17.97) พื้นที่พบผ้าต่ำสุด คือ อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 17.08) จำแนกตามชนิดของผ้า พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผ้ามัดหมี่ (ร้อยละ 64.94) รองลงมา ผ้าลายตาราง (ร้อยละ 12.22) ผ้ายกดอก (ร้อยละ 7.22) อันลุ่มซิม (ร้อยละ 5.60) ผ้าอันปรม (ร้อยละ 1.33) ผ้าที่พบต่ำที่สุด คือ หัวซิ่น ตีนซิ่น ธิบับัน ผ้าพื้น หางกระรอก (ร้อยละ 2.50) แหล่งทอ ผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล พบว่า ส่วนใหญ่ อ.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 4.57) รองลงมา อ.เมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 4.27) แหล่งทอผ้าชั้นลายอื่นๆ เช่น ลายดอกพิกุล ลายกระถางดอกไม้ ฯลฯ พบว่า ส่วนใหญ่ อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 0.43) รองลงมา อ.ลำโรงท่าบ (ร้อยละ 2.60) แหล่งทอผ้ามัดหมี่ลายรูป พบว่า ส่วนใหญ่ อ.สังขะ (ร้อยละ 12.81) รองลงมา อ.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 11.93) อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 7.95) แหล่งทอผ้าอันปรม พบว่า ส่วนใหญ่ อ.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 0.74) รองลงมา อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 0.44) และ อ.เมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 0.15) แหล่งทอผ้ายกดอก พบว่า ส่วนใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 4.57) รองลงมา อ.เขวาสินรินทร์ และ อ.ลำโรงท่าบ (ร้อยละ 2.65) แหล่งทอผ้าอันลุ่มซิม พบว่า ส่วนใหญ่ อ.ลำโรงท่าบ (ร้อยละ 4.86) แหล่งทอผ้าโล่งชาย พบว่า ส่วนใหญ่ อ.ลำโรงท่าบ (ร้อยละ 2.80) รองลงมา อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 2.06) อ.สังขะ (ร้อยละ 1.62) แหล่งทอผ้าโล่งหญิง พบว่า ส่วนใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ (ร้อยละ 0.29) รองลงมา อ.ลำโรงท่าบ

(ร้อยละ 0.15) แหล่งทอผ้าขาวม้า พบว่า ส่วนใหญ่ อ.สังขะ (ร้อยละ 0.88) รองลงมา อ.เมืองสุรินทร์ และ อ.สำโรงทาบ(ร้อยละ 0.74) แหล่งทอผ้าสาคร พบว่า ส่วนใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ และอ.เขวาสินรินทร์มีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 0.74) รองลงมา อ.พนมดงรัก (ร้อยละ 0.29) แหล่งทอผ้าทอมอ พบว่า ส่วนใหญ่ อ.เขวาสินรินทร์ (ร้อยละ 0.29) รองลงมา อ.เมืองสุรินทร์ และอ.สังขะ (ร้อยละ 0.15) และแหล่งทอผ้าหัวซิ่น ดินซิ่น ธิบับัน ผ้าพื้น หาพระรอก ฯลฯพบว่า ส่วนใหญ่ อ.สำโรงทาบ(ร้อยละ 2.50)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์

1. สีลาย การจัดการกลุ่มทอผ้า ตลอดจนกระบวนการผลิต แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

1) สีและลายผ้าทอมือพื้นบ้าน 2) กระบวนการผลิต และ 3) การจัดการกลุ่มทอผ้า ดังนี้

1.1 สีและลายผ้าทอมือพื้นบ้าน

1.1.1 ผ้ามัดหมี่แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ ผ้ามัดหมี่ชั้น ผ้ามัดหมี่ลายรูป ผ้าอันปรม

ผ้ามัดหมี่ชั้น เป็นผ้าลายริ้วแนวตั้งที่เกิดการเรียงลำดับไหมเส้นพุ่ง

แตกต่างกันหลายชนิด โดยมีลายหลักเป็นไหมมัดหมี่ และมีองค์ประกอบเป็นไหมสีต่างๆ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ ผ้าหมี่ชั้นลายโฮล และผ้าหมี่ชั้นลายอื่นๆ

ผ้ามัดหมี่ชั้นลายโฮล/ผ้าโฮล

ผ้าโฮลมี 2 แบบ คือ โฮลเปราะ (ชาย) ผ้านุ่งสำหรับผู้ชาย และโฮลสเรย (หญิง) ผ้านุ่งสำหรับผู้หญิง มีแม่สี 2 ชั้นแบบเดียวกัน คือ แม่สีชั้น 1 ได้แก่ เหลือง, แดง, น้ำเงิน และแม่สีชั้น 2 ที่เกิดจากการผสมสี ชั้นแรก คือ สีม่วง และสีเขียว ลายผ้าโฮล แบ่งเป็น 2 แบบ คือ ลายโฮลเปราะ(ชาย) หมายถึง ลายสีเหลี่ยมขนมเปียกปูนขนาดใหญ่ที่บรรจุลายรูปทรงเรขาคณิตอยู่ภายในเชื่อมต่อกันตลอดทั้งผ้า และลายโฮลสเรย(หญิง) หมายถึง ผ้าหมี่ชั้นลายริ้วตลอดทั้งผืน

ลวดลายผ้าโฮล ปัจจุบันมี 4 แบบ คือ ลายน้ำไหล ลายซิกแซก ลายเคลื่อนไม่ขึ้นลาย และผ้าลายโฮลประยุกต์ ผ้าโฮลมีชื่อเรียก 3 แบบตามเทคนิคการมัดลายและลายที่ปรากฏบนท้องผ้า ได้แก่ 1. โฮลบรรทัด/โฮลบันเต็ด(เกิดจากการมัดเทียบจากแม่ลาย) 2. โฮลปะนะ(มัดกะระบนลำไหม)แต่ได้ลายแบบเดียวกับโฮลบรรทัดแต่ไม่คมชัดเท่า 3. โฮลทะนังอำปี้ล (มัดกะระบนลำไหม) ลายผ้ารูปรางคล้ายคลึงกันแต่มีลักษณะเป็นแผงกว้างใหญ่กว่า

ลายผ้าโฮลบรรทัดและโฮลปะนะจะมีร่องลายเป็นโคม 5 /โคม 4 แบบเดียวกัน เพียงแต่ลายโฮลบันทัด จะคมชัดกว่าลายโฮลปะนะอย่างเห็นได้ชัด ส่วนลายโฮลทะนังอำปี้ลจะมีลายดอกเป็นแผ่นไม่มีร่องลายให้เห็นเท่ากับโฮลปะนะหรือโฮลบรรทัด และใช้เทคนิคการมัดแตกต่างกัน

ลายโฮลชั้นลำไหมจำนวน 21-25 ลำ ส่วนใหญ่ มัดหมี่เก็บลายดอกสีเขียวหรือสีขาวที่บริเวณเชิงผ้าด้านบนและด้านล่าง อยู่เสมอ ระหว่างทอใช้เทคนิคการดึงเส้นไหมให้เกิดเป็นลายโคม ลายเคลื่อน หรือลายซิกแซก นอกจากนี้ มีเทคนิคการเรียงหลอดไหม ให้เกิดลายที่แตกต่างกันออกไปด้วย เช่น การสลับหลอดที่ 6 กับหลอดที่ 3, 5 จะเกิดการเว้นช่องไฟของลายไหมได้ผ้าไหมลายแปลกขึ้น ทั้งนี้การเรียงสลับหลอดจะทำเมื่อกรอไหมเรียบร้อยแล้วจึงเรียงหลอด

ใหม่ตามต้องการ ผ้าโหลนิยมนำลายบริเวณริม ชายผ้าทั้งสองด้านเป็นลายแฉ่ง ด้านละ 1-2 แฉ่ง เรียกตามภาษาถิ่นว่า "เจจัว" หรือ "จ๊อบ" และเว้นริมเส้นยืนสีแดงทั้ง 2 ด้าน ด้านละ 1 หลบ นอกจากนี้ การดัดลายทำให้ต้องใช้เทคนิค การช้อนด้ายที่ริมผ้าทั้งสองด้านทำให้ ผ้าโหลมีลายลูกฟูกตลอดแนว ช่วยให้ริมผ้าแข็งแรงและมีความงดงามจากการเว้นช่องไฟ

สีสันของของผ้าหมี่ชั้นลายโหลสีธรรมชาติ ส่วนใหญ่ประกอบด้วย 2-5 สี ที่เกิดจากการย้อมแม่สีชั้น 1 คือ สีเหลือง สีแดง สีนํ้าเงิน และได้สีชั้นที่ 2 ระหว่างย้อม คือ สีเขียวและสีม่วง ในชุมชนที่ไม่มีการเลี้ยงครามจะย้อมผ้า 4 สี คือ สีเหลือง แดง นํ้าตาล และสีเขียว ปัจจุบันมีสีผ้าประยุกต์มากขึ้นกว่าเดิม เช่น สีโทนขาว-ดำ, สีโทนชมพู สีโทนฟ้า เป็นต้น

ผ้าโหลมีองค์ประกอบของเส้นชั้นลาย 3-5 อย่าง เมื่อรวมกระสวยไป และกลับทั้งหมดสำหรับพุ่งจึงมีมากถึง 7-11 กระสวย ยกตัวอย่างเช่น เส้นไหมมัดหมี่ลายโหล องค์ประกอบของเส้นชั้นลาย 5 อย่าง ได้แก่ ไหมสีเขียว ไหมสีแดง ไหมสีนํ้าเงิน ไหมมัดหมี่จุดประสีแดง-ขาว และไหมหางกระรอกสีเหลืองควบแดง เป็นต้น ดังนั้น ผ้าโหลจึงได้รับการยกย่อง จากคนในชุมชนให้เป็นผ้าพื้นบ้านชั้นสูงที่รวบรวมองค์ความรู้เรื่องการทอผ้าไว้อย่างครบถ้วน

ผ้าโหลแต่ละแห่งมีลวดลายแตกต่างกันออกไป เช่น โหลบรรทัด จากบ้านนาตัง อ.เขวาสินรินทร์ เป็นผ้าโหล 5 สีย้อมสีธรรมชาติ ใช้เส้นชั้น 5 อย่าง, ผ้าโหลปะนะ จากบ้านตาถูก อ.เขวาสินรินทร์ ลายโคม 4 แบบโบราณ ใช้เส้นชั้น 4-5 อย่าง, โหลปะนะ จากบ้านทะนงรัตน์ อ.เมืองสุรินทร์ ลายโคม 4 ย้อมสีธรรมชาติ ใช้เส้นชั้น 4-5 อย่าง โหลทะนงอำปิล จากบ้านอาลี อ.สำโรงทาบ ลวดลายใหญ่โต สีสันสดใสหลากหลาย ใช้เส้นชั้น 3-4 อย่าง เป็นต้น

สรุปได้ว่า ผ้าโหลเป็นชื่อเรียกไหมมัดหมี่ในจังหวัดสุรินทร์ ในอดีตมีลวดลายเฉพาะสำหรับชาย(โหลเปราะ) คือ ผ้ามัดหมี่ตลอดท้องผ้า และสำหรับหญิง(โหลเสรย) คือ ผ้ามัดหมี่ลายริ้วแนวตั้ง ลายผ้าโหลแต่ละแบบมีแบบแผนเฉพาะ สำหรับช่างทอจะเรียกชื่อผ้าโหลตามเทคนิคการมัดหมี่ เช่น ผ้าโหลปะนะ โหลทะนงอำปิล และโหลบรรทัด ผ้าโหลมีลาย 5 แบบ คือ ลายโหลเปราะ (ชาย) ลายนํ้าไหล ลายซิกแซก ลายเคลื่อนไหว และลายประยุกต์ มี 2-5 สี คือ แม่สีชั้น 1 คือ สีเหลือง สีแดง สีนํ้าเงิน และได้สีชั้นที่ 2 ที่ผสมระหว่างย้อม คือ สีเขียว และสีม่วง ใช้เส้นไหมชั้น 3-5 อย่าง ได้แก่ สีเขียว สีแดง สีนํ้าเงิน ไหมมัดหมี่จุดประสีแดง-ขาว และไหมหางกระรอกสีเหลืองควบแดง เป็นต้น ผ้าโหลมีทออยู่ทั่วไปใน จ. สุรินทร์ มีลักษณะลายคล้ายคลึงกัน แตกต่างกันที่ขนาดลายและสีสันโดยรวมของผ้า

ภาพประกอบ 2 ผ้าลายโฮลเปราะะ

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2558

ภาพประกอบ 3 ผ้าลายแหวนเพชร

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2557

ภาพประกอบ 4 ผ้าลายเรือหงส์

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2557

ภาพประกอบ 5 ผ้าลายเรือ

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2557

ภาพประกอบ 6 ผ้าโฮลปะนะ1

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2558

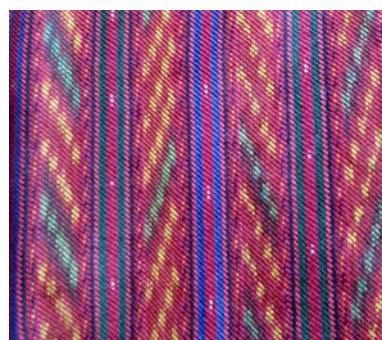
ภาพประกอบ 7 ผ้าโฮลปะนะ2

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2557

ภาพประกอบ 8 โสลบรทัด1

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2557

ภาพประกอบ 9 โสลบรทัด2

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2557

ภาพประกอบ 10 โสโลหะนั่งอำปิล1

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557

ภาพประกอบ 11 โสโลหะนั่งอำปิล2

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2557

ภาพประกอบ 12 โสโลหะนั่งอำปิล3

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 13 โสโลหะนั่งอำปิล4

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 14 โครงสร้างผ้ามัดหมี่ลายโฮล

ภาพประกอบ 15 แม่ลายผ้าโฮล

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2557

ที่มา: เมธีวดี พยัฆประโคน

ผ้ามัดหมี่ชั้นลายอื่นๆ

ลายผ้าชั้นที่พบได้แก่ ลายกระถางดอกไม้ ลายดอกพิกุล ลายขาเป๋ย ขอเกี่ยวเล็ก ใช้เส้นชั้นลาย 2-3 อย่าง ลายขอเกี่ยวใหญ่ ลายโฮลเปราะ ใช้เส้นชั้นลาย 3-4 อย่าง ซึ่งผ้าโฮลแต่ละแบบจะมีแบบแผนการแทรกเส้นชั้นของตัวเอง ดังต่อไปนี้

ช่างทอผ้าอำเภอลำทะเมนชัย นิยมชั้นลาย ดัง นี้ ลายดอกพิกุล ชั้น 4 อย่าง คือไหมสีแดง ไหมสีเหลือง ไหมสีเขียว และไหมหางกระรอกสีแดงควบเหลือง ลายขาเป๋ย ชั้น 5 อย่าง คือ ไหมสีแดง ไหมสีเหลือง ไหมสีน้ำเงิน ไหมสีเขียว ไหมหางกระรอกสีแดงควบเหลือง ลายขอเกี่ยว/S ชั้น 3 อย่าง คือ ไหมสีเหลือง ไหมสีเขียว และไหมสีแดงควบเหลือง เป็นต้น

ช่างทอผ้าอำเภอสำโรงทับ ทอผ้าลายขอเกี่ยวใหญ่และลายโฮลเปราะ นิยมชั้นลาย ด้วยไหมแดงควบเหลือง ไหมมัดหมี่น้ำเงิน-ขาว ไหมสีแดง ไหมเขียว เหลือง น้ำเงิน เป็นต้น

ช่างทอผ้าอำเภอสว่างและอำเภอนมดงรัก ใช้เทคนิคการมัดหมี่ให้มีลายเชิง ด้านล่างและมีลายชั้นพร้อมอยู่ในลาย บางครั้งแทรกเส้นชั้นลาย 2-4 อย่างเพิ่มในผ้าด้วย

สรุปได้ว่า นอกเหนือจากผ้าชั้นลายโฮลแล้วยังมีผ้ามัดหมี่ชั้นลายอื่นอีก ที่พบในจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ลายกระถางดอกไม้ ลายดอกพิกุล ลายขอเกี่ยวเล็ก ลายขอเกี่ยวใหญ่ ลายโฮลเปราะ และผ้ามัดหมี่รวมลาย ซึ่งผ้าแต่ละแบบช่างทอจะใช้เส้นชั้นลาย 2-5 อย่างขึ้นอยู่กับชนิดของผ้า โดยคำนึงถึงความกลมกลืนกันของสีเส้นชั้นและลายมัดหมี่และนิยมแทรกเส้นไหมหางกระรอกเสมอ เพราะช่วยให้ผ้าดูสว่างเป็นประกายมากยิ่งขึ้น

ภาพประกอบ 16 ผ้าชั้นลายกระถางดอกไม้

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2557

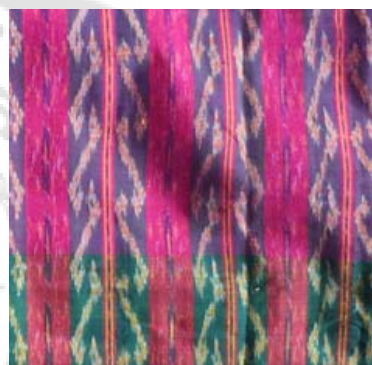
ภาพประกอบ 17 ผ้าชั้นลายดอกพิกุล

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ.2557

ภาพประกอบ 18 ผ้าชั้นลายขาเป็ย

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 19 ผ้าชั้นลายขาเป็ย

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 20 ผ้าชั้นลายขอเกี่ยวเล็ก

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558

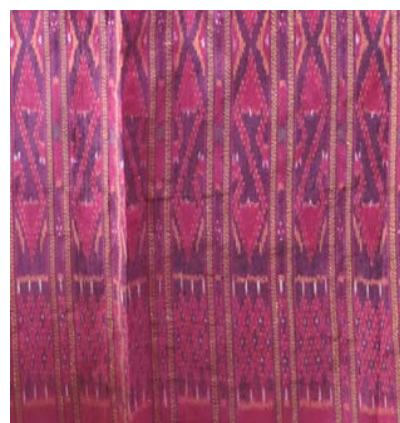
ภาพประกอบ 21 ผ้าชั้นลายขอเกี่ยวเล็ก

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 22 ผ้าชั้นลายขอเกี่ยวใหญ่

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 23 ผ้าชั้นลายขอเกี่ยวใหญ่

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 24 ผ้าชั้นลายโฮลเปราะ

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 25 ผ้าชั้นลายโฮลเปราะ

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 26 ผ้าชั้นรวมลาย

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2558

ผ้ามัดหมี่ลายรูป

สีสันทองผ้ามัดหมี่ส่วนใหญ่มี 3 - 4 สี บางผืนอาจมีถึง 5 สี ผ้าส่วนใหญ่ประกอบด้วย สีเหลือง สีแดง สีน้ำตาล เป็นสีหลักโดยใช้สีเขียวหรือคู่สีตรงข้ามอื่นแทรกเล็กน้อย ลายมัดหมี่ดั้งเดิมในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นลายขนาดเล็ก เช่น หมี่ข้อ หมากจับ โคม 5, โคม 7, โคม 9, ก้านแย่ง/ก้นแย่ง, ขาเปี้ยว ลายดอกมะเขือ ลายโฮล (หญิง) ยกเว้นลายโฮลเปราะซึ่งเป็นลายขนาดใหญ่ (ลายสีเหลี่ยมขนมเปียกปูนภายในมีลายต่างๆที่ดัดแปลงสัดส่วนหรือย่อมุมให้มีขนาดพอดี) ในแต่ละชุมชนมีบางลายที่มีรูปแบบร่วมกันและมีบางลายที่ช่างทอนิยมทำกันมากในบางชุมชน เช่น

ลายผ้าที่พบมากในอำเภอเมืองสุรินทร์ ได้แก่ ลายรากแห ลายร้อยเส้น ลายต้นบายศรี นกยูง ช้าง นก ผีเสื้อ เรียงต่อกันเป็นแถวบางครั้งเรียงแบบอริสตรอลดทอผ้า ผ้าประกอบด้วยลายเชิง ตั้งแต่ไม่มีเชิงและเชิง 1-2 ชั้น ลายเชิงที่พบ ได้แก่ ลาย โคม 5 ลาย โคม 7 ลาย โคมกลมมีพวงอุบะ ลายบายศรียอดโคม 3/5 อุบะคว่ำ-หงาย ลายบายศรี 5 ยอด ซึ่งต่อเชื่อมกันเป็นแถว และลายเป็นแบบเดียวกับท้องถิ่นผ้า เป็นต้น

ลายผ้าที่พบมากในอำเภอเขวาสินรินทร์ ได้แก่ ลายนกหงส์ ลายเต่าจับ ลายพญานาค ลายเรือหงส์ ส่วนใหญ่เป็นลายที่เชื่อมต่อกันแบบตาข่ายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เชิงผ้ามีตั้งแต่ไม่มีเชิงและมีเชิง 1-3 ชั้น ซ้อนกันเป็นแถวตลอดความยาวผ้า เช่น ลาย โคม 5 ลาย โคม 9 ลายบายศรียอดโคม 3 (อุบะคว่ำ/หงาย) บายศรี 9 ยอด ลายซิกแซกโคมกลม(หางนกยูง) เป็นต้น

ลายผ้าที่พบมากในอำเภอสำโรงตาบ ได้แก่ ลายโคมใหญ่ และตาหกเหลี่ยม เชิงผ้ามีตั้งแต่ไม่มีเชิงและมีเชิง 1-2 ชั้น ซ้อนกันเป็นแถวตลอดความยาวผ้า ลาย โคม 5 ลาย โคม 7 ลาย โคมขาบ ลายบายศรียอดโคม 3 (อุบะคว่ำ/หงาย) ลายอุบะกระแสน

ลายผ้าที่พบมากในอำเภอสังขะ มัดหมี่ลายทอผ้าลายถั่ว ลายนาถเกี้ยว ลายนกยูง ลายนกบิน ลายพญานาค, ลายกวาง ผ้าปูมท้องโล่ง เชิงผ้ามีตั้งแต่ไม่มีเชิงและมีเชิง 1-3 ชั้น ซ้อนกันเป็นแถวตลอดความยาวผ้า ได้แก่ ลาย โคม 5 ลาย โคมขาบ โคม 3 (หมากจับ) ลายกรวยเชิง, โคมใหญ่, ลายบายศรี 9 ยอด และลายบายศรี 5 ยอด และลายรูปแบบเดียวกับท้องถิ่นผ้า

ลายผ้าที่พบมากในอำเภอพนมดงรัก มัดหมี่ลายทอผ้าลายนาถเกี้ยว นกยูง หงส์ กวาง ลายรวงข้าว เชิงผ้ามีตั้งแต่ไม่มีเชิงและมีเชิง 1-2 ชั้น ซ้อนกันเป็นแถวตลอดความยาวผ้า ลายรากแหพวงอุบะ ลาย โคม 5 มีพวงอุบะ ลายบายศรียอดโคม 3 (อุบะคว่ำ/หงาย)

สรุปได้ว่า ผ้ามัดหมี่ลายรูปในจังหวัดสุรินทร์แต่เดิมนิยมย้อมโทนสีเข้ม คือ สีน้ำตาลแดง, เหลือง แทรกคู่สีตรงข้าม คือ สีเขียว หรือสีม่วง ปัจจุบันสีผ้าถูกปรับเปลี่ยนไปตามความนิยมในแต่ละยุคสมัย และในแต่ละชุมชนมีลายร่วมกัน คือ ลายลูกอ๊อด / หมี่ข้อ/ หอนท้อง, ลายก้านแย่ง/ ก้นแย่ง และลายโฮล ปัจจุบันลายผ้ามีมากขึ้น จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ลายรูปเรขาคณิต : ลาย โคม 3, โคม 5, โคม 7, แหวนเพชร, ร้อยเส้น, โฮลเสรยและโฮลเปราะ

ลายรูปพรรณพฤกษา : ดอกมะเขือ ลายต้นบายศรี ลายรวงข้าว เป็นต้น

ลายรูปสัตว์ : นาค นกยูง ช้าง นก ผีเสื้อ เป็นต้น

เชิงผ้ามีตั้งแต่ไม่มีเชิงจนถึงมีเชิง 1-3 ชั้น ซ้อนกันอยู่เป็นแถวตลอดความยาวผ้า ด้านล่าง ลายทอผ้าส่วนใหญ่ช่างทอมักจะประยุกต์และเปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ ตะกอกเหียบสำหรับผ้ามัดหมี่ปกติจะอยู่ที่ตะกอกเหียบ 3 ยกเว้นที่บ้านสวาย อ.เมืองสุรินทร์ และบ้านแย่ง อ.สังขะ นิยมทอผ้ามัดหมี่ตะกอกเหียบ 4 และ 6 ทำให้ได้ผ้า 2 หน้าที่โชว์ลายเส้นพุ่งและเส้นยืนอย่างชัดเจน

ลายผ้ามัดหมี่รูปเรขาคณิต

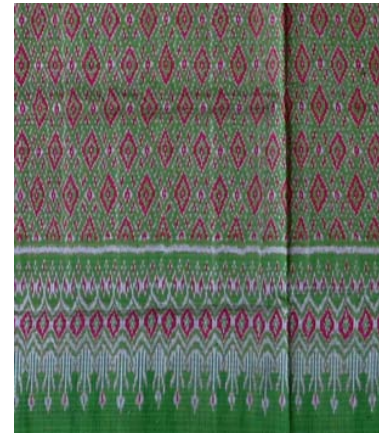
ภาพประกอบ 27 ผ้ามัดหมี่ลาย
ระยูลสตัส

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 6
เมษายน 2558

ภาพประกอบ 28 ผ้ามัดหมี่
ลายร้อยเส้น

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 5
เมษายน 2558

ภาพประกอบ 29 ผ้ามัดหมี่
ลายโคม

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 5
เมษายน 2558

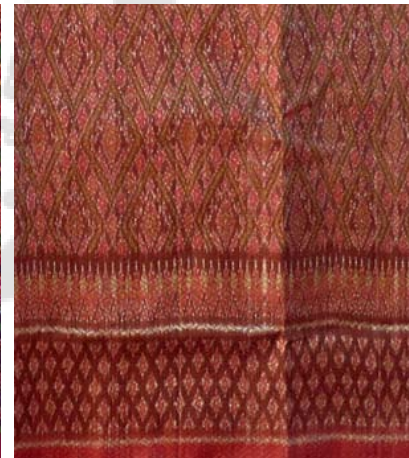
ภาพประกอบ 30 ผ้ามัดหมี่
ลายบวก

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 17
ตุลาคม 2557

ภาพประกอบ 31 ผ้ามัดหมี่ลาย
พนมบะ

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 5
เมษายน 2558

ภาพประกอบ 32 ผ้ามัดหมี่ลาย
โฮลเปราะ

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 6
เมษายน 2558

ลายผ้ามัดหมี่ลายรูปพรรณพฤกษา

ภาพประกอบ 33 ผ้าลายดอกมะเขือ

ภาพประกอบ 34 ผ้าลายรวงข้าว

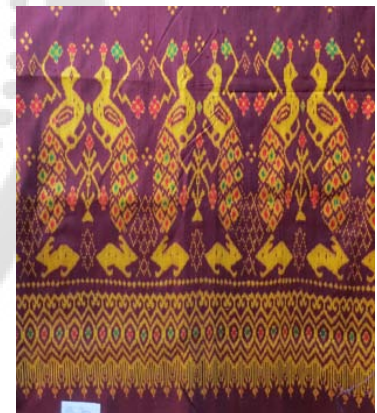
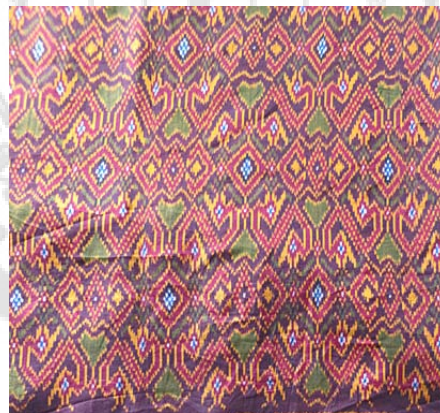
ภาพประกอบ 35 ผ้าลายแหวนเพชร

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 5
เมษายน 2558

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 9
พฤศจิกายน 2558

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 5
เมษายน 2558

ลายผ้ามัดหมี่ลายรูปสัตว์ที่พบมากในจังหวัดสุรินทร์

ภาพประกอบ 36 ผ้าลายช้าง

ภาพประกอบ 37 ผ้าลายเต่าจับ

ภาพประกอบ 38 ผ้าลายนกยูง

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 16
พฤษภาคม 2557

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม
2546

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 9
พฤศจิกายน 2558

ผ้าอันปรม

ผ้าอันปรมเป็นผ้าลายตารางขนาดเล็กที่มีการทอเรียงลำดับเส้นพุ่งและเส้นยืนแบบเดียวกัน มี 2 โทนสีเรียกตามภาษาท้องถิ่น คือ สีแดงเปลือกมังคุดและม่วงอัญชัญ ผ้าอันปรม มี 3 แบบ คือ

1. อันปรม ที่มีลายประรูปเครื่องหมาย + กระจายอยู่ทั่วผ้า ประกอบด้วยเส้นไหม 5 อย่าง คือ กรา (สีแดง-ขาว), สีดำ, สีแสด, สีเขียว และสีแดง พบทั่วไปใน จ.สุรินทร์

2. ผ้าอันปรมคิ้ว คือ ผ้าอันปรมที่มีเส้นไหมสีเขียวแทนกร(สีแดง-ขาว) ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน การเรียงลำดับไหมประกอบด้วย 4 อย่าง คือ สีดำ, สีเขียว, สีแสด และสีแดง พบที่ อ.เขวาสินรินทร์

3. อันปรมขะ/ขาด คือ ผ้าอันปรมที่เครื่องชั้นลายไม่ครบองค์ประกอบ ขาดเส้นพุ่งกราและเส้นไหมสีเขียว แต่ไหมเส้นยืนยังครบ 5 อย่าง ดังนั้น ผ้าอันปรมขะ (ขาด) ประกอบด้วยเส้นพุ่ง 3 อย่าง คือ สีแดง สีแสด สีดำ มองดูคล้ายผ้าลายริ้ว พบทั่วไปใน จ.สุรินทร์

สรุปได้ว่า ผ้าอันปรม เป็นผ้าลายตาราง ขนาดเล็กสีแดงเข้ม มี 2 โทนสีหลัก เรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า คือ สีม่วงดอกอัญชัญ และสีม่วงแดงเปลือกมังคุด ผ้าจำแนกออกเป็น 3 ชนิดตามองค์ประกอบของเส้นชั้นลาย คือ อันปรม อันปรมคิ้ว อันปรมขะ มีหลักการเรียงลำดับ เส้นไหม มีองค์ประกอบของเส้นไหม 5 หลัก คือ ไหมกระ(แดง-ขาว), ไหมดำ, ไหมแสด, ไหมเขียว และไหมแดง ผ้าอันปรมเป็นผ้า 2 ด้านเหมือนกัน ทอตะกอเหยียบ 2 พบเห็นทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์

ภาพประกอบ 39 ผ้าอันปรม

ภาพประกอบ 40 ผ้าอันปรมคิ้ว

ภาพประกอบ 41 ผ้าอันปรมขาด

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 29
สิงหาคม พ.ศ.2556

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 26
มีนาคม พ.ศ.2558

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 2
กรกฎาคม พ.ศ. 2558

1.1.2 ผ้าลายตาราง แบ่งออกเป็น 5 ชนิด

ผ้าโรงชาย เป็นผ้าลายตารางขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีวาระสีร้อน ใช้เส้นไหมในคู่สี่ตรงข้ามแบบคอนทราสต์ 3-4 สี ได้แก่ เส้นไหมสีแดง สีเขียวควบเหลือง สีแดงควบเหลือง เส้นไหมสีน้ำเงิน และบางผืนมีเส้นคู่สีน้ำเงินและสีขาวเล็กๆ เป็นองค์ประกอบลาย การย้อมสี ส่วนใหญ่ย้อมด้วยสีเคมี ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้สีอื่นๆ มากขึ้น เช่น คู่สีพาสเทล, คู่สีโมโทน และสีอื่นๆ

ผ้าโรงหญิง เป็นผ้าลายตาราง 2 สี คือ พื้นสีน้ำตาลและลายเส้นสีขาวใช้เส้นไหม 2 ชนิด คือ เส้นไหมหางกระรอกสีน้ำตาลอมแดงควบเหลือง และเส้นไหมสีขาว

ผ้าขาวม้า ที่พบในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ มี 2 แบบ

1. ผ้าขาวม้ากลุ่มเขมร ส่วนใหญ่ท้องผ้ามีลักษณะเป็น ลายตารางขนาดเล็ก สีน้ำตาลอมแดงตัดขาวครีม ส่วนชายผ้าเป็นลายริ้วในโทนสีเดียวกัน

2. ผ้ากลุ่มญะ ส่วนใหญ่ท้องผ้า เป็นลายริ้วเล็กๆแนวขวาง สีแดงสลับเขียว ด้วยไหมพุ่งหางกระรอกสีเหลืองควบเขียว(2รอบ) และไหมสีเหลืองควบแดง (4รอบ) ชายผ้าลายริ้ว

ผ้าขาวม้าจากบ้านอาลี อำเภอสำโรงทาบแตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ คือ นิยมทอเหยียบตะกอล 4 ยกลายลูกแก้ว มีขนาดเท่ากับผ้าโรง และแทรกสีพิเศษ เช่น สีเขียว บานเย็น เป็นต้น

ผ้าสาคร มี 2 แบบ คือ ผ้าสาคร และผ้าสาครกรา มีทั้งแบบลายตารางเล็ก และลายตารางใหญ่ ใช้เทคนิคการเรียงลำดับเส้นพุ่งและเส้นยืนแบบเดียวกัน องค์ประกอบเส้นไหมที่ใช้ในการทอ มี 4-5 อย่าง ได้แก่ ไหมสีแดงอมม่วง ไหมสีน้ำเงิน ไหมสีเขียวขี้ม้า ไหมสีแสด ไหมกรา(น้ำเงิน-แดง) ผ้าสาครกราแตกต่างจากสาคร คือ มีเส้นกราทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน มี 3 โทนสี คือ โทนสีแดงอมส้ม โทนสีแดงอมม่วง และโทนสีแดงอมน้ำตาล ปรกติเป็นผ้าตะเหยียบ 2 ยกเว้นในเขตอำเภอมือง พบว่ามีการทอตะกอลเหยียบ 6 ยกลายลูกแก้ว

ผ้าทอมอ/สมอ เป็นผ้าลายตารางขนาดเล็ก ใช้เส้นไหม 2 สี คือ ไหมสีเหลืองคู่สีเขียว และไหมสีแดงคู่สีม่วง เป็นต้น ใช้วิธีการเรียงลำดับเส้นพุ่งและเส้นยืนแบบเดียวกัน อาจใช้พื้นสีเขียว เส้นตัดสีเหลืองหรือพื้นสีเหลืองเส้นตัดสีเขียว จึงเป็นผ้าลายตารางขนาดเล็ก มี 2 โทนสี คือ สีเขียว เหลืองเหลือง และสีแดงเหลืองม่วง

สรุปได้ว่า ผ้าลาย ตารางที่พบในจังหวัดสุรินทร์ มี 5 ชนิด คือ ผ้าโรงชาย ผ้าโรงหญิง ผ้าขาวม้า ผ้าสาคร ผ้าทอมหรือผ้าสมอ ผ้าแต่ละชนิดมีลักษณะแตกต่างกันทั้งรูปแบบของ ลวดลายและสีสันทลอดท้องผ้า จำแนกการใช้งานตามเพศของผู้ใช้ผ้า ได้แก่ ผ้าโรงชาย เป็นผ้านุ่งสำหรับบุรุษ ผ้าโรงหญิง ผ้าขาวม้า ผ้าสาคร ผ้าทอมหรือผ้าสมอ เป็นผ้านุ่งสำหรับสตรี ผ้าลายตารางทั้งหมดเป็นผ้านุ่งสำหรับอยู่บ้านและใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป จึงเป็นผ้าที่คนนิยมซื้อหาสำหรับใช้เป็นเครื่องสวมหรือเช่น ไหว้ในพิธีการงานบุญ เช่น งานบวช งานแต่ง งานศพ และโรงเรียนหลายแห่งในจังหวัดสุรินทร์ให้นักเรียนใช้ตัดเป็นเครื่องแต่งกายประจำวันศุกร์

ภาพประกอบ 42 ผ้าสร้งชาย

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 43 ผ้าสร้งหญิง

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ.2557

ภาพประกอบ 44 ลายขยายผ้าสร้งหญิง

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ.2557

ภาพประกอบ 45 ลายผ้าทอมอ/สมอ

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ.2557

ภาพประกอบ 46 ลายผ้าขาวม้า (กลุ่มมูญ)

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 47 ลายผ้าขาวม้า (กลุ่มเขมร)

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 48 ลายผ้าสาครุกรา

ภาพประกอบ 49 ลายผ้าสาครุ

ที่มา ถ่ายเมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ.2557

ที่มา ถ่ายเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2557

1.1.3 ผ้ายกดอก หรือผ้ายกลาย

ผ้ายกดอกโบราณ ส่วนใหญ่เป็นผ้าสีพื้นลายลูกแก้ว ลายราชวัตร ลายพริกไทย

ผ้ายกลายลูกแก้ว หมายถึง ผ้าที่มีลายหุ่นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนเชื่อมต่อกันตลอดหน้าผ้า จากเทคนิค การเหียบตะกอ 4, 5, 6, 8 (ตะกอ 4 เป็นลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน , ตะกอ 5 ลายใหญ่ขึ้น ตะกอ 6 ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีไส้ , ตะกอ 8 มีกรอบ 2 ชั้นและมีไส้ ขึ้นอยู่กับการเก็บตะกอ)

ผ้าละเบิก/ราชวัตร มีลายหุ่นรูปสี่เหลี่ยมตลอดหน้าผ้า ใช้หลักการประสานสี ของเส้นพุ่งและเส้นยืนวางเรียงลำดับแบบเดียวกันด้วยไหม 3-5 สี เมื่อดูระยะไกลคล้ายผ้าลายตารางเล็กๆ เมื่อมองระยะใกล้จะเห็นลายยกสี่เหลี่ยม ทอมากที่ บ้านปราสาท ต.ตาอ้อ อ.เมืองสุรินทร์

ลายดอกพริกไทย เป็นลายคล้ายดอกไม้บานมีสี่กลีบ

ลายยกดอกสมัยใหม่ เช่น ลายหางนกยูง ลายดอกหญ้า ลายดอกคุณนายตื่นสาย ลายกาญจนาภิเษก ลายพัต เป็นต้น มีตั้งแต่ 11-27 ตะกอ องค์ประกอบผ้ามีหน้านางและกรวยเชิง แหล่งที่ทอผ้ายกดอกมาก คือ หมู่ 2 บ้านเขวาสินรินทร์ กลุ่มบ้านนาตู-หนองไผ่ อ.ชุมพลบุรี

สรุปได้ว่า ผ้ายกดอก โบราณในจังหวัดสุรินทร์ คือ ผ้า ลายลูกแก้ว ลายพริกไทย และลายราชวัตร /ลายละเบิก ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นผ้าลายยกดอกหางนกยูง ลายดอกหญ้า ลายคุณนายตื่นสาย และลายอื่นๆ การยกลายลูกแก้วพบเห็นได้บ่อยทั้งในผ้านุ่งและผ้าสไบ (ชะนูดเล็ก) มีหลายแบบหลายขนาดขึ้นอยู่กับการเก็บตะกอ ผ้ายกลายลูกแก้วแบบโบราณ พบว่า ทอ มากที่ บ้านสวาย อ.เมืองสุรินทร์, บ้านอาลี อ.สำโรงทาบ ที่นิยมทอผ้าลายลูกแก้วสีดำที่ย้อมจากผลมะเกลือ ส่วนผ้ายกลายสมัยใหม่ พบว่าทอมากที่ หมู่ 2 บ้านเขวาสินรินทร์ และบ้านนาตู-หนองไผ่ อ.ชุมพลบุรี และผ้าลายราชวัตร/ลายละเบิกส่วนใหญ่พบในผ้านุ่งสตรี

ภาพประกอบ 50 ผ้าลายลูกแก้ว 4 ตะกอล

ที่มา ถ่ายเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 51 ผ้าลายลูกแก้ว 5 ตะกอล

ที่มา ถ่ายเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2558

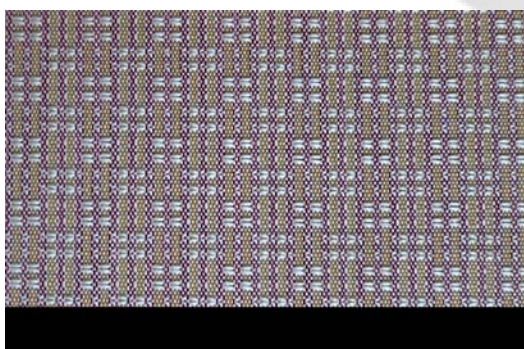
ภาพประกอบ 52 ผ้าลายลูกแก้ว 6 ตะกอล

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ.2558

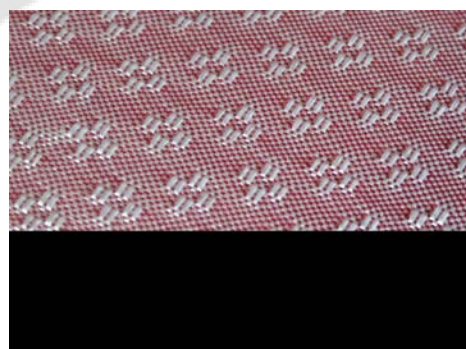
ภาพประกอบ 53 ผ้าลายลูกแก้ว 8 ตะกอล

ที่มา ถ่ายเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 54 ผ้าลายละเบิก/ราชวัตร

ที่มา ถ่ายเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 55 ผ้าลายดอกพริกไทย

ที่มา ถ่ายเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 56 ลายยกดอกสมัยใหม่1

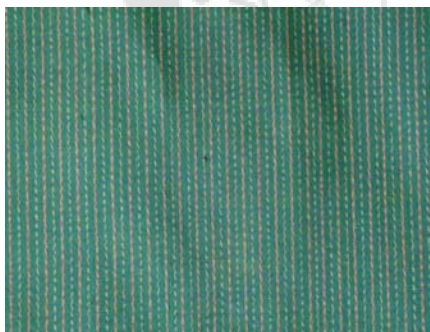
ภาพประกอบ 57 ลายยกดอกสมัยใหม่2

ที่มา ถ่ายเมื่อวันที่1 พฤศจิกายน พ.2557

ที่มา ถ่ายเมื่อวันที่1 พฤศจิกายน พ.2557

1.1.4 ผ้าอันลวยซึ่ม

ผ้าอันลวยซึ่มเป็นผ้าลายริ้วแนวตั้ง ไม่มีกรอบ ไม่มีเชิง ส่วนใหญ่มีคู่สีกลมกลืนกัน 2 โทนสี คือ โทนสีเขียวและโทนสีแดงเส้นชั้นลาย 2-3 อย่าง คือ ไหมสีแดงควบเหลือง หรือไหมสีเขียวควบเหลืองแล้วเลือกไหมสีที่เข้าเข้ากับเส้นชั้นลายเป็นสำคัญ ทอเทคนิคตะกอเหยียบ 2 สำหรับสตรี ชาวภูยกี่แต่งงานแล้วจะนิยมต่อหัวขึ้นและตีนขึ้นตามความเชื่อเรื่องการคลอดบุตร

ภาพประกอบ 58 ผ้าอันลวยซึ่ม แบบที่1

ภาพประกอบ 59 ผ้าอันลวยซึ่ม แบบที่2

ที่มา ถ่ายเมื่อวันที่18 กันยายน พ.2557

ที่มา ถ่ายเมื่อวันที่19 กันยายน พ.2558

1.1.5 ผ้าอื่นๆ ที่พบในชุมชน

ผ้าพื้น ตะกอเหยียบ 2 มีหลายโทนสีขึ้นอยู่กับช่างทอผ้า อดีตนิยมใช้ไหมหัวผ้าหัวขึ้น เป็นผ้าขิดสีแดง ด้วยไหมสีขาว, ส้มและเขียว กว้าง 0.15 – 0.19 เมตร ผ้าตีนขึ้น เป็นผ้ามัดหมี่ลายขอเกี่ยวแนวตั้งต่อเนื่องตลอดแนวสีดำ-แดง กว้างประมาณ 0.8-1.00 x 2.00 เมตร สำหรับติดที่ชายผ้าขึ้น ทอจากหัวไหม

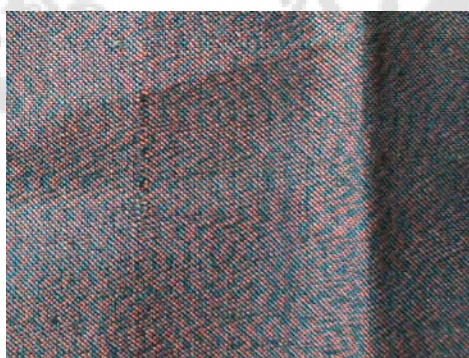
ผ้าริบบิ้น เป็นแถบเชือกถักเล็กๆ 2-5 สี เช่น สีแดง, สีขาว, สีส้ม มี 2 ขนาด คือ กว้าง 1.5 ซม., และ 2.5 ซม. สำหรับเย็บทับบนขอบตีนซิ่นโดยให้ริมสีขาว(ด้านหัว) หายขึ้นเสมอ

ผ้าหางกระรอก เป็นผ้าที่ทอจากเส้นพุ่งตีเกลียว คือ ใช้สีเหลืองเป็นหลักอาจตีเกลียวคู่กับสีแดงหรือเขียว ลายทอผ้าต้องขึ้นสว้ยเหมือนหางกระรอกจึงจะนับว่างาม

ภาพประกอบ 60 ผ้าซิ่นสำหรับสตรีชาวภูยกุยที่แต่งงานแล้ว

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ.2558

ภาพประกอบ 61 ลายผ้าหางกระรอก

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2558

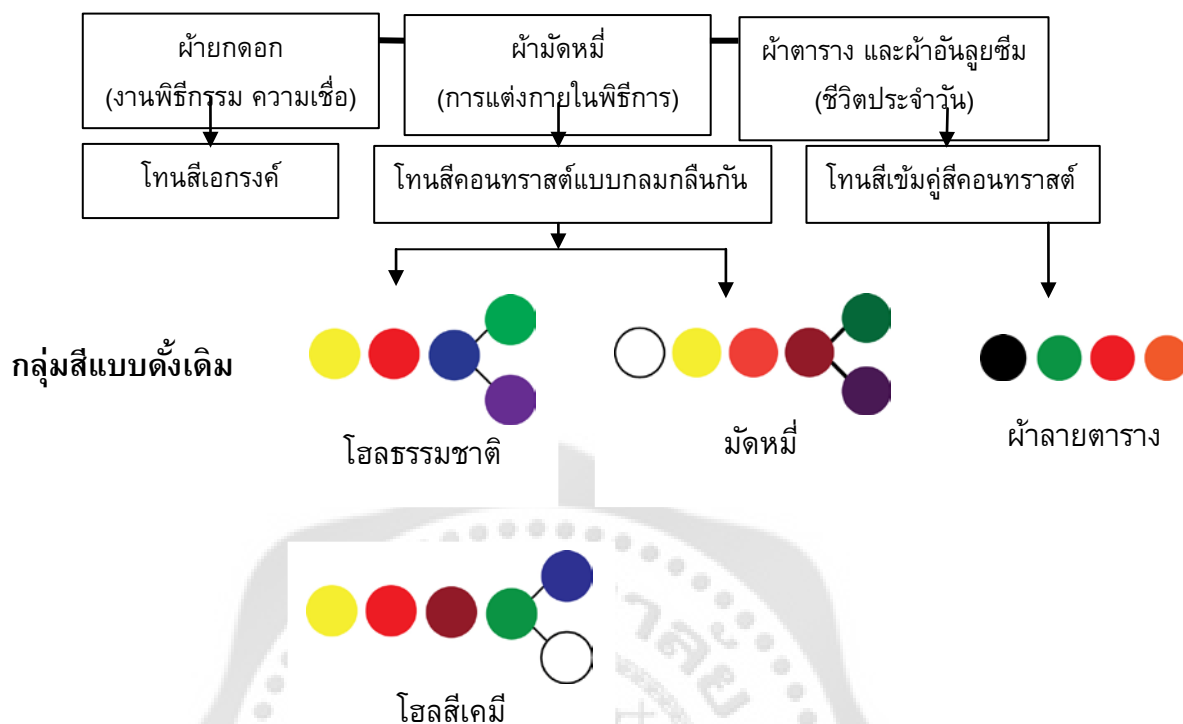
ภาพประกอบ 62 สีสันของผ้าหางกระรอก

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ.2558

จากการศึกษากระบวนการออกแบบสีและลายผ้าไหมทอมือพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ส่วนใหญ่เริ่มต้นจากการทอเพื่อใช้งานภายในครัวเรือน ที่รับเอาอิทธิพลวัฒนธรรมระดับสูงจากประเทศกัมพูชาที่มีมาแต่เดิมในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีเพิ่มเข้ามาอีกในสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ.2321 จากการเกลี้ยกล่อมให้ชาวเมืองเขมรจากเมืองเสียมราฐทำางสวาย ประทายเพชร และอื่นๆ ให้เข้ามาในเมืองประทายสมันต์ และสังขะเป็นจำนวนมาก (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จุลศักราช 1200 อ้างอิงจาก ประวัติเมืองสุรินทร์ สำนักงานสารสนเทศจังหวัด . 2550) และมีเพิ่มในช่วงปี พ.ศ.2508 จากการอพยพลี้ภัยสงครามเข้ามาอาศัยกับญาติในเมืองสุรินทร์ การที่อาณาจักรกัมพูชามีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อนเป็นระยะเวลา ยาวนานทำให้รูปแบบการทอผ้าตามอิทธิพลเขมรดูถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะเมื่อถูกหลอมรวมวัฒนธรรมจากการแต่งงานจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการทอผ้าทุกครัวเรือนซึ่งเป็นสัญญาณของความต้องผ้าของคนในท้องถิ่น

กระบวนการออกแบบผ้าไหมทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ เมื่อเปรียบเทียบกับโครงสร้างของลวดลายและสีสันของผ้าแต่ละชนิด พบว่ามี 3 เทคนิค คือ 1) การเรียงเส้นไหมต่างสี 2) การมัดหมี่ และ 3) การเหยียบตะกอฟพิเศษให้เกิดลายนูนตลอดหน้าผ้า โดยเกือบไม่มีการผสมของแพ้นปะปน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ สังคมเคยเมยต่อการเผยแพร่วัฒนธรรมแพ้น ซึ่งนำไปสู่ต้นแบบผ้าทอมือพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์ ที่จำแนกการใช้งานตามประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก

การทอผ้าภายในชุมชน ยังคงผลิตตามกระบวนการที่สืบทอดจากบรรพบุรุษที่ประกอบด้วยโทสนี 3 แบบ คือ 1) โทสนีเอกรงค์ในกลุ่มผ้ายก 2) โทสนีคอนทราสต์แบบกลมกลืนกันในกลุ่มผ้ามัดหมี่ ที่บางครั้งอาจมีการแทรกสีม่วงหรือสีเขียวในบางจังหวะของลาย และ 3) โทสนีเข้มแบบตัดกันด้วยคู่สีคอนทราสต์ในกลุ่มผ้ายลายตารางและผ้าอันลู่ซิม ลายผ้าส่วนใหญ่เกือบไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการทอผ้าเพื่อมุ่งเน้นการใช้งานตาม ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อที่มีอยู่ในชุมชน และช่างทอบางคนดัดแปลงสีสันในโทสนีไปตามสมัยนิยม พอสรุปได้ตามตาราง ดังนี้

ภาพประกอบ 63 โครงสร้างลายและสีผ้าไหม

ที่มา: เมธีวดี พยัฒประโคน

จากแผนภูมิ แสดงให้เห็นแนว โน้มทางสังคมที่มี ต่อการทอ ผ้าที่เป็นไปได้ 3 รูปแบบ คือ 1) การใช้ผ้าตามความเชื่อ 2) การใช้ผ้าในงานพิธีการ และ 3) การใช้ผ้าในชีวิตประจำวัน ซึ่งนำสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบผ้า ที่แสดงให้เห็นถึงการตอบสนองจากช่างทอผ้า 3 รูปแบบ คือ 1) การปรับตัวของช่างทอผ้า 2) การไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง 3) การประยุกต์หรือดัดแปลงแก้ไข เพื่อให้ผ้ามีรูปแบบที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตและปฏิกิริยาตอบสนองของสังคม ผู้ใช้ผ้าจึงเป็นตัวชี้แนะแนวทางการทอผ้าในชุมชน

1.2 กระบวนการผลิตผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

1.2.1 การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

1.2.1.1 สายพันธุ์หม่อน-ไหม สรุปลำดับดังนี้

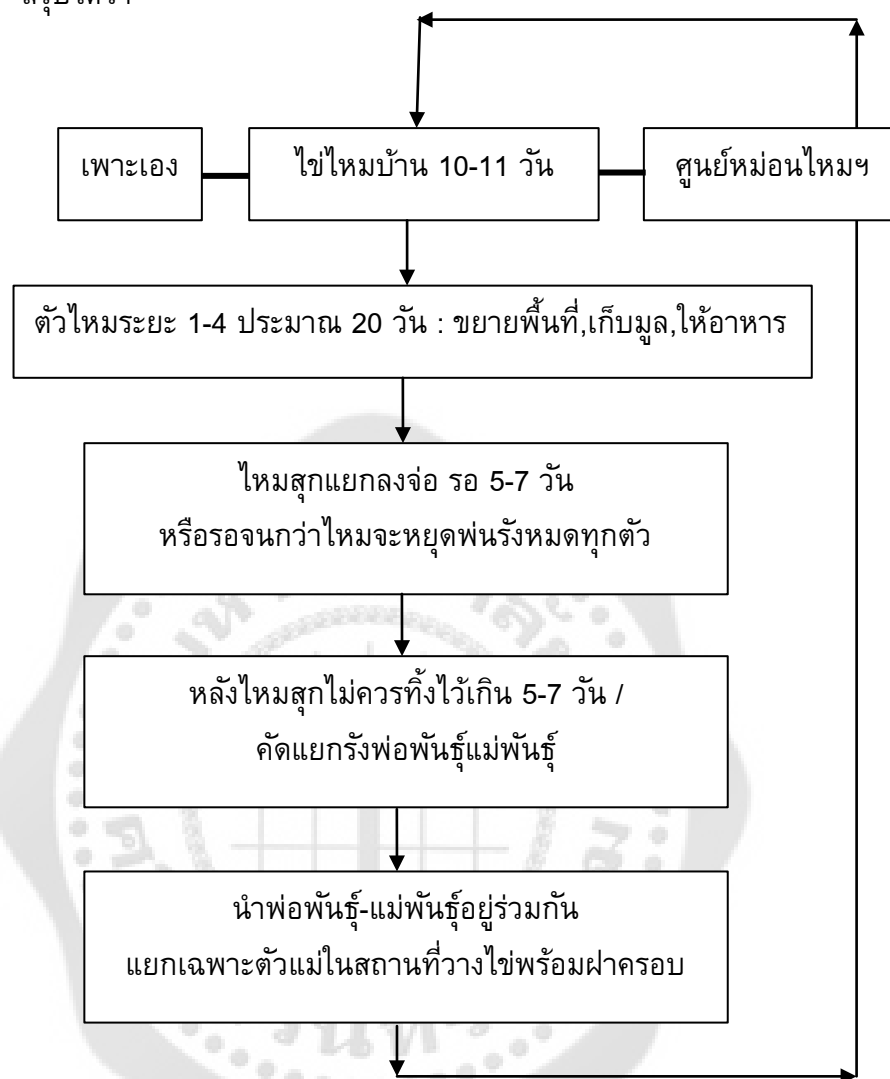
1) ศูนย์หม่อนไหมฯจ.สุรินทร์เพาะพันธุ์ไหมไทยอนุรักษ์ 7 พันธุ์หลัก ได้แก่ เหลืองสุรินทร์, ปราสาทเบง, นางสีว, นางตุ่ย, นางลาย, ลำโรง และพญาราม ไหมไทยรังเล็ก น้ำหนักเส้นต่อฝักน้อยกว่าพันธุ์ต่างประเทศ เส้นไหมแวววาว นุ่ม เล็กละเอียด (ออกไข่ตลอดปี)

- 2) ศูนย์หม่อนไหมฯจ.สุรินทร์ เพาะพันธุ์ไหมต่างประเทศ 4 สายพันธุ์ คือ ขาวกลม, วนาสวรรค์, สีชมพู และ J108 ออกไข่เป็นฤดูกาล
- 3) เกษตรกรนิยมปลูกหม่อนพันธุ์บุรีรัมย์ 60 และสกลนคร 72
- 4) การให้ผลผลิตของรังไหม มีดังนี้ ไหมไทย 11 กิโลกรัม ให้เส้นไหมหนัก 1 กิโลกรัม ไหมพันธุ์ไทยให้เส้น 10% ของน้ำหนักเปลือกรัง, พันธุ์ลูกผสมให้เส้น 14% ของน้ำหนักเปลือกรัง พันธุ์ต่างประเทศ ให้เส้น 19-20% ของน้ำหนักเปลือกรัง
- 5) ไหมพันธุ์ต่างประเทศและไหมพันธุ์ลูกผสมสามารถสาวด้วยเครื่องจักรอุตสาหกรรมได้ ไหมพันธุ์พื้นบ้านต้องสาวมือเท่านั้นเพราะมีความอ่อนนุ่มมาก
- 6) แหล่งที่มีการปลูกมากและให้ผลผลิตสูงอยู่ในเขตพื้นที่ อ. บัวเชด, อ.พนมดงรัก, อ.กาบเชิง และ ต.เพ็ชราม อ.เมืองสุรินทร์

1.2.1.2 วิธีการเลี้ยงไหมพื้นบ้าน สรุปได้ดังนี้

- 1) หลังจากไหมออกจากไข่ รอให้ดินพร้อมกันจึงให้ใบหม่อน ลูกไหมจะตื่น 4 วันนอน 1 วัน ทั้งหมด 4 ครั้ง หลังจากนั้นรออีก 5-8 วันไหมจะเริ่มสุก ให้สังเกตว่าผิวของตัวไหมเริ่มออกสีเหลือง หยุดกินใบหม่อนและอยู่นิ่งๆ เกษตรกรจะต้องนำตัวไหมไปเรียงในจอเพื่อให้ไหมพ่นใย
- 2) เมื่อไหมเริ่มตัวใหญ่ขึ้นต้องแยกกระดัง เพื่อทำความสะอาดและขยายพื้นที่ไม่ให้อยู่อย่างแออัดจะช่วยให้ไหมมีสุขภาพแข็งแรงที่ดี
- 3) การเลี้ยงไหมจะอยู่ในรอบ 3 เดือน 2 ครั้ง แต่ละรุ่นอยู่ที่ประมาณ 22 วัน วนเลี้ยงตลอดทั้งปี การวางกระดังเลี้ยงไหมควร มีผ้าปิดให้เรียบร้อยและไว้เป็นชั้นๆ ในที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีมุ้งใหญ่ครอบชั้นวางไหม เพื่อป้องกันศัตรูไหม เช่น แมลงวัน จิ้งจก มด เป็นต้น
- 4) หลังจากไหมหยุดพ่นรังสามารถ ทิ้งไว้ได้ 5 วัน ไม่ควรเกิน 7 วัน เพราะผีเสื้อจะเจาะรังออกมาทำให้เส้นไหมขาด หากสาวไหมไม่ทันจะนำรังไหมไปตากแดดจนตาย
- 5) การคัดเลือกพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ จะสังเกตจากรังตัวเมียมีลักษณะหัวป้าย-ท้ายป้านและมีน้ำหนักกว่ารังตัวผู้ รังตัวผู้มีลักษณะหัวแหลมท้ายแหลมและน้ำหนักเบากว่ารังตัวเมีย แยกรังไหมตัวผู้จากรังไหมตัวเมียใช้ผ้าบางๆ คลุมไว้บน กระดังกันผีเสื้อบินหนี บางครั้งกลุ่มผู้เลี้ยงจะแลกรังไหมตัวผู้กันสำหรับเป็นพ่อพันธุ์เพื่อให้สายพันธุ์แข็งแรง
- 6) เมื่อผีเสื้อเจาะรังออกมาแล้ว ให้คัดเลือกเฉพาะพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่มีลักษณะแข็งแรง กระปรี้กระเปร่ามาอยู่รวมกัน หลังผสมพันธุ์แล้วให้นำแม่ผีเสื้อไปวางบนกระดาษหรือผ้า แล้วนำฝาคกรอบที่เจาะรูด้านบนเล็กน้อยครอบไว้ เพื่อให้ผีเสื้อวางไข่ในบริเวณที่กำหนด
- 7) ไข่ไหมเมื่อทิ้งไว้ในอุณหภูมิห้องจะฟักตัวในช่วง 8-10 วัน หากอยู่ในที่อุณหภูมิต่ำกว่า -4 องศา จะช่วยยืดเวลาการฟักตัวออกไปได้ประมาณ 1 เดือน

สรุปได้ว่า

ภาพประกอบ 64 วงจรไหม

ที่มา: เมธีวดี พยัฒประโคน

1.2.2 การสาวเส้น สรุปได้ดังนี้

1.2.2.1 คัดแยกรังไหมเสีย คือ ไหมแผด ไหมเป็นอันสิ่งสกปรก ลูกไหมตายคารังออกจาก ปอกเปลือกสกปรกออก เพราะหากสาวไหมดีและเสียรวมกันทำให้น้ำเป็นสีเส้นไหมดำ

1.2.2.2 เตรียมอุปกรณ์สาวไหม ได้แก่ พวงสาวไหม หม้อต้มน้ำ(ใช้หม้อทรงสูง) เต้าพิน ฟิน ไม้พายคืบเส้นไหม กะบุง /ตะกร้าสำหรับใส่เส้นไหม ช้อนกะลา /ช้อนไม้สำหรับตักดักแด้ หม้อเก็บดักแด้ ช้อนสังกะสีสำหรับเก็บขี้ไหมหรือปมไหมออกจากเส้นขณะสาว และแก้อันนี้

1.2.2.3 นำหม้อทรงสูงใส่น้ำเกือบเต็ม วางพวงสาวใหม่หนีบกับปากหม้อด้านบน ควรใช้หม้อทรงสูงเพราะช่วยควบคุมอุณหภูมิของน้ำไม่ให้สูงหรือต่ำจนเกินไป และช่วยให้เส้นไหมละลายสม่ำเสมอ การควบคุมอุณหภูมิจะใช้วิธีเติมน้ำเพิ่มลงในหม้อสาว และราไฟ

1.2.2.4 ตั้งให้ร้อนระอุทั่วทั้งหม้อแต่ระวังอย่าให้น้ำเดือด จึงหยอนรังไหมลงไปประมาณ 1 กำมือ (ไม่ใช้น้ำป ระปาหรือน้ำบาดาลที่เปิดจากหัวก๊อกทันที เพราะทำให้เส้นไหมสีไม่สวย) หากนำไหมออก 1 รัง ให้ใส่เพิ่มลงไปใหม่ในหม้อคืน 1 รัง เพื่อควบคุมขนาดเส้นไหมให้สม่ำเสมอ

1.2.2.5 ใช้พายกดรังไหมให้กินน้ำ เมื่อเส้นไหมเริ่มละลาย คีบคล้องผ่านพวงสาว

1.2.2.6 ระหว่างให้น้ำมีอุณหภูมิสม่ำเสมอไม่ถึงกับเดือด เพราะรังไหมจะเปื่อยละลายเส้นไหมออกมามากเกินไป แต่จะเร่งไฟให้น้ำเดือดเป็นครั้งคราวเพื่อให้ดักดักที่จมอยู่ก้นหม้อลอยขึ้นและตักออก มิฉะนั้นดักดักจะลอยติดกับเส้นและทำให้น้ำเป็นสีดำ

1.2.2.7 การสาวไหมเลย ผู้สาวจะสาวไปเรื่อยๆจนหมดรวดเดียว ส่วนการสาวไหมน้อย แบ่งเป็น 2 รอบ คือ รอบแรกจะสาวเอาหัวไหมออกจนเกลี้ยงแล้วตัก รังไหมขึ้นพักไว้สาวไหมน้อยในรอบ 2 จนหมดเปลือกรัง ช่างทอจะได้เส้นไหม 2 แบบ คือ ไหมหัว และไหมน้อย

1.2.2.8 การดึงเส้นไหมจะดึงใส่ตะกร้าหรือกระบุงที่มีลักษณะโปร่งๆเพื่อไม่ให้เส้นไหมอับ เมื่อสาวไหมเรียบร้อยแล้วจะนำตากแดดให้แห้ง และวางผึ่งในที่อากาศถ่ายเทสะดวก

1.2.2.9 การกรอไหมจากกระบุงลงอักจะช่วยให้นเส้นกลมเหนียว ตรง ไม่หักงอ และในระหว่างกรอจะโรยกรวดหรือเม็ดถั่วเขียวกดเส้นไหมไว้ไม่ให้ลอยพันกันยุ่ง

1.2.2.10 เมื่อกรอลงอักเรียบร้อยแล้ว ช่างทอจะทำใจ ด้วยการนำเส้นไหมมัดเข้ากึ่งให้เป็นวง วงละ 100 เส้น เรียกว่า 1 ปอย/ใจ ไหมบ้าน 8 ใจ จะมีน้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม แล้วคล้องเชือก/ไฟเชือกไว้ เชือกที่ใช้ไฟเป็นผ้าที่พื้นเป็นเกลียวกลมๆ เก็บให้เรียบร้อยห่อด้วยผ้า

1.2.3 การฟอกและการย้อม สรุปลำดับดังนี้

1.2.3.1 การฟอก

1) การฟอกแบบธรรมชาติ ช่างทอส่วนใหญ่นิยมใช้น้ำซึ่เก่าที่เก็บสะสมไว้ในโอ่งและใส่น้ำเอาไว้เมื่อจะใช้จึงตักเฉพาะน้ำใส น้ำซึ่เก่าที่หมักเอาไว้เป็นเวลานานความเป็นต่างจะยิ่งสูงขึ้น ในการฟอกธรรมชาติช่างทอจะ นำเส้นไหมไปแช่น้ำไว้อย่างน้อย 1 คือ เพื่อให้เส้นไหมกินน้ำจนอ่อนนุ่ม บิดไหมพอมหาค่อนนำลงขยี้ในน้ำต่างจนกระทั่งไม่มีสีเหลืองติดอยู่ จากนั้นจึงนำไปล้างน้ำสะอาดก่อนนำผึ่งลมให้ แห้ง หากเป็นการฟอกสีเส้นยืนจะนิยมย้อมสีต่อทันทีขณะที่ไหมยังคงมีความชื้นอยู่ เพราะไหมจะดูดซึมสีดีกว่าทั้งเส้นไหมเอาไว้นแห้งแล้วนำมาย้อม

2) การฟอกไหมด้วยสารเคมี นำสารฟอกไหม เทลงในน้ำร้อนจัด คนให้ต่างกระจายทั่วภาชนะก่อนนำเส้นไหมที่แช่น้ำทิ้งไว้ 2-3 ชั่วโมง ลงไปแช่ฟลิกไปมาจนกระทั่งไหมเปลี่ยนเป็นสีขาวตามที่ต้องการ จึงนำเส้นไหมขึ้นล้างน้ำให้สะอาดก่อนนำไปผึ่งลมให้แห้ง

1.2.3.2 การย้อมสีธรรมชาติผ้าโฮลในความหมายของคนสุรินทร์คือ ผ้ามัดหมี่มีเทคนิคการย้อม 2 แบบ คือ การย้อมแบบธรรมชาติ และย้อมด้วยเคมี

1) การย้อมสีผ้าโฮล แบบที่ 1

ผ้าโฮลชั้นสูงต้องเป็นลายโคม 4-5 มีครบ 5 สีจากการย้อม 3 ครั้ง คือ ครั้ง (แดง) เข,ประโหด (สีเหลือง) และคราม (สีฟ้า) การมัดครั้งแรกมัดขาเก็บลาย ย้อมเหลืองประโหด แกะปอแล้วอ้อมเก็บขา เก็บเหลือง แล้วย้อมคราม , แกะปอมัดออกแล้วอ้อม เก็บเหลือง ต้องปล่อยเหลืองบางจุดที่ต้องการให้เกิดลายสีเขียว (เชิงผ้าบน-ล่าง) จากนั้นนำไปย้อมคราม แกะปอมัดแล้วอ้อมเก็บเหลือง,เขียว แล้วย้อมแดง จะได้สีน้ำตาล สีแดง สีเขียว สีเหลือง และฟ้า

2) การย้อมโฮล แบบที่ 2

มัดครั้งแรก คือ มัดขาเก็บลายแล้ว ย้อมแดง แกะปอมัดแล้วอ้อมเก็บลายแดง และเก็บขา /อาซัด(ลายจุดขาวเล็กๆระหว่างลาย) ปล่อยดอกเขียว แล้วย้อมประโหด (เหลือง) แกะปอมัดแล้วอ้อมเก็บเหลือง (ยกเว้นบริเวณชายผ้าบน- ล่าง) เก็บแดงและเก็บขา แล้วย้อมคราม จะได้ลายดอกเชิงผ้าบน-ล่างสีเขียวพร้อมจุดขาวเล็กๆ (อาซัด)

สรุปได้ว่า การย้อมผ้ามัดหมี่สี่ธรรมชาติดี หรือผ้ามัดหมี่สี่ธรรมชาติดี มีดังนี้

1. มัดเก็บลายหลัก และลายประกอบ ย้อมด้วยสีแดง แกะฟางมัดออกแล้วมัดอ้อมเก็บสีแดงและอาซัด ย้อมสีเหลือง แกะฟางมัดออกอ้อมเก็บสีแดงและปล่อยสีเหลืองบางจุดออก ย้อมสีคราม จะได้สีน้ำตาล สีเหลือง สีฟ้า สีเขียว มีข้อสีม่วง และแทรกสีขาวเป็นระยะ

2. การย้อมร้อนจากวัตถุดิบธรรมชาติที่มาจากพืชและสัตว์ ต้องมีพืชคู่สีเสมอ เช่น การย้อมครั้ง ต้องมีใบเหมือด เปลือกเพกา เปลือกประดู่ ใบมะขาม สารส้ม และเกลือเป็นส่วนผสมเสมอ ส่วนการย้อมครามเป็นการย้อมเย็นขณะที่ครามยังมีชีวิตอยู่ หม้อมครามจะต้องตั้งในที่แสงแดดส่องถึงและให้อาหารเป็นน้ำปูนใสสลับกับเหล้าขาวทุกๆ วันพระในช่วงเวลากลางวัน การย้อมครามสามารถนำเส้นไหมลงย้อมในหม้อได้เลย และหลังย้อมให้ผึ่งลมจนแห้ง

ตาราง 59 วัตถุดิบให้สีธรรมชาติ และเทคนิคการช่วยย้อม

ลำดับ	วัตถุดิบ	สี	เทคนิคช่วยย้อม
1.	ครั่ง	แดง	ใส่น้ำขี้เถ้า ใบชงโค และใบเพกาช่วยเร่งสีให้แดงเข้มขึ้น
2.	ปะโหด,เข	เหลือง	นำกิ่งปะโหด/เข แช่น้ำไว้นานสีจะลายออกมาก่อนนำไปต้มทั้งกิ่ง
3	คราม	น้ำเงิน	นิยมย้อมกลางแจ้งในวันที่มีแสงแดดร้อนแรงเท่านั้น
4.	เปลือกเงาะ	น้ำตาล	ต้มเปลือกเงาะในน้ำร้อนก่อนนำผ้าไปย้อมด้วยโคลนตมรากบัว
5.	เปลือกลูกมะพร้าวสด	ชมพู น้ำตาล	นำเปลือกลูกมะพร้าวสดไปต้ม ถ้าอยากให้มีสีเข้มขึ้นใส่ใบมะม่วง

ที่มา เมธีวดี พยัฆประโคน

จากตาราง แสดงให้เห็นวัตถุดิบช่วยย้อมที่ช่างทอผ้าส่วนใหญ่หาได้ภายในท้องถิ่น ซึ่งมีวิธีการย้อมโดยละเอียดดังนี้

1. การย้อมสีแดงจากครั่ง เริ่มต้นจากนำครั่งไปตำให้ละเอียดเติมน้ำเล็กน้อยเพื่อลายสีครั่งออก จากนั้นกรองเอาเฉพาะน้ำสีแดง ไปต้มรวมกับน้ำขี้เถ้า ใบชงโค ใบมะขาม และใบเพกา เพื่อช่วย เร่งสีให้แดงเข้มขึ้น ต้มจนเดือดระอุทั่วทั้งหม้อจึงนำเส้นไหมที่แช่น้ำไว้ลงย้อม การย้อมมัดหมี่จะดูจนสีติดทั่วไปนิยมย้อมนานเกิน 1 ชั่วโมงเพราะสีจะติดซึมลงไปที่ย่อยลาย

2. การย้อมสีเหลืองจากเปลือกปะโหด จะได้สีเหลืองอ่อน และแก่นเข ให้สีเหลืองแก่ ช่างทอมักจะนำเปลือกปะโหด หรือแก่นเขแช่น้ำไว้นานกระทั่งสีจะลายออกมาจนหมด

3. เปลือกเงาะ ให้น้ำตาลอ่อนดังนั้นช่างทอจะนำเปลือกเงาะไปเผาไฟเสียก่อน เพื่อให้มีสีเข้มขึ้น ก่อนนำไปย้อมซึ่งต้องใช้เปลือกเงาะประมาณ 10 กิโลกรัมต่อไหม 1 กิโลกรัม หลังจากย้อมสีเปลือกเงาะแล้วจะนำผ้าไปขยี้กับโคลนตมรากบัวจะได้ผ้าสีดำเทา

4. เปลือกลูกมะพร้าว ให้น้ำตาลอมชมพู บางคนใส่มะม่วงและมะพร้าวลงต้มในน้ำพร้อมกันด้วยเพื่อให้ได้น้ำหนักสีเข้มขึ้น หากต้องการผ้าสีดำให้นำลงไปขยี้กับโคลนตม

การย้อมสีผ้าไหมด้วยวัตถุดิบตามธรรมชาติจะไม่ย้อมปนกับสีเคมีหรือการฟอกไหมด้วยด่างเคมี เพราะเส้นไหมจะซึมสีธรรมชาติไม่สม่ำเสมอทำให้เกิดเป็นรอยต่าง

1.2.3.2 การย้อมสีเคมี สรุปได้ดังนี้

1) การย้อมร้อน ด้วยวิธีการดังนี้

- ก. ต้มน้ำให้เดือดทั่วถึง ใส่สีย้อมลงในน้ำจากนั้นเติมสารช่วยติดสี นำเส้นไหมลงไปแช่ในน้ำพลิกไป-มาให้ติดสี และนำขึ้นมาขยี้ให้สีซึมติดเข้าไปในเนื้อไหม
- ข. จากนั้นนำผ้าลงย้อมสีในกาละมังสีที่กำลังเดือดอีกครั้ง ดูจนแน่ใจว่าได้สีที่ต้องการแล้ว (ไม่ควรแช่เส้นไหมทิ้งไว้นานเพราะสีจะซึมกินลายที่มัดไว้)
- ค. เมื่อติดสีตามต้องการแล้ว จึงนำเส้นไหมไปล้างน้ำจนน้ำใส
- ง. นำไปตากให้แห้ง จึงแกะปอแล้วมัดอ้อมลายที่ต้องการให้สีติดไว้
- จ. การย้อมสีที่ 2-3 ทำเช่นเดียวกับสีที่ 1 คือ แกะมัดเก็บลายที่ต้องการแล้วย้อมสีใหม่จนครบตามต้องการ หากย้อมสีผิดสามารถล้างทิ้งได้ด้วยต่าง

2) การย้อมเย็น มีวิธีการดังนี้

- ก. เตรียมต้มน้ำให้เดือดทั่วถึง
- ข. นำสีละลายในน้ำที่อุณหภูมิปกติ จากนั้นนำเส้นไหมลงขยี้จนซึมทั่ว
- ค. นำเส้นไหมที่ติดสีแล้วลงต้มในน้ำเดือดจัดที่เตรียมไว้
- ง. ไม่ควรทำซ้ำกันหลายครั้งเพราะสีจะซึมลงข้อลาย
- จ. เมื่อย้อมสีได้แล้ว ให้นำเส้นไหมตากแดดจนแห้ง แล้วแกะปอมัดออก แล้วมัดอ้อมลายที่ต้องการให้สีติดไว้ก่อนย้อมสีจนครบตามต้องการตามหลักการผสมสีแบบเดียวกัน

1.2.4 การเตรียมไหมสำหรับเส้นพุ่งและเส้นยืน สรุปได้ดังนี้

1.2.4.1 การเตรียมเส้นยืนแบบพื้นบ้าน

ฟืมหรือพื้นหวี ปัจจุบันมีการใช้หลายขนาด เช่น 40, 45, 50 หลบ แต่ละหลบมี 40 ช่องพื้น แต่ละช่องพื้นใส่ไหมเส้นยืน 2 เส้น ดังนั้น หากทอผ้าไหมด้วยฟืม 50 หลบ ต้องใช้เส้นไหม $50 \times 40 \times 2 = 4,000$ เส้น

1) วิธีการค้นไหม/เตรียมเส้นยืน

- ก. นำเส้นไหมที่ฟอกแล้วคล้องใส่กงเพื่อพัดลงอัก เฉลี่ย 6-8 อัก
- ข. จากนั้นนำอักษางไว้ด้านข้างหลักคันเครือ นำปลายเส้นไหมทุกเส้นจากอักษาลงในหวีที่แขวนไว้ในที่สูง ก่อนที่พันกับหลักคันเพื่อช่วยไม่ให้เส้นไหมพันกัน
- ค. ผูกปลายเส้นไหมที่หลักคันลูกแรกขวามือ แล้ววนไปทางซ้ายผ่านหลักคันทุกหลัก ไป- กลับ และทำเครื่องหมายทุกรอบ /ไฟเชือก ที่หลักคันลูกแรกเพื่อคำนวณจำนวนเส้นไหม

ง. เมื่อคันไถครบตามจำนวนเส้นไถที่ต้องการแล้ว ให้นำเชือกฝ้ายมาร้อยไฟตามรอยขีดที่หลักคันลูกแรก ก่อนถอดไถออกจากหลักคัน แล้วตัดเส้นไถให้ปลายเปิดทุกเส้น ตรงที่คล้องกับหลักคันลูกแรก ก็จะได้เส้นไถตามจำนวนหลบ

2) การสืบเส้นไถ

ก. นำเส้นไถที่คันเรียบร้อยแล้ว ต่อเข้ากับเส้นไถที่เหลือติดอยู่กับเขาตะกอกและฟืมเดิมที่ละคู่จนหมด

ข. นำก้านไม้ไผ่มาสอดตรงกลางเส้นไถระหว่างตะกอกกับฟืม 1 ไม้ เพื่อให้เส้นไถเรียงเป็นระเบียบ

ค. นำกระดาน/แผ่นหัวม้วน วางลงไปตรงกลางระหว่างความยาวของเส้นไถ จากนั้นม้วนหนึ่งตลบแล้วค่อยๆ ไล่กระดานไปจนสุดปลายเส้นไถ

ง. นำไม้หนีบมาคิปลเส้นไถให้เรียงเป็นระเบียบจากหัวฟืมไล่ไปถึงหัวม้วน แล้วลอคไม้หนีบเส้นไถให้แน่นก่อนวางบนกระดาน แล้วจึงม้วนเส้นไถทั้งหมดกลับจนหมดความยาว หากเส้นไถยาวไม่มากสามารถใช้หัวม้วนพันเก็บได้เลย

จ. การขึ้นหัวม้วนตามวิธีพื้นบ้านจะสืบเส้นก่อนม้วนหัวไถ ปัจจุบันสามารถนำหัวม้วนไปม้วนที่โรงงานก่อนแล้วจึงนำมาสืบเส้นยืนภายหลังก็ได้

1.2.5 การมัดหมี่

1.2.5.1 การมัดหมี่ทั่วไป

1) นำไหมแช่น้ำหนึ่งคืนเพื่อให้เส้นชื้นน้ำและอ่อนนุ่ม หากต้องการย้อมสีอ่อนต้องนำเส้นไหมไปฟอกด้วยด่างก่อน หากต้องการย้อมผ้าสีเข้มไม่จำเป็นต้องฟอก

2) นำเส้นไหมที่ฟอกแล้วเข้ากึ่งพัตเพื่อกรอเข้าอีกเตรียมคันไถ

3) การคันไถแยกลำขึ้นอยู่กับขนาดของลายแต่ละผืน การกะลำนับตามร่องของลาย อย่างรูปม้าประมาณ 61 ลำ จะได้ลายขนาดประมาณ 10 ซม. ลายที่ได้ขึ้นอยู่ กับขนาดของไหมพุ่ง-ยืนด้วย ยกตัวอย่าง ถ้าเส้นลืบลายจะแบน ถ้าเส้นกลมลายจะอ้วน เป็นต้น

4) นำเส้นไหมจากอีกแยกลำ/อันตวง ลายรูปสัตว์ที่หันหน้าชนกันต้องอันตวงพิเศษ เพราะถ้าคันปรกติลายจะวิ่งตามกัน คันปรกติ คือ ไล่จากจุดเริ่มต้นไปจุดสุดท้าย แล้วย้อนกลับ คันพิเศษ คือ ไล่จากจุดเริ่มต้นไปจุดสุดท้าย จบ แล้วเริ่มที่จุดแรกใหม่ (ไม่คันย้อน)

5) การมัดลายผ้าปูม ท้องผ้ากับลายหน้าางจะมัดแยกกัน ลำหนึ่งใส่ไหมมากน้อยขึ้นอยู่กับขนาดเส้น การใส่ไหมจะนับเป็นรอบ ถ้าจำนวนลำ 70-80 ลำใช้ 8 รอบ กะดูขนาดเส้นไหมว่าใหญ่หรือเล็กถ้าใส่ไหมเยอะเกินไปลายจะออกมาใหญ่ต้องดูความกว้างของลายด้วย

6) ผ้า 2 เมตร อย่างพยายามใช้ลาย 25 ลำ เพราะลายผ้าจะใหญ่ ไม่คมชัด ให้ใช้ 31- 33 ลำ ลายจะคมสวย ถ้าคัน 25 ลำ ใช้ 13 รอบจะได้ผ้า 3 เมตร ถ้าคัน 33 ลำใช้ 9-10 รอบ ลายจะคมและได้ผ้า 2 เมตร จำนวนลำยิ่งเยอะขนาดลำจะเล็กลงทำให้ย้อมติดทั่วถึง

7) หากคันลาย 60-70 ลำ ก็ใส่ 10 กวาร์บ จะได้ผ้า 4 เมตร 2 ผืน แต่ถ้าลำ 33+ ใส่ 9-10 รอบ ได้ผ้า 2 เมตร 1 ผืน ลายจะคม ถ้า 25 ลำต้องคัน 33 รอบ จะได้ผ้า 3 เมตร ถ้า 70 - 80 ลำ จะคัน 7-8 รอบ จะได้ผ้า 4 เมตร 2 ผืน แต่ต้องระวังขนาดเส้นไหมด้วย เพราะบางทีคัน 6 รอบ ทอแล้วลายสับไม่สวย ครั้งนี้ทดลองใส่ 8 ให้ลายมันกว้างขึ้น

1.2.5.2 การมัดหมี่ผ้าโฮล

1) ผ้าโฮล ทำให้ลายแบบขึ้นอยู่กับเทคนิคที่ได้รับสืบทอดจากครูแต่ละคน เช่น โฮลบรรทัด โฮลปะนะ โฮลกะโมลปะเตียะ (ลายโคม) ลายโฮลปะนะสร้างลายจากการกระกระบนลำไหม 25 ลำ มัดไล่ขึ้นถึง 13 แล้วลงมาเป็นรูปสามเหลี่ยม ไล่ไปไล่มาเรื่อยๆ ถ้ามัดลายถูกต้องเวลาทอจะเป็นขาเอง และได้ลายผ้าเดียวกับโฮลบรรทัด(เทียบจากแม่ลาย) แต่มีข้อแตกต่างกันคือ ลายเรียงไม่เป็นระเบียบ และไม่คมชัดเท่าโฮลบันทัด

2) ผ้าโฮลบันทัด ต้องคันลำไหม 21 ลำ ลำละ 80 เส้น การมัดลายโฮลต้องมีแบบเทียบให้มันตรง เวลาทอลายจะเรียงตัวสวยเลิศ การเทียบลายโฮล คือ นำแบบมาวางบนหลักคัน แล้วนำเส้นไหมมาพันแยกลำ ลำละ 80 เส้น แล้วมัดขาวตามลายแม่แบบ ลายโฮลบันทัดลายหนึ่งทอได้ถึง 4-5 แบบ แล้วแต่จะประยุกต์ เวลาทอจะดึงให้ลายเป็นลาย ให้จุดตรงกัน แล้วจึงใส่เส้นปัก ถ้าลายไม่เสมอเขาก็ต้องดึงไหมให้เสมอกันจึงเรียกว่างาม การสร้างลายที่เหนือชั้นขึ้นไปคือการเรียงหลอดไหมลำที่ 6 สลับกับหลอด 3, 5 ลายจะห่างกันน้อยดูสวยกว่าลายที่ติดกันเป็นพริตซึ่งต้องเรียงหลอดให้เรียงตั้งแต่ต้น โฮลทะนังอำปิล ขึ้นลาย 25 ลำ ด้วยการกระกระบนลำไหมแบบเดียวกับปะนะ ใช้เทคนิคการดึงลาย ให้ตรงกันเช่นเดียวกับโฮลอื่น แต่ลายผ้า จะมีเอกลักษณ์ที่ลายติดกันเป็นแผ่น ไม่มีชอกชอยเท่าโฮลปะนะ และโฮลบรรทัด

1.2.6 การเข็นไหม/ตีเกลียวไหมทางกระรอก

1.2.6.1 นำเส้นไหมที่ย้อมสีและพัดลงอักเรียบร้อยแล้วมา 2 อัก/หลอด

1.2.6.2 นำปลายเส้นไหมทั้ง 2 อัก คล้องห่วงสูงเพื่อไม่ให้เส้นพันกันยุ่ง

1.2.6.3 นำปลายเส้นไหมพันกับหลอดด้ายก่อน เสียบเข้าแกนหลา แล้วจึงหมุน

กงล้อ

1.2.6.4 นำเส้นไหมที่ตีเกลียวแล้วปั่นซ้ำอีกครั้งเพื่อขึ้นลาย

1.2.6.5 นำเส้นไหมที่ปั่นขึ้นลายแล้วปั่นใส่หลอดสำหรับบรรจุกระสวย

1.2.7 เทคนิคการเหยียบตะกอกพิเศษ

1.2.7.1 การเหยียบตะกอก 3 มีวิธีการ ดังนี้

แบบที่ 1 : 123, 23,123 จบรอบ เริ่ม 123,... (เหยียบไล่ทีละไม้)

แบบที่ 2 : 123, 321 จบรอบ เริ่ม 123,... (เหยียบไล่ทีละไม้)

แบบที่ 3 : 123, 21, 23 จบรอบ เริ่ม 123,... (เหยียบไล่ทีละไม้)

1.2.7.2 การยกเลิกลูกแก้ว 4 ตะกอลเหยียบบ มีวิธีการ ดังนี้

แบบที่ 1 : 12, 34, 12, 24, 12, 24, 13, 14, 23, 14, 23, 24 ไป 2 รอบ
กลับอีก 2 รอบ (ครบรอบ) เหยียบไล่ทีละคู่

แบบที่ 2 : 34, 12, 34, 12 (3 ครั้ง) 24, 13, 24, 12, 14 (3 ครั้ง) ครบรอบ
เหยียบไล่ที่ละคู่

แบบที่ 3 : ผ่าพื้นเรียบ : 3, 1 สลับกันไปเรื่อย ๆ

1.2.7.3 การยกเลิกลูกแก้ว 5 ตะกอลเหยียบ (กลุ่มชาวกูย) มีวิธีดังนี้

เหยียบตะกอน 1 และ 5 พร้อมกัน ฟุ้งเส้นไป

เหยียบตะกอ 2, 3, 4 พร้อมกัน พุ่งเส้นกลับ

เหยียบตะกอ 2 และ 5 พร้อมกัน พุ่งเส้นไป

เหยียบตะกอ 1, 3, 4 พร้อมกัน ฟ่งเส้นกลับ

เหยียบตะกอ 3 และ 5 พร้อมกัน ฟุ้งเส้นไป

เหยียบตะกอ 1, 2, 4 พร้อมกัน พุ่งเส้นกลับ

เหยียบตะกอ 4 และ 5 พร้อมกัน พุ่งเส้นไป

เหยียบตะกอ 1, 2, 3 พร้อมกัน พุ่งเส้นกลับ (จบรอบ)

1.2.7.4 การยกกล้วยแก้ว 6 ตะกอเหยียบ มีวิธีการ ดังนี้ :

เหยียบ 1234, (2 รอบ) 234, 1234, 234, จบรอบ (เริ่ม 1234,...)เหยียบไล่ที่
ละไม้ และระหว่างที่เหยียบตะกอลาย ต้องเหยียบตะกอธรรมดาพร้อมกัน ดังนี้ เหยียบ 5, 2 เหยียบ
6, 3 เหยียบ 5, 4 เหยียบ 6 (ตลอดทั้งผืน)

1.2.7.5 ฝ่ายกดอก 11 ตะกอขึ้นไป มีวิธีการ ดังนี้ :

เหยียบไล่ตะกอลายที่ละไม้ตั้งแต่ต้นจนถึงขั้นสุดท้าย แล้วเหยียบกลับ
พร้อมกับเหยียบตะกอลาย 1.2 กลับไปมา

1.2.7.6 การทยอยกลายราชวัตร/ลายละเบือก 4 ตะกอน มีวิธีการ ดังนี้

เหยียบตะกอ 1, 2 พร้อมกัน ฟุ้งกระสวยไป

เหยียบตะกอน 3, 4 พร้อมกัน ฟุ้งกระสวยกลับ

เหยียบตะกอ 1,4 พร้อมกัน พุ่งกระสวยไป (จบรอบ)

1.2.8 กระบวนการผลิตผ้าอัมปรม, ผ้าสาคร, ผ้าทมอ

ผ้าอินปรม, ผ้าสาคร และผ้าทอมอ เป็นผ้า 2 ตะกอล ทอเรียงลำดับของเส้นพุ่งและเส้นยืนแบบเดียวกันเพื่อให้ได้ผ้าลายตาราง บางครั้งอาจแทรกเส้นพุ่งเป็นไหมหางกระรอกเพื่อเพิ่มความแวววาว การทอต้องครบเครื่องจึงนับว่างาม

1.2.8.1 ผ้าอันปรม มี 3 แบบ คือ อันปรม เป็นผ้าลายตารางมีจุดประทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน ประสานกันเป็น + กระจายทั่วผ้า, อันปรมผกามะอ้อม เป็นผ้าลายริ้ว/ ไม่มีเส้นชั้นสีเขี้ยว, อันปรมคิ้ว มีเครื่องชั้นสีเขี้ยว ไม่มีลายประ นิยมไว้มสีแดงประมาณ 1 หลบ/40 เส้นที่ริมทั้ง 2 ด้าน

แบบที่ 1 : ดำ 2, แดง 2, กระ 1, แดง 2, ดำ 2, แสด 2, แดง 1, เขี้ยว 3, แดง 1, แสด 2 (จบรอบ) เริ่มใหม่ ดำ 2....(จนได้ขนาดที่ต้องการ)

แบบที่ 2 : ดำ 2, แสด 2, แดง 1, เขี้ยว 3, แดง 1, แสด 2 (จบรอบ) เริ่มต้นใหม่ (**ในช่วงแดง 1 จะใส่ไหมยืน 2 เส้น เฉพาะผ้าอันลวยคิ้ว)

1.2.8.2 ผ้าสาคร : มี 2 แบบ คือ สาครใหญ่ และสาครเล็ก ประกอบด้วยเส้นไหม 5 สี ได้แก่ ไบตอง น้ำเงิน เหลือง แดงและกระ(มัดหมี่สีน้ำเงิน-ขาว)จะมีหรือไม่ก็ได้ ถ้ามีต้องมีทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน นิยมไว้มสีแดงประมาณ 1 หลบ/40 เส้น ที่ริมผ้าทั้ง 2 ด้าน

แบบที่1 สาครเล็ก : กระ 1, เหลือง 1, แดง 2, เขี้ยว(ไบตอง) 2 น้ำเงิน 2

แบบที่2 สาครใหญ่ : น้ำเงิน2 กระ1 น้ำเงิน2 แสด1 แดง2 แสด1 แดง2 แสด1 ดำ2 แสด2 ดำ2 แสด1 แดง2 แสด1 ดำ2 แสด1 ..(จบรอบ) เริ่มใหม่

1.2.8.3 ผ้าทอมอ : ใช้เส้นไหม 2 สี ในแต่ละผืน นิยมไว้มสีแดงประมาณ 1 หลบ/40 เส้น ที่ริมผ้าทั้ง 2 ด้าน

แบบที่ 1 : เหลือง1, เขี้ยว2 (จบรอบ) เริ่มใหม่

แบบที่ 2 : ม่วงดำ1, แดง2 (จบรอบ) เริ่มใหม่

1.2.9 การผลิตผ้าแบบอื่นๆ

1.2.9.1 การย้อมผ้าด้วยมะเกลือ : มะเกลือตำจนแหลกผสมน้ำเพื่อให้ได้น้ำยางสีดำ นำผ้าไหมมาซักและขยี้จนนุ่มดัดสีดำอย่างทั่วถึงสม่ำเสมอ ก่อนนำไปตากแดดร้อนจัด ทำซ้ำจนกว่าผ้าจะเป็นสีดำสนิทปรกติอยู่ที่ 10-20 ครั้ง ในครั้งสุดท้ายอาจนำ ผ้าไปต้มกับน้ำผลมะเกลือเพื่อให้สีดำซึมเข้าเนื้อผ้า ก่อนนำมาล้างจนกระทั่งน้ำใสสะอาด ระวังเก็บให้ห่างไกลจากมดและแมลง

การอบหอมผ้าแบบโบราณ : วัตถุดิบอบหอม ได้แก่ 1. ว่านเปาะหอม 2. ขมิ้น 3. สายแล้ง-สายกา (พืชชนิดหนึ่งขึ้นในนาข้าวช่วงฤดูเก็บเกี่ยว) 4. ใบเล็บครุฑ 5. ใบอัม 6. รากแฝดหอม 7. ลูกตะคอง นำทุกอย่างเผาซี้ไถ่ก่อนเล็กน้อยให้กลิ่นน้ำมันหอมออก จากนั้นนำไปตำให้แหลกก่อนผสมน้ำลูกขลิกล้างผ้ามาขยี้กับสมุนไพรทั้งหมดก่อนนำไปนึ่งในหวดหนึ่ง นึ่งจนไอน้ำขึ้นทั่วผ้าประมาณ 15 นาที แล้วนำไปตากที่ร่มจนแห้งสนิทก่อนเก็บในที่มืด

1.2.9.2 ผ้าหวัช : เป็นผ้าไหมพื้นสีแดงขิดลายสีขาว, สีเขี้ยว สีเหลือง กว้างประมาณ 6"-7.4" ยาวเท่ากับความยาวชิ้น ขิดในอดีตกทำด้วยมือ ปัจจุบันนิยมใช้ตะกอลายสำเร็จ

1.2.9.3 ผ้าตีนชิ้น : เป็นผ้ามัดหมี่ลายขอเกี่ยวแนวตั้งพื้นสีดำ ลายแดง- ขาว ขนาดกว้าง 4.4"- 4.6" มีขนาดความยาวเท่ากับตัวชิ้น

2.1 กลุ่มช่างทอ เน้นการผลิตแบบพึ่งพาตนเองในกลุ่มเครือญาติ ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสาวเส้น ผลผลิตเส้นไหมที่ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ จำหน่าย และทอภายในครัวเรือน

2.2 กลุ่มผู้ประกอบการหรือนายทุนวางแผนการผลิตและกระจายงานภายในกลุ่มเครือข่าย ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสาวเส้น

3. โรงงานเอกชน เป็นกลุ่มที่ต้องการแรงงาน เชี่ยวชาญด้านการปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมไทยซึ่งมีความยุ่งยากและละเอียดอ่อนของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อป้องกันผลตกให้แก่โรงงานสาวไหม อุตสาหกรรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อจำหน่ายเส้นไหม ให้แก่โรงงานทอผ้าไหมครัวเรือน และโรงงานทอผ้าไหมอุตสาหกรรม ในขณะเดียวกันก็ นำเข้าเส้นไหมจากต่างประเทศเพื่อนำมาจำหน่ายในราคาถูกให้แก่เกษตรกร

4. กลุ่มผู้บริโภค สำหรับผ้าไหมทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตลาดภายในประเทศ ได้แก่ แหล่งผลิต พ่อค้าคนกลาง ช่างทอผ้าหวักรค้า และร้านค้าปลีก กลุ่มตลาดภายนอกประเทศ ได้แก่ ตลาดนัดสินค้า OTOP และตลาดต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศจีน และประเทศแถบยุโรป

1.3.2 หน่วยงานสนับสนุนผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน และเครือข่ายความร่วมมือ หน่วยงานหลัก

1. ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จ.สุรินทร์ มีหน้าที่หลักในการผลิตไหมไหมพันธุ์พื้นบ้าน พันธุ์ลูกผสม และพันธุ์ต่างประเทศ จัดวิทยากรในการให้ความรู้เพื่อพัฒนาผ้าไหมทอมือบ้านแก่กลุ่มผู้ผลิต มีเครือข่ายการทำงานกับ ภาคส่วนจังหวัดสุรินทร์ , สำนักงานพัฒนาชุมชน , อุตสาหกรรมจังหวัด และเกษตรจังหวัด

2. นิคมสร้างตนเองปลูกหม่อนเลี้ยงไหม อ.กาบเชิง ในพระบรมราชานุเคราะห์ หน้าที่หลัก คือ จัดสรรที่ดินและส่งเสริมอาชีพเกษตรกร ร่วมมือกับศูนย์หม่อนไหมฯส่งเสริมความรู้เพื่อประกอบอาชีพ ปลูกหม่อนพันธุ์บุรีรัมย์ 60 และสกลนคร 75 และเลี้ยงไหมส่งโรงงานสาวไหมคุณภาพสูงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่างๆเพื่อสร้างรายได้ให้แก่สมาชิก

3. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด หน้าที่หลัก คือ สนับสนุนผลิตภัณฑ์จากชุมชนทุกผลิตภัณฑ์ เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย เครือข่ายความร่วมมือ ขึ้นกับกรมทำงานร่วมกับเครือข่ายพัฒนาชุมชนระดับประเทศ จังหวัด และอำเภอ ซึ่งอำเภอจะดูแลทุกตำบลในเขตพื้นที่ของตนเอง โดยมีหัวหน้าชุมชนและหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรทำหน้าที่เป็นตัวแทนในแต่ละหมู่บ้าน , ภาคส่วนจังหวัด, ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด

4. ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ และศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอำเภอบัวเขต หน้าที่หลัก ขึ้นตรงกับกองกำลังสุรนารี ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสวนจิตรลดา กับสมาชิกศูนย์ศิลปาชีพ ในการแจกจ่ายเส้นไหมหลวงและรวบรวมผ้าที่ได้ส่งเข้าสวนจิตรลดา เครือข่ายความร่วมมือ ภาคส่วนจังหวัดสุรินทร์, ม.ราชมงคลอีสาน, ม.ราชภัฏสุรินทร์, องค์การบริหารส่วนจังหวัด, สำนักงานเกษตรและสหกรณ์สุรินทร์ , ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด

หน่วยงานเสริม

1. พาณิชย์จังหวัด เช่น การจัดทำบัญชีครัวเรือน เป็นต้น
2. เกษตรจังหวัด เช่น การดูแลการปรับปรุงพันธุ์หม่อน เป็นต้น
3. อุตสาหกรรมจังหวัด : ออกแบบบรรจุภัณฑ์ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ฯลฯ
4. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด : ส่งเสริมความรู้เพื่อสร้างอาชีพ
5. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์สุรินทร์ : จัดตั้งสหกรณ์หมู่บ้าน
6. องค์การบริหารส่วนจังหวัด, องค์การบริหารส่วนตำบล
7. มหาวิทยาลัยภายในชุมชน ได้แก่ ม.ราชภัฏศีขรภูมิ ม.ราชภัฏสุรินทร์
8. จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ส่งเสริมกิจกรรมการใช้ผ้าให้คนสุรินทร์

1.3.3 กระบวนการผลิตผ้าไหมคุณภาพดี

1.3.3.1 ลายที่นิยมทอมากและลายที่นิยมทอน้อย

- 1) ลายผ้ามัดหมี่ที่ทอมาก คือ ลายโฮลเปราะ โฮลเสวย ขอเกี่ยว นาคเกี่ยว ตันสน ร้อยดาว นกยูง ช้าง และลายโคม 3, 5, 7, 9 และขาเปี้ยวซึ่งจะนำสู่การแตกลายแบบต่างๆ
- 2) ผ้าที่มีการทอผ้าน้อย คือ ผ้าหางกระรอก ผ้าสมอ ผ้าอันลวยซิม ผ้าสาคร เพราะเป็นผ้าที่นิยมเฉพาะในกลุ่มคนสูงอายุที่ตั้งใจทอขึ้นเพื่อใช้เองภายในครอบครัว
- 3) ช่างทอปรับเปลี่ยนการทอผ้าตามช่วงวัย เมื่ออายุน้อยจะทอผ้ามัดหมี่ เมื่ออายุมากขึ้นจะทอผ้าลายตาราง เนื่องจากปัญหาทางสายตา
- 4) ช่างทอส่วนใหญ่จดจำลักษณะลายมากกว่าจดจำชื่อลาย โดยใช้วิธีนับร่องลาย เช่น โคม 3,5,7,9 และขาเปี้ยว และการเลือกซื้อผ้าโดยพิจารณา น้ำหนักทอ สี ลายสม่า เสมอตลอดทั้งผืน เพราะเป็นเรื่องจำเป็นของการนำไปใช้งานที่ให้ประโยชน์สูงสุด

1.3.3.2 รูปแบบลายเก่า และรูปแบบลายใหม่ของผ้าทอมือพื้นบ้าน

ลายผ้ามัดหมี่โบราณ ได้แก่ ลายโฮล ลายกันแยง, ลายลูกออด/หนองท้อง พร้อมกับดัดแปลงลายตามความต้องการของลูกค้า เอกสารอบรม การ ศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนลายผ้าราชสำนัก อาจมีการปรับเปลี่ยนสีสันทันเล็กน้อย จึงแบ่งกลุ่มลายผ้าเก่า-ใหม่ได้ ดังนี้

1. กลุ่มลายผ้าพื้นบ้านโบราณ คือ ผ้าอันปรม ผ้าสาคร และผ้าอันลวยซิม ผ้ามัดหมี่ลายโฮล, ลายกันแยง, ลายลูกออด/หนองท้อง มีรูปแบบเฉพาะและมีการเปลี่ยนแปลงน้อย
2. กลุ่มผ้ามัดหมี่เลียนแบบผ้าปูมราชสำนักโบราณ
3. กลุ่มผ้าพื้นบ้านลวดลายประยุกต์

1.3.3.3 การทอผ้าแบบโบราณและผ้าแบบปัจจุบัน

การทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการซึมซับ มีความตั้งใจทอเพื่อใช้สอยภายในครอบครัว และยังทำทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ปัจจุบันช่างทอบางส่วนลดขั้นตอนที่ย่างยากลงเพื่อความรวดเร็วในการผลิต บางกลุ่มพัฒนา ลายผ้าพื้นบ้าน สู่ลายราชสำนัก ซึ่งแสดงถึงความแม่นยำและเชี่ยวชาญอย่างลึกซึ้งในการผลิตผ้ามัดหมี่ การเปลี่ยนแปลงมีส่วนจากการสนับสนุนจากภาครัฐ อาจสรุปได้ดังนี้

- 1) รัฐ มีนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายในจังหวัดสุรินทร์จากหม่อนไหมโดยประสานงานกับศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ และภาคส่วนจังหวัด โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรทอผ้าเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญา
- 2) แหล่งซื้อขายผ้าและวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ได้แก่ แหล่งผลิต ร้านค้า ตลาดนัด และอินเทอร์เน็ต นอกเหนือจากเส้นไหมพื้นบ้าน ช่างทอส่วนใหญ่นิยมใช้ไหมเวียดนามหรือจีนที่มีราคาถูกกว่า ย้อมด้วยสีเคมีและผลิตด้วยเครื่องมือทอผ้าในครัวเรือน
- 3) กลุ่มผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านใน จ.สุรินทร์ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นเป็นคนในจังหวัด แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ แม่บ้าน, นักเรียน, นักศึกษา, ข้าราชการ และพ่อค้าคนกลาง

1.3.3.4 อุปสรรคในการจัดการกลุ่ม

- 1) การคัดสรรคัลสินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว ส่วนใหญ่ หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้สรรหา ผ้าที่ดีที่สุดเพื่อใช้ในการคัดสรรมากกว่า มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพการทอผ้าของสมาชิกกลุ่ม
- 2) ภายหลังการอบรมหัวหน้ากลุ่มมักจะเก็บวัสดุอุปกรณ์ ที่ได้รับแจกเอาไว้เอง จึงพบว่า กิระตุก เส้นไหมวัตถุดิบและอุปกรณ์จำนวนมากถูกทิ้งไว้ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เนื่องจากหัวหน้ากลุ่ม ต้องการปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นนายทุนและสร้างกลุ่มเครือข่ายภายในชุมชนทอผ้าตามความต้องการของตลาดเพื่อยกระดับฐานะให้ดีขึ้น
- 3) ช่างทอผ้าไม่สามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หมายถึง ช่างทอผ้าไม่รู้ว่าสิ่งที่เรียนรู้จากการอบรมคืออะไรและแตกต่างจาก ความรู้เดิมที่มีแล้วอย่างไร และไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่แล้วและความรู้ใหม่ และไม่เข้าใจว่าความรู้ใหม่นั้นนำไปประยุกต์ใช้กับการทอผ้าได้หรือไม่

1.3.3.5 เอกลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากผ้าในแหล่งอื่น

ความหลากหลายของชนเผ่าในจังหวัดสุรินทร์ ทำให้ มีผ้าทอมือหลากหลายชนิด มีการแพร่กระจายองค์ความรู้ให้แกกันและกันจนเกิดพัฒนาการทอผ้าหลากหลาย และหน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการ 2 ลักษณะ ดังนี้

- 1) โครงการส่งเสริมศิลปาชีพที่มุ่งเน้นการทอผ้าด้วยเส้นไหมไทยสาวมือ 80 รังด้วยพวงสาวเด่นชัย ตามกรรมวิธีโบราณของคนไทย มีการจัดอบรมกลุ่มสมาชิกอยู่เสมอเพื่อรักษาคุณภาพของผ้า และให้อิสระในการทอผ้าด้วยไหมเหลือทิ้งไม่จำกัดรูปแบบ มีตลาดหลัก คือ จิตรลดา งานสินค้าศิลปาชีพ งานสินค้าตรานกยูง งานออกร้าน จ.สุรินทร์ เป็นต้น

2) ศูนย์หม่อนไหมฯ, พัฒนาชุมชนจังหวัด ร่วมกับหน่วยราชการอื่นๆ มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการผลิต ลาย และสีตามความต้องการของตลาด โดยมีเกณฑ์คุณภาพสินค้าตราคุณภาพ และมาตรฐานสินค้าชุมชน (มผช.) การคัดสรรดาวตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีตลาดหลัก คือ ตลาดนัดชุมชน ตลาดนัดสินค้า OTOP ในชุมชนและกรุงเทพฯ งานออกร้าน จ.สุรินทร์ เป็นต้น

1.3.3.6 ขนาดผ้าไหม ช่างทอผ้าและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

ตาราง 60 ขนาดของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์

ชนิด	ขนาด
1. ผ้าซิ่น	1.00 x 2.00 เมตร
2. ผ้าโจงกระเบน	1.00 x 3.50 เมตร
3. ผ้าสไบ	0.35 x 1.80 เมตร
4. ผ้าสไบ	0.17 x 1.80 เมตร
5. ผ้าขาวม้า	0.40 x 2.00 เมตร
6. ผ้าโสร่ง	1.00 x 2.00 เมตร
7. ผ้าปูม	1.00 x 4.00 เมตร

ที่มา เมธวดี พยัมประโคน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมระหว่างหัวหน้ากลุ่มและสมาชิกที่ทางรัฐคาดหวังไว้ไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากขาดการติดตามและประเมินผล ขาดการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างหัวหน้าและสมาชิก ว่ามีความสามารถ ความชอบ และมีแรงจูงใจในการทอผ้าแตกต่างกัน การจัดอบรมจึงควรมีการวัดและประเมินในแง่ของความชัดเจนในความรู้ การเรียงลำดับความเข้าใจ และสามารถเชื่อมโยงความสำคัญของข้อมูลที่หลากหลาย และสรุปเป็นประเด็นความรู้ที่น่าสนใจได้ เพื่อให้ช่างทอผ้าสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้ในการทอผ้าได้ นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญว่าผู้เรียนกำลังเรียนรู้อะไร และใช้ความรู้ใหม่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างไรผ่าน การทดลองปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ช่างทอได้เรียนรู้และลงมือทำด้วยตนเอง

การทอผ้าของคนในจังหวัดสุรินทร์ถูกส่งเสริมให้ผลิตตามแนวทางอนุรักษ์สำหรับใช้สอยในครอบครัว ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความต้องการของทุกคนภายในชุมชน โดยเน้นให้แต่ละกลุ่มพยายามนำจุดเด่นของ ตนเองมาพัฒนาจนเป็นเอกลักษณ์เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาด ดังนั้นจึงมีกำลังผลิตน้อยเพราะการผลิตในเชิงอนุรักษ์นั้นเป็นการผลิตที่มีกระบวนการพิถีพิถัน และใช้เวลามาก และช่างทอผ้าระดับ 5 ดาวในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่ตอบรับและปรับเปลี่ยนหน้าฟืมให้มีความกว้างตามมาตรฐาน และทอผ้าให้มีความยาวเต็มเมตร

2. วิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการผ้า

การอภิปรายผลการศึกษาเรื่องวิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า แบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งได้แก่ 1) วิถีชีวิตชุมชน 2) ความเชื่อ และ 3) ความต้องการผ้า ดังนี้

2.1 วิถีชีวิตชุมชน

2.1.1 กลุ่มชาติพันธุ์ และประวัติความเป็นมา

อำเภอเมืองสุรินทร์เป็นชุมชนเขมร- กูยโบราณที่มีประเพณีวัฒนธรรมเก่าแก่และเจริญรุ่งเรืองอยู่ก่อนที่จะแผ่กระจายไปสู่หัวเมืองรอบนอก

อำเภอเขวาสินรินทร์ ภายในชุมชนประกอบด้วยกลุ่มเขมรที่อยู่มาแต่ ดิม และมีกลุ่มชาวเขมรจากประเทศกัมพูชาย้ายเข้ามาเพิ่ม ประมาณปี พ .ศ.2508 อาศัยอยู่ญาติบริเวณบ้านเขวาสินรินทร์ และกลุ่มกูยจาก อ.ท่าตูม ย้ายมาอยู่บริเวณ บ้านตากแดด บ้านอาไร ต.ตาถูก ประมาณ พ.ศ.2494

อำเภอสังขะ มีชุมชนใหญ่อยู่ที่บริเวณบ้านแยงก่อนที่มีกลุ่มที่อพยพเข้ามาใหม่การในช่วงประมาณปี พ .ศ.2498 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1)กลุ่มลาวจากอ.รัตนบุรี อ.ท่าตูม อ.ชุมพลบุรี อ.จอมพระ และอ.สนม 2)กลุ่มกูย จากอ.ท่าตูม และอ.ชุมพลบุรี ส่วนใหญ่อยู่ที่บ้านโนนสง่า และ 3)กลุ่มเขมร อพยพมาจาก อ.จอมพระ และอ.ชุมพลบุรี ส่วนใหญ่อยู่ที่บ้านแยง ส่วนกลุ่มบ้านกระดานย้ายมาจากอ.เขวาสินรินทร์ ประมาณ พ .ศ.2506 ช่างทอในอำเภอสังขะส่วนใหญ่เริ่มต้นปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจากการสนับสนุนของหน่วยงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2522

กลุ่ม อ.สำโรงทาบ ประกอบด้วย กลุ่มชาวกูยที่อพยพมาจากเมืองอัตตะปือแสนแป ตั้งแต่ พ.ศ.2459 เนื่องจากภัยสงคราม อาศัยอยู่บริเวณ ต.สำโรงทาบ ก่อนกระจายสู่ที่อื่นๆ

อำเภอพนมดงรัก ประกอบด้วยชุมชนโจรเดิม จนประมาณปี 2500 มีประชาชนบางส่วนจากอำเภอรัตนบุรีอพยพมาเพิ่มเพื่อรับจ้างทำป่าไม้

สรุปได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุรินทร์ ประกอบไปด้วยคน 4 กลุ่ม คือ เขมร ลาว ส่วย เยอ แต่ละกลุ่มมีภาษาพูดท้องถิ่นของตนเองและอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มๆ กระจายในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ประวัติความเป็นมาของช่างทอผ้าในเขตจังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย เขมร ลาว และกูย ซึ่งหม่อมราชวงศ์วิจิตร (ม.ร.ว.ปฐม คเนจร) กล่าวไว้ในพงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสาน ว่า

ในช่วงจุลศักราชได้ 1,000 ปี บริเวณนี้เป็นทำเลป่าดง เป็นที่อาศัยของพวกที่สืบเชื้อสายมาแต่ขอม เขมรเป็นชนพื้นเมืองที่อพยพเพิ่มเข้าราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 ภายหลังได้ผสมกลมกลืนกับชาวกูย ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองเดิม ส่วนกลุ่มลาวอพยพเข้ามาราว พ.ศ. 2257-2261 (ประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์ . สำนักงานสารสนเทศจังหวัดสุรินทร์ . 2555: ม.ป.ป.) ในสมัยรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้พิจารณาให้จัดตั้งนิคมสร้างตนเองเพื่อเป็นวิธีการให้ราษฎรที่ยากจนมีที่ดินทำกิน เพื่อประกอบอาชีพที่มี นคงประกอบกับพื้นที่ชายแดนที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ยังมีที่ดินรกร้างเป็นจำนวนมากจึงจัดตั้งนิคมสร้างตนเองขึ้นหลายจังหวัด ได้แก่ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และปราจีนบุรี อาศัยพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ วันที่ 24 กันยายน 2512 (ประวัติการจัดตั้งนิคมสร้างตนเองปราสาท จังหวัดสุรินทร์. 2549: ม.ป.ป.) จากการสัมภาษณ์ช่างทอผ้าให้การสอดคล้องตรงกันว่า มีการอพยพย้ายที่อยู่ของชาวเขมรจากประเทศกัมพูชามาอาศัยใน อ.เขวาสินรินทร์ เมื่อประมาณ ปี พ.ศ.2508 และมีการอพยพเพื่อหาที่ดินทำกินในกลุ่มชาวกูย ชาวเขมร และชาวลาว ที่อาศัยอยู่ใน จังหวัดสุรินทร์ประมาณ พ.ศ. 2500-2508 ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการจัดสรรที่ดิน รกร้างตามแนวชายแดนให้แก่ราษฎรที่มีฐานะยากจนได้ใช้ประกอบอาชีพ และได้รับกำลังสนับสนุนจากกองกำลังสุรนารีเข้ามาช่วยส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรเพื่อลดการอพยพย้ายแรงงาน ร วมกับ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท(รพช.)และสวนจิตรลดา ส่งเสริมให้สตรีทอผ้าเพื่อหารายได้

2.1.2 สภาพทั่วไปของแหล่งทอผ้าที่มีคุณภาพดี

อ.เมืองสุรินทร์ มีแหล่งทอผ้าคุณภาพดี ดังนี้

- หมู่ 2, หมู่ 3, และหมู่ 4 ต.สวาย เขียวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ลาย ลูกแก้ว 6 ตะกอ หมู่ 7 และหมู่ 10 ปลุกหม่อน เลี้ยงไหม สวายเส้น ทอผ้าพื้นบ้าน จำนวนสมาชิก 343 ครั้วเรือน

- บ้านทะนงรัตน์ ต.เมืองที่ เขียวชาญการทอผ้าโฮลย้อมสีธรรมชาติ ไม่มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม จำนวนสมาชิก 32 ครั้วเรือน

- บ้านปราสาท ต.ตาอ้อ เขียวชาญการ ทอผ้าราชวัตร/ผ้าละเบิก มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเองควบคู่กับการใช้เส้นไหมโรงงาน จำนวนสมาชิก 40 ครั้วเรือน

อ.เขวาสินรินทร์ มีแหล่งทอผ้าคุณภาพดี ดังนี้

- หมู่ 1, หมู่ 2 ต.ตาถูก เขียวชาญการทอผ้าพื้นบ้าน เช่น ผ้าโฮลสเรย ผ้าโฮลเปราะ ผ้าลายดอกพิกุล ผ้า ลายกระถางดอกไม้ ผ้าสาคุ ผ้าอันปรม ผ้าอันลุยซิม ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเองร่วมกับกาใช้เส้นไหมโรงงาน จำนวนสมาชิก138 ครั้วเรือน

- หมู่ 2 ต.เขวาสินรินทร์เขียวชาญผ้ายกดอก จำนวนสมาชิก15 ครั้วเรือน

- หมู่ 8 บ้านนาตัง เขียวชาญการทอผ้ามัดหมี่โฮลย้อมสีธรรมชาติ มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเองร่วมกับการใช้เส้นไหมโรงงาน จำนวนสมาชิก 15 ครั้วเรือน

อ.สำโรงทาบ มีแหล่งทอผ้าคุณภาพดี ดังนี้

- บ้านอาลี เชี่ยวชาญการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าพื้นบ้านชาวญวน ได้แก่ ผ้าอันลวยซิม, ผ้าโสร่ง, ผ้าขาวม้า และผ้าลายลูกแก้วตะกอกเหียบ 4-5 ย้อมสีดำด้วยมะเกลือ และภายในชุมชนยังคงผลิตผ้าแบบโบราณไว้เกือบทั้งหมด จำนวนสมาชิก 50 ครัวเรือน

อ.สังขะ มีแหล่งทอผ้าคุณภาพดี ดังนี้

- กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านกระชาย ต.ทับทัน เข้าเป็นสมาชิกศิลปาชีพปี พ.ศ. 2548 ผ้าที่มีชื่อคือ ผ้ามัดหมี่จากเส้นไหมหลวงหรือไหมไทยสาวมี 80 รัง จำนวนสมาชิก 31 ครัวเรือน

- กลุ่มทอผ้าบ้านโนนสง่า ต.กระเทียม เป็นสมาชิกศิลปาชีพปี พ.ศ. 2548 ผ้าที่มีชื่อคือ ผ้ามัดหมี่ ผ้าปุมทองผ้า ย้อมสีธรรมชาติและสีเคมี จำนวนสมาชิก 130 ครัวเรือน สมาชิกทั้งสองกลุ่มเชี่ยวชาญการทอผ้ามัดหมี่ ผ้าอันลวยซิม สาเหตุอันปรม ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า ภายในชุมชนส่งเสริมบุตร- ธิดาสืบให้สืบทอดอาชีพทอผ้าเพื่อแบ่งเบาภาระครอบครัว ร่วมมือกันผลิตและแบ่งงานตามหน้าที่ภายในกลุ่มเครือข่าย โดยผลิตด้วยมือทุกขั้นตอน

อ.พนมดงรัก มีแหล่งทอผ้าคุณภาพดีอยู่

- บ้านโคกกลาง เชี่ยวชาญการทอผ้าอันปรม อันลวยซิม สาเหตุ ทอม โสร่ง ขาวม้า มัดหมี่ ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมร่วมกับการใช้เส้นไหมโรงงาน จำนวนสมาชิก 12 ครัวเรือน

สรุปได้ว่า ภายในชุมชน ที่ทอผ้า คุณภาพดีระดับ 5 ดาว แต่ละกลุ่มมีความเชี่ยวชาญผ้าแต่ละชนิดแตกต่างกัน บางกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและสาวเส้นเอง บางกลุ่มใช้เส้นไหมโรงงาน ร่วมกับไหมบ้าน ทุกกลุ่มต่างรวมตัวกันอย่างอิสระ มีจำนวนสมาชิกไม่แน่นอนเข้า - ออกอยู่ตลอด ประเภททอแล้วเล็ก-เล็กแล้วกลับมาทอใหม่ แสดงให้เห็นว่าไหมเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่ทำเงินแน่นอน

2.1.3 การทอผ้าตามวิถีชุมชน

การทอผ้าเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของครอบครัวและคนในชุมชนเป็นหลัก และชายเป็นเป้าหมายที่ 2 ช่วงทอแต่ละคนมีความแม่นยำและเชี่ยวชาญการทอผ้าเกือบทุกชนิด มีกระบวนการทอแบบอนุรักษ์ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษที่ต้องอาศัยความระมัดระวังทุกขั้นตอน มีความผูกพันกับเครื่องมือและมีความสุขกับการทอผ้าตลอดอายุขัย จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) การผลิต ผ้าไหมพื้นบ้านตามความ ต้องการของครอบครัวและคนในชุมชน ส่วนใหญ่ผลิตด้วยตนเองเกือบทุกขั้นตอน แลกเปลี่ยนแรงงานหรือแบ่งปันผลประโยชน์ในเครือญาติ

2) การผลิตผ้าเพื่อการค้า ช่างทอจะปรับเปลี่ยนรูปแบบลวดลาย สี สัน และระบบการผลิต เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดด้วยการกระจาย หน้าที่ ภายในกลุ่ม เครือข่าย โดยมีตลาดเป้าหมายหลัก คือ กรุงเทพมหานคร

2.1.4 พัฒนาการการทอผ้าภายในชุมชน

- 2.1.4.1 ช่างทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์เชี่ยวชาญการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
ทอผ้าสูง
- 2.1.4.2 รัฐสนับสนุนความรู้และขยายหน้าฟืมให้มีขนาดเหมาะสมกับชุด
ร่วมสมัย
- 2.1.4.3 พัฒนาพันธุ์หม่อนให้ผลผลิตสูงขึ้นและเหมาะสมกับสภาพทั่วไป
ของจังหวัด
- 2.1.4.4 การอนุรักษ์พันธุ์พื้นบ้านและส่งเสริมไหมพันธุ์ลูกผสม และ
ต่างประเทศ
- 2.1.4.5 การเข้าอบรมทำให้ผ้าทอมือพื้นบ้านมีรูปแบบของลวดลาย
หลากหลายขึ้น

สรุปได้ว่า จังหวัดสุรินทร์มีการปรับเปลี่ยนและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่มี อยู่แล้วให้สอดคล้องกับความต้องการร่วมสมัยได้ ธเนศ วงศ์ยานนาวา (2552: 71) กล่าวว่า ไม่มีใคร รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติต่างแดนมาปฏิบัติใช้กันอย่างจริงจัง ทุกอย่างถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับ ค่านิยมพื้นฐานของท้องถิ่นนั้น วิทยากร เชิงกุล (2552: 142) กล่าวว่า การศึกษาควรเป็นเป้าหมาย ในตัวเอง คิดถึงคุณภาพมนุษย์รอบด้าน ให้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา ศึกษาและประยุกต์ใช้ ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โสภณ สุภาพงษ์ (2552: 186) กล่าวว่า การศึกษาที่เน้นคุณค่าความเป็น มนุษย์ เพิ่มทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากร

2.1.5 การใช้ผ้าในวิถีชีวิตของคนในชุมชน

2.1.5.1 การใช้ผ้าในชีวิตประจำวัน

คนสูงอายุภายในชุมชนใช้ผ้าสาคร ผ้าสมอ ผ้าอันลวยซึ่ม ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า ในชีวิตประจำวัน เพราะระบายอากาศและความอบอุ่นได้ดี ผ้ามัดหมี่เป็นผ้าสำหรับใช้ในงานพิธีการ เพื่อให้เกียรติเจ้าภาพ ผ้าสีชาวดำ เช่น ลายกันแยะ/กันแยะ, หมี่ข้อ ใช้เฉพาะสำหรับงานศพ

2.1.5.2 การใช้ผ้าในงานประเพณีท้องถิ่น มีดังนี้

ตาราง 61 ความสัมพันธ์ระหว่างประเพณี การใช้ผ้าและการทอผ้า

เดือน	ประเพณี	การใช้ผ้า	การทอผ้า
มกราคม (ยี่)	- บุญข้าวเปลือก	- ผ้าสำหรับแต่งกาย	- หม่อนผลัดใบ
กุมภาพันธ์ (3)	- เซ่นปู่ตาเปิดป่า-เปิดดง - บุญข้าวจี	- ผ้าสำหรับแต่งกาย	- หม่อนผลัดใบ (ลดการเลี้ยงไหมลง)
มีนาคม (4)	- งานบุญพะเวส - พิธีแกมอ-แกออ	- ผ้าสำหรับบุญพิธี - ผ้าสำหรับเซ่นไหว้	- หม่อนผลัดใบ (ลดการเลี้ยงไหมลง)
เมษายน (5)	- เทศกาลสงกรานต์ - บุญ ผ้าป่า	- ผ้าสำหรับไหว้ผู้ใหญ่ - ผ้าสำหรับทำบุญพิธี	- หม่อนผลัดใบ (ลดการเลี้ยงไหมลง)
พฤษภาคม (6)	- พิธีแกมอ-แกออ	- ผ้าสำหรับเซ่นไหว้	- เริ่มเลี้ยงไหม/ทอผ้า
มิถุนายน (7)	- เซ่นปู่ตาเปิดไร่-เปิดนา - บุญบั้งไฟ	- ผ้าสำหรับแต่งกาย	- เลี้ยงไหม/ทอผ้า
กรกฎาคม (8)	- เข้าพรรษา - เทศกาลแห่เทียน	- ช่างทอขายผ้า - แต่งกายร่วมขบวนแห่	- เลี้ยงไหม/ทอผ้า
สิงหาคม (9)	-	-	- เลี้ยงไหม/ทอผ้า
กันยายน (10)	- แชนโฏนตา/แซนตา/ จะโฏนตา/สารทเขมร	- ผ้าเซ่นไหว้บรรพบุรุษ - ผู้ใหญ่ให้ผ้าลูก-หลาน	- เลี้ยงไหม/ทอผ้า
ตุลาคม (11)	- ออกพรรษา, แต่งงาน	- ผ้าสำหรับพิธีงานแต่ง	- เลี้ยงไหม/ทอผ้า
พฤศจิกายน(12)	- บุญกฐิน ,ลอยกระทง	- ผ้าสำหรับทำบุญพิธี	- เลี้ยงไหม/ทอผ้า
ธันวาคม (อ้าย)	เริ่มฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว		

ที่มา: เมธวดี พยัมประโคน

ปฏิทินการทอผ้าและใช้ผ้าของคนในจังหวัดสุรินทร์

การทอผ้าและใช้ผ้าของคนในจังหวัดสุรินทร์มีลักษณะเป็นไปตามงานประเพณี โดยมีปัจจัยที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องหลายประการ ได้แก่ เทศกาล งานบุญ ฤดูกาลเพาะปลูก เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการใช้ผ้าซึ่งสะท้อนผ่านแนวคิด และกิจกรรมทางสังคมของคนในจังหวัดสุรินทร์ ที่มีปฏิทินการใช้ผ้าและการทอผ้าในแต่ละเดือนของรอบปี ดังนี้

1. ช่วงฤดูแล้ง/ฤดูร้อน (มีนาคม-มิถุนายน)

ช่วงทอผ้าและคนในชุมชนจะลดการเลี้ยงไหมลงเนื่องจากสภาพอากาศที่ร้อนจัดทำให้ตัวไหมเกิดโรคและตายได้ง่าย และเป็นฤดูกาลผลัดใบของต้นหม่อนทำให้มีอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการของตัวไหม การใช้ผ้าในช่วงนี้ คือ เช่นปูตาเปิดป่า-เปิดดง บุญข้าวจี งานบุญพะเวส (พระเวสสันดร) พิธีแกมอ -แกออ ช่วงทอจะจัดเตรียมผ้าสำหรับใช้ในพิธีกรรม ส่วนในเทศกาลสงกรานต์ และบุญผ้าป่า ช่วงทอจะเตรียมผ้าสำหรับไหว้ผู้ใหญ่เพื่อแสดงความกตัญญู และเริ่มขายผ้าสำหรับใช้เป็นทุนในฤดูเพาะปลูกที่จะมาถึง

2. ช่วงฤดูฝน (กรกฎาคม-ตุลาคม)

ในช่วงนี้มีอากาศเย็นสบายและหม่อนเริ่มผลิใบใหม่ เป็นช่วงที่ตัวไหมเจริญเติบโตได้ดีที่สุดในรอบปี การทำนาที่จะเริ่มต้นตอนพระอาทิตย์ขึ้นทำให้ช่วงทอไม่สะดวกที่จะทอผ้าในช่วงนี้ จึงมักจะตื่นมาทอผ้าแต่เช้ามืดก่อนออกไปนาและกลับมาให้อาหารตัวไหมในช่วงสายและช่วงบ่าย การใช้ผ้าในช่วงนี้ คือ เข้าพรรษา เทศกาลแห่เทียน ฤดูกาลแต่งงาน แชนโหวงตา

3. ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว/ฤดูหนาว (พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์)

ประมาณปลายเดือนพฤศจิกายนชาวนาจะเริ่มเก็บข้าว ตากข้าว และขายข้าว เป็นช่วงที่ช่วงทอไม่สะดวกออกจากบ้านไปไหนเพราะมีภาระดูแลข้าว การทอผ้ายังคงทอในช่วงเช้ามืดและกลางคืน, การมัดหมี่/ย้อมสี /สาวไหม จะทำในช่วงเวลากลางวัน การใช้ผ้าในช่วงนี้ คือ บุญกฐิน ลอยกระทง บุญข้าวเปลือก เช่นปูตาเปิดป่า-เปิดดง บุญข้าวจี ของหมู่บ้าน

สรุปได้ว่า

1. การทอผ้าตามวิถีชีวิตชุมชนเกี่ยวข้องกับประเพณี และพิธีกรรมท้องถิ่นตั้งแต่งานเกิดถึงงานตาย การให้ผ้า รับผ้า และใช้ผ้าเป็นสื่อที่แสดงถึงความมีน้ำใจต่อการอยู่ร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกัน ผ้าทอมือผ้าจึงเป็นทรัพย์สินที่ทรงคุณค่ายิ่งของสังคมและวัฒนธรรมไทยทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (2554: 16-17) กล่าวว่า งานหัตถกรรมเป็นสิ่งบ่งบอกภูมิปัญญาของมนุษย์ที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตและปัญญาของมนุษย์ที่พัฒนาก้าวหน้าเรื่อยมาเป็นลำดับ การพัฒนาเป็นไปเพื่อประโยชน์ใช้สอยที่สมบูรณ์

2. ภายในชุมชนมีการใช้ผ้าในวิถีชีวิต ศิลปะการแสดง การละเล่นพื้นบ้าน และถูกเชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐ ที่ส่งเสริมให้บุคลากร นักเรียนนักศึกษาใช้ผ้าในท้องถิ่นตามโครงการ "สุรินทร์สวยใสด้วยผ้าไหมสุรินทร์" ทำให้ผ้าไหมเข้าไปอยู่ในชีวิตแทบทุกคน

3. วงจรชีวิตไหมพื้นบ้านสามารถให้ผลผลิตโดยประมาณ 2 รอบวงจร ต่อ 3 เดือน ดังนั้น การเลี้ยงไหมในครัวเรือนจึงให้ผลผลิตอย่างน้อย 6 ครั้ง/ปี และแลกเปลี่ยนตัวผู้กันไหมหมู่เครือญาติ มีผลผลิตไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับฤดูกาลและปัจจัยความจำเป็นด้านอื่นๆของเกษตรกร

2.2 ความเชื่อ

2.2.1 การใช้ผ้าของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ในแต่ละชุมชนมีกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง มีวิธีการทอผ้าและใช้ผ้าตามความเชื่อและไม่นิยมแต่งกายข้ามกลุ่ม ซึ่งไม่มีโทษทางกฎหมายเพียงแต่ไม่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคม

2.2.2 ความเชื่อของช่างทอผ้า เนื่องจากการทอผ้าเป็นวิชาโบราณที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น จึงมีประเพณีปฏิบัติตามความเชื่อที่สืบทอดมาถึงปัจจุบัน ได้แก่

2.2.2.1 การเริ่มเรียนทอผ้า ผู้เรียนต้อง เตรียมแต่ง ขันครู ประกอบด้วย ดอกไม้ รูป เทียน หมาก พลุ เพื่อแสดงความเคารพ ครูผู้สอน และครูที่ล่วงลับ ไปแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจการทอผ้าได้ หมายถึง ผู้เรียนสามารถจดจำและจำแนกวิธีการทอที่ดีและการทอที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้ มีความรอบคอบและคิดคดลองในการผูกปลายและพัฒนาลายได้

2.2.2.2 ขันครู ในแต่ละชุมชนมีองค์ประกอบคล้ายคลึงกัน ยกตัวอย่าง ขันครู อ.เขาวา ประกอบด้วย เทียนเหลืองพันรูปเครื่องหมายบวก 1 คู่ เทียนเหลืองพันเป็นเกลียว 1 คู่ เทียนขาว 1 คู่ ใบตองพับรูปหูกระต่าย 1 คู่ ใบตองพับรูปเรือ 1 คู่ ใบพลวงซ้อนกัน 4 ใบ 4 ชุด วางเรียงเป็น 4 ทิศ หมากปอก 4 ผล และเงิน 4 บาท กรวยดอกไม้ 3 กรวย ปักธูปกรวยละ 1 ก้าน แล้วจับรวมกันเป็น 1 กรวย ช่างจะเก็บขันไว้ที่บ้าน านครูและจะกลับมาแต่งใหม่ทุกปี ขันครูอาจมีรายละเอียดของเครื่องบูชาแตกต่างกัน และครูผ้าแต่ละชนิตจะแต่งขันแยกกัน

2.2.2.3 การทอผ้าหัวไม้ ช่างทอผ้าจะไม่ขึ้นหัวม้วนใหม่ หรือ ตัดผ้าผืนแรกของหัวม้วนในวันพุธ วันพระ วันโกน วันเสาร์ เพราะพุทธรูปออกเสียงคล้ายกุดมีความเชื่อว่าการค้าขายจะไม่ดี ทอผ้าติดขัดไม่ราบรื่น พุดจาติดขัดพาลให้ลาภหาย สมัยโบราณนิยมตัดผ้าเฉพาะข้างขึ้นวันจันทร์เพราะเชื่อว่าจะค้าขายดี มีเสน่ห์ ส่วนผ้าผืนถัดไปตัดตามสะดวก ไม่มีข้อห้ามพิเศษ

2.2.2.4 การเซ่นไหว้ครูผ้า จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีตามความสะดวกของเจ้าบ้าน บางบ้านเซ่นไหว้ครูผ้าพร้อมกับวันแซนโฎนตา อาหารคาว- หวานในพิธี ประกอบด้วย หัวหมู 1 หัว ไก่ต้ม 1 ตัว เหล้าขาว 1 ขวด ข้าวต้มมัด 4 กลีบ ขนมนางเล็ด 4 อัน กล้วย 4 ผล ขนมกันเตรียม 4 ชิ้น (ข้าวต้มมัด ขนมนางเล็ด กล้วย ขนมกันเตรียม จัดวางเรียงซ้อนกันบนจานเป็น 4 ทิศ) ส่วนกลุ่มช่างทอที่เรียนรู้เรื่องลายจากการอบรม และฝึกฝนบนกระดานกราฟไม่มีเรื่องยกขันครู

2.2.2.5 ความเชื่อเรื่องผ้าของกลุ่มเขมร ในจังหวัดสุรินทร์ ในอดีตการทอผ้าโฮลสืบทอดเฉพาะในกลุ่มเขมร ที่เชื่อกันว่าเป็นผ้าที่มีศักดิ์สูงสุดในบรรดา ผ้าทั้งหมด มีลวดลายเฉพาะตามเพศ ได้แก่ ลายโฮลเปราะ(ชาย)และลายโฮลเสรย ในอดีตผ้ามัดหมี่ที่มีลายตลอดท้องผ้ามีกฎหมายห้ามชาวบ้านใช้ จึงต้องดึงลายและแทรกเส้นไหมให้ดูเลือนลาง ผ้าโฮลนับเป็นผ้าที่ดีที่สุดและใช้ในงานพิธีการสำคัญของชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงตายของคนสุรินทร์ในอดีต ช่างทอผ้าโฮลจะไม่ทอผ้าอันลวยซิม เพราะเชื่อว่าผ้าอันลวยซิมเป็นเครื่องบรรณาการที่เจ้าเมืองสุรินทร์ส่งให้แก่ราชสำนักสยาม โดยมีชนเผ่ากวยเป็นผู้ทอ จนเป็นที่มาของชื่อเรียกชาวกวยว่า "ส่วย" มาจนถึงปัจจุบัน

2.2.2.6 ความเชื่อเรื่องผ้าของกลุ่มชาวกูย ในจังหวัดสุรินทร์

- การนุ่งผ้ามัดหมี่ลายขอเกี่ยวหรือการ ใช้ผ้าที่ทอด้วยเส้นไหมตีเกลียว 2 สี จะทำให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มเครือญาติหรือผู้ที่นับถือผีเดียวกัน
- การต่อผ้าหัว ชิ้น-ดินชื้น สำหรับหญิงที่แต่งงานแล้ว เพราะเชื่อว่าบุตรที่เกิดมาจะมีสุขภาพแข็งแรง และร่างกายมีอวัยวะครบ 32 ประการ
- การตัดเย็บเสื้อด้วยผ้าไหมลายลูกแก้ว ตะกอกเหียบ 5 ย้อมสีดำด้วยมะเกลือ แช่ว ต่่งตะเข็บให้เป็นลวดลายต่างๆ จากด้ายไหม 9 เส้นพื้นเป็นเกลียว มี 2 สี คือ สีขาวและสีแดง เป็นชุดประจำชนเผ่ากูยในสุรินทร์ ที่ แสดงถึงอัตลักษณ์ประจำกลุ่ม มาตั้งแต่โบราณ
- สร้อยคอจากवानเปาะหอม แทนการสวมใส่เชื้วสัตว์ เพราะเชื่อว่าสามารถไล่จิตวิญญาณที่ชั่วร้ายออกไปได้ มีกรรมวิธีสืบทอดกันมาในบางสายตระกูลเท่านั้น
- ชาวกูยนับถือผีเป็นหลัก ร่วมกับการนับถือศาสนา

พุทธ

2.2.2.7 ความเชื่อเรื่องผ้าสไบยกลายลูกแก้ว /ชะนูดเล็ก

ผ้าสไบโบราณ สำหรับสตรีในจังหวัดสุรินทร์ เป็นผ้าสไบพอ กสีขาวย ไนอดีตนิยมทอตะกอกเหียบ 8 เพื่อให้เกิดลายนูนรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตลอดหน้าผ้า เป็นเครื่องแต่งกายเต็มพิธีการสำหรับโอกาสพิเศษ เช่น งานบุญ งานบวช งานแต่ง งานตาย และงานพิธีกรรมในชุมชน

สรุปได้ว่า ปฏิทินการผลิตผ้า ความเชื่อ และข้อห้ามต่างๆ ของคนจังหวัดสุรินทร์ ที่สอดคล้องกันระหว่างวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และฤดูกาลเกี่ยว ได้แสดงให้เห็น ถึงความ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างชน 3 เผ่า คือ เขมร ลาว และกูย ที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ จุลทรรศน์ พยาฆรานนท์ (2528: 469-470) กล่าวว่า คติความเชื่อเกี่ยวกับผีสาร โฉลก โชคเคราะห์ ล้วนมีอิทธิพลแทรกอยู่กับการดำรงและดำเนินชีวิตของชาวไทยทุกกรณีแต่จะ มีคนก็มากน้อยพอใจ จะทำยอมแสดงให้เห็นถึงคติความเชื่ออันเกี่ยวผีสาร โฉลก โชคเคราะห์ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2554: 21) กล่าวว่า งานหัตถกรรมและศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวกับความเชื่อ ชนบประเพณี และวิถีชีวิต ของมนุษย์ สะท้อนให้เห็นเป็นการแต่งกาย ความเชื่อ และคตินิยมของกลุ่มชนที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบ ของผ้าพื้นบ้าน มณี พยอมยงค์ (2528: 73-75) กล่าวว่า ความเชื่อแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความเชื่อ งามาย และความเชื่อที่มีเจตนาแฝง

2.3 ความต้องการใช้ผ้า

2.3.1 ความต้องการใช้ผ้าของคนภายในชุมชน

คนในชุมชน นิยม สะสมผ้า สำหรับใช้ ในวันวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง เช่น มอบให้แก่ปู่ย่าตายาย ในวันสงกรานต์ วันปีใหม่ และเช่นไหว้บรรพบุรุษหรือแซนโฌนตา ผ้าที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ ผ้าโฮล รองลงมาเป็นผ้ามัดหมี่ ผ้าอันลวยซิม ผ้าอันปรม ผ้าสมอ ผ้าสาคร ผ้าโสร่งและผ้าขาวม้า นิยมเลือกกลดลายแบบโบราณในโทนสีขรึมสำหรับผู้สูงอายุ และโทนสีสดใสสำหรับหนุ่มสาว ผู้ซื้อ ส่วนใหญ่ เลือกผ้าใหม่เพราะมีลวดลาย สวยงาม ส่วนช่างทอผ้า นิยมผ้าไหมเนื้อหนาเพราะทนทานต่อการใช้งานมากกว่า

2.3.2 ความต้องการใช้ผ้าของคนภายนอกชุมชน

ตลาดภายนอก ส่วนใหญ่นิยมผ้าพื้น ผ้ามัดหมี่จับพื้นสีขาวย้อมสีบางๆ สีเดียวหรือ 2 สี เนื้อผ้าเรียบไม่มีปุ่มปม ไม่จำกัดลวดลาย แต่เน้นคุณภาพ ไม่ต้องการผ้าสีต่างทอแน่นบ้างหลวมบ้าง ริมผ้ารุ่ม ลายไม่สม่ำเสมอเล็กน้อยบ้างใหญ่บ้าง เป็นต้น

2.3.3 ตลาดผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ได้แก่

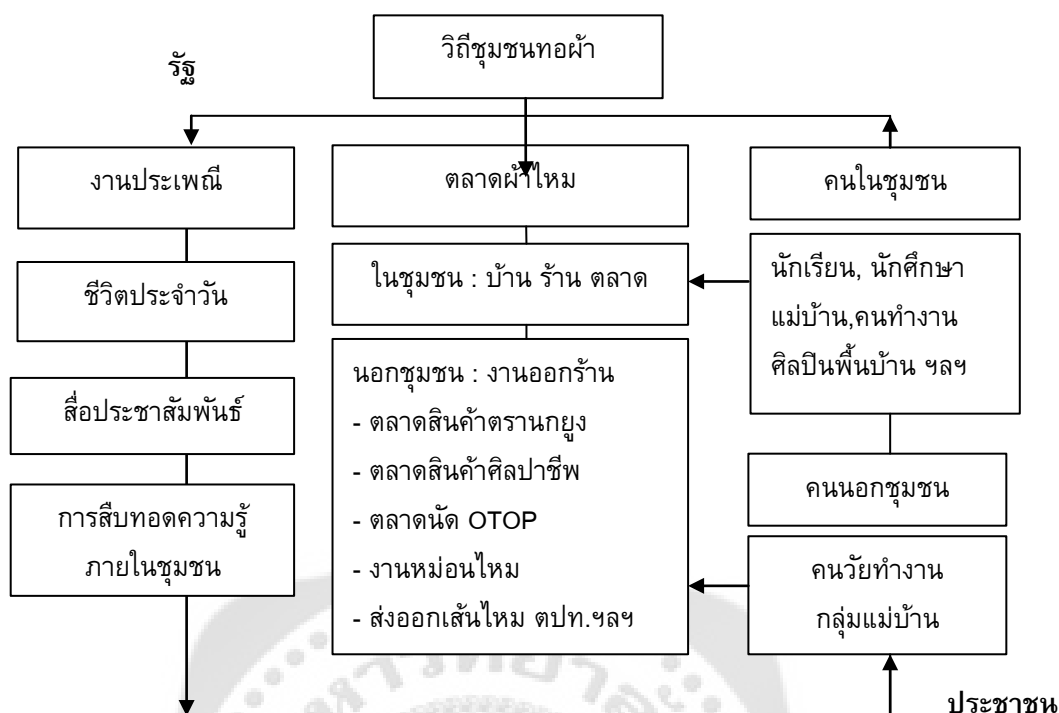
กลุ่มเป้าหมาย

ตลอดปี

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนใหญ่ต้องการผ้ามัดหมี่และผ้าทุกชนิด
2. กลุ่มคนภายในชุมชน ส่วนใหญ่ต้องการผ้ามากใน ช่วงหลังออกพรรษา สำหรับใช้ในงานพิธีการ เช่น งานบวช แต่งงาน และการเช่นไหว้บรรพบุรุษ
3. กลุ่มพ่อค้าคนกลาง ต้องการระดมและรวบรวมผ้าสำหรับตลาดสินค้า OTOP ที่จัดขึ้นทั่วประเทศ มีตลาดใหญ่ คือ กรุงเทพฯ ต้องการผ้าพื้นบ้าน คละสี คละลาย สถานที่จัดจำหน่ายผ้าไหมภายในชุมชน แบ่งเป็น 4 แห่ง ได้แก่
 1. แหล่งผลิต
 2. ร้านค้า
 3. พ่อค้าเร่ ที่นำผ้ามาจำหน่ายยังสถานที่ทำงาน
 4. ตลาดนัดผ้า OTOP ที่จัดขึ้นทั่วทุกพื้นที่ในจังหวัดสุรินทร์

สถานที่จัดจำหน่ายผ้าไหมภายนอกชุมชน ได้แก่

1. ตลาดสินค้าตรานกยูง
2. ตลาดสินค้าศิลปาชีพ
3. ตลาดนัด OTOP
4. งานหม่อนไหม

ภาพประกอบ 66 วงจรการทอผ้าตามวิถีชุมชนอย่างยั่งยืน จ.สุรินทร์

ที่มา: เมธวดี พยัมประโคน

จากแผนภูมิ แสดงถึงพฤติกรรมของการทอผ้าที่สอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า ของคนใน จ.สุรินทร์

1. รัฐ ให้การสนับสนุนการทอผ้าเชิงอนุรักษ์ อนุรักษ์ สนับสนุนการจัดงานประเพณีวัฒนธรรม ท้องถิ่นอย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรมหลักของประเทศ จัดกิจกรรมการใช้ผ้าไหมในชีวิตประจำวัน ด้วยการขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานราชการให้แต่งกายด้วยผ้าพื้นบ้าน สร้างพื้นที่ตลาดโดยมีกลุ่ม ผู้ซื้อคือคนในท้องถิ่น ออกสื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้คนมาร่วมงาน นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนทอผ้าภายในชุมชนเป็นระยะตลอดทั้งปีเพื่อสร้างช่างใหม่และรักษาคุณภาพของผ้า

2. ประชาชน จากการสนับสนุนกิจกรรมการใช้ผ้าของภาค การเปิดพื้นที่ตลาดครอบคลุม ทุกพื้นที่ในจังหวัดสุรินทร์ ทำให้ผ้าได้เข้าไปมีส่ว กับคนเกือบทุกคนในจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน แทบทุกเพศทุกวัย นอกจากนี้ยังมีการออกร้านเพื่อ จำหน่ายตลาดภายนอกโดยมีเป้าหมายเป็นคนวัยทำงาน และกลุ่มแม่บ้าน

3. ตลาดผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์ แบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ตลาดภายใน ได้แก่ บ้าน (แหล่งผลิต) ร้านค้า ตลาด ตลาดภายนอก ได้แก่ การออกร้านตลาดสินค้าตรานกยูง ตลาดสินค้าศิลปาชีพ ตลาดนัดสินค้า OTOP งานหมอนไหม และตั้งเป้าส่งออกเส้นไหม

สรุปได้ว่า ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในจังหวัดสุรินทร์ ส่งผลต่อความต้องการผ้าและสร้างตลาดที่แข็งแกร่งภายในท้องถิ่นและมีความพยายามที่จะขยายสู่ตลาดภายนอกเพื่อขยายตลาดให้ใหญ่ขึ้น ซึ่งการสร้างระบบการตลาดอย่างยั่งยืนแก่ช่างทอผ้า ควรส่งเสริมความรู้เรื่องการตลาดเพิ่มขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะการขาย เรียนรู้ความต้องการของตลาด พัฒนาทักษะฝีมืออย่างมีเป้าหมาย สามารถ นำความรู้เดิมมาใช้อย่างสอดคล้องกับความทันสมัยของเทคโนโลยีในปัจจุบัน หากมีการส่งเสริมให้คนทั่วไปเรียนรู้เรื่องผ้าพื้นบ้านและสามารถจำแนกผ้าที่ดีได้ จะช่วยสร้างการยอมรับเรื่องคุณภาพและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดการเลือกใช้ผ้าพื้นบ้านในระยะยาวได้

นอกจากนี้ พบว่า ความต้องการใช้ผ้าของคนภายในและภายนอกชุมชนอาจแตกต่างกัน เฉพาะสีสันทันของผ้า แต่มีจุดร่วมเดียวกัน คือ คุณภาพที่ดีโดยไม่จำกัดลวดลาย วิรุณ ตั้งเจริญ (2553: 188-183) กล่าวว่า สีอาจเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ความศรัทธา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นที่ ชุมชน เมื่อวันเวลาเปลี่ยนไปวัฒนธรรมปรับตัวไป การต่อสู้ทางการตลาด การสร้างแนวโน้มหรือ “trend” เกี่ยวกับสีในสิ่งของ-เครื่องใช้ มีอิทธิพลสูงมากในสังคมทุนนิยมปัจจุบัน แนวโน้มสี ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับจิตวิทยา (Psychological Approach) เกี่ยวข้องกับตลาดเชิงอารมณ์ (Emotional Marketing) สินค้ากำลังต่อสู้กันด้วยสีแตกต่างกัน

3. วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่

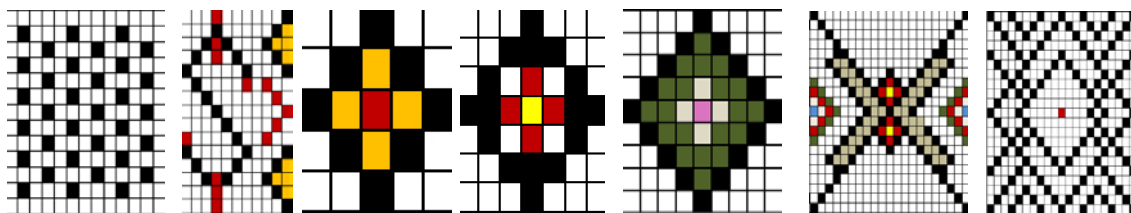
ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายออกเป็น 2 ประเด็นที่สำคัญได้ ดังนี้ 1) วิถีสืบทอดภูมิปัญญา 2) การสร้างช่างรุ่นใหม่

3.1 วิถีสืบทอดภูมิปัญญา

จากผลการวิจัยถึงวิถีสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์ ผู้เชี่ยวชาญและช่างทอผ้ามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า

3.1.1 กระบวนการเรียนรู้การทอผ้า

การทอผ้าเป็นองค์ความรู้ที่ช่างทอซึมซับด้วยความตั้งใจเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระในครอบครัว ปลูกฝังให้กับลูกหลานอย่างเป็นธรรมชาติ ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะ ฝีมืออย่างสอดคล้องกับวัตถุดิบและเครื่องมือที่มีอยู่แล้วภายในครัวเรือน และกลายเป็นความผูกพันตลอดชีวิต ช่างรุ่นใหม่เริ่มเรียนมัดหมี่จากลายข้อ, ขอเกี่ยว, โคม 4, 5, 7, 9 และขาเป็ย ตามลำดับ (ลายขาเป็ย คือ ลายที่แตกออกมาจากโคม) หากเรียนรู้ตาม ลำดับจะสามารถอ่านลายและพัฒนาลายได้ตามความต้องการ ช่างทอบางคนเริ่มต้นออกแบบและพัฒนาลายบนกระดาษกราฟ ก่อนลงมือมัดหมี่จริงตามลายที่ออกแบบไว้ ช่างทอผ้าสูงอายุหลายคนให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การทอผ้าต้อง เริ่มมาตั้งแต่ เด็กเพราะอยู่ในช่วงที่มีความจำและสายตาดี การมัดหมี่จะเริ่มต้นจากง่ายไปหายาก เช่น ลายกันแยง ตังเกี้ยวเพิ่ม (หนอนท้อง) และผ้าโฮล

ภาพประกอบ 67 แบบฝึกหัดการมัดหมี่ของช่างทอรุ่นใหม่

ทีมา เมธวดี พยัมประโคน

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้เรื่องการทอผ้าเป็นภูมิปัญญาที่ผ่านการดัดแปลงแก้ไขและตกผลึกกลายเป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่น มีรูปแบบการเรียนการสอนแบบปฏิบัติเริ่มฝึกหัดจากง่ายไปสู่สลับยากเพื่อให้เข้าใจพื้นฐานของโครงสร้างลายผ้าเป็นอย่างดีเสียก่อนเพื่อให้การทอผ้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นคุณสมบัติที่ดีของช่างทอผ้าที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างมากสำหรับผู้ที่จะเป็นช่างทอผ้าที่ดีและสามารถถ่ายทอดแก่คนรุ่นหลังได้ สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2552: 52) กล่าวว่า การพัฒนาการเรียนรู้ต้องมีวัฒนธรรมเป็นฐาน วัฒนธรรมเป็นฐานที่เรามี เราคุ้นเคย เรามีความมั่นใจ ถ้าพัฒนาบนฐานทางวัฒนธรรมของเรา เราจะเกิดความมั่นใจแห่งชาติ สันติ เล็กสุขุม (2536: ม.ป.ป.) กล่าวว่า ศิลปะพื้นบ้านชาวบ้านสร้างขึ้นเพื่อใช้ในชีวิตรประจำวัน หรือเพื่อประกอบประเพณีความเชื่อของท้องถิ่นในท้องถิ่น รูปแบบศิลปะเรียบง่ายตรงตามประโยชน์ใช้สอย และการสื่อความหมายตรงไปตรงมา มีการสืบทอดปรับปรุง ดัดแปลงตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม วิรุณ ตั้งเจริญ (2557: 73) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ วิถีการดำรงชีวิตที่ปรับเปลี่ยนไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและศิลปกรรม สังคมและวัฒนธรรมมี กลไกคัดกรองให้เหลือผลึกความรู้ ความคิด สติปัญญา ในแต่ละห้วงเวลาและวิถีชีวิตในสังคม ผ่านงานหัตถกรรมและการดำรงชีวิต

3.1.2 สภาพการสืบทอดอาชีพทอผ้าในชุมชน

การทอผ้าเป็นงานของคนแก่ คนยากคนจนที่ไม่มีทางเลือกเพราะถูกเลิกจ้าง และต้องการหารายได้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายจำเป็นภายในครอบครัว จึงทอเฉพาะลายที่มั่นใจว่าขายได้ ส่วนคนหนุ่มสาวสนใจทำงานในเมืองใหญ่เพราะมีรายได้ที่แน่นอนและรวดเร็วกว่าการทอผ้า จากทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ศูนย์หม่อนไหมฯ จ.สุรินทร์ ประจำปี พ.ศ. 2558 พบว่า มีจำนวนไม่ต่ำกว่า 16,000 ครัวเรือนและลดลงทุกปี จังหวัดได้กำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการจำหน่ายผ้าไหม ตามยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตผ้าไหม ของกลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ ให้พร้อมสำหรับการขายผ้าไหมตามเส้นทางขนส่งระหว่างประเทศ ซึ่งจังหวัดสุรินทร์เป็นประตูสู่ประเทศกัมพูชา และขอความร่วมมือข้าราชการแต่งตั้งชุดผ้าท้องถิ่น ในชื่อโครงการ "สุรินทร์สวยสดใสด้วยผ้าไหมสุรินทร์" ทุกวันศุกร์ และส่งเสริมการพัฒนาลายผ้าเพื่อตลาดภายนอก

สรุปได้ว่า สภาพความเป็นจริงของการสืบทอดอาชีพทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์ ช่างทอผ้าส่วนใหญ่เป็นสตรีวัยกลางคนและผู้สูงอายุ มีศักยภาพการผลิตบนพื้นฐานอุปกรณ์ที่มีอยู่ในครัวเรือนแบบไม่พึ่งพาเทคโนโลยี และนโยบายที่ส่งเสริมข้าราชการและบุคลากรของรัฐ แต่งกายด้วยผ้าไหมช่วยผ้าทอมือพื้นบ้านมีตลาดที่แน่นอนจากคนภายในชุมชน

3.1.3 การส่งเสริมศักยภาพการทอผ้า

หลายหน่วยงานสนับสนุนการทอผ้าแบบโบราณตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าให้ได้ตามมาตรฐาน มผช . หรือมาตรฐานตรานกยูง โดยเลือกกลุ่มทอผ้าที่มีความเข้มแข็งก่อนเพราะได้ผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรม แต่ละหน่วยงานจัดหาวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น เรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมแบบอุตสาหกรรมและแบบครัวเรือนซึ่งประสบความสำเร็จมากที่ บ้านเพี้ยราม อ.เมืองสุรินทร์ จ.สุรินทร์ และพื้นที่ตามแนวชายแดนทางด้านทิศใต้ คือ อ.บัวเชด อ.พนมดงรัก และอ.กาบเชิง การอบรมจะจัดขึ้นเป็นระยะตลอดทั้งปีเพื่อส่งเสริมให้ช่างทอผ้ารักษาระดับการทอผ้าให้ได้มาตรฐานอยู่เสมอ

สรุปได้ว่า ทุกหน่วยงานร่วมกันส่งเสริมภูมิปัญญาการทอผ้าเชิงอนุรักษ์ ให้ได้รับการยอมรับและมีมาตรฐานสูงขึ้นด้วยเกณฑ์มาตรฐาน มผช . หรือมาตรฐานตรานกยูง ซึ่งสอดคล้องกับการทอผ้าตามภูมิปัญญาโบราณของไทย และช่วยให้การทอผ้าตามแบบภูมิปัญญาบรรพบุรุษดำรงอยู่ มีแนวทางการดึงดูดให้ช่างทอผ้าเข้าร่วมอบรมด้วยการแจกของ Robert Redfield (1897-1958), Ralph Linton (1893-1953) และ Melville J. Herskovits (1895-1963) (อ้างอิงจาก พัทธินทร สิริสุนทร. 2556: 269) กล่าวว่า การกลืนวัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นผลจากกลุ่มชนซึ่งมีวัฒนธรรมต่างกันติดต่อกันต่อเนื่อง และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบแผนวัฒนธรรมเดิมของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย

3.1.4 ศักยภาพการผลิตผ้าทอมือพื้นบ้าน

ศักยภาพการผลิตผ้าทอมือพื้นบ้านเพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน แต่ยังไม่เพียงพอจำหน่ายแก่คน ภายนอกชุมชน เนื่องจากช่างทอผ้าสูงอายุมีมากขึ้น ช่างทอผ้ารุ่นใหม่มีจำนวนลดลง แต่จำนวนผู้ที่ต้องการผ้ามีมากขึ้นทั้งภายในและภายนอกชุมชน

3.1.5 การสร้างแรงจูงใจในการผลิตผ้าทอมือพื้นบ้าน

การรวมกลุ่มผู้ผลิตทำให้มีประสบการณ์ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ได้รับวัตถุดิบ และอุปกรณ์สำหรับประกอบอาชีพทอผ้า และเพิ่มโอกาสการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้ามากขึ้น ประเวศ วะสี (2541) ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ใหม่จากการเอาวิชาเป็นตัวตั้งไปสู่การเรียนรู้จาก ประสบการณ์และกิจกรรม ฝึกหัดการตั้งคำถามและการแสวงหาคำตอบจะทำให้สนุก ฝึกปัญญาให้กล้าแข็ง การเรียนรู้นอกห้องเรียนเป็นการฝึกคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น ความอดทน ความรับผิดชอบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรวมกลุ่ม การจัดการ การรู้จักตนเอง

3.2 การสร้างช่างรุ่นใหม่

3.2.1 กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างช่างใหม่

หน่วยราชการและผู้ประกอบการหม่อนไหมเล็งเห็นถึงความเชี่ยวชาญด้านหม่อนไหมของ คนสุรินทร์ และเพียงเข้าไปจับกลุ่มที่มีความเข้มแข็งและสนับสนุนให้เกิดผลงานที่เห็นผลทันที ให้การอบรมเป็นระยะเพื่อสร้างช่างใหม่และรักษาคุณภาพผ้าทอมือ สนับสนุนการเรียนทอผ้าในโรงเรียนประถมศึกษา ษาเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับเด็ก นักเรียนในชุมชนทอผ้าเก่าแก่เพื่อให้เยาวชน เกิดการซึมซับและมีทัศนคติที่ดีต่อการทอผ้า ส่งเสริมกิจกรรมการแข่งขันสาวไหมสำหรับเยาวชน ให้ทุนการศึกษาแก่บุตรหลานช่างทอผ้าเพื่อเป็นกำลังใจในการสืบทอดอาชีพต่อไป

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้เรื่องการทอผ้าที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ เป็นการเรียนรู้จากความคุ้นเคย การสังเกต การฝึกปฏิบัติ การลองผิดลองถูก ภายใต้สภาพแวดล้อมของชุมชนทอผ้าซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบธรรมชาติ การส่งเสริมจากหน่วยงานต่างๆจึงเป็นไปในรูปแบบการกำจัดจุดอ่อนเป็นรายข้อของแต่ละกลุ่ม หรืออบรมรายประเด็นที่จำเป็นต่อการพัฒนาผ้าให้ได้มาตรฐานที่ตั้งไว้ กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้มีหลายแบบ คือการเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติ และสร้างแรงจูงใจผู้อบรมด้วยทุน ความรู้ และวัสดุอุปกรณ์

3.2.2 การสนับสนุนช่างทอผ้าพื้นบ้านที่มีความสามารถพิเศษ

ช่างทอผ้าที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับจากคนในชุมชนจะได้รับเชิญเป็นวิทยากร บางคนได้รับโอกาสฝึกงานในศูนย์ศิลปาชีพ จ .พระนครศรีอยุธยา หรือเป็นเจ้าหน้าที่เพื่อส่งต่อความรู้ให้แก่ผู้สนใจ

3.2.3 ข้อจำกัด/ข้อได้เปรียบด้านศักยภาพการทอผ้าภายในชุมชน

ช่างทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์มีความเชี่ยวชาญการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าสูง จากรุ่นสู่รุ่นมาหลายชั่วอายุคน มีความระมัดระวังในทุกกระบวนการผลิต มีความรักความผูกพันและไม่อยากละทิ้งเครื่องมือที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น การทอผ้าสำหรับคนสุรินทร์จึงเป็นเรื่องของจิตใจ ซึ่งส่งผลให้เทคนิคการทอผ้าไหมของสุรินทร์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

สรุปได้ว่า ทุกหน่วยงานที่เข้าไปสนับสนุนและเสริมอาชีพทอผ้าตระหนักถึงความสามารถซึ่งเป็นทุนทางภูมิปัญญา และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการทอผ้ามีอยู่ครบถ้วนในครัวเรือน ทำหน้าที่จัดหาวัตถุดิบเพิ่มเติมเท่านั้น การตั้งโรงงานตั้งไหมอุตสาหกรรมในแถบนี้จึงเป็นเรื่องที่มีความเหมาะสมมาก เพราะชาวสุรินทร์มีความเชี่ยวชาญในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสีทอง ซึ่งเป็นพันธุ์ไหมที่ต้องดูแลเอาใจใส่มากและให้เส้นใยที่ละเอียดอ่อนนุ่มมากกว่าไหมพันธุ์อื่นๆ

3.3 เกณฑ์มาตรฐานผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

3.3.1 เกณฑ์กำหนดผ้าไหมทอมือพื้นบ้านที่มีคุณภาพดี

มาตรฐานสินค้าชุมชน (มผช.) ขั้นตอนดังนี้

กลุ่มเกษตรกรลงชื่อขึ้นทะเบียน เช่น กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ผลิตชุมชน หรือกลุ่ม SMEs กับเครือข่ายพัฒนาชุมชนที่มีอยู่ทุกอำเภอ โดยเปิดเป็นรอบทุกๆ 4 เดือน เมื่อขึ้นทะเบียนจัดตั้งกลุ่มแล้วจึงเข้าลงชื่อกับอุตสาหกรรมจังหวัด เพื่อพัฒนาสินค้าตามเกณฑ์มาตรฐาน เช่น มผช., มอก., อย. ฯลฯ จากนั้นนำหลักฐานต่างๆ และตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่ต้องการคัดสรรส่งให้กับพัฒนาชุมชนอำเภอ ซึ่งจะส่งต่อมาที่จังหวัด และส่งต่อไปยังระดับประเทศเป็นลำดับ

กรรมการจังหวัดมี 45 คะแนน ได้แก่ ประวัติผลิตภัณฑ์ วัตถุประสงค์ การมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน

กรรมการประเทศมี 45 คะแนน ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ ตรวจสอบคุณภาพสินค้า ความเป็นมิตรต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

3.3.2 มาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยตราสัญลักษณ์พระราชทาน มีจำนวน 4 ชนิด คือ สีทอง สีเงิน สีน้ำเงิน สีเขียว โดยจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กรมหม่อนไหมได้จัดทำขึ้น

3.3.3 เกณฑ์มาตรฐานช่างทอผ้าไหม ให้สังเกตฝัทอซ้าย- ขวามีน้ำหนักสม่ำเสมอ ผ้าไม่มีริ้วไหม งามเส้นยืน สีย้อมสม่ำเสมอ ลายทอต่อเนื่อง ริมผ้าเรียบ อยุ่ไม่เป็นขุย ผ้าขึ้นควมทอ 45- 50 หลบ ส่วนผ้าสำหรับตัดสรจะพิถีพิถันกว่าผ้าปรกติตั้งแต่การคัดเลือกเส้นไหมใหม่ที่มีเนื้อสวยสีสดใส ทอช่วงเช้า-10.00 น และ 15.00-17.00 น เนื่องจากอากาศเย็นเส้นไหมจะขยาย ตัว อากาศร้อนเส้นไหมจะหดตัว หากทอไม่เป็นเวลาผ้าจะมีรูพรุนและเนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอ

3.4 แนวทางการพัฒนาคุณภาพผ้า

การทอผ้าตามภูมิปัญญาบรรพบุรุษฝึกฝนให้ช่างทอผ้าส่วนใหญ่มีความระมัดระวังในการทอผ้าของตนเองสูงอยู่แล้ว เช่น ไม่ทอผ้าหันหลังให้ประตู ไม่ เล่นหรือหยอกล้อระหว่างทอผ้า คัดเลือกเส้นไหมคุณภาพ ดี การไม่ทอผ้าช่วงที่มีอากาศชื้นเพราะเส้นไหมจะเหนียวและขาดง่าย ไม่ทอผ้าช่วงที่มีอากาศร้อนเพราะเส้นไหมจะหดตัวทำให้เนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอ บางคนแขวนพวงดอกไม้ที่เขาตะโก สิ่งเหล่านี้ทำให้คาดการณ์ได้ว่าช่างทอผ้าควบคุมคุณภาพผ้าทุกผืนเป็นปรกติ

3.5 เกณฑ์กำหนดราคาสินค้า

ผ้าแต่ละผืนมีราคาไม่แน่นอนช่างทอผ้าจะ เป็นผู้กำหนดราคาตามความยากง่าย และความซับซ้อนของ ขั้นตอนการผลิตผ้าแต่ละผืน ความประณีต ฝีมือและชื่อเสียงของช่างทอผ้า ต่างมีส่วนต่อการตั้งราคาผ้า

3.6 หน่วยงานที่ส่งเสริมการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ รับซื้อไหมจากกลุ่มสมาชิกปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อจัดสรรให้แก่สมาชิกทอผ้าฟรี จัดอบรมความรู้แก่กลุ่มสมาชิกอยู่เสมอเพื่อรักษาคุณภาพของผ้าทุกผืน

ศูนย์หม่อนไหมฯ จ.สุรินทร์ ให้บริการความรู้เรื่องหม่อนไหมแบบครบวงจร

นิคมสร้างตนเองปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ฯ อ. กาบเชิง มีงบประมาณในการพัฒนาอาชีพและจัดอบรมให้แก่กลุ่มชาวบ้านที่เข้าโครงการและเขียนเสนอขอขึ้นมา แจกวัสดุอุปกรณ์ฟรี

สำนักงานพัฒนาชุมชน มีงบประมาณจัดอบรมความรู้เพื่อนำผ้าเข้าคัดสรรคัตว งบประมาณพัฒนาผลิตภัณฑ์จะ เป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อ พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในเขตพื้นที่ของตนเอง

สรุปได้ว่า หน่วยงานรัฐส่งเสริมการทอผ้าเชิงอนุรักษ์บนพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง ด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วในครัวเรือนโดยไม่พึ่งพาเทคโนโลยีให้ดำรงอยู่ในชุมชนอย่างยั่งยืน ไม่ส่งเสริมให้ช่างทอผ้าใช้ประสบการณ์ที่มีในการคิดวิเคราะห์เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือสร้างเจตคติใหม่ที่ติดต่ออาชีพช่างทอผ้า ไม่มีการสร้างกลุ่มเครือข่ายการทอผ้า เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร และทำให้ช่างทอผ้าขาดความมั่นใจ ในอาชีพและไม่สามารถสร้างสรรค์ ผลงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ หากช่างทอผ้าได้เรียนรู้อย่างเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานการทอผ้า อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบันหรือองค์ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ศิลปะ และการออกแบบจะทำให้ช่างทอผ้ากลายเป็นนักออกแบบที่ดีและเข้าใจผ้าในระบบสินค้าแฟชั่น ถึงแม้จะเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้ผู้ซื้อพบผู้ผลิตแต่ไม่มีการอบรมเรื่องการตลาดแก่กลุ่มเกษตรกร ทำให้วงจรพ่อค้าคนกลางที่ร่ำรวยและช่างทอผ้ายากจนยังคงอยู่

หากหน่วยงานสามารถส่งเสริมศักยภาพการทอผ้าและสร้างช่างทอผ้ารุ่นใหม่ได้จริง เราคงจะได้เห็นผ้าทอมือพื้นบ้านที่มีทั้งคุณภาพและความงดงามอย่างมีเอกลักษณ์ของจังหวัด สุรินทร์และมีช่างทอผ้าที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลให้เห็น จึงควรสนใจประเด็นที่ว่าผ้าทอมือพื้นบ้านและการเชื่อมโยงตลาดให้เกิดระบบการทอผ้าตลอดชีวิตอย่างกลมกลืนกับสังคมไทยแบบใหม่ที่จะต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ช่างทอผ้าสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาและแก้ไข ปัญหาใหม่ได้ Pasuk Phongpaichit (พัชรินทร์ สิริสุนทร. 2556: 417; อ้างอิงจาก Pasuk Phongpaichit. 1999) กล่าวว่า การนำแนวคิดท้องถิ่นนิยม (Localism) มาใช้ในการพัฒนาประเทศต้องเผชิญกับข้อจำกัด 3 ประการ คือ 1) ชุมชนเปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการพัฒนาตามแนวทางสมัยใหม่ (Modernization) 2) ค่านิยมของชุมชนชนบทไทยวางอยู่บนพื้นฐานของระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) ที่อนุญาตให้ระบบการเมืองและเศรษฐกิจเข้าไปดักตวงผลประโยชน์จากชุมชนได้ 3) การปลดปล่อยชุมชนชนบทออกจากความอดอยากและด้อยพัฒนาโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชนบทด้วย

4. ปัจจัยของผู้บริโภคและสังคมต่อการทอผ้า จำแนกเป็นรายข้อได้ดังนี้

4.1 ปัจจัยภายใน

4.1.1 ทูทางสังคม/ทูทางวัฒนธรรม

ช่างทอผ้า และผู้เชี่ยวชาญ ในจังหวัด สุรินทร์มีองค์ความรู้เรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าสูง มีเครื่องมือ- เครื่องใช้สำหรับทอผ้าที่สร้างขึ้นเองและได้รับสืบทอดจากคนภายในครอบครัวทำให้ความผูกพันและไม่ต้องการละทิ้งการทอผ้า หลังจบการศึกษาสามารถพึ่งตนเองด้วยการยืดอกซื้อทอผ้า พร้อมไปกับการดูแลครอบครัวได้ ผู้ใช้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสนใจและต้องการใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านว่าเห็นคุณค่าของการทอผ้าซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น การซื้อผ้าจะพิจารณาจาก ความสะดวกที่เหมาสมกับการใช้งานเป็นหลัก ก่อนที่พิจารณาคุณภาพวัตถุดิบและวิธีการผลิตเป็นลำดับต่อไป

สรุปได้ว่า การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมทอผ้าเป็นทูทางวัฒนธรรมของคนสุรินทร์ ซึ่ง Bourdieu (สฤงศ์ จันทยานิช. 2557: 242-243; อ้างอิงจาก Bourdieu. 1993: 31-35) กล่าวว่า ทูแบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ 1) ทูทางเศรษฐกิจ คือ ความสามารถของคนในสังคมที่เปลี่ยนเป็นเงินได้ 2) ทูทางวัฒนธรรม มี 2 แบบ คือ ทูทางพันธุกรรม และทูที่สามารถเป็นเจ้าของได้ เช่น สีนคำวัฒนธรรม 3) ทูทางสังคม คือ เครือข่ายความสัมพันธ์ของสมาชิก และ 4) ทูทางสัญลักษณ์ คือ ทูที่เกิดจากกระบวนการสืบทอดมาตั้งแต่เกิด และค่อยๆถูกทำให้เพิ่มขึ้นโดยครอบครัวและโรงเรียน สอดคล้องกับ อานันท์ กาญจนพันธ์ (2544: 20) ที่กล่าวว่า ทูทางสังคม คือ วิธีคิด และระบบความรู้ในการจัดการวิถีของความเป็นชุมชน สอดคล้องกับ กองทุนเพื่อสังคม (SIF) ที่มองว่าทูของชุมชนเป็นทูทางสังคมที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งประกอบด้วย(ทู)ฐานทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ความเอื้อเฟื้อ การจัดการ และการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำความรู้ความชำนาญมาใช้แก้ไขปัญหา ซึ่ง วรุณี โรมรัตน์พันธ์ (2557: 316-317) กล่าวว่า ขณะนี้ยังไม่มีกรกล่าวถึงกฎหมายที่จะคุ้มครองและช่วยเหลือเศรษฐกิจ ระดับชาวบ้าน ทรัพยากร ท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของช่างทอผ้า ภูมิปัญญาการทอผ้ากำลังถูกนายทุนและระบบการค้าเสรีเข้าครอบงำและเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตบนรากฐานของภูมิปัญญาไทย ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนขาดความยั่งยืนและอยู่ไม่ได้ในอนาคต

4.1.2 ความคุ้นเคย และทัศนคติที่ดีต่อการทอผ้า

การเติบโตในสภาพแวดล้อมที่มีการทอผ้าเป็นปกติในครัวเรือน คลุกคลีกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าตั้งแต่เด็กจึงมีทัศนคติที่ดีต่อการทอผ้าโดยมีแม่หรือยายเป็นแรงบันดาลใจและเป็นครูคนแรกในการทอผ้า ก่อนที่จะศึกษาผ้าทอตามความสนใจในกลุ่มเครือญาติ และแสดงออกด้วยการให้ความร่วมมือในการแต่งกาย ด้วยผ้าพื้นเมืองในพิธีกรรม พิธีการงาน ประเพณี และในวิถีชีวิตปกติ

4.1.3 แรงงานฝีมือ, วัตถุดิบ และสภาพแวดล้อม

ช่างทอส่วนใหญ่เลือกอาชีพทอผ้าเพราะ มีประสบการณ์ที่ทำมาตั้งแต่เด็ก สามารถเริ่มอาชีพได้ทันทีที่ด ้วยอุปกรณ์ที่มีภายใน บ้าน มีการรวมกลุ่มทางสังคมในระบบเครือญาติ เพื่อแลกเปลี่ยนแรงงาน ผู้ซื้อสนใจผ้าที่มีลวดลายและสีสันสวยงาม เป็นลำดับแรก ยศ ยันตสมบัติ (2556: 102) กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนแรงงานระหว่างเครือญาติและเพื่อนบ้านเป็นรูปแบบของความ ร่วมมือทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานภายในชุมชนเพื่อจัดการงานที่เกินกำลังภายในครอบครัว สะท้อนให้ เห็นความสัมพันธ์ทางการผลิตและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในลักษณะที่เท่าเทียมกัน

4.2 ปัจจัยภายนอก

4.2.1 ด้านอิทธิพลของครอบครัว

การทอผ้าเพื่อใช้สอยในครอบครัวเป็นไปตามศิลป วัฒนธรรมและ ประเพณีของคนแต่ละกลุ่ม ส่งผลให้มีลวดลายและสีสันตามความเชื่อตามความชอบเพราะตั้งใจทอ ใช้เอง มีความผูกพันกับการทอผ้า ที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และ มีองค์ความรู้เรื่องผ้าไหมดีมาก เหมือนกับช่างทอผ้าในท้องถิ่นๆ ทำให้ผ้ามีสีสันและเทคนิคการทอเฉพาะตามจิตที่ซึมซาบอยู่ภายใน วิถีชีวิตของคนสุรินทร์ และผู้ใช้ผ้าส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าครอบครัวมีส่วนสนับสนุนให้แต่ง กายด้วยผ้าไหม

4.2.2 ด้านอิทธิพลของสังคม

ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านเป็นสิ่งแสดงฐานะ และภูมิรัฐของช่างทอ เมื่อได้รับ การคัดสรรระดับ 5 ดาว จะสร้างความรู้สึภาคภูมิใจให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก นอกจากนี้การได้รับ คัดสรรเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้าทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชนได้เป็นอย่างดี

4.2.3 ด้านอิทธิพลของวัฒนธรรม

พื้นที่จังหวัดสุรินทร์เป็นแหล่งที่อยู่ของคน 3 กลุ่ม คือ เขมร ลาว และกวย แต่ละกลุ่มมีการใช้ผ้าตามศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อของตนเองส่งผลให้มีผ้าไหมหลากหลายชนิดและ ยังคงดำรงอยู่ในวิถีชีวิต เช่น การบวช การแต่ง การตาย ฯลฯ ความแตกต่างของผ้าในแต่ละกลุ่มทำ ให้ผ้าขายได้ กลุ่มแม่บ้านในจังหวัดสุรินทร์จึงมั่นใจที่จะนำภูมิปัญญามาเป็นทุนบนหนทางการ ฟังตนเอง ตั้งใจทอผ้าใช้เองก่อนเหลือก็ขายได้เงินใช้ทุกครอบครัว

4.2.4 ด้านอิทธิพลทางเศรษฐกิจหรืออิทธิพลของรายได้

การทอผ้าแต่ละผืนนั้นมีความ ตั้งใจให้ทุกผืน ออกมาดีเพื่อส่งมอบเสียง แบบปากต่อปาก ผู้ใช้มีความคิดเห็นว่าการแต่งกายด้วยผ้าไหมช่วยส่งเสริม บุคลิกภาพ แต่ซื้อตาม ความจำเป็นเพราะมีราคาแพง ผ้าทอมือของจังหวัดสุรินทร์ถูกทอขึ้นอย่างตั้งใจให้มีความสวยงาม

และคุณภาพดีที่สุดในทุกพื้นที่บนพื้นฐานของการผลิต แปรรูป การจัดการแบบพึ่งตนเองโดยไม่ได้อำนาจเงินนำหน้าคิดเพียงว่าจะทอดผ้าให้สวยด้วยความรู้ที่ตนเองมี จนกลายเป็น กระบวนการสร้างความเชื่อมั่นและได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนว่าเมื่อได้ถุงหม้อผ้าไหมแล้วรู้สึกดีขึ้น เศรษฐสยาม (2552: 24-35) กล่าวว่า ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจประกอบด้วย ศักยภาพคน ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ การสร้างรากฐานของเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง คือ ทำให้คนในชุมชนสามารถจัดการทรัพยากรให้เกิดผลคุ้มค่าทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นปัจจัยยกระดับคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. 2544: 51-52; อ้างอิงจาก ประเวศ วะสี. 2541) กล่าวว่า เศรษฐกิจวัฒนธรรม คือ เศรษฐกิจที่อยู่บนพื้นฐานความเข้มแข็งของสังคม วัฒนธรรมของประเทศใดก็เป็นจุดแข็งของประเทศนั้น วัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สัมพันธ์กับครอบครัว ชุมชน สิ่งแวดล้อมซึ่งเชื่อมโยงกับจิตใจ และสังคมอย่างสมดุล และฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2544: 44) กล่าวว่า หากสามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนซึ่งมีธรรมชาติของการกระจายตัว และทำให้เกิดเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน กระจายอยู่ทั่วประเทศ จะเป็นการถักทอ เศรษฐกิจภูมิภาคขึ้นเป็นเศรษฐกิจแห่งชาติ และกลายเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนของคนในประเทศอย่างแท้จริง ศิริพร ยอดกลมศาสตร์ (2552: 73) กล่าวว่า การมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศ โดยเฉพาะระดับฐานราก ถือได้ว่าเป็นฐานที่มั่นในยามที่ประเทศชาติประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ Karl Polanyi (นิยพรรณ วรณศิริ. 2550: 150; อ้างอิงจาก Karl Polanyi. 1957) กล่าวว่า พฤติกรรมของตลาดและเศรษฐกิจ มี 3 ประการ คือ การพึ่งพาอาศัยกัน การกระจายสินค้า และการตลาด

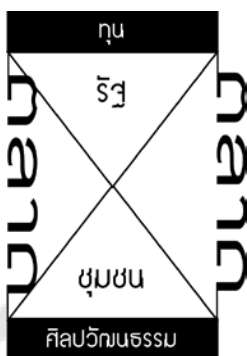
4.2.5 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ภูมิปัญญาการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม พื้นบ้านเป็นองค์ความรู้โบราณ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะกำลัง ค่อยๆ หายไปจึงควรรื้อฟื้นและอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกแก่คนรุ่นหลัง ควรมีการส่งเสริมอาชีพช่างทอดผ้าให้อยู่สืบเนื่องต่อไปในอนาคต

อภิปรายผล

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของผ้าไหมหม้อพื้นบ้าน เขตพื้นที่ใน จ. สุรินทร์ สรุปได้ว่า ในตอนต้นการผลิตผ้าไหมหม้อพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์ทำขึ้นเพื่อตอบสนองการใช้งานภายในครอบครัว ช่างทอมีความเชี่ยวชาญการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและแม่นยำในกระบวนการผลิตผ้าทอหม้อคุณภาพดี มีการผลิตวัตถุดิบเองภายในชุมชนเพื่อลดการพึ่งพิงวัตถุดิบจากภายนอก พร้อมกับรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นและการพึ่งพาอาศัยแบบเครือญาติ มีการรวมกลุ่มตามประเพณีบนเงื่อนไขของความพอเพียงในการดำรงชีวิต และแก้ ปัญหาต่างๆตามศักยภาพของตนเองเป็นพื้นฐาน ภายหลังกลุ่มที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิต ผ้าไหมหม้อพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์ คือ 1.หน่วยงานรัฐ ที่ใช้ กระบวนการส่งเสริมทุนและความรู้ 2.ผู้ซื้อทั้งภายในและภายนอกชุมชนที่

ต้องการใช้ผ้าไหมเพื่อแสดงตัวตน ทั้งสองกลุ่มนี้ส่งผลให้เกิดกิจกรรมการใช้ผ้าไหมพื้นบ้านและตลาดขึ้น โดยรัฐมีทุน ความรู้ และตลาด ชุมชนมีศิลปวัฒนธรรมเป็นทุนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการ ภูมิปัญญา รัฐและชุมชนต่างเอื้อประโยชน์แก่กัน และต่างมีส่วน ส่งผลให้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านดำรงอยู่ได้บนพื้นฐานของทุน ศิลปวัฒนธรรม และตลาด ผู้วิจัยสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

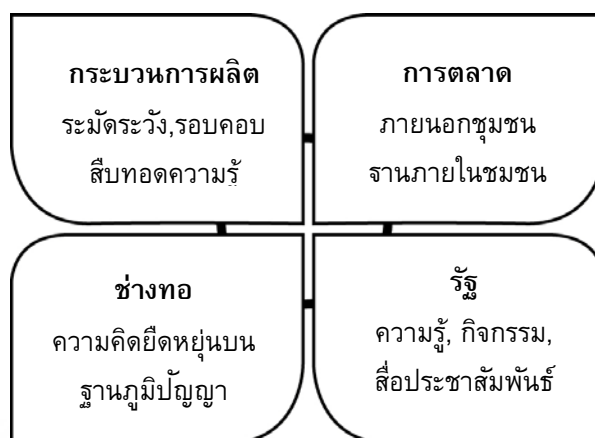

ภาพประกอบ 68 ปัจจัยที่ส่งผลให้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านดำรงอยู่ได้

ที่มา: เมธวดี พยัมประโคน

จากผลการศึกษาได้องค์ความรู้ใหม่ คือ ปัจจัยที่ส่งผลให้ผ้าไหมพื้นบ้านดำรงอยู่ได้ มีดังนี้ ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์ มีความแข็งแกร่งด้านภูมิปัญญาการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นอย่างเป็นธรรมชาติภายในครอบครัว แม้ว่าคนรุ่นใหม่ไม่แสดงออกว่าต้องการสืบทอดอาชีพทอผ้า แต่มีการเข้า-ออกของช่างทอผ้าไหมที่มีกระบวนการทอผ้าในลักษณะที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทอผ้าไหมที่ตอบสนองความต้องการของตลาด รัฐคือต้นทางส่งเสริมการทอผ้าอย่างชัดเจนที่กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการทอผ้า 3 รูปแบบต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม คือ การส่งเสริมความรู้ การฝึกปฏิบัติ และการศึกษาดูงาน เพื่อส่งอิทธิพลให้การทอผ้า ดำรงอยู่และเกิดการเปลี่ยนแปลงการทอร่วมสมัย การทอผ้าที่ดำรงอยู่แล้วนั้นจะสมบูรณ์ได้ต้องมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการใช้ผ้า เมื่อมีกิจกรรมรองรับจากรัฐ ตลาดจึงเป็นพื้นที่ของผ้าไหมทอมือพื้นบ้านที่มีกลุ่มผู้สนับสนุน ดังนี้ 1.คนภายในชุมชน ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการหรือพนักงานรัฐ 2.ภายนอกชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้ซื้อสินค้าจากตลาด OTOP ทั่วประเทศ 3.ตลาดต่างประเทศ 4.การสื่อสารประชาสัมพันธ์ โดยทั้งหมดจะส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างแข็งแกร่งควบคู่กับกระแสของตลาดโลก

จากผลการศึกษาทำให้ได้แนวคิดปัจจัยที่ช่วยส่งผลให้ผ้าไหมทอมือประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับระบบการทอผ้าตลอดชีวิตอย่างกลมกลืนกับสังคมไทยแบบใหม่ที่เผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ช่างทอผ้าสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาและแก้ไขปัญหาใหม่ได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 69 ปัจจัยที่ส่งผลให้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านประสบความสำเร็จ

ที่มา: เมธีวดี พยัมประโคน

1. ช่างทอผ้าสามารถปรับใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญของตนเองอย่างยืดหยุ่นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากร แรงงาน เครื่องมือ และศักยภาพการผลิต
2. กระบวนการผลิตตามภูมิปัญญาบรรพบุรุษมีสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความสามารถในการสืบทอดความรู้ที่สร้างช่างทอผ้าที่มีความระมัดระวัง และรอบคอบอย่างเป็นธรรมชาติ
3. การตลาด คือ เน้นการสร้างแข็งแกร่งของตลาดภายในชุมชน ก่อนคิดฟุ้งฟิงตลาดภายนอก
4. รัฐ คือ กลไกสำคัญในกา รจัดการความรู้ กิจกรรมทางการตลาด และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้คนเห็นถึงคุณค่า ยอมรับในคุณภาพ และตัดสินใจเลือกใช้ผ้าทอมือพื้นบ้านในที่สุด

การส่งเสริมสินค้าทางวัฒนธรรมต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดจากการนำคุณค่ามาเปลี่ยนเป็นมูลค่า ซึ่งจะทำให้เจ้าของวัฒนธรรมเดิมหมดอำนาจควบคุมสินค้านั้นและสูญเสียความเป็นเจ้าของวัฒนธรรมในที่สุด ดังนั้น ในขณะที่ยังไม่มีกรกล่าวถึงกฎหมายหรือ พรบ. เพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับชาวบ้าน และระบบสหกรณ์ชุมชนยังไม่ได้ผล การนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาเปลี่ยนเป็นสินค้าวัฒนธรรมอาจถูกนายทุนและระบบการค้าเสรีเข้าครอบงำและเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตบนฐานภูมิปัญญาไทย ซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนขาดความยั่งยืนและอยู่ไม่ได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ทำให้ได้ข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในเชิงเศรษฐกิจของช่างทอผ้าคุณภาพดีในจังหวัดสุรินทร์ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นฐานข้อมูลเพื่อปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการ สนับสนุนให้เกิดกลุ่มผู้ผลิตชุมชนและผู้ประกอบการที่ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองได้

บรรณุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (ม.ป.ป.). *โครงการเตรียมความพร้อมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือภาคอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)*. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2557, จาก www.dip.org.th
- กรมหม่อนไหม. (ม.ป.ป.). *ผ้าพื้นเมืองจังหวัดสุรินทร์*. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.qsds.go.th>.
- กระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป.). *คู่มือการจัดตั้งและแนวทางการบริหารจัดการศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์*. สำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2557). *ศิลปวัฒนธรรมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. *ประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์*. (2550). สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- กฤษฎา วงษาสันต์. (2542). *วิถีไทย*. กรุงเทพฯ: เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- ขนิษฐา จิตชินะกุล. (2545). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ กรมศิลปากร ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสุรินทร์*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2542). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสุรินทร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา. (2533). *แซมชายฉบับพิเศษ*. รวมประเพณีและพิธีกรรมท้องถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์: เรวัตการพิมพ์.
- คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ (2553). *แนวความคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- งานมหกรรมวัฒนธรรมชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13. (2541). กัณฑ์ 1. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์: วินัยการพิมพ์.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2519). *ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- จิรวัดน์ พิศนาค. (2557). *ชุมชนปฏิบัติการเรียนรู้ทางด้านศิลปกรรม*. พิษณุโลก: ดาวเงิน.

- จุลทรรศน์ พยาฆรานนท์.(2528). *คติการปลูกเรือนเครื่องผูก. ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จันทน์ เจริญศรี. (2544). *โพสต์โมเดิร์นและสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2544). *มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: ศูนย์
มานุษยวิทยาสิรินธร.
- (2554). *แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน ข้อเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์สร้างสรรค์
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา; และคณะ. (2541). *ทฤษฎีและแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนชาวนา*. กรุงเทพฯ:
โครงการวิถีทรรศน์
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา; และวันนอร์ จะนู. บรรณาธิการ. (2554). *แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนในสังคมไทย*.
กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2555). *รัฐชาติ และชาติพันธุ์*. สำนักส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ :
จังหวัดเชียงใหม่. ม.ป.พ.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์
พับลิชชิ่ง.
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2531). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท*. ชุดวิชาการพัฒนาชนบท.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2555). *สัญญาวิทยาโครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษา*
รัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- จันดา อรุณพันธ์. (2546). *กลยุทธ์การตลาดของกลุ่มสตรี : กรณีศึกษาผ้าทอจากในจังหวัดแพร่*.
วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ทรงพันธ์ วรรณมาศ. (ม.ป.ป.). *ผ้าไทยลายอีสาน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทศนา แหมณี (2551). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทัศนีย์ ทานตวนิช. (2523). *คติชาวบ้าน*. ชลบุรี: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก.
- ธิดา สารยา.(2545). *อารยธรรม-วัฒนธรรม ในสังคมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. โครงการเผยแพร่ผลงาน
วิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ
- ธันวา ใจเทียวก; และฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2547). บรรณาธิการ. *ชาวนา ประวัติศาสตร์ชีวิต*
ความหวัง และทางออก. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2552). *ความไม่หลากหลาย ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ:
พิมพ์สมมติ.
- นิคม มูลสิริคามะ. (2545). *วัฒนธรรม : บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองศิลป์
การพิมพ์.

- นิตยพรณ วรณศิริ. (2550). *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- นัชร จิระนคร. (2550). ผ้าไหมยกทอง 1000 ตะกอ : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้ายกทอง "จันทร์โสม" จังหวัดสุรินทร์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บริษัทไทยประกันชีวิต. (2545). *ผ้าไทย ชุด ภูมิปัญญาแผ่นดินไทย*. กรุงเทพฯ: แม็ก มีเดีย.
- บุปผา บุญทิพย์. (2547). *คติชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปิยะนุช พยัคฆพงศ์. (2549). *ศึกษาเรื่อง คุณค่าผ้าทอย้อมครามในกระแสน*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิยรัตน์ ปันลี. (2552). *ความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในมนุษยศาสตร์: ในรวมบทอภิปราย และบทความวิจัยจากการประชุมวิชาการระดับชาติ เวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย ครั้งที่ 3 โดย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 16-17 พฤศจิกายน 2549*. กรุงเทพฯ: วิชา
- ปิยวัฒน์ เข็มเพชร. (2556). *เศรษฐศาสตร์แบบอีลี. นนทบุรี: ธิงค์ ปียอนด์บุคส์*.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2553). *การคิดวิเคราะห์ เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์.
- ประภัสสร เทพชาติ. (2552). *บรรณารักษะ.ประชาคม สังคม และวัฒนธรรมอาเซียน. โครงการอาเซียนศึกษา*. กรุงเทพฯ: สมาธรรม.
- ปรีชา คุณินทร์พันธุ์. (2547). *พะเยาท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์กับความเป็นท้องถิ่น : หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์กับการท่องเที่ยว*. ทุนวิจัยกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีญา หิรัญประดิษฐ์. (2532). *ศิลปะ การละเล่นและการแสดงพื้นบ้านในสังคมไทย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ศิลปะ การละเล่น และการแสดงพื้นบ้านของไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- ประเวศ วะสี. (2545). *ข้อมูลจากเอกสารสรุปการประชุม "การวิจัยเพื่อท้องถิ่น" ครั้งที่ 2 วันที่ 28-29 พฤศจิกายน 2545*.
- ประเวศ วะสี (2552). *ยุทธศาสตร์ทางปัญญาเพื่ออนาคตของประเทศไทยใน วิถีชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประเสริฐ ศีลรัตน์. (2552). *หัตถกรรมพื้นบ้าน ภาคกลางและตะวันออก จังหวัด ฉะเชิงเทรา. โครงการภูมิปัญญางานช่างฝีมือพื้นบ้าน. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ*.
- พจมาน แดงสี. (2549). *การวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ ของการส่งออกผ้าทอไหมของไทยไปประเทศญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2556). *แนวคิด ทฤษฎี เทคนิคและการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสังคมกรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*

- พระครูวินัยธรประจักษ์ จักกัมโม. (2545). พระพุทธศาสนากับภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2552). ศาสนากับวิถีสู่สันติภาพ ในวิถีชุมชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2556). การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2527). ลักษณะสังคมพุทธ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระใบฎีกาณัฐพนธ์ วิริโย; และพระบัญชา เขมวีโร. (2551). วัฒนธรรมไทย. ใน วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง. (2548). บนเส้นทางที่สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- พิเชษฐ ชื่นไฟบุญ. (2553). รูปแบบและกลยุทธ์การออกแบบแฟชั่นของผลิตภัณฑ์จากผ้าทอในการประกอบการธุรกิจ กรณีศึกษา : Doi Tung by Mae Fahh Laung. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพฑูรย์ มีกุล. (2533). วัฒนธรรมแม่น้ำมูลเชิงชาติพันธุ์วิทยาและประวัติศาสตร์ กรณีการผสมผสานของกลุ่มชาติพันธุ์กวย เขมร และลาว. วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำมูล. กรุงเทพฯ: สารมวลชน.
- ภาณี วงษ์เอก; อรเพ็ญ บุรวิเศษ; และสมพร พันผึ่ง. (2533). การศึกษาและวิจัยชุมชน ใน การศึกษาเชิงคุณภาพ : เทคนิคการวิจัยภาคสนาม. บรรณาธิการโดย เบญจา ยอดดำเนิน เต็ดติกร, นุปลา ศิริรัมย์ และวาที นุญชะลักษ์. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มงกุฎ แก่นเดียว. (2549, สิงหาคม - กันยายน). โบล และกรู. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. จอมสุรินทร์. 6(31): ไม่ปรากฏเลขหน้า.
- มณี พะยอมวงศ์. (2528). ความเชื่อของคนไทย. ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยศ สันตสมบัติ. (2556). มนุษย์กับวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัตนะ บัวสน. (2550). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- วิจารณ์ พาณิช. (2556). เทคนิคการประชุมระดมความคิดแลกเปลี่ยนความรู้ฝังลึก. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2557, จาก www.kmi.or.th
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2550). สารานุกรมผ้า เครื่องถักทอ. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- (2524). ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไทย เอกสารการสัมมนาวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2544). มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภูมิปัญญา.

- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2552). *วิสัยทัศน์ศิลปวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2556). *การวิจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพประชาคมอาเซียน*. เอกสารประกอบการสอน สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- (2557). *ใต้เงาศิลปวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2553). *พลังวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2552). *พลังวาทกรรม ปันจินตนาการให้เป็นรูปธรรม*. กรุงเทพฯ: งานยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิทยากร เชิงกุล. (2552). *การศึกษา: กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ในวิถีชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วิลาวรัตน์ วีรานวดิ. (2533). *มัดหมี่ไทย สายใยชนบท*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพ.
- วิสมัย มโนมัยพิบูลย์. (2553). *วิสมัย*. งานพระราชทานเพลิงศพ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ศิริพร ยอดกมลศาสตร์. (2552). *เงิน ไม่ใช่เป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. ในวิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก*. พิมพ์ครั้งที่ 3. ณรงค์ เพชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล (บรรณาธิการ). คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2552). *ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์พื้นที่บ้าน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เศรษฐสยาม. (2552). *ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมกับความพอดี. ในวิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก*. พิมพ์ครั้งที่ 3. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์.
- สมชาย พรหมสุวรรณ. (2548). *หลักการทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธีวงศ์ พงไพบูลย์. (2545). *วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ของคนไทย. ในรวมบทความนำเสนอในการประชุมวิชาการประจำปี 2545 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.
- สุภาวค์ จันทวานิช (2553). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุริยา สมุทคุปติ. (2535). *สังคมและวัฒนธรรมอีสาน : ผ้าและการทอจากมิติทางมานุษยวิทยา ในผ้าอีสานมิติทางมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

- สุวณิ สุตเสียงสังข์; และคณะ. (2547). *ความต้องการทักษะแรงงานในอนาคตสำหรับการผลิตผ้าไทยและผลิตภัณฑ์ประกอบผ้าไทย : กรณีศึกษาจังหวัดน่าน*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2552). *โครงการพระราชดำริกับอนาคตของประเทศไทยในวิถีชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- โสภณ สุภาพงษ์. (2552). *คนไทยกับสังคมไทยและสังคมโลกในวิถีชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2536). *ผ้าเอเชีย : มรดกร่วมทางวัฒนธรรม*. กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง.
- สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). *ผ้าไทย ปิ่นรองค์วัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, กันยายน). *เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง ทิศทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญากับการสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. หน้า 15.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์. (2555). *สรุปผลการดำเนินงาน คัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย จังหวัดสุรินทร์ ประจำปี 2555*. สุรินทร์: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต. (ม.ป.ป.). *สรุปผลการสัมมนา เรื่อง ทิศทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญากับการสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติ*.
- หน่วยงานสารสนเทศ สำนักงานจังหวัดสุรินทร์. (2555). *ประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์*. สุรินทร์.
- สันติ เล็กสุขุม. (2536). *งานวิจัยศิลปกรรมไทย(พื้นบ้าน)กับการสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์*. (เอกสารประกอบการบรรยาย). กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมคิด ศรีสิงห์. (2533). *ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์*. กรุงเทพฯ: พินนเส.
- สมภาร พรหมทา. (2542). *พุทธปรัชญา : มนุษย์ สังคม และปัญหาจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ศรีสุภรวาณิชย์. (2555). *สิ่งทอไทยจะยั่งยืน หากยึดหลักแฟชั่นเทรนด์*. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม พ.ศ.2557, จาก www.ttistextiledigest.com/articles/opinion/item/4844.
- สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์มรว. (2531). *ประสาธเขาพนมรุ้ง*. กรุงเทพฯ: พินนเส.
- สัมฤทธิ์ สหุนาพุ. (2549, ตุลาคม - พฤศจิกายน). *เป้าเชื่อมกระดุก ด้วยมนต์*. จอมสุรินทร์. 6(32). ไม่ปรากฏเลขหน้า.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2541). *แนวทางส่งเสริม
ภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2557, จาก
<http://www.nrct.go.th/th/portals/0/e-book/policy-strategy8th/8th.html>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม
2557, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=62>
- สำนักงานบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. *สารัตถะวิจัย โครงการบูรณาการวิจัยจากฐาน
ภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่นวัตกรรมด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. กระทรวงศึกษาธิการ
ปีงบประมาณ 2554-2557.
- สิริกานต์ วงษ์ที. (2550). *กลยุทธ์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมผ้าทอลายโบราณจังหวัดอุทัยธานี*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2550). *วิสาหกิจชุมชนไม่ใช่ธุรกิจชุมชน*. ในวิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก.
กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2542). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพินท์ พานทอง; และคนอื่นๆ. (2546). *การศึกษาความเป็นไทยเพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบ
เครื่องประดับ*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์; และคณะ. (2536). *ความเชื่อและระบบสัญลักษณ์เกี่ยวกับผ้าไหมของชาวไทยภูเขา*
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์; และ ธนพร เวทย์ศิริยานนท์. (2536). *กระบวนการทอผ้ามัดหมี่ 2 ทางอันปรม
ของชาวสุรินทร์*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อรศิริ ปาณินท์. (2550). *การอนุรักษ์และพัฒนา มรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน*. ในแนวทาง
บูรณาการข้ามศาสตร์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อรพิน นิยมญาติ. (2553). *นวัตกรรม : สืบทอดชาติจากพรรณพืชเพื่อพัฒนาการย้อมสีทอ
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอที่กระตุก บ้านเฉลียงลับ จังหวัดเพชรบูรณ์*. นนทบุรี:
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัมฤกษ์ ชมดี. (2550). บทความเรื่อง "ตุ้มโม่เมืองสุรินทร์". *วารสารเมืองโบราณ*. 33(4):
ไม่ปรากฏเลขหน้า.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2553). *ทฤษฎี วิธีวิทยา การวิจัยวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- (2555). *รัฐชาติ และชาติพันธุ์*. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์.
จังหวัดเชียงใหม่: สำนักส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 จังหวัดเชียงใหม่.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง; และคณะ. (2540). *ภูมิปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย*.
โครงการกิตติเมธี สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ม.ป.พ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ : ตรวจเครื่องมือวิจัย จำนวน 5 ท่าน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิจิต เรืองเดช
อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย
วิทยาลัยภูมิทรัพยากร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง
อาจารย์ประจำสาขาบรรณารักษศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
4. รศ.สมบัติ ประจักษ์นันต์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาสถาปัตยกรรม
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย สมานชาติ
อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาแฟชั่นและสิ่งทอ
คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งหมด 9 ท่าน

ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จ.สุรินทร์

1. นายเสถียร แจ่มแสง : ผู้อำนวยการศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จ.สุรินทร์
2. นางสิริอำไพ สุวรรณลา : นักวิชาการชำนาญการ (เชี่ยวชาญการเพาะพันธุ์ไหม)
3. นางเฉลียว ตามเจริญ : เจ้าหน้าที่ศูนย์ (เชี่ยวชาญผ้าไหมมัดหมี่)

โครงการนิคมสร้างตนเองเลียงไหม จ.สุรินทร์ ในพระบรมราชานุเคราะห์

1. นายณรงค์เกียรติ์ สิทธิเวช : ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองเลียงไหม อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์
2. นายสมยศ ศรีเพชร : เจ้าหน้าที่

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์

นางอรุณรัตน์ ชัยชนะ : หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน

โครงการส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ จ.สุรินทร์

1. พันโทปองภพ จงภักดี : หัวหน้าชุดประสานงาน ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ (หัวหน้าชุด)
2. สิบเอกอดุลย์ สอนงาม : เจ้าหน้าที่ชุดประสานงาน ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ (ผู้ให้ข้อมูล)
3. นางเย็น แก้วแล้ว : ประธานสมาชิกศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ (ผู้ให้ข้อมูล)

โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อ.บัวเขต จ.สุรินทร์

ร้อยเอกทันสมัย สีมาพันธ์ : หัวหน้าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อำเภอบัวเขต

ภาคผนวก ค
รายชื่อช่างทอผ้า

1. รายชื่อช่างทอผ้า อำเภอเมืองสุรินทร์

1. นางทอย ศิริสุข อายุ 60 ปี (กลุ่มทอผ้าไหมยกกลายลูกแก้ว บ้านสวาย)
2. นางกานดา บุญตน อายุ 53 ปี
3. นางเถอะ ออกกลิ่น อายุ 49 ปี
4. คุณยายตั้ง คิตฎก อายุ 74 ปี
5. นางเนียม เหนือมาก อายุ 60 ปี
6. นางพุด นิตหนู อายุ 51 ปี
7. นางสาวเนียง บุญสุตากร อายุ 52 ปี
8. นางเผย มีแก้วใหญ่. อายุ 62 ปี
9. นางสุภา เฉลียวยิ่ง อายุ 55 ปี
10. นางเอียด คำพันธ์ อายุ 57 ปี
11. นางสุเพ็ญ พรรณศรี อายุ 61 ปี (หัวหน้ากลุ่มทอผ้าโฮลโบราณสี่ธรรมชาติ บ้านทะนงรัตน์)
12. น.ส.ล้นทม พ่อคำ อายุ 42 ปี
13. นางสาวพ เจริญผล อายุ 54 ปี
14. นางกวน พะยอมหอม อายุ 38 ปี
15. นางบุญ โนนสาส์ อายุ 49 ปี
16. นางพัชรี ชอบดี อายุ 51 ปี
17. นางอุทัย มียิ่ง อายุ 43 ปี
18. นางลำเพียร สำนักนิจ อายุ 53 ปี
19. นางละออง สมานรัตน์ อายุ 47 ปี
20. นางเตือนใจ นามยงค์ ประธานกลุ่มทอผ้าราชวัตร บ้านปราสาท ต.ตาอึ้ง อายุ 48 ปี
21. นางชลิตา ออย่าลิมดี อายุ 50 ปี
22. นางธิดาวรรณ พาเจริญ อายุ 50 ปี

2. รายชื่อช่างทอผ้า อำเภอเขวาสินรินทร์

1. นางมณฑนา โคตรชาลี อายุ 54 ปี (ผู้ใหญ่บ้านและหัวหน้ากลุ่มทอผ้าพื้นบ้านตาถูก)
2. นางศุภลักษณ์ สุจิต อายุ 50 ปี
3. คุณยายอุดม บุรณ์เจริญ อายุ 76 ปี
4. คุณยายฉวีวรรณ พันธุ์ศรี อายุ 78 ปี
5. คุณป้าละมุน บุรณ์เจริญ อายุ 58 ปี
6. นางพลับพลึง ทิวทอง อายุ 40 ปี

7. นางสาวสุรียา พันธุ์ศรี อายุ 42 ปี
8. นางสาวเกา ชิงชัย อายุ 63 ปี
9. นางไพบยอ ขาวงาม อายุ 74 ปี
10. นางอารีรัตน์ ขาวงาม อายุ 42 ปี
11. นางบุปผา ขาวงาม อายุ 39 ปี
12. นางจงจิตร ขาวงาม อายุ 45 ปี
13. นางวารุณี บันลือทรัพย์ อายุ 40 ปี
14. นางโสภา ขาวงาม อายุ 39 ปี
15. นางพัชรี ขาวงาม อายุ 45 ปี
16. นางปัญญา ขาวงาม อายุ 52 ปี
17. นางประณีต ขาวงาม อายุ 62 ปี
18. นางอำภา เณรดำ อายุ 53 ปี
19. นางสาวราย ดำเนินงาม อายุ 43 ปี
20. นางสาวน สวยรูป อายุ 68 ปี
21. นางพวง ทองน้ำ อายุ 68 ปี
22. คุณแม่สมาน ทองน้ำ อายุ 69 ปี
23. น.ส.สำรวน ห้องขวาง อายุ 48 ปี (หัวหน้ากลุ่มทอผ้ายกดอก หมู่2 บ้านเขวา)
24. คุณยายทองมา - อายุ 62 ปี
25. คุณยายล้วน ทรงพระ อายุ 67 ปี
26. นางสาวเรียง สนทอง อายุ 51 ปี
27. นางเพ็ญศรี สนทอง อายุ 46 ปี
28. นางอรุณศรี อำมิน อายุ 46 ปี
29. นางอรณี ยอดบุตร อายุ 41 ปี
30. น.ส.สายยวน จำปาทอง อายุ 42 ปี
31. นางสาวเรียง จองอยู่ อายุ 57 ปี
32. น.ส.รุ่งฤดี สีอ่อน อายุ 37 ปี
33. นางสาวสีอ่อน ไม้สวยดี อายุ 49 ปี
34. นายสุรโชติ ตามเจริญ อายุ 53 ปี (ประธานกลุ่มทอผ้าโฮล บ้านนาตั้ง)
35. นายโสด มุ่งดี อายุ 73 ปี
36. นางจำเนียร พาสวรรณ อายุ 43 ปี
37. นางจารี เครือเนียม อายุ 51 ปี
38. น.ส.สุณี มุ่งดี อายุ 38 ปี

39. น.ส.มาลี มุ่งดี อายุ 37 ปี
 40. นางสุเบน สติพา อายุ 54 ปี
 41. คุณยายอุทัย แสงทับทิม อายุ 75 ปี

3. รายชื่อช่างทอผ้า อำเภอสำโรงทาบ

1. นางวิภาวรรณ บุญมาก อายุ 60 ปี (หัวหน้ากลุ่ม)
 2. นางลำปูลี ผิงงาม อายุ 46 ปี
 3. นางสาวลอย สาร อายุ 51 ปี
 4. นางพะเยา พุดพันธ์ อายุ 45 ปี
 5. นางสาว บนกกล้า อายุ 42 ปี
 6. นางสาวสดี โดยกระโทก อายุ 41 ปี
 7. นางสมเวียด ใจเทียม อายุ 43 ปี
 8. นางที พุดซ้อน อายุ 65 ปี
 9. ยายเจียม บุญภา อายุ 74 ปี
 10. นางพวน ศรีทธารธรรม อายุ 60 ปี
 11. นางสาวภา บุญกล้า อายุ 74 ปี

4. รายชื่อช่างทอผ้า อำเภอสงขะ

1. นางอรจิรา นาคเกี้ยว อายุ 44 ปี (หัวหน้ากลุ่ม)
 2. นางใส ศีลางาม อายุ 43 ปี
 3. นางจิราพร เผ่าพันธ์ อายุ 40 ปี
 4. นางพิรุณ ชาญประโคน อายุ 46 ปี
 5. นางนิสรัตน์ สุนกแสน อายุ 45 ปี
 6. นางจินดา จงรำ อายุ 49 ปี
 7. นางไสว สายทอง อายุ 59 ปี
 8. นางสุวรรณทอง ประวันรำ อายุ 38 ปี
 9. นางรุ่งฤดี ประวันรำ อายุ 36 ปี
 10. นางดารัตน์ สวยรูป อายุ 37 ปี
 11. คุณยายระบือ ตุ่มทอง อายุ 62 ปี
 12. คุณยายประพาย โสภา อายุ 65 ปี

13. นางครองจิต แพงสุภา	อายุ 36 ปี
14. นางสาวเรียง บุรเจริญ	อายุ 52 ปี
15. คุณยายเคลน ดวงดี	อายุ 63 ปี
16. นางครองใจ หาสุข	อายุ 73 ปี
17. นายบันเทิง ว่องไว	อายุ 38 ปี
18. นางพล ลับสร	อายุ 64 ปี
19. นางเปี่ยม สติพันธ์	อายุ 63 ปี

5. รายชื่อช่างทอผ้า อำเภอนมดงรัก

1. นางยวน แก้วผกา	อายุ 67 ปี	ประธานกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน
2. นางจินตนา สมพร้อม	อายุ 56 ปี	
3. นายสมศักดิ์ สมพร้อม	อายุ 59 ปี	
4. นางเอมวิภา โตสูงเนิน	อายุ 37 ปี	
5. นางโสภาวดี เจียมทอง	อายุ 49 ปี	
6. นางเตือนใจ สุขจิต	อายุ 67 ปี	
7. นางบัวลี สุขจิต	อายุ 77 ปี	
8. นางพุ่ม โกยสำราญ	อายุ 49 ปี	
9. นางจิราพร โกยสำราญ	อายุ 46 ปี	
10. นางลี เมืองโคตร	อายุ 53 ปี	
11. นางเรืองจันทร์ มีสัตย์	อายุ 57 ปี	

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แนวสัมภาษณ์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

เรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง

แนวสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจิตรศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อมูลเรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ลาย สี การจัดการ และกระบวนการผลิตผ้าไหม 2) วิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า 3) วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ 4) ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน และเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อย และการพัฒนาธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวกับงานหัตถกรรมสิ่งทอ

แนวสัมภาษณ์สำหรับลงเก็บข้อมูล ชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์ เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ประเด็น 4 ดังนี้ 1) ลาย สี การจัดการ และกระบวนการผลิตผ้าไหม 2) วิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า 3) วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ 4) ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ

การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จได้ด้วยดีก็ด้วยความอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์ ด้วยความจริงใจ และตรงกับความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทุกๆ คำตอบมีค่าต่อการวิจัย ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อท่านแต่ประการใด โดยจะถือเป็นความลับ และนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษากับงานวิจัยนี้เท่านั้น ผู้วิจัยจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณทุกท่าน

น.ส.เมธวดี พยัมประโคน

ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้เฝ้าระวัง

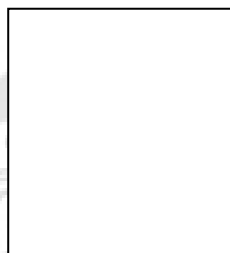
เรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่..... เดือน พ.ศ.

เวลา..... น. ถึง..... น.

รูปถ่ายผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. เพศ.....
3. หน่วยงาน ☐ โปรดระบุ.....
4. ตำแหน่ง.....
5. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม.....ปี
6. ระดับการปฏิบัติงาน ☐ หมู่บ้าน ☐ ตำบล ☐ อำเภอ ☐ จังหวัด ☐ ประเทศ
7. ความเชี่ยวชาญพิเศษ หรือภาระกิจหลักที่หน่วยงานมีส่วนรับผิดชอบเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จ.สุรินทร์

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

1. ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม (ผ้ามัดหมี่ ผ้าหมี่ขี้ผึ้ง ผ้าลายตาราง ผ้ายกดอก ผ้าอันปรม ผ้าอันลุยซิม)

1.1 ลาย สี กระบวนการผลิตผ้าไหม

- กระบวนการผลิตผ้า และเทคนิคการทอผ้าแต่ละชนิดเป็นอย่างไร

- ผ้าแต่ละชนิดมีลายใดบ้าง ลายใดที่นิยมทอมาก และลายใดที่ทอน้อย

- ผ้าแต่ละชนิดลายใดเป็นลายเก่า และลายใดเป็นลายใหม่ และมีเทคนิคการสร้างลายอย่างไร

1.2 การทอผ้าแบบโบราณ และการทอผ้าในปัจจุบัน มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

1.3 หน่วยงานของท่านมีการสนับสนุนด้านการผลิต,การจัดการ,การตลาด,การควบคุมการผลิต,มาตรฐานการผลิต,การกำหนดราคา, การจัดตั้งกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าบ้างหรือไม่ อย่างไร

1.4 ผ้าไหมแต่ละชนิดแสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ หรือจุดเด่นที่แตกต่างจากผ้าในแหล่งอื่นอย่างไร

2. วิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า

2.1 กลุ่มชาติพันธุ์ ประวัติความเป็นมา และวิถีชีวิตชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้า

2.2 ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผ้าของคนในชุมชน / ผ้าแต่ละลวดลายใช้ในพิธีกรรมใดบ้าง

2.3 ความต้องการใช้ผ้าสำหรับบุคคลภายในชุมชน/บุคคลภายนอกชุมชน มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

2.4 พัฒนาการในการทอผ้าภายในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงบ้างหรือไม่ อย่างไร เช่น การคิดสรรค์พันธุ์ไหม การควบเส้น การย้อมสี สี ลาย กระบวนการทอผ้า เป็นต้น

.....

.....

3. วิธีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่

3.1 หน่วยงานของท่านได้สนับสนุนการถ่ายทอดความรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพการทอผ้า และสร้างช่างทอผ้ารุ่นใหม่ภายในท้องถิ่นบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3.2 หน่วยงานของท่านสนับสนุนและส่งเสริมความรู้แก่ช่างทอผ้าในเรื่องรูปแบบ สี สัน ลวดลาย ผ้า กระบวนการผลิต และเทคนิคการทอบ้างหรือไม่ โดยผ้าแต่ละชนิดใช้เทคนิคการอบรมเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เช่น กำหนดลวดลายผ้าในใจ, ลอกลายตามผ้าต้นแบบ, กระดาษกราฟ, คอมพิวเตอร์ออกแบบ

(ผ้ามัดหมี่ ผ้าหมีขั้ว ผ้าลายตาราง ผ้ายกดอก ผ้าอันปรม ผ้าอันลู่ขิม)

.....

.....

3.3 การสนับสนุนและส่งเสริมภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นบ้านของหน่วยงานท่าน ส่งผลต่อพัฒนาการของผ้าทอภายในชุมชนบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3.4 การสืบทอดอาชีพช่างทอผ้า และการส่งเสริมให้เกิดช่างทอผ้ารุ่นใหม่ภายในปัจจุบันมีสภาพเป็นอย่างไร และประสบปัญหาบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

4. ปัจจัยผู้บริโภค และสังคมที่ส่งผลต่อการทอผ้า

4.1 แนวทางส่งเสริมการตลาดผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

- หน่วยงานของท่านมีการกำหนดมาตรฐานการผลิตผ้าไหมพื้นบ้านที่มีคุณภาพดีอย่างไร
- หน่วยงานท่านมีงบประมาณให้แก่ผู้ผลิตเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ บ้างหรือไม่ อย่างไร
- หน่วยงานท่านมีการสนับสนุนด้านบรรจุภัณฑ์บ้างหรือไม่ อย่างไร
- หน่วยงานท่านมีการให้ความรู้เรื่องการกำหนดราคาสินค้า หรือมีส่วนช่วยในการกำหนดราคาขายบ้างหรือไม่ อย่างไร

4.2 ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค

- กลุ่มเป้าหมายหลักของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ คือคนกลุ่มใด และหน่วยงานของท่านได้สนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าสำหรับคนในแต่ละกลุ่มบ้างหรือไม่
- หน่วยงานท่านสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่าย และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้แก่ผู้ผลิตบ้างหรือไม่ อย่างไร
- หน่วยงานท่านมีการให้ความรู้ด้านการจัดจำหน่ายผ้าทอมือพื้นบ้านบ้างหรือไม่ อย่างไร
- หน่วยงานท่านมีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอื่นบ้างหรือไม่ อย่างไร

4.3 ปัจจัยภายในของช่างทอผ้าที่ส่งผลให้กลุ่มผ้าไหมทอมือพื้นบ้านประสบความสำเร็จ

- การส่งเสริมศักยภาพการทอผ้าภายในชุมชน ต้องอาศัยปัจจัยด้านใดบ้าง (ศักยภาพแรงงาน, วัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือช่าง, แรงงานฝีมือ, วัตถุดิบ, ทรัพยากรท้องถิ่น และทุน)
- ศักยภาพการผลิตผ้าทอมือพื้นบ้านเพียงพอต่อความต้องการของผู้ซื้อหรือไม่ อย่างไร

- หน่วยงานของท่านให้การสนับสนุนหรือสร้างแรงจูงใจในการผลิตผ้าทอมือพื้นบ้านแก่ช่างทอหรือกลุ่มผู้ผลิตบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

- หน่วยงานของท่านมีการสนับสนุนช่างทอผ้าพื้นบ้านที่มีความสามารถพิเศษ หรือทักษะฝีมือขั้นสูงบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

4.4 ปัจจัยภายนอกของช่างทอผ้าที่ส่งผลให้กลุ่มผ้าทอมือพื้นบ้านประสบความสำเร็จ

- อิทธิพลของครอบครัว เช่น ได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว เป็นต้น

.....

- อิทธิพลของสังคม เช่น จิตสำนึกร่วมของกลุ่ม ชื่อเสียง การแข่งขัน เป็นต้น

.....

- อิทธิพลของวัฒนธรรม เช่น ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม เป็นต้น

.....

- อิทธิพลทางเศรษฐกิจหรืออิทธิพลของรายได้ เช่น ความต้องการของตลาด เป็นต้น

.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ

แนวโน้มนโยบายส่งเสริมอาชีพทอผ้าพื้นบ้านในอนาคต ท่านมีการวางแผนไว้บ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

☺ (ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้เสียสละเวลาในการตอบคำถาม) ☺

ภาคผนวก จ
แนวสัมภาษณ์ สำหรับช่างทอผ้า

แนวสัมภาษณ์ สำหรับช่างทอผ้า

เรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จ.สุรินทร์

คำชี้แจง

แนวสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจัคณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อมูลเรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ลาย สี การจัดการ และกระบวนการผลิตผ้าไหม 2) วิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า 3) วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่ 4) ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน และเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อย และการพัฒนา ธุรกิจชุมชนที่เกี่ยวกับงานหัตถกรรมสิ่งทอ

แนวสัมภาษณ์สำหรับลงเก็บข้อมูล ชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของ ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ประเด็น 4 ดังนี้ 1) ลาย สี การจัดการ และกระบวนการผลิตผ้าไหม 2) วิถีชีวิต ชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า 3) วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่าง รุ่นใหม่ 4) ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ

การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จได้ด้วยดีก็ด้วยความอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์ ด้วย ความจริงใจ และตรงกับความเป็จริง ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทุกๆ คำตอบมีค่าต่อการ วิจัย ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อท่านแต่ประการใด โดยจะถือเป็นความลับและ นำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษากับงานวิจัยนี้เท่านั้น ผู้วิจัยจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ ร่วมมือจากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณทุกท่าน

น.ส.เมธวดี พยัมประโคน

ผู้วิจัย

แนวสัมภาษณ์ สำหรับช่างทอผ้า

เรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จ.สุรินทร์

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์

แหล่งที่ศึกษา..... จำนวนสมาชิก.....คน

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เวลา.....น. ถึง.....น.

รูปถ่ายผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. เพศ..... 3. อายุ.....ปี
4. สถานที่อยู่ปัจจุบัน.....
5. ภูมิลำเนาเดิม..... 6. ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน.....ปี
7. อาชีพ ☐ หลัก โปรดระบุ..... ☐ อาชีพเสริม โปรดระบุ.....
8. ที่ดินทำกินของตนเอง ☐ มี ☐ ไม่มี 9. สถานภาพ ☐ โสด ☐ สมรส ☐ หม้าย
10. จำนวนบุตร-ธิดาทั้งหมด.....คน จำนวนบุตร-ธิดาที่สืบทอดงานทอผ้า.....คน
11. เริ่มทำอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าตั้งแต่อายุ.....ปี
12. เทคนิคการทอผ้าที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ.....
13. มีประสบการณ์การทอผ้า ทั้งหมด.....ปี, หน้าหลัก.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

1. ลาย สี การจัดการ ตลอดจนกระบวนการผลิตผ้าไหม

(ผ้ามัดหมี่ ผ้าหมี่ขันธ์ ผ้าลายตาราง ผ้ายกดอก ผ้าอันปรม ผ้าอันลุยซิม)

1.1 ลาย สี การจัดการกระบวนการผลิตผ้า เทคนิคการทอผ้า

- กระบวนการผลิตผ้า และเทคนิคการทอผ้าแต่ละชนิดเป็นอย่างไร

.....

- ผ้าแต่ละชนิดมีลายใดบ้าง ลายใดที่นิยมทอมาก และลายใดที่ทอน้อย

.....

- ผ้าแต่ละชนิดลายใดเป็นลายเก่า และลายใดเป็นลายใหม่ และมีเทคนิคการสร้างลายอย่างไร

.....

1.2 กระบวนการทอผ้าแบบโบราณ และการทอผ้าในปัจจุบัน มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เช่น กระบวนการผลิตเส้นไหม เส้นไหมเลี้ยง/ไหมโรงงาน, แหล่งซื้อวัตถุดิบ, กระบวนการย้อมสีธรรมชาติ/สีเคมี, วัตถุดิบให้สีธรรมชาติ, ยี่ห้อย้อมสีเคมี, การคิดลาย, สีสันทึ้นย้อมใช้, เทคนิคการทอผ้าแต่ละชนิด, ประเภทของกี่ทอผ้า, ลักษณะผ้า, การจัดจำหน่าย เป็นต้น

.....

1.3 การจัดการกลุ่มทอผ้าในเชิงเศรษฐกิจชุมชน ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งประสบความสำเร็จ ได้รับการคัดสรรเป็นสินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว พบอุปสรรคหรือปัญหาในกระบวนการผลิตผ้า หรือการจัดการกลุ่มทอผ้า หรือบ้างหรือไม่อย่างไร

.....

1.4 ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านแต่ละชนิดมีเอกลักษณ์เฉพาะหรือจุดเด่นที่แตกต่างจากผ้าไหมทอมือพื้นบ้านในแหล่งอื่นหรือไม่ อย่างไร

.....

2. วิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ และความต้องการใช้ผ้า

2.1 กลุ่มชาติพันธุ์ ประวัติความเป็นมา และวิถีชีวิตชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้า

.....

.....

2.2 ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผ้าของคนในชุมชน ผ้าแต่ละลวดลายใช้ในพิธีกรรมใดบ้าง

2.3 ลักษณะความต้องการใช้ผ้าสำหรับบุคคลภายในชุมชนและบุคคลภายนอกชุมชน

2.4 พัฒนาการการทอผ้าภายในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงบ้างหรือไม่ อย่างไร เช่น การคิดสรรคัพันธ์ใหม่ การควบเส้น การย้อมสี สี ลาย กระบวนการทอ ฯลฯ

3. วิถีสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างช่างรุ่นใหม่

3.1 การเรียนรู้เรื่องผ้าทอมือพื้นบ้านนอกเหนือจากการเรียนรู้ในระบบครัวเรือนแล้ว ภายในชุมชนมีการสืบทอดภูมิปัญญาทอผ้าแก่ช่างรุ่นใหม่ด้วยวิธีอื่นอีกบ้างหรือไม่ อย่างไร

3.2 การสืบทอดลวดลายผ้าแบบโบราณ และการออกแบบลวดลายสมัยนิยม ท่านใช้วิธีการใดบ้าง เช่น กำหนดลวดลายในใจ, วาดลายบนกระดาษกราฟ, ใช้คอมพิวเตอร์ออกแบบ เป็นต้น

3.3 ท่านเคยเข้ารับการอบรมเรื่องการทอผ้าจากมูลนิธิศิลปาชีพฯ, กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, กรมหม่อนไหม, กรมพัฒนาชุมชน (OTOP) หรือหน่วยงานอื่นๆ บ้างหรือไม่ หากเคย ท่านอบรมเรื่องอะไร มีลักษณะการอบรมอย่างไร และส่งผลต่อรูปแบบการของผ้าภายในชุมชนท่านหรือไม่ อย่างไร

3.4 การสืบทอดอาชีพช่างทอผ้า และการสร้างรุ่นใหม่ภายในชุมชนปัจจุบันมีสภาพเป็นอย่างไร และประสบปัญหาการสืบทอดอาชีพหรือการสร้างช่างใหม่บ้างหรือไม่ อย่างไร

4. ปัจจัยของผู้บริโภคและสังคมต่อการทอผ้า

4.1 แนวทางส่งเสริมการตลาดผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน (4Ps)

- ท่านมีการเกณฑ์การวัดและประเมินผ้าไหมทอมือพื้นบ้านที่มีคุณภาพดี อย่างไรบ้าง

.....

- ท่านมีการแนวทางการออกแบบและพัฒนาผ้าให้มีคุณภาพดีขึ้นได้อย่างไร

.....

- ท่านเลือกใช้บรรจุภัณฑ์แบบใดสำหรับผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

.....

- ท่านมีเกณฑ์กำหนดราคาสินค้าอย่างไร

.....

4.2 พฤติกรรมของผู้บริโภค (6W1H)

- กลุ่มลูกค้าหลักของท่าน คือคนกลุ่มใด

.....

- กลุ่มลูกค้าของท่านต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมแบบใดบ้าง

.....

- สถานที่จัดจำหน่ายผ้าไหมของท่านมีแหล่งใดบ้าง (สถานที่ผลิต ร้านค้า พ่อค้าคนกลาง ฯลฯ)

.....

- ท่านมีเครือข่ายความร่วมมือกับร้านค้า ช่างทอ หรือกลุ่มทอผ้าอื่นๆ บ้างหรือไม่

.....

4.3 ปัจจัยภายในของช่างทอผ้าที่ส่งผลให้กลุ่มผ้าไหมทอมือพื้นบ้านประสบความสำเร็จ

- ความจำเป็น/ข้อจำกัด เช่น ศักยภาพแรงงาน, วัสดุอุปกรณ์-เครื่องมือช่าง, แรงงานฝีมือ, วัตถุดิบ, สภาพแวดล้อม, รายได้, ทุน เป็นต้น

.....

- ความคุ้นเคย เช่น สืบทอดการทอผ้าจากบรรพบุรุษทอผ้ามาหลายชั่วอายุคน เป็นต้น

.....

- แรงจูงใจ เช่น ความภูมิใจ, มีทัศนคติที่ดี, รายได้, ต้องการสืบทอดอาชีพ เป็นต้น

.....

- ลักษณะเฉพาะของบุคคล เช่น ความสามารถพิเศษ พรสวรรค์ เป็นต้น

4.4 ปัจจัยภายนอกของช่างทอผ้าที่ส่งผลให้กลุ่มผ้าทอมือพื้นบ้านประสบความสำเร็จ

- อิทธิพลของครอบครัว เช่น ครอบครัวสืบทอดอาชีพช่างทอผ้า เป็นต้น

- อิทธิพลของสังคม เช่น จิตสำนึกร่วมของกลุ่ม ชื่อเสียง การแข่งขัน เป็นต้น

- อิทธิพลของวัฒนธรรม เช่น ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม เป็นต้น

- อิทธิพลทางเศรษฐกิจหรืออิทธิพลของรายได้ เช่น ความต้องการของตลาด เป็นต้น

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ

แนวโน้มนการทอผ้าพื้นบ้านในอนาคต ท่านมีการวางแผนไว้บ้างหรือไม่ อย่างไรบ้าง

☺ (ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้เสียสละเวลาในการตอบคำถาม) ☺

ภาคผนวก ฉ

แบบสอบถามสำหรับผู้ใช้ผ้า

แบบสอบถาม สำหรับผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

เรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จ.สุรินทร์

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคม ที่ส่งผลต่อการทอผ้า ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาศิลปวัฒนธรรมวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อมูลเรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ใน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ลาย สี การจัดการ และกระบวนการผลิตผ้าไหม 2) วิถีชีวิตชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อและความต้องการใช้ผ้า 3) วิถีสืบทอดภูมิปัญญาและการสร้างช่างรุ่นใหม่ ปัจจัยของผู้บริโภคและสังคมต่อการทอผ้า

เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน และเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อย และการพัฒนารุทกิจชุมชนที่เกี่ยวกับงานหัตถกรรมสิ่งทอ

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และแบบเติมคำ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมที่ต่อการทอผ้า ใน 4 ด้าน คือ 1.การตลาด 2.พฤติกรรมผู้ซื้อ 3.ปัจจัยภายในของผู้บริโภค 4.ปัจจัยภายนอกของผู้บริโภค

ค่าคะแนน	ระดับความคิดเห็น
5	ข้อความนั้นตรงกับปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้ามากที่สุด
4	ข้อความนั้นตรงกับปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้ามาก
3	ข้อความนั้นตรงกับปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้าปานกลาง
2	ข้อความนั้นตรงกับปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้าน้อย
1	ข้อความนั้นตรงกับปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้าน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จได้ด้วยดี ก็ด้วยความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ และตรงกับความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้รับทุกคำตอบมีค่าต่อการวิจัย ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อท่านแต่ประการใด โดยจะถือเป็นความลับและใช้ประโยชน์กับงานนี้เท่านั้น

ขอขอบพระคุณทุกท่าน
 น.ส.เมธวดี พยัฆประโคน
 ผู้วิจัย

แบบสอบถาม สำหรับผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

เรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จ.สุรินทร์

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

โปรดแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริงในการตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพราะหากตอบไม่ครบทุกข้อแล้วจะทำให้แบบสอบถามชุดนี้ไม่สามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้

ตอนที่ 1. สถานภาพทั่วไป

1. อายุ

1. ☐ ต่ำกว่า 25 ปี	2. ☐ 25 - 35 ปี
3. ☐ 36 - 45 ปี	4. ☐ 46 - 55 ปี
5. ☐ 55 ปีขึ้นไป.....	

2. สถานภาพ

1. ☐ โสด	2. ☐ สมรส	3. ☐ หย่าร้าง

3. อาชีพ

1. ☐ รับราชการ/พนักงานของรัฐ	2. ☐ รัฐวิสาหกิจ
3. ☐ แม่บ้าน	4. ☐ เกษตรกร
5. ☐ ค้าขาย	6. ☐ อื่นๆ.....

4. ท่านซื้อผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน บ่อยแค่ไหน

1. ☐ ซื้อทุกเดือน	2. ☐ 2 - 3 เดือน/ครั้ง
3. ☐ 4 - 6 เดือน/ครั้ง	4. ☐ ปีละ 1 ครั้ง
5. ☐ 2 - 3 ปี/ครั้ง	6. ☐ อื่นๆ.....

5. ท่านซื้อผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ☐ ตลาดนัดชุมชน	2. ☐ ร้านค้าชุมชน
3. ☐ ตลาดนัดสินค้า OTOP	4. ☐ อื่นๆ.....

6. ปัจจัยที่เป็นเหตุผลทำให้ท่านเลือกซื้อผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน จ.สุรินทร์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ☐ สำหรับตัดเย็บเครื่องแต่งกาย	7. ☐ ลวดลายสวยงามเป็นเอกลักษณ์
2. ☐ สำหรับเป็นของฝาก/ของที่ระลึก	8. ☐ ลวดลายตรงตามความเชื่อ
3. ☐ สำหรับเก็บสะสม	9. ☐ สีสันสวยงาม
4. ☐ สำหรับใช้ในงานบุญประเพณี	10. ☐ หาซื้อได้ง่าย
5. ☐ ผ้าไหมเนื้อดี สีไม่ตก	11. ☐ ราคาไม่แพง
6. ☐ กระบวนการผลิตเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	12. ☐ อื่นๆ.....

แบบสอบถาม สำหรับผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน

เรื่องผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จ.สุรินทร์

ตอนที่ 2 ปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า

แบบสอบถามตอนที่ 2 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทราบถึงปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมที่ส่งผลต่อการทอผ้า ใน 4 ด้าน คือ 1.การตลาด 2.พฤติกรรมในการเลือกซื้อผ้าไหม 3.ปัจจัยภายในของผู้บริโภค 4.ปัจจัยภายนอกของผู้บริโภค

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่เตรียมไว้ให้ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้าน ขวามือ ซึ่งแสดงระดับของปัจจัยผู้บริโภค และสังคมที่ส่งผลต่อการทอผ้าตามสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดเป็นค่าคะแนน ดังนี้

ความหมายที่ใช้แทนค่าในการจัดระดับคะแนน มีดังนี้

ข้อความนั้นตรงกับปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้ามากที่สุด	หมายถึง	5
ข้อความนั้นตรงกับปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้ามาก	หมายถึง	4
ข้อความนั้นตรงกับปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้าปานกลาง	หมายถึง	3
ข้อความนั้นตรงกับปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้าน้อย	หมายถึง	2
ข้อความนั้นตรงกับปัจจัยของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้าน้อยที่สุด	หมายถึง	1

ตัวอย่าง

ลำดับ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
0	เทคนิคการทอขั้นสูง		✓			

หมายความว่า

ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นถึงปัจจัยภายในของผู้บริโภค และสังคมต่อการทอผ้า พบว่า มีการประเมินความต้องการผ้าและสนใจซื้อจากเทคนิคการทอขั้นสูงในระดับมาก

ตอนที่ 2 ปัจจัยของผู้บริโภคและสังคม ที่ส่งผลต่อการทอผ้า

ลำดับ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
	1. ด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหม					
1.	ลวดลาย สี สัน กระบวนการผลิตไหมและเทคนิคการทอขั้นสูง					
2.	คุณภาพที่ดีและตรารับรองคุณภาพสินค้า					
3.	สถานที่จัดจำหน่าย/ตลาดภายในชุมชนเข้าถึงง่าย					
4.	อิสระในการเลือกซื้อผ้าตามความสนใจ					
5.	ราคาสามารถต่อรองได้					
	2. ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค					
6.	ผู้ซื้อต้องการลายผ้าที่มีความแปลกใหม่และร่วมสมัย					
7.	ผู้ซื้อต้องการทราบข้อมูลผลิตภัณฑ์ผ้า					
8.	ผู้ซื้อประเมินความสนใจและความต้องการผ้าตามวัตถุประสงค์การใช้งาน					
9.	ผู้ซื้อประเมินผ้าตามลวดลาย วัสดุ ดิบ และเทคนิคการทอ					
10.	ผู้ซื้อเห็นคุณค่าของผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน					
	3. ปัจจัยภายในของผู้ซื้อ					
11.	ผ้าไหมสามารถประยุกต์ใช้ได้หลายโอกาสในชีวิตประจำวัน					
12.	ผู้ซื้อรู้สึกว่าการแต่งกายด้วยผ้าไหมช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพ					
13.	ผู้ซื้อมีความคุ้นเคยและมั่นใจเมื่อแต่งกายด้วยผ้าไหม					
14.	ผู้ซื้อมีความรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อได้ใช้ผลิตภัณฑ์จากชุมชน					
15.	ผู้ซื้อมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ผ้าไหม					
	4. ปัจจัยภายนอกของผู้ซื้อ					
16.	ครอบครัวสนับสนุนให้แต่งกายด้วยผ้าไหม					
17.	สถานที่ทำงานสนับสนุนให้แต่งกายด้วยผ้าไหม					
18.	นโยบายรัฐที่สนับสนุนให้แต่งกายด้วยผ้าไทย					
19.	การใช้ผ้าในเทศกาล งานประเพณี และวันสำคัญต่างๆ เช่น การบวช การแต่ง การตาย ฯลฯ					
20.	ต้องการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ
 ปัจจัยของผู้บริโภคและสังคมที่ส่งผลต่อการทอผ้า

1. ด้านการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหม

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านปัจจัยภายในของผู้บริโภค และสังคม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านปัจจัยภายนอกของผู้บริโภค และสังคม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้)

ภาคผนวก ช

ตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าทอมือพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์

ตารางวิเคราะห์ลักษณะผ้าทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง : แบบตารางวิเคราะห์ลายผ้ามัดหมี่ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะลายผ้าทอมือพื้นบ้าน ที่พบในอำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาเรื่องผ้าให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

แบบตารางวิเคราะห์ แบ่งผ้าออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่ม ผ้ามัดหมี่(A) ได้แก่		
1) ผ้ามัดหมี่ขั้น(AA)	จำนวน	ผืน
2) ผ้ามัดหมี่ลายรูป(AB)	จำนวน	ผืน
3) ผ้าอันปรม(AC)	จำนวน	ผืน
2. กลุ่ม ผ้ายกดอก(B)	จำนวน	ผืน
3. กลุ่ม ผ้าอันลุ่มซิม(C)	จำนวน	ผืน
4. กลุ่ม ผ้าลายตา(D) ได้แก่		
1) ผ้าโลรง(DA)	จำนวน	ผืน
2) ผ้าขาวม้า(DB)	จำนวน	ผืน
3) ผ้าสาตุ(DC)	จำนวน	ผืน
4) ผ้าทอมอ(DD)	จำนวน	ผืน
5. กลุ่มผ้าอื่นๆ (E) ได้แก่		
1) ผ้ามัดหมี่ตีนชั้น	จำนวน	ผืน
2) ผ้าหางกระรอก	จำนวน	ผืน
	รวมทั้งหมด	ผืน

แบบตารางวิเคราะห์ที่มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Cheek List) และแบบปลายเปิด(Opened-end) เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของผ้า ใน 7 ด้าน คือ

1. วรรณะสี
2. การจัดคู่สี
3. องค์ประกอบสี
4. เทคนิคการทอ
5. การย้อมสี
6. เชิงผ้า
7. แบบลวดลายผ้า

(อาจมีการเพิ่มหรือลดรายชื่อขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของผ้าในแต่ละชนิด)

กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ท่านคิดว่าเป็นความจริงมากที่สุด

กลุ่มที่ 1. ผ้ามัดหมี่: ผ้ามัดหมี่ขึ้น

ชนิดผ้า	ลักษณะของผ้า	
ผ้ามัดหมี่ขึ้น รหัส AA001 วันที่ : ที่มา :	1. วรรณะสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2. คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3. องค์สี	☐ 1.แม่สีขั้นที่1 ☐ 2.แม่สีขั้น1+2 ☐ 3. แม่สีขั้น1+สีพิเศษ
	4. เส้นขึ้น	☐ 1.ด ☐ 2.น. ☐ 3.ข. ☐ 4.ด-ข ☐ 5.ด-ล ☐ 6.น.-ข ☐ 7.อื่น
	5. การทอ	☐ 1.ซิกแซก ☐ 2.น้ำไหล ☐ 3.ประยุกต์
	6. ลายผ้า	☐ 1.โคม4 ☐ 2.โคม5 ☐ 3.อื่น ๆ.....
	7. การย้อม	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	8. เชิงผ้า	☐ 1.ล่าง ☐ 2.บน-ล่าง ☐ 3.ไม่มี
ผ้ามัดหมี่ขึ้น รหัส AA002 วันที่ : ที่มา :	1.วรรณะสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2.คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3.องค์สี	☐ 1.แม่สีขั้นที่1 ☐ 2.แม่สีขั้น1+2 ☐ 3. แม่สีขั้น1+สีพิเศษ
	4.เส้นขึ้น	☐ 1.ด ☐ 2.น. ☐ 3.ข. ☐ 4.ด-ข ☐ 5.ด-ล ☐ 6.น.-ข ☐ 7.อื่น
	5.การทอ	☐ 1.ซิกแซก ☐ 2.น้ำไหล ☐ 3.ประยุกต์
	6.ลายผ้า	☐ 1.โคม4 ☐ 2.โคม5 ☐ 3.อื่น ๆ.....
	7.การย้อม	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	8.เชิงผ้า	☐ 1.ล่าง ☐ 2.บน-ล่าง ☐ 3.ไม่มี
ผ้ามัดหมี่ขึ้น รหัส AA003 วันที่ : ที่มา :	1.วรรณะสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2.คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3.องค์สี	☐ 1.แม่สีขั้นที่1 ☐ 2.แม่สีขั้น1+2 ☐ 3. แม่สีขั้น1+สีพิเศษ
	4.เส้นขึ้น	☐ 1.ด ☐ 2.น. ☐ 3.ข. ☐ 4.ด-ข ☐ 5.ด-ล ☐ 6.น.-ข ☐ 7.อื่น
	5.การทอ	☐ 1.ซิกแซก ☐ 2.น้ำไหล ☐ 3.ประยุกต์
	6.ลายผ้า	☐ 1.โคม4 ☐ 2.โคม5 ☐ 3.อื่น ๆ.....
	7.การย้อม	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	8.เชิงผ้า	☐ 1.ล่าง ☐ 2.บน-ล่าง ☐ 3.ไม่มี
มัดหมี่ขึ้น รหัส AA004 วันที่ : ที่มา :	1.วรรณะสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2. คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3. สี	☐ 1.แม่สีขั้นที่1 ☐ 2.แม่สีขั้น1+2 ☐ 3. แม่สีขั้น1+สีพิเศษ
	4. เส้นขึ้น	☐ 1.ด ☐ 2.น. ☐ 3.ข. ☐ 4.ด-ข ☐ 5.ด-ล ☐ 6.น.-ข ☐ 7.อื่น
	5. การทอ	☐ 1.ซิกแซก ☐ 2.น้ำไหล ☐ 3.ประยุกต์
	6. ลายผ้า	☐ 1.โคม4 ☐ 2.โคม5 ☐ 3.อื่น ๆ.....
	7. การย้อม	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	8. เชิงผ้า	☐ 1.ล่าง ☐ 2.บน-ล่าง ☐ 3.ไม่มี

กลุ่มที่1. ผ้าห่มชั้น : ห่มชั้นลายอื่นๆ

ชนิดผ้า	ลักษณะลายผ้า	
ผ้าห่มชั้น รหัส AA007 วันที่ : ที่มา :	1. วรรณสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2. คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3. ชั้นลาย	☐ 1.แดง ☐ 2.เหลือง ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.เขียว ☐ 5.ม่วง ☐ 6.กระรอก ☐ 7.มัดหมี่ ☐ 8.อื่นๆ
	4. ย้อมสี	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	5. ลายรูป	
	☐ 1. ลายรูปกระถางดอกไม้ ☐ 4. สี่เหลี่ยมเบี่ยงมุม ☐ 2. ลายดอกพิกุล ☐ 5. ลายขอ/ตัวS ☐ 3. ลายขาเบียด ☐ 6. ลายอื่นๆ.....	
ผ้าห่มชั้น รหัส AA009 วันที่ : ที่มา :	1. วรรณสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2. คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3. ชั้นลาย	☐ 1.แดง ☐ 2.เหลือง ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.เขียว ☐ 5.ม่วง ☐ 6.กระรอก ☐ 7.มัดหมี่ ☐ 8.อื่นๆ
	4. ย้อมสี	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	5. ลายรูป	
	☐ 1. ลายรูปกระถางดอกไม้ ☐ 4. สี่เหลี่ยมเบี่ยงมุม ☐ 2. ลายดอกพิกุล ☐ 5. ลายขอ/ตัวS ☐ 3. ลายขาเบียด ☐ 6. ลายอื่นๆ.....	
ผ้าห่มชั้น รหัส AA039 วันที่ : ที่มา :	1. วรรณสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2. คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3. ชั้นลาย	☐ 1.แดง ☐ 2.เหลือง ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.เขียว ☐ 5.ม่วง ☐ 6.กระรอก ☐ 7.มัดหมี่ ☐ 8.อื่นๆ
	4. ย้อมสี	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	5. ลายรูป	
	☐ 1. ลายรูปกระถางดอกไม้ ☐ 4. สี่เหลี่ยมเบี่ยงมุม ☐ 2. ลายดอกพิกุล ☐ 5. ลายขอ/ตัวS ☐ 3. ลายขาเบียด ☐ 6. ลายอื่นๆ.....	
ผ้าห่มชั้น รหัส AA040 วันที่ : ที่มา :	1. วรรณสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2. คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3. ชั้นลาย	☐ 1.แดง ☐ 2.เหลือง ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.เขียว ☐ 5.ม่วง ☐ 6.กระรอก ☐ 7.มัดหมี่ ☐ 8.อื่นๆ
	4. ย้อมสี	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	5. ลายรูป	
	☐ 1. ลายรูปกระถางดอกไม้ ☐ 4. สี่เหลี่ยมเบี่ยงมุม ☐ 2. ลายดอกพิกุล ☐ 5. ลายขอ/ตัวS ☐ 3. ลายขาเบียด ☐ 6. ลายอื่นๆ.....	

กลุ่มที่1 ผ้ามัดหมี่ : ผ้ามัดหมี่ลายรูป (AB)

ชนิดผ้า	ลักษณะลายผ้า	
ผ้ามัดหมี่ลายรูป รหัส AB001 วันที่ : ที่มา :	1.วรรณะสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2.คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3.การย้อม	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	4.องค์สี	☐ 1.แดง ☐ 2.เหลือง ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.เขียว ☐ 5.ม่วง ☐ 6.น้ำตาล ☐ 7. อื่น ๆ.....
	5.ลายเชิง	☐ 1.รากแห ☐ 2.ซิกแซก ☐ 3.ลายอื่นๆ... ☐ 4. ไม่มี
	6.ลายท้องถิ่น	
	☐ 1.สัตว์ : ☐ คน ☐ นกยูง ☐ ช้าง ☐ ม้า ☐ พยานาค ☐ เต่า ☐ อื่นๆ	
	☐ 2.พฤกษา : ☐ ดอกไม้ ☐ ใบไม้ ☐ ต้นไม้ ☐ เถาวัลย์ ☐ อื่นๆ	
	☐ 3.เรขาคณิต : ☐ ซิกแซก ☐ รากแห ☐ ทแยง ☐ เปียกปูน ☐ อื่นๆ	
	☐ 4. ลายอื่นๆ : ☐ บายศรี ☐ เรือ ☐ กระรอก ☐ นกคุ้ม ☐ อื่นๆ	
ผ้ามัดหมี่ลายรูป รหัส AB002 วันที่ : ที่มา :	1.วรรณะสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2.คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3.การย้อม	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	4.องค์สี	☐ 1.แดง ☐ 2.เหลือง ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.เขียว ☐ 5.ม่วง ☐ 6.น้ำตาล ☐ 7. อื่น ๆ.....
	5.ลายเชิง	☐ 1.รากแห ☐ 2.ซิกแซก ☐ 3.ลายอื่นๆ... ☐ 4. ไม่มี
	6.ลายท้องถิ่น	
	☐ 1.สัตว์ : ☐ คน ☐ นกยูง ☐ ช้าง ☐ ม้า ☐ พยานาค ☐ เต่า ☐ อื่นๆ	
	☐ 2.พฤกษา : ☐ ดอกไม้ ☐ ใบไม้ ☐ ต้นไม้ ☐ เถาวัลย์ ☐ อื่นๆ	
	☐ 3.เรขาคณิต : ☐ ซิกแซก ☐ รากแห ☐ ทแยง ☐ เปียกปูน ☐ อื่นๆ	
	☐ 4. ลายอื่นๆ : ☐ บายศรี ☐ เรือ ☐ กระรอก ☐ นกคุ้ม ☐ อื่นๆ	
ผ้ามัดหมี่ลายรูป รหัส AB003 วันที่ : ที่มา :	1.วรรณะสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2.คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3.การย้อม	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	4.องค์สี	☐ 1.แดง ☐ 2.เหลือง ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.เขียว ☐ 5.ม่วง ☐ 6.น้ำตาล ☐ 7. อื่น ๆ.....
	5.ลายเชิง	☐ 1.รากแห ☐ 2.ซิกแซก ☐ 3.ลายอื่นๆ... ☐ 5. ไม่มี
	6.ลายท้องถิ่น	
	☐ 1.สัตว์ : ☐ คน ☐ นกยูง ☐ ช้าง ☐ ม้า ☐ พยานาค ☐ เต่า ☐ อื่นๆ	
	☐ 2.พฤกษา : ☐ ดอกไม้ ☐ ใบไม้ ☐ ต้นไม้ ☐ เถาวัลย์ ☐ อื่นๆ	
	☐ 3.เรขาคณิต : ☐ ซิกแซก ☐ รากแห ☐ ทแยง ☐ เปียกปูน ☐ อื่นๆ	
	☐ 4. ลายอื่นๆ : ☐ บายศรี ☐ เรือ ☐ กระรอก ☐ นกคุ้ม ☐ อื่นๆ	

กลุ่มที่ 1. ผ้ามัดหมี่: ผ้ามัดหมี่ (AC)

ชนิดผ้า	ลักษณะลายผ้า	
ผ้ามัดหมี่อันปรม รหัส AC001 วันที่ : ที่มา :	1.วรรณะสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2.โทนสี	☐ 1.แดงส้ม ☐ 2.แดงอมม่วง ☐ 3.แดงอมน้ำตาล
	3.แบบผ้า	☐ 1.อัมปรมขะ ☐ 2.อันปรมกรา ☐ 3.อื่นๆ.....
	4.ชั้นลาย	☐ 1.กรา ☐ 2.ดำ ☐ 3.แสด ☐ 4.เขียว ☐ 5. แดง ☐ 6.อื่นๆ
	5.ย้อมสี	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
ผ้ามัดหมี่อันปรม รหัส AC002 วันที่ : ที่มา :	1.วรรณะสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2.โทนสี	☐ 1.แดงส้ม ☐ 2.แดงอมม่วง ☐ 3.แดงอมน้ำตาล
	3.แบบผ้า	☐ 1.อัมปรมขะ ☐ 2.อันปรมกรา ☐ 3.อื่นๆ.....
	4.ชั้นลาย	☐ 1.กรา ☐ 2.ดำ ☐ 3.แสด ☐ 4.เขียว ☐ 5. แดง ☐ 6.อื่นๆ
	5.ย้อมสี	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
ผ้ามัดหมี่อันปรม รหัส AC003 วันที่ : ที่มา :	1.วรรณะสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2.โทนสี	☐ 1.แดงส้ม ☐ 2.แดงอมม่วง ☐ 3.แดงอมน้ำตาล
	3.แบบผ้า	☐ 1.อัมปรมขะ ☐ 2.อันปรมกรา ☐ 3.อื่นๆ.....
	4.ชั้นลาย	☐ 1.กรา ☐ 2.ดำ ☐ 3.แสด ☐ 4.เขียว ☐ 5. แดง ☐ 6.อื่นๆ
	5.ย้อมสี	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
ผ้ามัดหมี่อันปรม รหัส AC004 วันที่ : ที่มา :	1.วรรณะสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2.โทนสี	☐ 1.แดงส้ม ☐ 2.แดงอมม่วง ☐ 3.แดงอมน้ำตาล
	3.แบบผ้า	☐ 1.อัมปรมขะ ☐ 2.อันปรมกรา ☐ 3.อื่นๆ.....
	4.ชั้นลาย	☐ 1.กรา ☐ 2.ดำ ☐ 3.แสด ☐ 4.เขียว ☐ 5. แดง ☐ 6.อื่นๆ
	5.ย้อมสี	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
ผ้ามัดหมี่อันปรม รหัส AC005 วันที่ : ที่มา :	1.วรรณะสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2.โทนสี	☐ 1.แดงส้ม ☐ 2.แดงอมม่วง ☐ 3.แดงอมน้ำตาล
	3.แบบผ้า	☐ 1.อัมปรมขะ ☐ 2.อันปรมกรา ☐ 3.อื่นๆ.....
	4.ชั้นลาย	☐ 1.กรา ☐ 2.ดำ ☐ 3.แสด ☐ 4.เขียว ☐ 5. แดง ☐ 6.อื่นๆ
	5.ย้อมสี	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี

กลุ่มที่3. ผ้าอบลูย้อม

ชนิดผ้า	ลักษณะลายผ้า	
ผ้ามัดหมี่ชั้น รหัส C001 วันที่ : ที่มา :	1. วรรณสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2. คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3. เส้นชั้น	☐ 1.แดง ☐ 2.เขียว ☐ 3.เงิน ☐ 4.ขาว ☐ 5.แดง-เหลือง ☐ 6. เขียว-เหลือง ☐ 7.อื่นๆ
	4. การย้อม	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	5. แบบผ้า	☐ 1.โบราณ ☐ 2.ประยุกต์
ผ้ามัดหมี่ชั้น รหัส C002 วันที่ : ที่มา :	1. วรรณสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2. คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3. เส้นชั้น	☐ 1.แดง ☐ 2.เขียว ☐ 3.เงิน ☐ 4.ขาว ☐ 5.แดง-เหลือง ☐ 6. เขียว-เหลือง ☐ 7.อื่นๆ
	4. การย้อม	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	5. แบบผ้า	☐ 1.โบราณ ☐ 2.ประยุกต์
ผ้ามัดหมี่ชั้น รหัส C003 วันที่ : ที่มา :	1. วรรณสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2. คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3. เส้นชั้น	☐ 1.แดง ☐ 2.เขียว ☐ 3.เงิน ☐ 4.ขาว ☐ 5.แดง-เหลือง ☐ 6. เขียว-เหลือง ☐ 7.อื่นๆ
	4. การย้อม	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	5. แบบผ้า	☐ 1.โบราณ ☐ 2.ประยุกต์
ผ้ามัดหมี่ชั้น รหัส C004 วันที่ : ที่มา :	1. วรรณสี	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น
	2. คู่สี	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม
	3. เส้นชั้น	☐ 1.แดง ☐ 2.เขียว ☐ 3.เงิน ☐ 4.ขาว ☐ 5.แดง-เหลือง ☐ 6. เขียว-เหลือง ☐ 7.อื่นๆ
	4. การย้อม	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
	5. แบบผ้า	☐ 1.โบราณ ☐ 2.ประยุกต์

กลุ่มที่4. ผ้าลายตา : ผ้าโล่รง(DA) และผ้าขาวม้า(DB)

ชนิดผ้า	ลักษณะลายผ้า				
	1.วรรณะ	2.คู่สี	3.แบบผ้า	4.เส้นชั้น	5.การย้อมสี
ผ้าโล่รง DA 001 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม	☐ 1.โล่รงชาย ☐ 2.ส.หญิง ☐ 3.ผ้าขาวม้า ☐ 4.ผ้าสาคร ☐ 5.ผ้าทอมอ	☐ 1.แดง ☐ 2.เขียว ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.ขาว ☐ 5.อื่นๆ	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2.เคมี
ผ้าโล่รง DA 002 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม	☐ 1.โล่รงชาย ☐ 2.ส.หญิง ☐ 3.ผ้าขาวม้า ☐ 4.ผ้าสาคร ☐ 5.ผ้าทอมอ	☐ 1.แดง ☐ 2.เขียว ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.ขาว ☐ 5.อื่นๆ	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2.เคมี
ผ้าโล่รง DA 003 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม	☐ 1.โล่รงชาย ☐ 2.ส.หญิง ☐ 3.ผ้าขาวม้า ☐ 4.ผ้าสาคร ☐ 5.ผ้าทอมอ	☐ 1.แดง ☐ 2.เขียว ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.ขาว ☐ 5.อื่นๆ	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2.เคมี
ผ้าโล่รง DA 004 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม	☐ 1.โล่รงชาย ☐ 2.ส.หญิง ☐ 3.ผ้าขาวม้า ☐ 4.ผ้าสาคร ☐ 5.ผ้าทอมอ	☐ 1.แดง ☐ 2.เขียว ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.ขาว ☐ 5.อื่นๆ	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2.เคมี
ผ้าโล่รง DA 005 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1.เอกรงค์ ☐ 2.พาสเทล ☐ 3.กลมกลืน ☐ 4.ตรงข้าม	☐ 1.โล่รงชาย ☐ 2.ส.หญิง ☐ 3.ผ้าขาวม้า ☐ 4.ผ้าสาคร ☐ 5.ผ้าทอมอ	☐ 1.แดง ☐ 2.เขียว ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.ขาว ☐ 5.อื่นๆ	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2.เคมี

กลุ่มที่4. ผ้าลายตา : ผ้าสาคร(DC)

ชนิดผ้า	ลักษณะลายผ้า				
	1.วรรณะ	2.คู่สี	3.แบบผ้า	4.เส้นชั้น	5.การย้อมสี
ผ้าสาคร DC001 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1. แดงส้ม ☐ 2. แดงม่วง ☐ 3. แดงน้ำตาล	☐ 1.กรา ☐ 2.ไม่กรา ☐ 3.ประยุกต์	☐ 1.กรา ☐ 2.แดงม่วง ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.แดง-แสด ☐ 5.เขียวขี้ม้า	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
ผ้าสาคร DC002 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1. แดงส้ม ☐ 2. แดงม่วง ☐ 3. แดงน้ำตาล	☐ 1.กรา ☐ 2.ไม่กรา ☐ 3.ประยุกต์	☐ 1.กรา ☐ 2.แดงม่วง ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.แดง-แสด ☐ 5.เขียวขี้ม้า	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
ผ้าสาคร DC003 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1. แดงส้ม ☐ 2. แดงม่วง ☐ 3. แดงน้ำตาล	☐ 1.กรา ☐ 2.ไม่กรา ☐ 3.ประยุกต์	☐ 1.กรา ☐ 2.แดงม่วง ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.แดง-แสด ☐ 5.เขียวขี้ม้า	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
ผ้าสาคร DC004 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1. แดงส้ม ☐ 2. แดงม่วง ☐ 3. แดงน้ำตาล	☐ 1.กรา ☐ 2.ไม่กรา ☐ 3.ประยุกต์	☐ 1.กรา ☐ 2.แดงม่วง ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.แดง-แสด ☐ 5.เขียวขี้ม้า	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี
ผ้าสาคร DC005 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1. แดงส้ม ☐ 2. แดงม่วง ☐ 3. แดงน้ำตาล	☐ 1.กรา ☐ 2.ไม่กรา ☐ 3.ประยุกต์	☐ 1.กรา ☐ 2.แดงม่วง ☐ 3.น้ำเงิน ☐ 4.แดง-แสด ☐ 5.เขียวขี้ม้า	☐ 1.ธรรมชาติ ☐ 2. เคมี

กลุ่มที่5. ผ้าอื่น ๆ (E)

ชนิดผ้า	ลักษณะลายผ้า		
	1.วรรณะ	2.แบบผ้า	3. รายละเอียดเพิ่มเติม
ผ้ามัดหมี่ตีนชิ้น E001 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1.ตีนชิ้น ☐ 2.กระรอก ☐ 3.พื้น	
ผ้าหัวชิ้น E002 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1.ตีนชิ้น ☐ 2.กระรอก ☐ 3.พื้น	
ผ้าริบบิ้น E003 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1.ตีนชิ้น ☐ 2.กระรอก ☐ 3.พื้น	
ผ้าทางกระรอก E004 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1.ตีนชิ้น ☐ 2.กระรอก ☐ 3.พื้น	
ผ้าพื้น E005 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1.ตีนชิ้น ☐ 2.กระรอก ☐ 3.พื้น	
ผ้าอื่น ๆ E006 วันที่ : ที่มา :	☐ 1.ร้อน ☐ 2.เย็น	☐ 1.ตีนชิ้น ☐ 2.กระรอก ☐ 3.พื้น	

ที่ ศธ 0519.12/2766

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ มิถุนายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิจิต เรืองเดช

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พัทธประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ ในการนี้ นิสิต ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099-781-8955

ที่ ศธ 0519.12/๒๖-๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ มิถุนายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พัทธประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099-781-8955

ที่ ศธ 0519.12/2765

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

5 มิถุนายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พยัมประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์” โดยมี รองศาสตราจารย์พลฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099-781-8955

ที่ ศธ 0519.12/๒๖๔๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ มิถุนายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน รองศาสตราจารย์สมบัติ ประจัญสานต์

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พยัฆประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจิตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่
จังหวัดสุรินทร์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์
และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ในการนี้ นิสิต
ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ
โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099-781-8955

ที่ ศธ 0519.12/2762

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ มิถุนายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย สมานชาติ

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พยัมประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099-781-8955

ภาคผนวก ฅ

หนังสือขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/2๖๖๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

5 มิถุนายน 2558

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ จังหวัดสุรินทร์

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พยัฒประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจิตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่
จังหวัดสุรินทร์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์
และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรรณ์ นพอดมพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ นิสิตขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานท่าน ในหัวข้อเรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขต
พื้นที่จังหวัดสุรินทร์” ในระหว่างเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม 2558 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ
โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099-781-8955

ที่ ศธ 0519.12/2769

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕ มิถุนายน 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน หัวหน้าโครงการส่งเสริมเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ จ.สุรินทร์

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พยัฒประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอดมพันธุ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ พันโทปองภพ จงภักดี (หัวหน้าโครงการ) ในหัวข้อเรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์” ในระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2558 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099-781-8955

ที่ ศธ 0519.12/2772

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

5 มิถุนายน 2558

เรื่อง ขออนุมัติโครงการสัมมนาเพื่อการพัฒนาวิจัย

เรียน หัวหน้าโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พยัประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ นิสิตขออนุมัติโครงการสัมมนา ร้อยเอก ทนสมัย สิมะพันธ์ (หัวหน้าโครงการ) ในหัวข้อเรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์” ในระหว่างเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม 2558 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099-761-8955

ที่ ศธ 0519.12/2768

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖ มิถุนายน 2558

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองเลี้ยวใหม่ จังหวัดสุรินทร์ ในพระบรมราชานุเคราะห์

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พัทธประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานท่าน ในหัวข้อเรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์” ในระหว่างเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม 2558 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัย ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ

โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099-781-8955

ที่ ศธ 0519.12/ 4440

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

25 กันยายน 2558

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พัยมประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ตอบแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ในระหว่าง เดือนกันยายน - ตุลาคม 2558 เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099-781-8955

ที่ ศธ 0519.12/ 3903

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

[9] สิงหาคม 2558

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองสุรินทร์

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พัทธประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตครูในโรงเรียน จำนวน 25 คน ตอบแบบสอบถามเรื่อง ผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และขอใช้สถานที่ โรงเรียนเมืองสุรินทร์ ในระหว่างเดือนกันยายน - ตุลาคม 2558

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099-781-8955

ที่ ศธ 0519.12/ ๖ ๑๐ ๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

19 สิงหาคม 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสุรินทร์

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พยัมประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์” โดยมี รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล อินทร์จันทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอความอนุเคราะห์ครูในโรงเรียน จำนวน 25 คน ตอบแบบสอบถามเรื่อง ผู้ใช้ผ้าไหมทอมือพื้นบ้านในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และขอใช้สถานที่ โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ ในระหว่างเดือนกันยายน - ตุลาคม 2558

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 099-781-8955

ภาคผนวก ญ

หนังสือขอเชิญเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาโท

ที่ ศธ 0519.12/ ๔๓๑๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๕ กันยายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ

เนื่องด้วย นางสาวเมธวดี พัทธประโคน นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผ้าไหมทอมือพื้นบ้าน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์” ได้รับอนุมัติให้สอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ในวันที่ 12 ธันวาคม 2558 เวลา 09.00 น. ณ อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่อง ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ของนิสิตผู้นี้ ตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้ และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

โทรสาร. 0-2260-0132

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวเมธวดี พยัมประโคน
วันเดือนปีเกิด	11 เดือน เมษายน พ.ศ.2522
สถานที่เกิด	อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	380 ม.3 ถ.อำนวยการ อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์
ตำแหน่งทำงานปัจจุบัน	อาจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2531	ระดับประถมศึกษา จาก โรงเรียนอำนวยการวิทยาคาร
พ.ศ.2534	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม
พ.ศ.2537	ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จาก สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.นครราชสีมา
พ.ศ.2542	ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จาก สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.นครราชสีมา
พ.ศ.2544	ระดับปริญญาตรี สาขาศิลปอุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จาก สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.2550	ระดับปริญญาโท สาขาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ.2559	ระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ